

Programmabegroting 2023

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Algemeen.....	5
Voorwoord.....	5
Samenvatting.....	7
Portefeuilleverdeling college.....	9
Leeswijzer.....	12
Berg en Dal in cijfers.....	12
Ambities.....	13
Programma's.....	14
Overzicht programma's.....	14
Inwoner.....	14
Doelen & resultaten.....	14
Wat willen we bereiken?.....	14
Wat gaan we daarvoor doen?.....	14
Wat gaat het kosten?.....	20
Toelichting verschillen Begroting 2022 - Begroting 2023.....	26
Beleidskaders.....	29
Verbonden partijen.....	30
Beleidsindicatoren.....	33
Onze buurt.....	37
Doelen & resultaten.....	37
Wat willen we bereiken?.....	37
Wat gaan we daarvoor doen?.....	37
Wat gaat het kosten?.....	47
Toelichting verschillen Begroting 2022 - Begroting 2023.....	54
Beleidskaders.....	57
Verbonden partijen.....	59
Beleidsindicatoren.....	69
Onze gemeente.....	71
Doelen & resultaten.....	71
Wat willen we bereiken?.....	71
Wat gaan we daarvoor doen?.....	72
Wat gaat het kosten?.....	79
Toelichting verschillen Begroting 2022 - Begroting 2023.....	83
Beleidskaders.....	85
Verbonden partijen.....	86
Beleidsindicatoren.....	97
Ons geld.....	99
Wat gaat het kosten?.....	101
Toelichting verschillen Begroting 2022 - Begroting 2023.....	103
Toelichting verschillen Begroting 2022 - Begroting 2023.....	103
Beleidskaders.....	105
Verbonden partijen.....	106
Beleidsindicatoren.....	109
Overhead.....	110
Algemeen.....	110
Wat gaat het kosten?.....	112
Toelichting verschillen Begroting 2022 - Begroting 2023.....	113
Beleidskaders.....	113
Verbonden partijen.....	113
Beleidsindicatoren.....	114

Paragrafen	116
Lokale heffingen	116
Geraamde inkomsten	116
Beleid lokale heffingen	117
Overzicht op hoofdlijnen per heffing	118
Kwijtscheldingsbeleid	123
Lokale lastendruk	124
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	127
Algemeen	127
Risicoregister.....	127
Inventarisatie risico's	129
Berekening weerstandscapaciteit	138
Structurele weerstandscapaciteit	138
Incidentele weerstandscapaciteit	139
Totaaloverzicht weerstandscapaciteit	140
Ratio weerstandsvermogen	140
Conclusie	141
Financiële kengetallen.....	141
Toelichting kengetallen.....	141
Berekening kengetallen	142
Beoordeling kengetallen	142
Onderhoud kapitaalgoederen.....	144
Algemeen	144
1. Wegen.....	145
2. Riolering	146
3. Water.....	148
4. Groen	149
5. Gebouwen.....	150
6. Openbare verlichting	151
7. Speelruimten	152
Financiering	154
Financiering.....	154
Rente	155
Staat herkomst en besteding van middelen	156
Bedrijfsvoering	158
Personeel	158
Informatievoorziening en automatisering	161
Organisatie	162
Huisvesting.....	163
Verbonden partijen.....	164
Grondbeleid	190
Visie op en wijze van het grondbeleid.....	190
Te verwachten resultaat	192
Bedrijventerrein Mies (Groesbeek)	194
Bedrijventerrein Hulsbeek (Groesbeek)	194
Kloosterpad West (Groesbeek).....	195
Schoollocatie 3e fase (Millingen aan de Rijn)	195
Inzicht in gronden als materieel vaste activa.....	195
Vorderingen op de balans.....	196
Beleidsuitgangspunten reserves en voorzieningen.....	198

Financiële begroting	199
Inleiding	199
Financiële kaders.....	199
Overzicht baten en lasten	200
Incidentele baten en lasten	201
Financieel MeerjarenPerspectief.....	203
Verwachte balans	206
Verwachte balans.....	206
Reserves	207
Vorzieningen	209
Bijlagen	211
Raadsvoorstel.....	211
MeerjarenInvesteringsPlan	228
Reserves en voorzieningen.....	248
Langlopende leningen.....	251
EMU-saldo.....	253
Kader subsidies	254
Formatie	256
Toelichting financiële begrippen.....	257
Toelichting afkortingen.....	260

Algemeen

Voorwoord

Welkom bij onze begroting 2023!

De begroting is een van de belangrijkste documenten van onze gemeente. Het is de basis voor de keuzes die we maken en het dagelijkse werk dat we doen.

Begroting 2023 geeft ruimte voor extra's

In 2022 zijn de verkiezingen geweest voor de gemeenteraad. De nieuwe coalitie heeft met trots het coalitieplan 2022-2026 "DE WENSEN VAN NU versus DE OPGAVEN VAN DE TOEKOMST" gepresenteerd. Dit is de eerste begroting van de nieuwe coalitie. In de begroting 2023 is het coalitieplan vertaald in onze doelen en resultaten die we willen behalen. Daarnaast zijn budgetten bijgesteld om zo de wensen uit het coalitieplan te kunnen realiseren.

De laatste tijd blijkt dat de inwoners van Nederland minder vertrouwen hebben in de landelijke politiek. Wij willen als gemeentebestuur er zijn voor onze inwoners en bedrijven. Dat doen we door in de samenleving te zijn en regelmatig ons gezicht te laten zien. We beseffen ons wel dat we niet altijd voor iedereen alles volledig naar wens kunnen doen. We moeten altijd de afweging maken wat in het algemeen belang het beste is voor iedereen in onze gemeente.

In de begroting van vorige jaren moesten we vooral kijken op welke fronten we minder konden uitgeven om meerjarig een sluitende begroting te presenteren en toch onze dienstverlening aan onze inwoners op peil te houden. In het voorjaar bij het presenteren van de uitgangspuntennotitie voor de begroting 2023 bleek al, dat we de komende jaren meer te besteden hebben. Dit vloeit voort uit het landelijke coalitieakkoord, waar het Rijk een ambitieus plan heeft neergelegd. Van een groot aantal van deze plannen zijn wij als gemeente de uitvoerende organisatie. Het is dan ook logisch dat wij ook de financiële middelen van het Rijk ontvangen om deze taken uit te kunnen voeren.

De begroting 2023 is dan ook veel positiever en we hebben zelfs een voordelig saldo, waardoor enkele bezuinigingen zijn teruggedraaid en we voldoende middelen hebben om taken op te pakken die de afgelopen jaren niet aan bod kwamen. Dit is belangrijk, omdat we nog een flinke opgave hebben voor onze inwoners. Zo moeten we de komende jaren nog veel woningen realiseren in alle segmenten. Verder is het cultureel centrum de Mallemolen in Groesbeek toe aan een flinke verbetering van het pand.

Er zijn echter ook nog grote onzekerheden. Deze zijn er zowel voor onze inwoners en bedrijven, als voor de gemeente. Zo is het onzeker wat de energieprijzen de komende tijd gaan doen. Op dit moment is het moeilijk een inschatting te maken, omdat de prijzen dagelijks wijzigen. Daarom hebben we een groot bedrag geraamd in onze begroting om dit risico op te vangen. Dit geldt mede voor de inflatie, waarvan maandelijks de percentages flink afwijken.

Daarnaast merken we dat de arbeidsmarkt sterk is veranderd. Het is moeilijker om personeel aan te trekken en te behouden. Dit moeten we anders gaan organiseren. Maar als we geen medewerkers hebben om taken uit te voeren, betekent dat ook dat we onze ambities soms moeten bijstellen of anders moeten prioriteren. Hierover willen wij open en eerlijk communiceren.

Tenslotte blijven in deze begroting 2023-2026 de zorgkosten een belangrijk aandachtspunt.

Financiering door het Rijk

De financiële consequenties van Prinsjesdag 2022 lijken wederom positief voor gemeenten, maar er zijn nog wel een aantal onzekerheden en risico's. Deze kunnen het financiële plaatje dat nu redelijk positief lijkt, op termijn veranderen. Daarnaast is er voor het jaar 2026 nog niet duidelijk wat het Rijk gaat compenseren. Dit blijft voorlopig nog een zeer onduidelijke factor.

Wij vertrouwen erop met deze structureel sluitende begroting 2023 de juiste en belangrijke taken van de gemeente uit te kunnen voeren. Blijkt dat andere onderwerpen meer aandacht nodig hebben, dan gaan wij graag in overleg over een nog betere verdeling van onze financiën.

College van Burgemeester en Wethouders

Samenvatting

De begroting 2023 sluit met een positief saldo van € 348.000.

Door de bijstelling van de algemene uitkering bij de meicirculaire 2022 en ook de septembercirculaire 2022 weten we dat de vastgestelde begroting 2023 ook structureel sluitend zal zijn. Uiteraard is dit ook afhankelijk van de keuzes die de gemeenteraad maakt bij de vaststelling van de begroting 2023. Eventuele aanpassingen van de begroting door afwijkende raadsbesluiten kunnen het beeld veranderen. De jaren 2024-2025 zijn ook sluitend. Het jaar 2026 is flink negatief. Ook na Prinsjesdag 2022 (septembercirculaire) is dit nog niet gewijzigd en lijkt het kabinet dit weer verder voor zich uit te schuiven. Daarnaast zijn er nog een aantal onzekerheden, zoals de inflatie en hogere energiekosten die we verwachten. Daarnaast zijn er nog steeds onduidelijkheden over onder andere de herziening van de algemene uitkering, de Jeugdzorg en de opschalingskorting.

Het Financieel MeerjarenPerspectief (FMP) in deze begroting ziet er als volgt uit:

	<i>Bedragen x € 1.000</i>			
	2023	2024	2025	2026
FMP na Voorjaarsnota 2022	-2.300	-2.551	-1.831	-1.831
Ontwikkeling saldo programmabegroting 2023	2.648	2.823	2.367	-3.791
Actueel FMP	348	272	535	-5.622
<i>waarvan incidenteel</i>	238	0	0	0
<i>structureel</i>	110	272	535	-5.622
FMP in begroting 2023	348	272	535	-5.622

De begroting 2023 bieden we samen met het raadsvoorstel aan de Provincie aan. In het raadsvoorstel staan een aantal belangrijke wijzigingen van de begroting. Dit zijn dan de eerste begrotingswijzigingen van de begroting 2023.

In de volgende tabel zijn de verschillen tussen de begroting 2022 en 2023 weergegeven.

	Begroting 2022 actueel			Begroting 2023			Verschil 2022/2023
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Saldo
Inwoner	13.849	-54.032	-40.183	12.256	-51.574	-39.318	864
Onze buurt	11.268	-26.419	-15.151	11.441	-26.787	-15.345	-194
Onze gemeente	2.433	-10.145	-7.712	2.299	-8.441	-6.143	1.569
Ons geld	74.997	-6.483	68.514	79.462	-7.740	71.722	3.208
Overhead	0	-9.904	-9.904	0	-11.574	-11.574	-1.671
Saldo rekening baten en lasten	102.547	-106.982	-4.435	105.458	-106.116	-659	3.777
Toevoeging aan	-	-358	-358	-	-330	-330	28
Onttrekking aan	4.933	-	4.933	1.337	-	1.337	-3.596
Resultaat rekening baten en lasten	107.479	-107.340	139	106.795	-106.447	348	209

Toelichting verschillen tussen begroting 2022 en begroting 2023

Per programma is een toelichting gemaakt. De toelichting vindt u bij de programma's onder het kopje 'Financiën'.

Het Financieel MeerjarenPerspectief (FMP) met de wijzigingen in het raadsvoorstel van de begroting 2023 (1e begrotingswijziging) ziet er als volgt uit:

	<i>Bedragen x € 1.000</i>			
	2023	2024	2025	2026
FMP na Voorjaarsnota 2022	-2.300	-2.551	-1.831	-1.831
Ontwikkeling saldo programmabegroting 2023	2.648	2.823	2.367	-3.791
FMP primaire begroting 2023	348	272	535	-5.622
1e begrotingswijziging 2023	0	24	23	1.635
Actueel FMP	348	296	558	-3.987
<i>waarvan incidenteel</i>	238	0	0	0
<i>structureel</i>	110	296	558	-3.987
FMP in begroting 2023	348	296	558	-3.987

Portefeuilleverdeling college

Burgemeester Mark Slinkman

"We zijn er voor u!"

Portefeuille

Algemene en bestuurlijke zaken, Samenwerkingsagenda (sub)regionaal, Internationale samenwerking, Strategische visie, Beleidscoördinatie, Bedrijfsvoering/P&O, Dienstverlening, Politie, Openbare orde, Brandweer, Veiligheid en rampenbestrijding, "Burgervader-rol" bij crisissituaties, Crisisopvang, Integrale veiligheid, Voorlichting, Representatie, Communicatie en (lokale) media, Coördinatie toezicht en handhaving (voor alle portefeuilles)

Wethouder Erik Weijers

"Samen staan we sterker!"

Portefeuille

Energie Transitie (duo-portefeuille met Alex ten Westeneind), Natuur en landschap, Toerisme en recreatie, Monumenten, erfgoed en archeologie, Kunst, cultuur en musea, Bibliotheek, Onderwijs en sport, Accommodaties en subsidies.

Wethouder Alex ten Westeneind

"Denken, durven, doen!"

Portefeuille

Wonen, Milieu, klimaat en afval, Ruimtelijke ordening en ontwikkeling, Coördinator Omgevingswet, Grondzaken, Vergunningverlening en handhaving, ICT, Inkoop- en aanbestedingsbeleid.

Wethouder Irma van de Scheur

"We laten niemand in de kou staan!"

Portefeuille

Wmo en jeugd, Lokale toegangspoort, Welzijn en volksgezondheid, Werk en inkomen, Economische zaken en werkgelegenheid, Statushouders.

Wethouder Ria Barber

"Werken aan onze taken en wensen met een sluitende begroting!"

Portefeuille

Financiën, Belastingen, Verkeer, vervoer en mobiliteit, Openbare ruimte, Nutsbedrijven, Integraal waterbeheer.

Secretaris Edwin van der Velde:

"Goede dienstverlening voor onze inwoners!"

Verantwoordelijk voor de ambtelijke organisatie

Leeswijzer

Eerst volgt het gedeelte 'Algemeen' met het voorwoord, de samenvatting, deze leeswijzer en Berg en Dal in cijfers. Daarna zijn de `ambities` van onze gemeente weergegeven. Daar staat beschreven wat wij als gemeente belangrijk vinden en willen bereiken.

De `programma's` bevatten wat we willen bereiken.

De `paragrafen` gaan over onderwerpen die van invloed zijn op alle programma's.

Onder `financiële begroting` staat een overzicht van de verwachte baten (inkomsten) en lasten (uitgaven) in 2023. Daarnaast zijn bij dit onderdeel de financiële kaders opgenomen, een overzicht van de incidentele baten en lasten, het Financieel MeerjarenPerspectief (FMP) en de verwachte balans.

Tot slot zijn in de `bijlagen` het raadsvoorstel en diverse overzichten en specificaties opgenomen. Ook geven we hier een toelichting op afkortingen en financiële begrippen.

Onze schrijfstijl proberen we kort en helder te houden en verwijst met 'elektronische links' naar de documenten die erbij horen.

Inhoudsrechten (disclaimer)

In deze Programmabegroting is gebruik gemaakt van informatie van derden. Hoewel de begroting met de grootst mogelijke zorgvuldigheid is samengesteld kunnen gebruikers van deze stukken geen rechten ontlenen aan of aanspraak maken op de juistheid en volledigheid van de inhoud. Ook aanvaarden wij geen aansprakelijkheid voor eventuele schade die daardoor kan ontstaan.

Berg en Dal in cijfers

Ambities

Onze missie is:

“Iedereen doet ertoe en doet mee in onze vitale en betrokken gemeenschappen.”

1. We doen het samen!

De gemeente Berg en Dal is er voor haar inwoners. Die inwoners vormen samen de gemeenschap Berg en Dal. Met elkaar zorgen we ervoor dat het goed wonen is in onze gemeente. Maar er verandert wel iets in de manier waarop we dat doen. De tijd dat de gemeente voor alles zorgde én over alles besliste is voorbij. Dat kan niet meer en dat willen we ook niet meer. U als inwoner vraagt en krijgt steeds meer zeggenschap. En u zorgt steeds vaker zelf voor een goed woon-, werk- en leefklimaat. Voor uzelf en voor anderen. De gemeente wil hierbij een gelijkwaardige partner zijn. We willen ruimte geven aan uw initiatieven en u ondersteunen om dingen mogelijk te maken.

2. Betaalbaar Berg en Dal!

Wij zijn ons er heel goed van bewust dat wij met gemeenschapsgeld werken. De portemonnee van de gemeente verschilt daarbij niet zo veel met die van uzelf. Niet alles wat we willen kan ook, dus maken wij duidelijke keuzes. En we geven niet meer uit dan er binnenkomt. Als er een tekort dreigt dan kijken we eerst of er in de uitgaven geschrapt kan worden. We kunnen ook de belastingen verhogen, maar dat willen we zoveel mogelijk voorkomen.

3. Hier wordt gewerkt!

We willen dat iedereen de kans krijgt om aan het werk te zijn. En als dat niet lukt, dan willen we zorgen voor een zinvolle dagbesteding. Want iedereen heeft een talent, dat kan bijdragen aan onze samenleving. Onze missie is niet voor niets: iedereen doet ertoe en doet mee in onze vitale en betrokken gemeenschappen.

4. Duurzaam Berg en Dal!

De zorg voor de wereld van morgen is ontzettend belangrijk. Onze kinderen moeten kunnen opgroeien in een mooie, veilige en gezonde omgeving. Daarom gaan we energie besparen, meer schone energie opwekken, grondstoffen hergebruiken, blijven we lokale initiatieven ondersteunen en zorgen voor minder afval. Doordat ons klimaat verandert, krijgen we ook steeds extremer weer. We moeten zorgen dat we onze omgeving hier goed op inrichten. Hiervoor is de komende jaren veel geld nodig. Wij kunnen dat niet alleen, dat moeten we samen doen met u. Wij passen de openbare ruimte aan. Aan u vragen wij hetzelfde te doen op uw eigen terrein.

5. Zichtbaar en betrouwbaar!

Onze inwoners, instellingen en bedrijven weten voor welke producten en diensten zij bij de gemeente terecht kunnen. Wij communiceren hier duidelijk over. Aan de balie, de telefoon, maar ook op de gemeentepagina, website en sociale media. U weet ons te vinden en u bent tevreden over onze dienstverlening. Dat komt omdat we duidelijk zijn over wat we doen en wat we niet doen. We zijn vriendelijk, geven snel antwoord op eenvoudige vragen en leveren maatwerk als dat nodig is. We bieden hulp aan mensen in nood. We hebben contact met u en weten wat er speelt in onze gemeente en in de regio. Wij laten zien dat wij opkomen voor de belangen van onze inwoners.

Programma's

Overzicht programma's

Inwoner

Meestal heb je de gemeente niet nodig in je dagelijks leven. Je redt het prima zelf. Dat is ook de bedoeling. Maar dat lukt niet iedereen. Soms lukt het niet om alles zelf te regelen. Vaak zonder dat je daar zelf iets aan kunt doen. De gemeente probeert je dan te helpen. Dat kan voor een korte of lange tijd zijn. Bijvoorbeeld als het gaat om zorg, inkomen, onderwijs of gezondheid. De belangrijkste dingen die je nodig hebt om op een normale en prettige manier te kunnen leven. De gemeente is vaak een laatste plek voor hulp. Daarbij werkt de gemeente samen met andere organisaties of huurt hen hiervoor in. Onze bedoeling is iedereen een goede basis te geven, een steun in de rug, zodat je verder kunt en mee kunt blijven doen!

Programmanaam	Inwoner	Onze buurt	Onze gemeente
Plaats van actie	- Persoonlijk/ thuis	- Directe omgeving/ dorp	- Gemeente mét de regio gemeenten
Rol inwoner	- Regie eigen leven - Mee blijven doen	- Meedoen - Initiatief nemen	- Ontwikkelen - Klant
Rol gemeente	- Regelen - Betalen - Veel bemoeienis	- Minder regels - Meer stimuleren	- Loslaten - Samenwerken - Diensten verlenen

Doelen & resultaten

Wat willen we bereiken?

- 1.1 Ik heb voldoende inkomen.
- 1.2 Ik kan hulp vragen als dat nodig is.
- 1.3 Ik ben betrokken en doe mee.
- 1.4. Alle kinderen krijgen gelijke kansen.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1.1 Inwoners die weinig geld hebben worden ook in 2023 gesteund zodat zij net als iedereen kunnen meedoen in de samenleving.

In december 2021 is het nieuwe beleidsplan minima & schuldhulpverlening vastgesteld. Hierin staan verschillende doelen benoemd waar we de aankomende jaren naartoe werken. Zo gaan we vanaf 2023 onze Doe Mee-regeling anders inrichten en werken we samen met Stichting Leergeld zodat meer kinderen mee kunnen doen in de samenleving. Daarnaast worden beleidsregels aangepast zodat er meer maatwerk mogelijk is voor onze inwoner.

1.1.2 Inwoners met schulden worden geholpen.

Ook op het gebied van schuldhulpverlening zijn verschillende doelen benoemd waaraan gewerkt gaat worden vanuit het actieplan. Zo gaan we 2023 meer regie voeren op het gebied van schuldhulpverlening. Dit wil zeggen dat we meer taken zelf gaan uitvoeren in plaats van uitbesteden. Zo krijgen we beter inzicht in de dossiers van inwoners en kunnen we beter inspelen op de problemen en de vragen van inwoners. Zo wordt het voor ons ook eenvoudiger om in te spelen op bijvoorbeeld de problemen rondom de hoge energieprijzen. We zien namelijk door de energiecrisis steeds vaker dat inwoners hun energierekening niet meer kunnen betalen. Vanuit schuldhulpverlening komt hier meer focus op.

1.2.1 Grip op de kosten van Wmo en Jeugdhulp: implementatie koersdocument

In het Koersdocument sociaal domein dat begin 2021 door de raad is vastgesteld, hebben we de richting bepaald om de ondersteuning op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de Jeugdwet goed en betaalbaar te houden. De ingezette lijn van het Koersdocument blijft in 2023 onverminderd van kracht.

De drie belangrijke thema's waar we de komende tijd aan blijven werken zijn:

- gebiedsgericht werken (niet elke wijk heeft hetzelfde nodig)
- één gezin, één plan (te beginnen met meer en betere samenwerking tussen het sociaal team en team participatie en inkomen)
- normaliseren (o.a. door meer laagdrempelige opvoedondersteuning).

We investeren in de samenwerking met onze partners, met name in het preventieve, voorliggende veld. Samen werken we aan een gezamenlijke visie op preventie en kijken we hoe we ook verwijzers, zorgaanbieders, sportclubs, ouders en jongeren en andere relevante partijen hieraan kunnen verbinden.

1.2.2 We helpen inwoners langer zelfstandig thuis te wonen.

We willen een inclusieve samenleving zijn. Mensen wonen daarom steeds minder vaak in zorginstellingen, ook als ze ouder worden of (psychisch) kwetsbaar zijn. Om hen goed te ondersteunen gaan we in 2023 het volgende verder ontwikkelen:

- We gaan door met de inzet van WijkGGD'ers om mensen met onbegrepen gedrag en hun omgeving laagdrempelig te helpen. Hiermee zijn we in 2022 gestart. In 2023 sturen we de inzet bij, als het nodig is. Dit doen we op basis van de evaluatie die eind 2022 gehouden wordt.
- We breiden ondersteuning door vrijwillige Maatjes uit en evalueren het effect hiervan.
- We organiseren bijeenkomsten en activiteiten die inclusie bevorderen.
- We bieden trainingen en cursussen die familie en naasten van mensen met psychische problematiek sterk en weerbaar houden.
- We zetten in op passende woonvormen waarbij voldoende zorg en/of ondersteuning aanwezig is, zodat zo zelfstandig wonen mogelijk blijft. Aan de hand van de in 2022 uitgevoerde woon-zorganalyse voeren we hierop de regie.

1.2.3 We helpen voorkomen dat kinderen uit huis worden geplaatst.

Als een kind (tijdelijk) niet thuis kan wonen is dit erg ingrijpend. Daarom willen we uithuisplaatsingen zoveel mogelijk voorkomen.

In 2023:

- Maken we de inzet van de Stichting Buurtgezinnen structureel. We hebben in 2022 een positief effect gezien van deze inzet. We helpen hiermee vroegtijdig spanningen in gezinnen te verminderen.
- Ondersteunen we de samenwerking tussen Stichting Buurtgezinnen en Forte Thuis.
- Gaan we door met de inzet op de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming. We kijken kritisch welke processen thuis horen bij de jeugdbeschermingsorganisaties en wanneer we als gemeente zelf vroegtijdig kunnen helpen bij complexe casuïstiek.
- We volgen de toekomsttuin (onderdeel Gelderse Verbeteragenda) die gestart is in 2022 in Nijmegen, om te zien welke onderdelen wij hiervan in onze gemeente kunnen implementeren.

1.2.4 Wij helpen mantelzorgers, zodat zij de zorg voor hun naasten kunnen blijven bieden.

In 2022 is de Nota Mantelzorg 2022-2026 door de raad vastgesteld. In deze nota staan concrete acties hoe we mantelzorgers helpen. Voorbeelden zijn: uitreiken van een mantelzorgcompliment, organiseren van inloop en ontmoeting, beschikbaar stellen van respijtzorg en mantelzorgers in contact brengen door middel van een app, tafels en lotgenotencontact. De komende jaren pakken we samen met Mantelzorg Berg en Dal deze acties op.

1.3.1 Inwoners bepalen zelf welke onderwerpen belangrijk zijn voor hun dorp en gaan hiermee aan de slag.

De gemeente stelt budget en ambtelijke ondersteuning beschikbaar voor het opstellen van Dorpsagenda's. De inwoners uit het dorp nemen het initiatief voor een Dorpsagenda, wij ondersteunen waar dit nodig is. Bij het opstellen van een Dorpsagenda bespreken inwoners met elkaar wat ze in hun dorp kunnen doen om er goed te leven en te wonen. Hierover maken ze samen afspraken. Ze bepalen zelf waar ze aan willen werken en of ze hierbij hulp van de gemeente of andere organisaties nodig hebben. In 2022 heeft de werkgroep Burgerparticipatie het thema Dorpsagenda's geëvalueerd. We gaan met de aanbevelingen aan de slag om dit middel samen met inwoners nog beter te benutten. We verwachten in 2023 dat inwoners in verschillende werkgroepen met acties aan de slag gaan. Ook zullen dorpen weer het gesprek voeren om de agenda's te herijken of (opnieuw) op te stellen.

1.3.2 We werken samen met inwoners zoals we hebben afgesproken in de nota inwonerparticipatie.

In 2023 wordt het werken volgens de nota 'Samen maken we Berg en Dal' steeds vanzelfsprekender – zowel binnen als buiten het gemeentehuis.

We gaan:

- Inwoners en organisaties eerder betrekken bij belangrijke kwesties.
- Daarbij gebruik maken van nieuwe en beproefde werkmethodes.
- Iedereen mee laten doen.

De nota wordt ook in 2023 gebruikt als kader voor de nieuwe omgevingsvisie/-wet. We hebben de nota participatie vorig jaar geëvalueerd. In 2023 werken we aan de verbeterpunten. Ook beslissen we of we ons digitale participatieplatform www.samenbergendal.nl voor een langere periode gaan gebruiken. We hebben er nu twee jaar mee gewerkt.

1.3.3 We werken samen met jongeren: hun stem doet ertoe!

We betrekken, samen het jongerenwerk, onze jongeren actief bij projecten en beleid. We zorgen ervoor dat vragen of dilemma's ook voor jongeren interessant zijn. We zetten andere (onder andere meer digitale) communicatiemiddelen in om de jongeren te bereiken. We werken toe naar een meer structurele methode/manier om met jongeren het goede gesprek te voeren.

Jongeren met een idee koppelen we aan het jongerenwerk. We werken samen om deze ideeën te realiseren.

1.3.4 Statushouders horen erbij in Berg en Dal.

Op 1 januari 2022 is de nieuwe Wet Inburgering ingegaan. De wet is ingericht om statushouders zo snel mogelijk te laten participeren in de samenleving. We willen bevorderen dat de statushouder een zo hoog mogelijk taal niveau bereikt, waardoor de integratie goed verloopt. Om dit proces te vergemakkelijken zullen we in 2023 extra inzetten op tolken en taalmaatjes.

1.3.5 Alle inwoners moeten mee kunnen doen.

Om mee te kunnen doen in onze samenleving moet je kunnen lezen en schrijven. In Nederland hebben 2,5 miljoen mensen daar moeite mee. Naar verhouding betekent dit voor Berg en Dal ongeveer 5.000 inwoners. Zij vinden minder snel een baan, leven minder gezond en hebben sneller financiële problemen. Daarom helpen we mensen in onze gemeente die moeite hebben met lezen, schrijven en/of digitale vaardigheden. Dat doen we samen met organisaties als het ROC, de bibliotheek, Forte Welzijn en Stichting Lezen en Schrijven.

Regionale samenwerking

Belangrijk is de regionale aanpak van Laaggeletterdheid binnen het Rijk van Nijmegen. De regionale taalcoördinator zet zich in voor regionale verbinding en vervult een coördinerende en organiserende rol binnen het Bondgenootschap. In de zomer 2022 is een samenwerking met Stichting Lezen en Schrijven gestart om regionaal aan de slag te gaan met het onderwerp 'taalrijke thuisomgeving'. Door in te zetten op een gezinsgerichte aanpak zetten we in op taalarme ouders/opvoeders. Daarnaast zijn er in de regio meerjarige subsidieafspraken gemaakt met het ROC Nijmegen (en ROC Rivier) om het formele aanbod volwasseneneducatie te blijven verzorgen, in ieder geval tot en met 2024. Het formele aanbod volwasseneneducatie heeft als doel de vaardigheden van onze inwoners op het gebied van taal, rekenen en digitale vaardigheden te verbeteren.

1.3.6 Samen met vrijwilligers bepalen we hoe we hen het beste kunnen ondersteunen.

Vrijwilligers zijn essentieel voor onze vitale dorpen. In februari 2022 is de nieuwe Nota Vrijwilligerswerk 2022-2026 door de raad vastgesteld. In deze nota staat concreet wat wij onder andere in 2023 voor en samen met onze vrijwilligers doen. Voorbeelden zijn:

- Er is cursusbudget voor vrijwilligers.
- Er is een vacaturebank: www.geldersehanden.nl.
- Samen met vrijwilligers organiseren van een vrijwilligersmarkt nieuwe stijl.
- Bundelen krachten lokale sponsoring.

De acties pakken we samen op met het Vrijwilligerssteunpunt van Forte Welzijn.

1.3.7 Inwoners kunnen gebruikmaken van de bestaande Inloop & Ontmoetingspunten

In iedere kern zijn plaatsen waar mensen zelf activiteiten kunnen organiseren en elkaar kunnen ontmoeten. We noemen dit de Inloop en Ontmoetingspunten. Hier kan iedereen gebruik van maken. In 2023 blijven we werken aan het bereik en het verbreden van de mogelijkheden van deze punten. Hierdoor blijven deze voor een brede groep leuk en zinvol, ook als de beperkingen toenemen. Met onze partners zetten we in op het vergroten van de vindbaarheid en het realiseren van de juiste ondersteuning. Specifieke aandacht gaat in 2023 uit naar mensen met psychosociale/psychische problemen, mensen met een (licht) verstandelijke beperking en jongdementerenden.

1.4.1 Wij stimuleren bij onze inwoners een gezonde leefstijl.

Sinds 2019 zijn we bezig om te komen tot een rookvrije generatie. De acties die hiervoor zijn ingezet worden voortgezet. In de hele gemeente vinden verschillende activiteiten op het gebied van bewegen en voeding plaats. Via het lokaal sportakkoord, Gezonde School en project Kansrijke Start hebben we continu overleg met andere organisaties over mogelijkheden en acties om een gezonde leefstijl te promoten. Tenslotte werken we samen met onze partners aan Welzijn op recept. Want medische zorg is niet altijd de oplossing van een probleem.

Uit de recentste jeugdmonitor blijkt dat onze jongeren veel stress en prestatiedruk ervaren. Daarom gaan wij samen met scholen, de gezondheidsmakelaar jeugd en de sociale teams extra inzet plegen op het verhogen van de mentale weerbaarheid bij jongeren.

1.4.2 Alle kinderen krijgen vanaf hun jongste jaren ondersteuning als zij problemen hebben bij het opgroeien.

Kinderen die in de eerste levensjaren een goede start maken hebben meer kans op een goede gezondheid, deelname aan het onderwijs en kunnen beter meekomen in de samenleving. Daarom ondersteunen wij kwetsbare kinderen en hun ouders in een zo vroeg mogelijk stadium.

Zo zetten we in op het vroegtijdig (h)erkennen van signalen, het voorkomen van problemen (preventie) en op het bevorderen van gewenst gedrag (promotie). In 2022 is de inzet van jeugdconsulenten op het basisonderwijs uitgebreid naar de kinderopvang. Hierdoor kan kortdurende hulp of ondersteuning aan ouders en kinderopvang worden aangeboden. Het project Kansrijke Start loopt sinds midden 2022 in heel onze gemeente, zodat we kwetsbare ouders goed voorbereiden en begeleiden voor, tijdens en na de zwangerschap.

Ouders kunnen op verschillende manieren informatie en hulp krijgen. Bijvoorbeeld via de website www.opvoedinforegionijmegen.nl en de peutercafés. Er is ook hulp thuis, zoals video home training en Forte Thuis. En in 2023 starten we met Spel aan Huis. Een methode om via spelstimulering de ontwikkeling en opvoeding van een kind te ondersteunen als in een thuissituatie dit te weinig gebeurt.

1.4.3 Kinderen kunnen onbelemmerd onderwijs volgen.

Elk kind heeft recht op onderwijs. Maar helaas is het niet voor alle kinderen vanzelfsprekend om onderwijs te kunnen volgen. Zij hebben jeugdhulp-ondersteuning nodig in de vorm van begeleiding en verzorging.

In 2022 zijn we in regio Rijk van Nijmegen een pilot gestart met meerdere scholen op het (voortgezet) speciaal onderwijs met beschikingsvrije jeugdhulp. Zoals de eerdere pilot op de St. Maartensschool. Dit zorgt voor laagdrempelig beschikbare jeugdhulp op het speciaal (voortgezet) onderwijs, zodat elk kind onderwijs kan volgen en ouders en school worden ontzorgd. In 2023 breiden we deze pilots uit naar alle scholen in het (voortgezet) speciaal onderwijs.

Er is een hulpmiddel bij het beschikken van Individuele Zorg Binnen Onderwijs (IZBO) opgesteld en gedeeld met verschillende scholen in onze gemeente en in de regio Rijk van Nijmegen. Dit helpt om jeugdhulp in de verschillende gemeenten en op de verschillende scholen op dezelfde manier te beschikken. In 2023 evalueren we het gebruik van het hulpmiddel regelmatig met samenwerkende partijen.

Nationaal programma onderwijs

Door corona hebben veel leerlingen vertraging opgelopen in het leerproces. Naast de cognitieve ontwikkeling staat de sociaal-emotionele ontwikkeling onder druk. De onderwijsachterstanden van de groep die daar risico op loopt, zijn verder vergroot. In dit kader heeft de gemeente vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) middelen (een totaal bedrag van €456.627,-) van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) ontvangen. Deze middelen worden budgetneutraal uitgegeven. OCW heeft besloten de periode om middelen uit te geven met twee schooljaren te verlengen tot uiterlijk 2024-2025. De gemeente zet deze middelen in gedurende de voorschoolse periode, het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. In het voorjaar van 2022 is hiervoor een plan vastgesteld. Het doel is samen met scholen en lokale partners in Berg en Dal de ontwikkeling van kinderen en jongeren, onder andere op cognitief én sociaal emotioneel vlak, een extra stimulans te geven.

1.4.4 Ieder kind gaat naar school of heeft een passend toekomstperspectief. Schooluitval wordt zo veel mogelijk voorkomen.

In 2021 is gestart met een nieuw programma Voortijdig School Verlaten (VSV) met een looptijd van vier jaar. We willen met dit programma vroegtijdig schoolverlaten zoveel mogelijk voorkomen. Dit doen we door alle jongeren tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten, terug te leiden naar een passende (vervolg)opleiding, arbeidsplaats, zorg of combinatie daarvan. Wij bieden hen daarmee kansen voor een beter toekomstperspectief.

Om dit te bereiken zetten we onder andere in op een sterkere verbinding tussen onderwijs en zorg, zowel op de middelbare scholen als op MBO scholen. Hiervoor zijn wij aangesloten bij de verschillende regionale werkgroepen die zich hier nog tot en met 2024 mee bezig houden.

1.4.5 We zorgen voor een veilige (thuis)omgeving. Door versterking van de lokale samenwerking voorkomen en stoppen we zoveel mogelijk huiselijk geweld en kindermishandeling.

In 2022 is een lokale aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling opgesteld. Dit als aanvulling op de activiteiten van de regionale aanpak. Complexe scheidingen heeft hierin een prominente rol, omdat nog steeds veel kinderen in de problemen komen bij een (v)echtscheiding van hun ouders.

We zorgen ervoor dat ouders op een gemakkelijke manier alle informatie over scheiden kunnen vinden. Bijvoorbeeld informatie over geldzaken, ouderschap, wonen, juridische zaken enzovoorts. En we bekijken wat we in het algemeen toegankelijke, collectieve aanbod moeten ontwikkelen, om te voorkomen dat er onveilige situaties ontstaan (versterking ouderschap).

Ook het voorkomen van ouderenmishandeling en financieel misbruik van ouderen is een belangrijk thema in de lokale aanpak. Via onze lokale Alliantie (financieel) Veilig Ouder Worden zorgen we voor voorlichting aan professionals en inwoners, zodat dit onderwerp steeds meer onder de aandacht komt en blijft.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Lasten	-50.183	-54.032	-51.574	-51.189	-50.140	-49.977
Baten	12.884	13.849	12.256	12.281	12.290	12.300
Totaal programma	-37.300	-40.183	-39.318	-38.908	-37.850	-37.677

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Lasten						
Openbaar basisonderwijs						
<i>Openbaar basisonderwijs/Alg.</i>		0	0	0	0	0
Onderwijshuisvesting						
<i>Onderwijshuisv./Basisonderwijs</i>	-842	-852	-897	-876	-870	-863
<i>Onderwijshuisv./Speciaal onderwijs</i>	-646	-633	-631	-624	-614	-609
<i>Onderwijshuisv./Voortgez. onderwijs</i>	-351	-363	-358	-355	-352	-349
Onderwijsbegeleiding						
<i>Onderwijsbegeleiding/Algemeen</i>		0	0	0	0	0
Stimuleren schooldeelname						
<i>Stimuleren schooldeelname/Leerpl.</i>	-150	-157	-167	-167	-167	-167
Leerlingenvervoer						
<i>Leerlingenvervoer/Algemeen</i>	-552	-690	-604	-681	-771	-821

Peuterspeelzalen						
<i>Peuteropvang/Algemeen</i>	-198	-230	-231	-212	-212	-212
Overige onderwijsvoorzieningen						
<i>Ov. onderw. voorz./Achterst.beleid</i>	-494	-658	-586	-586	-586	-586
<i>Ov. onderw. voorz./Maatsch.vorming</i>	-73	-85	-85	-85	-83	-83
<i>Ov. onderw. voorz./Kunstz.vorming</i>	-7	-7	-7	-7	-7	-7
<i>Ov. onderw./vrz Nationaal Progr. Onderwijs</i>	0	0	0	0	0	0
Volwasseneneducatie						
<i>Volwasseneneducatie/Algemeen</i>	-2	0	0	0	0	0
Voortgezet onderwijs						
<i>Voortgezet onderwijs/Algemeen</i>	0	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie						
<i>Samenkr&burgerpart/kinderopvang</i>	-176	-205	-232	-232	-232	-232
<i>Samenkr&burgerpart/alg. vrz. WMO/jgd</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Samenkr&burgerpart/jeugdgez.zorg</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Samenkr&burgerpart/soc.maatsch.werk</i>	-90	-116	-141	-141	-141	-141
<i>Samenkr&burgerpart/jeugdwerk</i>	-324	-381	-329	-329	-328	-328
<i>Samenkr&burgerpart/ouderenzorg</i>	-138	-147	-122	-122	-122	-122
<i>Samenkr&burgerpart/maatsch.werk</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Samenkr&burgerpart/WMO</i>	-59	-111	0	0	0	0
<i>Samenkr&burgerpart/Opbouwwerk</i>	0	0	-143	-123	-123	-123
<i>Samenkr&burgerpart/Mantelzrg vrijwillige</i>	0	0	-206	-206	-206	-206
Dorps- en buurthuizen						
<i>Dorps- en buurthuizen/Algemeen</i>	-226	-354	-149	-145	-144	-143
<i>Dorpshuis de Mallemolen</i>	-156	-215	-195	-205	-487	-484
<i>Dorpshuis Op d'n Heuvel</i>	-272	-271	-287	-287	-287	-287
<i>Dorpsh. Kloosterstr. 7-9 Fanf./Maddogs</i>	-46	-44	-44	-44	-44	-44
<i>Dorpshuis den Ienloop</i>	-189	-165	-186	-186	-185	-185
<i>Kulturhus Kekerdome</i>	0	-3	-3	-3	-3	-3
<i>Jeugdsoos Dispel Rietlanden 5</i>	-12	-10	-10	-10	-10	-10
<i>Dorpshuis de Ubburch</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Kulturhus Leuth</i>	-143	-135	-150	-149	-149	-148

Noodopvang vluchtelingen						
<i>Noodopvang vluchtelingen Oekraïne</i>	0	-1.400	0	0	0	0
Inburgering						
<i>Inburgering/Inburgering</i>	0	0	-283	-301	-301	-301
Wijkteams						
<i>Wijkteams/1e lijnslok.WMO/Uitvoering</i>	-406	-444	0	0	0	0
<i>Wijkteams/1e lijnslok.WMO/Jgd-zrg/Beleid</i>	-461	-804	0	0	0	0
<i>Wijkteams/1e lijnslok.WMO/Jgd-CJG</i>	0	0	0	0	0	0
Toegang 1e lijnsvoorzieningen						
<i>Toegang 1e lijnsvoorzieningen/Algemeen</i>	0	0	-209	-209	-209	-209
<i>Toegang 1e lijnsvrz/Preventie ST</i>	0	0	-470	-470	-470	-470
<i>Toegang 1e lijnsvrz/Preventie beleid WMO</i>	0	0	-125	-125	-125	-125
<i>Toegang 1e lijnsvrz/Preventie bel.Jeugd</i>	0	0	-413	-413	-413	-413
<i>Toegang 1e lijnsvrz/Preventie bel.Overig</i>	0	0	-196	-216	-216	-216
Inkomens- en bijstandvoorziening						
<i>Ink.-bijst.voorz./Algemeen</i>	-1.533	-1.599	-1.704	-1.704	-1.704	-1.704
<i>Ink.-bijst.voorz./Participatiewet</i>	-11.443	-11.765	-11.499	-11.499	-11.499	-11.499
<i>Ink./bijst.voorz./BBZ</i>	-42	-195	-195	-195	-195	-195
<i>Ink./bijst.voorz./minima en schuldenbel.</i>	-1.931	-2.219	-2.055	-2.055	-2.055	-2.055
<i>Ink./bijst.voorz./Kwijtschelding</i>	-460	-397	-402	-399	-401	-402
<i>Ink./bijst.voorz./Soc.recherche</i>	-88	-88	-83	-83	-83	-83
<i>Ink./bijst.voorz./TOZO</i>	-1.115	-30	0	0	0	0
<i>IB-vrz Toeslagenaffaire</i>	-69	-25	0	0	0	0
Begeleide participatie						
<i>Begel.participatie/Algemeen</i>	-13	-11	-12	-12	-12	-12
<i>Beg.participatie/Soc.werkvoorz.</i>	-4.019	-3.901	-4.000	-3.811	-3.436	-3.156
Maatwerkvoorzieningen (WMO)						
<i>Maatwerkvoorz.(WMO)/Algemeen</i>	-1.566	-1.901	-1.684	-1.715	-1.715	-1.715
<i>Maatwerkvoorz./WMO/DRAN DG.Vervoer</i>	-280	-493	-483	-587	-657	-734
<i>Maatwerkvoorz.(WMO)/Rolstoel</i>	0	0	0	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18+						

<i>Maatwerkdienstverl. 18+/Huish.verz</i>	-4.996	-5.616	0	0	0	0
<i>Maatwerkdienstverl. 18+/Mantelzorg</i>	-154	-161	0	0	0	0
<i>Maatwerkdienstverl. 18+/Dagbest. Blok A</i>	-877	-936	0	0	0	0
<i>Maatwerkdienstverl. 18+/Inkoop Blok A/B</i>	-3.095	-3.519	0	0	0	0
<i>Maatwerkd 18+ Arbma. Dagbesteding</i>	-173	-260	0	0	0	0
Huishoudelijke hulp (WMO)						
<i>Huishoud.hulp (WMO)/Huis.hulp WMO</i>	0	0	-4.699	-4.699	-4.699	-4.699
Begeleiding (WMO)						
<i>Begeleiding (WMO)/Begeleiding</i>	0	0	-4.138	-4.058	-3.921	-3.923
Dagbesteding (WMO)						
<i>Dagbesteding (WMO)/dagbested</i>	0	0	-1.409	-1.405	-1.399	-1.399
Overige maatwerkarrangementen (WMO)						
<i>Ov.maatwerkarrangementen (WMO)/ov.hulp</i>	0	0	-96	-94	-90	-90
Maatwerkdienstverlening 18-						
<i>Maatwerkvrz. 18-/Individuele voorz.</i>	-5.403	-6.507	0	0	0	0
<i>Maatwerkdienstverlening 18-/PGB</i>	-159	-204	0	0	0	0
<i>Maatwerkdienstverl. 18-/Ouderbijdr</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Maatwerkdienstverl. 18-/Subsidies</i>	-67	-5	0	0	0	0
<i>Maatwerkdienstverl. 18-/Preventie</i>	-89	-153	0	0	0	0
Jeugdhulp begeleiding						
<i>Jeugdhulp begeleiding/begeleiding</i>	0	0	-2.214	-2.186	-2.123	-2.125
Jeugdhulp behandeling						
<i>Jeugdhulp behandeling/behandeling</i>	0	0	-1.117	-1.113	-1.105	-1.105
Jeugdhulp dagbesteding						
<i>Jeugdhulp dagbesteding/dagbesteding</i>	0	0	-1.086	-1.070	-1.033	-1.033
Pleegzorg						
<i>Pleegzorg/pleegzorg</i>	0	0	0	0	0	0
Gezinsgericht						
<i>Gezinsgericht/gezinsgericht</i>	0	0	-1.013	-1.014	-1.016	-1.017
Jeugdhulp met verblijf overig						
<i>Jeugdhulp met verblijf overig/ov.hulp]</i>	0	0	-2.679	-2.486	-1.705	-1.707
Jeugdbehandeling GGZ zonder verblijf						

<i>Jeugd behandl GGZ zond verblijf /behande</i>	0	0	-1.972	-1.946	-1.886	-1.887
<i>Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf</i>						
<i>Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf/algeme</i>	0	0	-395	-395	-393	-393
<i>Gesloten plaatsing</i>						
<i>Gesloten plaatsing/gesloten plaatsing</i>	0	0	-159	-159	-159	-159
<i>Geëscaleerde zorg18+</i>						
<i>Geësc.zorg18+/Opv./besch.wonen</i>	-211	-245	0	0	0	0
<i>Geësc.zorg18+/Verwarde personen</i>	-50	-85	0	0	0	0
<i>Beschermd wonen (WMO)</i>						
<i>Beschermd wonen (WMO)/beschrmd won</i>	0	0	-25	-25	-25	-25
<i>Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)</i>						
<i>Maatschap- en vrouwenopvang (WMO)/opvang</i>	0	0	-121	-121	-121	-121
<i>Geëscaleerde zorg 18-</i>						
<i>Geësc.zorg 18-/Veil./reclas./opvang</i>	-6.338	-5.239	0	0	0	0
<i>Jeugdbescherming</i>						
<i>Jeugdbescherming/Jeugdbescherming</i>	0	0	-845	-822	-823	-824
<i>Jeugdreclassering</i>						
<i>Jeugdreclassering/jeugdreclassering</i>	0	0	-26	-25	-25	-25
Totaal Lasten	-50.183	-54.032	-51.574	-51.189	-50.140	-49.977

Baten

<i>Onderwijshuisvesting</i>						
<i>Onderwijshuisv./Basisonderwijs</i>	1	2	2	2	2	2
<i>Onderwijshuisv./Speciaal onderwijs</i>	9	0	0	0	0	0
<i>Leerlingenvervoer</i>						
<i>Leerlingenvervoer/Algemeen</i>	4	7	7	7	7	7
<i>Peuterspeelzalen</i>						
<i>Peuteropvang/Algemeen</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Overige onderwijsvoorzieningen</i>						
<i>Ov. onderw. voorz./Achterst.beleid</i>	505	569	569	569	569	569
<i>Ov. onderw. voorz./Maatsch.vorming</i>	1	0	0	0	0	0
<i>Ov. onderw./vrz Nationaal Progr. Onderwijs</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Samenkracht en burgerparticipatie</i>						

<i>Samenkr&burgerpart/kinderopvang</i>	1	2	2	2	2	2
<i>Samenkr&burgerpart/WMO</i>	0	0	0	0	0	0
Dorps- en buurthuizen						
<i>Dorps- en buurthuizen/Algemeen</i>	35	0	0	0	0	0
<i>Dorpshuis de Mallemolen</i>	106	108	113	113	113	113
<i>Dorpshuis Op d'n Heuvel</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Dorpsh. Kloosterstr. 7-9 Fanf./Maddogs</i>	11	11	12	12	12	12
<i>Dorpshuis den Ienloop</i>	116	116	139	139	139	139
<i>Jeugdsoos Dispel Rietlanden 5</i>	1	1	1	1	1	1
<i>Dorpshuis de Ubburch</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Kulturhus Leuth</i>	60	60	60	60	60	60
Noodopvang vluchtelingen						
<i>Noodopvang vluchtelingen Oekraïne</i>	0	1.400	0	0	0	0
Inburgering						
<i>Inburgering/Inburgering</i>	0	0	208	225	225	225
Wijkteams						
<i>Wijkteams/1e lijnslok.WMO/Uitvoering</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Wijkteams/1e lijnslok.WMO/Jgd-CJG</i>	0	0	0	0	0	0
Inkomens- en bijstandvoorziening						
<i>Ink.-bijst.voorz./Participatiewet</i>	11.031	10.855	10.572	10.572	10.572	10.572
<i>Ink./bijst.voorz./BBZ</i>	-246	81	106	106	106	106
<i>Ink./bijst.voorz./minima en schuldenbel.</i>	123	125	125	125	125	125
<i>Ink./bijst.voorz./TOZO</i>	579	0	0	0	0	0
<i>IB-vrz Toeslagenaffaire</i>	81	25	0	0	0	0
Maatwerkvoorzieningen (WMO)						
<i>Maatwerkvoorz.(WMO)/Algemeen</i>	0	0	277	277	277	277
<i>Maatwerkvoorz./WMO/DRAN DG.Vervoer</i>	63	69	64	72	81	91
Maatwerkdienstverlening 18+						
<i>Maatwerkdnstverl. 18+/Huish.verz</i>	316	280	0	0	0	0
<i>Maatwerkdnstverl. 18+/Mantelzorg</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Maatwerkdnstverl. 18+/Inkoop Blok A/B</i>	40	75	0	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18-						
<i>Maatwerkvrz. 18-/Individuele voorz.</i>	27	0	0	0	0	0

Maatwerkdnstverl. 18-/Preventie	0	0	0	0	0	0
Geëscaleerde zorg18+						
Geësc.zorg18+/Verwarde personen	19	65	0	0	0	0
Totaal Baten	12.884	13.849	12.256	12.281	12.290	12.300
Totaal programma	-37.300	-40.183	-39.318	-38.908	-37.850	-37.677

Toelichting verschillen Begroting 2022 - Begroting 2023

In onderstaande tabel vindt u de toelichting op de verschillen tussen de begroting 2022 en de begroting 2023. De verschillen zijn per taakveld toegelicht.

		<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Taakveld	Toelichting	Verschil	I/S/RES
Onderwijshuisvesting	- De lasten voor schoolgebouwen stijgen als gevolg van hogere ozb-belastingen door jaarlijkse aanpassing van de WOZ waarden	-25	
Leerlingenvervoer	- Vanaf 2023 rekenen we een deel van het leerlingenvervoer toe aan de taakvelden voor jeugdhulp.	17	S
Overige onderwijsvoorzieningen	- In 2022 was extra geld beschikbaar voor achterstandenbeleid (budgetoverheveling 2021)	47	I
Samenkracht & burgerparticipatie	- In verband met wijziging van de boekhoudvoorschriften hevelen we de subsidie aan Forte Welzijn over naar dit taakveld. Zie ook programma 3.	-99	S
	- Inspecties GGD kinderopvang	10	S
	- In 2022 was voor actieplan Stekkenberg eenmalig budget geraamd.	40	I
	- In 2022 waren coronagelden beschikbaar voor Wmo, jeugd- en ouderenwerk.	140	I
	- We ramen extra budgetten voor: 1. bewoners- en organisatieactiviteiten €15.000 2. dorpsagenda's €40.000 3. experimenteren inwonersparticipatie €20.000	-75	
	- We ramen een budget voor de uitvoering van het maatjesproject in onze gemeente.	-25	
Dorps- & buurthuizen	- In 2022 waren coronagelden beschikbaar voor de ondersteuning van dorps- en kulturhusen.	87	I
	- In het Dekkingsplan 2021-2024 is vastgelegd dat we exploitatielast van D'n Ienloop verlagen of de inkomsten verhogen, zodat de exploitatie kostendekkend is.	19	S
	- We verhogen onze raming voor exploitatielasten van dorpshuizen als gevolg van voornamelijk gestegen energieprijzen.	-30	S

Inburgering	- Door gewijzigde wetgeving zijn de budgetten voor inburgering verplaatst naar dit programma Inwoner. Voorheen was dit programma 3.	-75	S
Toegang en eerste lijnsvoorzieningen	- Voor ondersteuning door Forte Welzijn, MEE en Sterker ramen een hogere uitgaaf als gevolg van de inflatie.	-16	S
	- In 2022 was voor de versterking dienstverlening gemeenten eenmalig budget geraamd (budgetoverheveling 2021).	170	I
Inkomens- en bijstandsvorziening	- We verlagen de ramingen van de uitgaven voor diverse bijstandsvorzieningen met € 168.000. Daarnaast valt de rijksuitkering € 257.000 lager uit. Per saldo € 89.000 nadelig.	-89	S
	- De uitgaven voor schuldhulpbuddy stijgen in verband met nieuwe regionale contracten.	-10	S
	- In 2022 eenmalig budget beschikbaar voor uitvoering TONK.	92	I
	- In 2022 eenmalig budget beschikbaar voor de implementatie van de nieuwe nota minimabeleid en schuldhulpverlening.	250	I
	- In 2022 coronagelden beschikbaar voor bijzondere bijstand.	22	I
Begeleide participatie	- We ramen een lagere bijdrage aan het Werkbedrijf op basis van de begroting 2023 van de MGR.	162	S
Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	- De kosten van de Wmo voorzieningen zijn hoger door een te verwachten toename van aanvragen en nieuwe aanbestedingen. Ook houden we rekening met een forse stijging van de marktprijzen.	-230	S
	- In 2022 eenmalig budget beschikbaar voor het project vervoersmaatjes.	52	I
Huishoudelijke hulp	- De raming voor huishoudelijke hulp stellen we bij op basis van de realisatiecijfers, de te verwachten toename van het aantal aanvragen door vergrijzing en inflatie.	-198	S
Wmo begeleiding en dagbesteding	- In 2022 eenmalig budget beschikbaar voor inrichting Wmo-ruimtes	40	I
	- We verlengen en breiden de pilot ontwikkelings-gerichte dagbesteding volwassenen naar de andere zorgaanbieders uit. Dit omdat de resultaten uit de tussenevaluatie positief zijn.	-50	S
	- De kosten voor dagbesteding en begeleiding Wmo nemen toe met € 188.000. In deze raming is rekening gehouden met de taakstellende bezuiniging van € 66.000. De stijging komt voornamelijk door de tariefsaanpassing met 4,5% en de overname van ambulante begeleiding vanuit Beschermd Wonen.	-188	S
	- In 2022 eenmalig extra geld beschikbaar voor ambulantisering GGZ	71	I

Jeugdhulp	- De kosten voor jeugdhulp stijgen met € 228.000. In deze raming is rekening gehouden met de taakstellende bezuiniging van € 103.000. De stijging komt voornamelijk door de tariefsaanpassing met 4,5%.	-228	S
	- In 2022 eenmalig extra rijks gelden beschikbaar voor tekort op jeugdhulp (budgetoverheveling)	867	I
	- In 2022 budget voor voorkomen dak- en thuisloosheid.	50	I
	- Vanaf 2023 rekenen we een deel van het leerlingenvervoer toe aan de taakvelden voor jeugdhulp.	-17	S
	- Om het regionaal Werkprogramma Jeugd te kunnen uitvoeren, vindt uitbreiding van het aantal regiofunctionarissen bij het Regionaal Ondersteuningsbureau plaats.	-86	S
Kapitaallasten	- Mutatie op kapitaallasten	27	S
Salaris- en inhuurkosten	- Dit betreft de doorbelasting van de salaris- en inhuurkosten van de tijd die de organisatie aan dit programma besteedt.	210	S
Diverse verschillen	-	-68	S/I
Totaal programma Inwoner		864	

Beleidskaders

Gemeentelijke kaders

Sociaal maatschappelijke toekomstvisie

Algemene subsidieverordening Berg en Dal

Nota vrijwilligerswerk 2022-2026

Mantelzorg in de gemeente Berg en Dal Nota mantelzorg 2019-2021

Verordening maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Berg en Dal 2020
Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Berg en Dal 2018

Beleidsregels Beschermd Wonen en Opvang Groesbeek 2015

Verordening Tegenprestatie naar Vermogen gemeente Berg en Dal 2016

Afstemmingsverordening (maatregelenverordening) Participatiewet, loaw en loaz gemeente Groesbeek 2015

Verordening cliëntenparticipatie werk en inkomen gemeente Berg en Dal 2016

Verordening Doe mee Plus gemeente Berg en Dal 2018

Beleidsregel bijzondere bijstand 2021

Beleidsregel handhaving Wet kinderopvang Berg en Dal 2018

Beleidsregel kinderopvang gemeente Groesbeek 2015

Verordening leerlingenvervoer Berg en Dal 2022

Verbonden partijen

Gemeentelijke GezondheidsDienst Gelderland Zuid

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Nijmegen
Verantwoordelijke portefeuille	I. v.d. Scheur
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Lid dagelijks bestuur en algemeen bestuur
Deelnemers	14 gemeenten

Openbaar en gemeentelijk belang

De GGD voert de wettelijke taken uit de Wet Publieke Gezondheid en Jeugdwet uit. Daarnaast voert de GGD-Gelderland Zuid ook andere taken uit bijvoorbeeld op het gebied van maatschappelijke opvang.

Visie

De kracht en kennis van de GGD ligt in het vormgeven van collectieve en individuele preventie, signalering en behandeling. Zo werkt het team Gezond Leven van de GGD samen met gemeenten aan het verbeteren van de gezondheid van mensen in de gemeenten in onze regio. De ambitie is om sociaaleconomische gezondheidsverschillen te verkleinen en de zelfredzaamheid van burgers te vergroten. Dit doen we door te stimuleren dat de gezonde keuze ook de makkelijkere keuze wordt.

Beleidsvoornemens

Uitvoering van de Meerjarenstrategie 2020-2023. De belangrijkste thema's hierin zijn:

- Gemeenten en onze inwoners adviseren over preventie en verbinden van collectieve preventie met persoonsgerichte zorg;
- Investeren in de verbinding tussen zorg en veiligheid;
- Inzetten op de gezondheidsbescherming binnen het sociale en fysieke domein;
- Data en informatie gestuurd werken.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	-1.481	-1.783	-1.773	-1.773	-1.773	-1.773
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	5,48%	5,64%	5,41%	5,41%	5,41%	5,41%
Resultaat verbonden partij	149	0	0	0	0	0
Omvang eigen vermogen verbonden partij	2.081	1.872	1.542	1.542	1.542	1.542
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	28.618	26.716	23.216	22.874	22.711	22.399

Toelichting

Cijfers zijn afkomstig van de jaarstukken 2021 GGD GZ en de Programmabegroting 2023 GGD GZ.

Ontwikkelingen

Bijzondere zorg

In de afgelopen jaren is het aantal trajecten dat door Bijzondere Zorg wordt uitgevoerd enorm gestegen. De toename is onder te verdelen in twee categorieën:

- a. Een deel van de stijging is een logisch gevolg van maatschappelijke ontwikkelingen en ingezet beleid (Sluitende aanpak voor mensen met een psychische kwetsbaarheid. Meldpunt niet-acuut en politiemeldingen), die ervoor zorgen dat er meer kwetsbare mensen in beeld komen. Deze trajecten passen binnen de taakuitvoering van Meldpunt Bijzondere Zorg (MBZ), namelijk de geëscaleerde zorg.
- b. Een ander deel betreft de (lichtere) meldingen, die bij MBZ binnenkomen, maar die na een korte triage door MBZ kunnen worden overgedragen aan het lokale veld of een betrokken zorgaanbieder. De GGD is in gesprek met de gemeenten op welke wijze (de samenwerking in) het lokale veld in de gemeente kan worden versterkt, zodat de zorg minder escaleert. Hierdoor zou het aantal trajecten bij MBZ kunnen worden verminderd. Het uitgangspunt hierbij is dat MBZ een vangnet-functie heeft.

Veilig Thuis

Het aantal meldingen en adviezen bij Veilig Thuis stijgt nog steeds. Inwoners en professionals signaleren eerder gezinnen waarin sprake is van onveiligheid. Dit is positief. Deze stijging leidt tot een verhoging van het werk en de werkdruk. Het lukt Veilig Thuis niet altijd de wettelijke termijnen te halen voor de eerste veiligheidsbeoordeling en de vervolgdiensten. De spoedzaken worden tijdig opgepakt en wachtlijstbeheer wordt ingezet. Maar instroom blijft moeilijk in te schatten. Dat betekent dat we ook voor de toekomst rekening moeten houden met groei van het aantal meldingen en adviezen. Deze groei is tevens een risico, zowel inhoudelijk (waaronder wachtlijsten) als financieel.

Prenataal huisbezoek

Gemeenten zijn per 1 juli 2022 verplicht een prenataal huisbezoek aan zwangeren en/of gezinnen in een kwetsbare situatie aan te bieden. Voor de uitvoering van deze nieuwe taak stelt het Rijk via het gemeentefonds aanvullende middelen beschikbaar. De gemeente moet deze taak opdragen aan c.q. inkopen bij dezelfde organisatie die voor de gemeente de jeugdgezondheidszorg uitvoert. Dit betekent dat GGD Gelderland-Zuid het prenataal huisbezoek per 1 juli 2022 gaat aanbieden.

Het prenataal huisbezoek is erop gericht om in een vroegtijdig stadium van de zwangerschap, na signalering door de verloskundig zorgverlener, hulp en ondersteuning door de jeugdverpleegkundige aan te bieden aan zwangere vrouwen en/of gezinnen in een kwetsbare situatie. Hierbij staat voorop dat het een prenataal huisbezoek op basis van vrijwilligheid is.

Risico's

De bijdrage aan de GGD staat onder druk door de taakstellende bezuiniging van 3% en de algemene reserve al enige tijd minder dan haar norm bedraagt. Daarnaast bestaat de kans dat de instroom bij Veilig Thuis en Bijzonder Zorg toeneemt.

Instituut Bijzonder Onderzoek

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Wijchen
Verantwoordelijke portefeuille	I. v.d. Scheur
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Afgevaardigde gemeente
Deelnemers	Wijchen, Beuningen, Druten, Heumen en Berg en Dal

Openbaar en gemeentelijk belang

Opsporing van oneigenlijk gebruik van uitkeringsgelden.

Visie

Behartiging van de gemeenschappelijke belangen op het gebied van de naleving van sociale zekerheidswetgeving. Dit betreft de naleving van de onderhoudsplicht en terugvordering van teveel ontvangen uitkering door (voormalige) uitkeringsgerechtigden, onderhoudsplichtigen en partners van (voormalig) uitkeringsgerechtigden. Een onderzoek tot bijzondere controle op de naleving vindt plaats na een daartoe strekkende opdracht van de deelnemende gemeente aan het Instituut Bijzonder Onderzoek. Het IBO wordt in stand gehouden door de gemeenschappelijke Regeling tussen de gemeente Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen en Wijchen. De gemeente Wijchen fungeert als centrumgemeente.

Beleidsvoornemens

Geen gegevens bekend

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	-81	-83	-83	-85	-86	-87
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	20,6%	22,7%	21,3%	21,3%	21,3%	21,3%
Resultaat verbonden partij	0	0	0	0	0	0
Omvang eigen vermogen verbonden partij	0	0	0	0	0	0
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	63	0	0	0	0	0

Toelichting

De deelnemende gemeenten dragen bij in het begrotingstekort.

De bijdrage wordt berekend op basis van het aantal inwoners per 1 januari van het betreffende jaar en het aantal afgewikkelde opdrachten.

Het IBO brengt éénmaal per jaar een voorschot in rekening bij de deelnemende gemeenten. Het IBO kan hierdoor aan haar betalingsverplichtingen voldoen. Als er onvoldoende geld mocht zijn, schiet de gemeente Wijchen voor.

Ontwikkelingen

In beginsel gaan wij uit van vertrouwen in onze inwoners. Maar soms is er sprake van misbruik en dat willen we aanpakken. Dit is belangrijk om draagvlak voor uitkeringen te behouden.

Risico's

In de begroting 2023 is rekening gehouden met een aantal onderzoeken door de sociale recherche. De kans bestaat dat meer onderzoeken plaatsvinden dan geraamd. Het risico schatten we in op 25% van € 90.000.

Beleidsindicatoren

De beleidsindicatoren moeten we verplicht opnemen in de begroting volgens de Bbv. De gegevens en een toelichting op de beleidsindicatoren zijn te vinden op de website Waarstaatjegemeente.nl. Daarnaast kunt u daar cijfers van andere gemeenten vinden. De cijfers zijn afkomstig van verschillende overheidsorganisaties. Deze cijfers zijn soms niet actueel en kunnen ieder moment wijzigen.

Indicator	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
<u>Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)%</u>			
Gemeente	1,5	1,7	1,9
Provincie	1,6	1,8	1,7
Nederland	1,7	2,0	1,9
<i>Eenheid:</i>	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.		
<i>Bron:</i>	DUO		
<i>Toelichting:</i>	Percentages begroting 2023 komen uit periode 2021. Percentages begroting 2022 komen uit periode 2019.		

Relatief verzuim

Gemeente	12	12	9
Provincie	21	21	17
Nederland	26	26	19
<i>Eenheid:</i>	Aantal leerplichtigen wel ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig, per 1.000 inw. 5-18 jr.		
<i>Bron:</i>	DUO		
<i>Toelichting:</i>	Aantallen begroting 2023 komen uit periode 2021. Aantallen begroting 2022 komen uit periode 2019.		

Absoluut verzuim

Gemeente	3,4	8,4	2,7
Provincie	2,4	2,5	2,4
Nederland	2,7	2,4	2,5
<i>Eenheid:</i>	Aantal leerplichtigen niet ingeschreven op een school per 1.000 inwoners leeftijd 5-18 jaar		
<i>Bron:</i>	DUO		
<i>Toelichting:</i>	Aantallen begroting 2023 komen uit periode 2021. Aantallen begroting 2022 komen uit periode 2019.		

Niet sporters

Gemeente	48,0	44,7	48,0
Provincie	49,4	46,8	49,4
Nederland	49,3	48,7	49,3

Eenheid: %

Bron: RIVM

Toelichting: Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. de bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens een keer per week aan sport doet. Percentages begroting 2022 komen uit periode 2016. Percentages begroting 2023 komen uit periode 2020.

% kinderen in uitkeringsgezin

Gemeente	5	5	5
Provincie	5	5	5
Nederland	6	6	6

Eenheid: % kinderen tot 18 jaar

Bron: CBS Jeugd

Toelichting: Percentages begroting 2022 en 2023 komen uit de periode 2019.

Jongeren met een delict voor de rechter

Gemeente	1	1	1
Provincie	1	1	1
Nederland	1	1	1

Eenheid: % 12 t/m 21 jarigen

Bron: CBS Jeugd

Toelichting: Percentages begroting 2023 komen uit de periode 2020. Percentages begroting 2022 komen uit periode 2019.

% Jeugdwerkloosheid

Gemeente	2	3	2
Provincie	2	2	2
Nederland	2	2	2

Eenheid: % 16 t/m 22 jarigen

Bron: CBS Jeugd

Toelichting: Percentages begroting 2023 komen uit de periode 2020. Percentages begroting 2022 komen uit periode 2019.

Bijstandsuitkeringen

Gemeente	287,1	395,1	344,3
Provincie	282,9	403,8	349,7
Nederland	349,5	459,7	431,2

Eenheid: Aantal per 10.000 inwoners

Bron: CBS

Toelichting: Aantallen begroting 2023 komen uit de periode 2021. Aantallen begroting 2022 komen uit periode 2020.

Jongeren met jeugdbescherming

Gemeente	1,3	1,3	1,3
Provincie	1,3	1,3	1,4
Nederland	1,1	1,2	1,2

Eenheid: % van alle jongeren tot 18 jaar

Bron: CBS

Toelichting: Percentages begroting 2023 komen uit de periode 2021. Percentages begroting 2022 komen uit de periode 2020.

Jongeren met jeugdhulp

Gemeente	10,4	11,4	12,5
Provincie	11,0	11,8	13,6
Nederland	10,5	11,9	12,9

Eenheid: % van alle jongeren tot 18 jaar

Bron: CBS

Toelichting: Percentages begroting 2023 komen uit de periode 2021. Percentages begroting 2022 komen uit de periode 2020.

WMO-cliënten met een maatwerkarrangement

Gemeente	690	760	770
Provincie	623	691	697
Nederland	649	700	700

Eenheid: Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep

Bron: CBS MSD WMO

Toelichting: Aantallen begroting 2023 komen uit periode 2021. Aantallen begroting 2022 komen uit de periode 2020.

Jongeren met jeugdreclassering

Gemeente	0,2	0,2	0,2
Provincie	0,3	0,3	0,3
Nederland	0,3	0,4	0,4

Eenheid: % van alle jongeren van 12 tot 23 jaar

Bron: CBS

Percentages begroting 2022 en 2023 komen uit de periode 2020.

Toelichting:

Onze buurt

Je brengt een groot deel van je vrije tijd door in de gemeente en het dorp waar je woont. Je wilt daar fijn kunnen leven en wonen. Dat gaat niet vanzelf. Daar moet aan gewerkt worden. Denk bijvoorbeeld aan een schone buurt, veilige wegen, goede riolering en het onderhouden van bomen en planten. Maar ook aan sport en bewegen. De gemeente heeft daarin een aantal taken, maar inwoners en ondernemers hebben dat ook. We hebben elkaar nodig om deze dingen goed te regelen. Daarbij geeft de gemeente steeds meer ruimte aan inwoners en ondernemers om zelf met ideeën te komen. De gemeente wil niet voor inwoners bedenken wat goed zou kunnen zijn, maar juist helpen de ideeën van inwoners te realiseren.

Programmanaam	Inwoner	Onze buurt	Onze gemeente
Plaats van actie	- Persoonlijk/ thuis	- Directe omgeving/ dorp	- Gemeente mét de regio gemeenten
Rol inwoner	- Regie eigen leven - Mee blijven doen	- Meedoen - Initiatief nemen	- Ontwikkelen - Klant
Rol gemeente	- Regelen - Betalen - Veel bemoeienis	- Minder regels - Meer stimuleren	- Loslaten - Samenwerken - Diensten verlenen

Doelen & resultaten

Wat willen we bereiken?

- 2.1 In onze buurt is iedereen, zo veel als mogelijk, lichamelijk, geestelijk en sociaal gezond.
- 2.2 Ik voel me veilig in mijn buurt. Inwoners en ondernemers werken samen met de gemeente, politie en andere (zorg)instanties om dat zo te houden.
- 2.3 In onze buurt is het goed wonen.
- 2.4 We willen een duurzame gemeente zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

2.1.1 Elke inwoner kan dichtbij huis sporten en spelen.

Speeltuinen vernieuwen wij in nauwe samenwerking met kinderen en buurtbewoners. In het vervangingsschema staat beschreven welke speeltuin wij in een bepaald jaar vervangen en wat hier de kosten voor zijn. In de praktijk kan dit veranderen doordat speeltoestellen op moment van theoretische vervanging nog heel en veilig zijn. In die situatie stellen wij de vervanging uit. In het huidige vervangingsschema staan de volgende locaties voor 2023 op de planning:

- De torteltuin aan de Hoge Kamp in Leuth

Naast het vervangen van deze speelplekken, onderhouden wij de sport- en speeltoestellen en de (val)ondergronden. Dat doen we op basis van interne en externe inspectieresultaten. Het onderhoud is uitgebreid beschreven in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

2.1.2 We zetten in op verbetering van het lokale sport- en beweegklimaat

Onze sportstimuleringsaanpak bestaat vijf jaar in zijn huidige vorm. In 2022 hebben we de sportstimuleringsaanpak samen met de vaste samenwerkingspartners geëvalueerd. Verder zijn er gesprekken gevoerd met potentiële partners om wederzijds te verkennen of zij ook willen aansluiten bij de aanpak en onder welke voorwaarden.

De uitkomsten hiervan verwerken we in een plan voor 2023. Daarin beschrijven we hoe we sportstimulering gaan organiseren in de toekomst. In dit plan is de inzet vanuit de samenwerkingspartners voor 2023 en verder op basis van hierover gemaakte afspraken vastgelegd.

In het Sport- en Beweegakkoord staan de ambities geformuleerd. Hieraan werken wij samen met inwoners en organisaties. Dat doen we om zo ons lokaal sport- en beweegklimaat te verbeteren. Het akkoord vormt voor sportstimulering de agenda waarlangs wij werken. We werken aan de volgende ambities:

- Inclusief sporten; niemand buitenspel. We maken ons sterk voor kwetsbare doelgroepen waarvoor sport en bewegen niet vanzelfsprekend is. Dat doen we door ze beter te bereiken en erbij te betrekken. In Berg en Dal hebben we specifieke aandacht voor de jeugd van 0-18 jaar, mensen met een beperking en senioren.
- Gezonde sportorganisaties, samen sterk. We maken ons sterk om sportaanbieders toekomstbestendig te maken. We helpen de aanbieders om de financiële en organisatorische basis op orde te brengen. Daardoor kunnen aanbieders zich richten op ontwikkeling van een passend aanbod en het aangaan van duurzame samenwerkingen.
- Duurzame sportomgeving, dichtbij en veelzijdig. We stimuleren multifunctioneel gebruik van sportlocaties en een beweegvriendelijke inrichting van de openbare ruimte.
- Vaardig in bewegen: actief en betrokken. We maken ons sterk om jeugd en jongeren te stimuleren tot een gezonde en actieve leefstijl. We zetten daarbij in op versterking van samenwerking tussen onderwijs en sport, aandacht voor het onderwerp en het betrekken van ouders.

2.2.1 Kinderen kunnen zelfstandig naar school.

Samen met basisscholen en de kinderen zorgen we voor veilige school-thuisroutes met verkeerseducatie (hoe kunnen kinderen de wegen en paden veilig gebruiken) en kleine infrastructurele aanpassingen.

In Breedeweg, Ooij en Millingen hebben de school en ouders meegedacht over verbeteringen, die inmiddels zijn uitgevoerd of de komende tijd bij onderhoudsprojecten worden meegenomen. In 2022 doen we dit onderzoek bij B.S. Op de Heuvel (Groesbeek) en de Titus Brandsmaschool (Berg en Dal). Het project "School-thuisroutes" wordt daarmee afgesloten. Bij de Biezenkamp (Beek) worden verbeteringen rond de school reeds meegenomen in het onderhoudsproject op de Baron van Voorst tot Voorststraat. Daarmee hebben we de scholen waar in de afgelopen jaren het minst aan de omgeving of schoolroutes was verbeterd, nu alsnog meegenomen. Uiteraard blijven we, los van bovengenoemd project ook de komende jaren kijken waar we in overleg met scholen kleine en grote verbeteringen voor fietsers/voetgangers, zoveel mogelijk in combinatie met onderhoudsprojecten in de openbare ruimte, kunnen meenemen.

2.2.2 Fietsers beschikken over een veilig en comfortabel netwerk.

- In regionaal én internationaal verband werken we aan een samenhangend netwerk voor de fietser.
- De inrichting van alle wegen in het buitengebied wordt bekeken en gevolgd door een plan van aanpak om deze op orde te brengen zodat functie en inrichting van de weg in overeenstemming zijn.
- Begin 2021 heeft de raad een keuze gemaakt over een fietsrondweg in Leuth. We zijn met de voorbereidingen gestart voor de realisatie van het nieuwe stukje fietspad. Hierbij zijn vooral de gesprekken met de grondeigenaren van belang.

2.2.3 Op de dijken gaan alle verkeersdeelnemers goed samen.

- Voor 2023 vragen we budget aan om een bijdrage te leveren om de ontsluiting van de TOP nabij Beek mogelijk te maken. Uitgangspunt hierbij is dat ook de initiatiefnemer en de Provincie Gelderland een bijdrage leveren.
- In 2023 richten we de Ooijse Bandijk veiliger in. Voor de leefbaarheid en zoals vastgesteld in onze mobiliteitsvisie remmen we het verkeer af. Deze plannen hebben we in 2022 gemaakt en samen met de aanwonenden voorbereid.

2.2.4 Alle verkeersdeelnemers reizen veilig en prettig door de gemeente.

In 2017 heeft de raad de mobiliteitsvisie vastgesteld. Deze visie biedt het beleidskader hoe we in de periode tot 2026 werken aan een bereikbare gemeente met veilige en leefbare wegen. In 2018 en 2020 zijn middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van en bijdragen aan projecten die opgenomen zijn in de mobiliteitsvisie. Op een aantal aspecten is sprake van voortschrijdend inzicht: het beleid voor de breedte van fietspaden is al aangescherpt maar voor overige aspecten geldt dat deze worden meegenomen in een update van de mobiliteitsvisie. Daar wordt in 2022 een start mee gemaakt.

2.2.5 We helpen inwoners hun eigen veiligheid en zelfredzaamheid te vergroten.

Binnen het werkgebied van politieteam Tweestromenland wordt door de 6 gemeenten gezamenlijk weer een vernieuwd meerjarig integraal veiligheidsplan opgesteld, waarbij aanpak ondermijning (o.a. drugs, uitbuiting, fraude) en verbinding zorg en veiligheid (o.a. personen met verward gedrag en risicojeugd) weer belangrijke thema's zijn.

Dit sluit ook goed aan op de belangrijkste prioriteiten van politie en OM.

De aanstelling van een gezamenlijke ondermijningscoördinator en het integrale ondermijningsoverleg Tweestromenland (OTSL), waar specifieke signalen/casussen worden behandeld in samenwerking met onder andere politie, ODRN en RIEC, is structureel gemaakt en moet gaan zorgen voor een versterkte aanpak. Zo mogelijk worden strafrechtelijke en bestuursrechtelijke maatregelen ingezet tegen bijvoorbeeld fraude en drugshandel.

Verder zijn de regionale afspraken geactualiseerd, die betrekking hebben op het gebruiken van de Wet tijdelijk huisverbod en de Wet verplichte GGZ. Door heldere taakverdeling en werkprocessen (met belangrijke rollen voor Meldpunt Bijzondere Zorg van GGD, Veilig Thuis en ons gemeentelijk regieteam) wordt in Gelderland-Zuid samengewerkt aan een efficiënte uitvoering van deze wettelijke instrumenten.

Binnen de Veiligheidsregio wordt in 2023 gewerkt aan de totstandkoming van een nieuw meerjarig regionaal beleidsplan en crisisplan voor de periode 2024-2027, waarbij o.a. opgedane praktijkervaringen, geactualiseerde risico's, landelijke ontwikkelingen en aangepaste regelgeving moeten worden verwerkt. Vooruitlopend daarop wordt al (verplicht) toegewerkt naar samenvoeging van de huidige meldkamers tot één gezamenlijke meldkamer voor heel Oost-NL in de loop van 2023.

De bestrijding van het coronavirus en de coördinatie van de problematiek rondom opvang vluchtelingen Oekraïne heeft afgelopen periode grote gevolgen gehad voor organisatie en inzet van de crisisbeheersing, zowel bij de veiligheidsregio als bij de gemeenten. In hoeverre deze extra taken ook in 2023 veel inzet en capaciteit gaan vragen is nog onzeker.

2.2.6 We bevorderen de Veiligheid en Leefbaarheid.

In het kader van verbeteren van veiligheid en leefbaarheid beschikken we formeel over 3 fte BOA-capaciteit. Met ingang van 2023 komt daar 1 fte toezichthouder bij. Deze zetten we zowel binnen als buiten kantooruren in, om zo zichtbaar en aanspreekbaar in de wijken te zijn. We vergroten de leefbaarheid door:

- ingekomen meldingen te behandelen.
- meer te controleren op overlastsituaties in brede zin en (zwerf)afval.
- bij evenementen controlerend en zo nodig handhavend aanwezig te zijn.

Daarbij is de insteek om veel contacten met de inwoners, ondernemers, jeugd(groepen) en netwerkpartners te onderhouden en waar nodig direct in te spelen op actuele zaken. Een van die actuele zaken is jeugdoverlast. Het is lastig om de overlast van hangjongeren te verminderen, maar we blijven er op inzetten en hebben budget opgenomen voor straatcoaches die hierbij kunnen ondersteunen.

Verder handhaven zij onder andere de geldende parkeerverboden om zo de veiligheid op de weg en de bereikbaarheid voor hulpdiensten te vergroten. Daarnaast houden we toezicht op geldende coronamaatregelen, mochten deze komend jaar (weer) van toepassing zijn. Dit alles zo veel mogelijk in afstemming met de wijkagenten.

2.3.1 Onze dorpscentra zijn aantrekkelijk en gastvrij.

We willen dat de verschillende dorpscentra kwaliteit uitstralen en er een prettige sfeer heerst. Dat doen we in de eerste plaats voor onze inwoners, maar ook voor de bezoekers van onze gemeente. Daarom gaan we op de volgende plaatsen de dorpscentra vernieuwen:

- In het centrum van Ooij; herinrichting Reiner van Ooiplein, Met de uitvoering zijn we in het najaar van 2022 gestart. Eind 2022 is het bestek voorbereid en het ontwerp met de klankgroep besproken. In 2023 wordt een nieuw Reiner van Ooiplein opgeleverd en samen met de vrijwilligers van de Dorpsagenda feestelijk geopend. Omdat dit een uitvoerig participatietraject was, waarbij inwoners vanaf het begin onderdeel zijn geweest van de werkgroep, evalueren we dit proces: wat ging goed en wat kan beter?"
- In het centrum van Groesbeek; herinrichting van het marktplein en aanpassingen aan de Dorpsstraat. In juni 2021 heeft een uitgebreid participatieproces plaatsgevonden. Hierbij hebben bewoners en belanghebbenden hun reactie kunnen geven over wat ze belangrijk vinden bij herinrichting marktplein en Dorpsstraat. Met deze input werkt het college aan een voorstel dat recht doet aan de uitgangspunten van de raad en de gehouden participatie. De wens is dat er in 2023 gestart kan worden met uitvoering, aansluitend op de nieuwbouw Spoorlaan fase 2.
- In het centrum van Beek; aanpassing winkelcentrum Beek. De inmiddels verouderde plannen zijn in 2020 aangepast en teruggebracht tot de gewenste verkeerskundige verbeteringen zoals het aanpassen van het profiel van de Waterstraat en het aanleggen van een trottoir tussen het Hôfke en de winkels. Het voetpad en het profiel van de weg hebben we eind 2022 aangepast. Over een eventueel vervolg op dit werk en de noodzaak daarvan, gaan we nog in gesprek.
- Breedeweg; omdat we in de Breedeweg toch veel moeten breken in het kader van het project aanpak wateroverlast, willen we van dit moment gebruik maken om de omgeving van het Kerkplein aantrekkelijker in te richten.

2.3.2 We gebruiken de accommodaties beter.

Op verzoek van de gemeenteraad heeft in april 2021 een evaluatie van het accommodatiebeleid plaats gevonden. Doel daarvan is om nog eens kritisch naar het accommodatiebeleid te kijken omdat accommodaties veel geld kosten. Op basis van de evaluatie hebben we gesprekken met verenigingen en organisaties gevoerd. Deze gesprekken zijn aanleiding geweest om een koersdocument voor het accommodatiebeleid op te stellen. Ontwikkelingen en trends, demografische ontwikkelingen en de inbreng van onze verenigingen en organisaties maken een aanvulling op het accommodatiebeleid noodzakelijk.

Na vaststelling van het Koersdocument, zullen we de acties verder uitwerken in het bestaande accommodatiebeleid.

2.3.3 We zijn zuinig op de bijzondere monumenten in onze gemeente.

De monumenten in gemeente Berg en Dal zijn de pareltjes van onze kernen en ons landschap. Het gemeentelijk beleid op cultureel erfgoed zet dan ook in op duurzame instandhouding van het cultureel erfgoed in de gemeente.

Het afgelopen jaar zijn de leden van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit benoemd en is de erfgoedverordening klaargemaakt voor de Omgevingswet. In 2023 kijken we wat er verder nodig is om ons erfgoed adequaat te blijven beschermen onder de Omgevingswet. Het gaat dan om beleid zoals de Omgevingsvisie en de bescherming van cultureel erfgoed in het Omgevingsplan. Ook spelen er verschillende gebiedsontwikkelingen in de gemeente waarbij cultureel erfgoed is betrokken. De verschillende ruimteclaims kunnen een bedreiging vormen voor de instandhouding van onze bijzondere monumenten, en ook plaatsen die de identiteit van onze gemeente bepalen. Wij willen dat in ruimtelijke ontwikkelingen cultuurhistorie wordt meegenomen en gekoesterd, en dat vraagt om een zorgvuldige aanpak. De geactualiseerde cultuurhistorische en archeologische waardenkaarten gaan ons helpen om die zorgvuldigheid te waarborgen. Daarnaast gaan we verder met het aanwijzen van een aantal objecten als gemeentelijk monument.

In 2022 hebben alle Limes-gemeenten in Nederland in opdracht van de Nederlandse Limessamenwerking (hierna: NLS) een individueel managementplan opgesteld voor hun werelderfgoederen. In ons managementplan staat hoe het Romeins aquaduct, (het Berg en Dalse deel van) het Kops Plateau en De Holdeurn beheerd, beschermd en (toeristisch) ontsloten is of zal worden. In 2023 gaan we, samen met partners uit de gemeente, acties uit dit managementplan uitvoeren. Ook zal de eerste evaluatie van het managementplan van de NLS plaatsvinden.

2.3.4 We maken het landschap mooier, diverser en beter bereikbaar.

Het mooie landschap en de waardevolle natuur vormen een van de belangrijkste kernwaarden van onze gemeente. Onze hele gemeente is niet voor niets aangewezen als Nationaal Landschap. In het Landschapsontwikkelingsplan 'Landschap voor Iedereen' (LOP) is opgenomen dat we zoveel mogelijk een multifunctioneel landschap willen, waarbij de toegevoegde functies leiden tot meer ruimtelijke kwaliteit. Hiervoor zijn ook basiskwaliteiten en gewenste ontwikkelingen opgenomen. We gaan het LOP aanvullen met een biodiversiteitsplan. De biodiversiteit staat ook in onze gemeente onder druk. Een belangrijk onderdeel van het biodiversiteitsplan is een inventarisatie van gebieden met veel biodiversiteit en waar potentie is voor vergroting van de biodiversiteit. Op die manier kan gerichter worden bepaald waar we wel en niet ruimtelijke ontwikkelingen willen toestaan en waar we onze inspanningen om de biodiversiteit te vergroten het beste kunnen inzetten.

We zien steeds meer ruimteclaims op het buitengebied. Deze ruimteclaims kunnen een bedreiging vormen voor de waardevolle natuur en het mooie landschap van onze gemeente. Wij willen dat de ruimtelijke ontwikkelingen op het gebied van woningbehoefte, duurzaamheid, klimaatadaptatie, landbouw en functieverandering bijdragen aan een verbetering van de natuur- en landschapswaarden in onze gemeente in plaats van tot een verslechtering. Dit kan ook betekenen dat we sommige activiteiten niet toestaan om het landschap en de natuur te behouden.

We zetten actief in met beleid en projecten op het gebied van duurzaamheid (landschappelijke inpassing van zonneparken), klimaatadaptatie (grften tegen wateroverlast Breedeweg), recreatie (uitbreiding wandel- en fietsnetwerk) en landbouw (nevenactiviteiten, Living Lab Ooijpolder). We stellen randvoorwaarden vast, overleggen met onze partners over de beste invulling van projecten en beleid. We willen beleid van andere en hogere overheden en organisaties zodanig beïnvloeden dat dit leidt tot hogere natuur- en landschapswaarden in onze gemeente.

2.3.5 We houden de openbare ruimte op peil en zetten in op vergroening.

De openbare ruimte bepaalt voor een groot deel de belevingswaarde in onze gemeente. We willen het onderhoudsniveau van de openbare ruimte in ieder geval op peil houden. Op die manier dragen we zorg voor een schone, hele en veilige openbare ruimte.

In 2023 gaan we aan de slag met een integraal beleidsplan openbare ruimte. In dat plan maken we ambities en doelen concreet. We beschrijven wat we hebben, hoe we dat onderhouden, wat dat kost en hoe we dat gaan betalen.

We zetten in op het vergroenen van woonstraten en centrumgebieden. Sommige straten en centrumgebieden zijn relatief grijs. Waar mogelijk, willen we grijs vervangen door groen. Denk aan plantsoenen, hagen en of bomen. Dat is goed voor bijvoorbeeld het beperken van hittestress, infiltratie van regenwater en het vergroten van woongenot.

2.3.6 We hebben een toekomstbestendige bibliotheek.

De bibliotheek is een belangrijke voorziening voor iedereen. Niet alleen voor de uitleen van boeken en als laagdrempelige voorziening in de bestrijding van laaggeletterdheid. Maar ook steeds meer als ontmoetingsplek voor persoonlijke ontwikkeling en zelfredzaamheid. De focus ligt vooral op de jeugd en ouderen. Daarom is het belangrijk dat de bibliotheek goed bereikbaar blijft. Om deze inhoudelijke doelen te bereiken zullen we moeten voorkomen dat locaties worden gesloten.

We blijven ook werken aan een toekomstbestendige bibliotheek. Voor de kern Groesbeek betekent dat onder andere dat we het door hen eerder al geschreven programma van eisen zoveel mogelijk willen gaan realiseren in de Mallemolen. Dat sluit aan bij de vastgestelde toekomstvisie voor de Mallemolen die in oktober 2021 is vastgesteld. De vernieuwing van de Mallemolen wordt momenteel uitgewerkt.

De taakstellende structurele bezuiniging vanaf 2023 op de bibliotheek van € 75.000,- per jaar zullen we niet halen zonder sluiting van locaties. Omdat dit ten koste gaat van de bereikbaarheid willen we deze bezuiniging ongedaan maken. Zodra de vernieuwing van de Mallemolen gereed is (eind 2024/begin 2025) zal de bibliotheek minder m2 in gebruik hebben. Op dat moment zal opnieuw gekeken worden welke bezuiniging op de huisvestingskosten van de bibliotheek reëel is.

2.3.7 We ondersteunen inwoners om samen prettig in hun buurt te wonen.

Samenleven in een buurt waarin de diversiteit en hulpbehoefte steeds verder toeneemt, vraagt om extra begrip en aandacht voor elkaar. We zetten daarom in op het verbinden van mensen. We geven mensen ook handvatten om hen te leren omgaan met diversiteit en lastige situaties. Hiermee vergroten we de samenredzaamheid in een buurt. Maar soms veroorzaakt een inwoner veel overlast. Onze mogelijkheden zijn dan beperkter dan we willen. Daarom gaan we een locatie zoeken voor zogenaamde Skaeve huse.

Ook in 2023 bieden we extra trainingen en cursussen om mensen te leren omgaan met mensen met een psychisch probleem en/of mensen met dementie, zoals Mental Health First Aid voor volwassenen en voor jeugd. Dit is een soort EHBO training, maar dan gericht op psychische nood. Ook bieden we trainingen gericht op 'Ontwaar verward gedrag' en dementie. Door corona hebben we hierop in 2020 en 2021 minder kunnen inzetten dan beoogd. Het komende jaar krijgt dit daarom nog een extra impuls.

We ondersteunen waar nodig initiatieven uit de dorpen die de sociale structuur versterken. Hierbij kun je denken aan vergelijkbare initiatieven zoals het straatcontactpersonen netwerk in Heilig Landstichting of de Burenhulp in Leuth. Ondersteuning vanuit de gemeente kan op allerlei manieren: bijvoorbeeld financieel of hulp bij het opzetten door een opbouwwerker van Forte Welzijn.

We blijven inzetten op Buurtbemiddeling, waarbij inwoners op vrijwillige basis helpen om conflicten tussen burens in goede banen te leiden.

2.3.8 We zorgen voor een evenwichtige verdeling van woonruimte in de kernen.

De krapte op de woningmarkt blijft onverminderd hoog. Binnen die krapte hebben we de opgave om ook diverse bijzondere doelgroepen goed te huisvesten. Denk daarbij aan de huisvesting van statushouders, de uitstroom uit jeugdinstanties, beschermd wonen en maatschappelijke opvang, maar ook de jongeren en ouderen die op zoek zijn naar een woning die beter past bij hun leeftijd. Veel van deze woningzoekenden zijn aangewezen op sociale huur. Dat legt extra druk op wijken met veel sociale huurwoningen.

In 2023 houden we aandacht voor:

- Het behouden van de leefbaarheid. Om de leefbaarheid in de buurten op peil te houden, vinden we het van belang dat woonruimte zo goed mogelijk wordt verdeeld en concentratie van problemen wordt voorkomen. We monitoren de afspraken die in het kader van de Werkgroep Bijzonder Bemiddeling (WBB) zijn gemaakt. Over bijstelling blijven we in gesprek met regiogemeenten, wooncorporaties, instanties en sociaal team.
- We sturen op het opstarten van een woonproject waarmee we huisvesting kunnen realiseren voor een bijzondere doelgroep uit het convenant Weer Thuis. We sluiten hierbij aan op het convenant dat we samen met de regiogemeenten in het Rijk van Nijmegen opstelden.
- Alle kernen hebben behoefte aan extra woningen. Wij kijken naar een evenredige verdeling en sluiten geen kernen uit.
- We volgen de wetwijziging die zorgt voor meer ruimte om woningen toe te wijzen aan eigen inwoners. We kijken of en hoe dit een bijdrage kan leveren.

2.4.1 We werken aan een duurzame gemeente door te werken aan energiebesparing en het opwekken van duurzame energie.

Met het door de raad vastgestelde Actieplan Duurzaamheid, werken we in onze gemeente langs verschillende lijnen aan duurzaamheid. Het actieplan duurzaamheid draagt bij aan de doelen uit het coalitieplan. Hierbij volgen we ook de landelijke ontwikkelingen. Komend jaar leggen we hier de focus op:

Duurzame energie

- We stimuleren zonnepanelen op grote daken in onze gemeente.
- We gaan door met de ontwikkeling van de lopende (pilot)projecten voor grootschalige zonneparken op land, waarbij we het onderdeel participatie nauwlettend volgen.
- We werken samen met Liander aan de ontwikkeling van een trafostation.
- We starten de discussie over windmolens.
- We volgen de actuele ontwikkelingen en ondersteunen initiatieven op het gebied van energieopslag, zoals waterstof en buurtbatterijen.

Aardgasvrij wonen

- We starten met het (wijk)uitvoeringsplan als vervolg op de Transitievisie Warmte. We richten ons hierbij o.a. op het isoleren van de huizen en het vergroten van de energiebesparing. Dit zijn belangrijke stappen richting een aardgasvrije toekomst.
- We zetten de van het Rijk ontvangen specifieke uitkering in om energiearmoede tegen te gaan. We stimuleren hiermee het nemen van energiebesparende maatregelen in minimahuishoudens.
- We zetten een collectieve inkoopactie op voor verduurzaming van woningen.
- We versterken het thema aardgasvrije gebouwen in de verbinding met het woonbeleid en het vastgoedbeleid.

Duurzame mobiliteit

- We versnellen de uitrol van het laadpalennetwerk voor elektrische auto's. We doen mee met de concessie voor laadpaalinfrastructuur in de regio.

Circulaire Economie

- We verkennen de mogelijkheden om circulair te bouwen. Daar waar het kan doen we dit in regionaal verband. Daarmee geven we invulling aan het regionale doel van 50% circulair bouwen in 2030.

Klimaatadaptatie

- We voeren het regionaal uitvoeringsplan uit. Hierin staan ambities, doelen en maatregelen om de negatieve gevolgen van wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen te voorkomen of te verminderen.

Samen duurzaam handelen

- We blijven onze inwoners en inwonersinitiatieven zoveel mogelijk ondersteunen met financiën, kennis en het zoeken naar financieringsmogelijkheden. Denk hierbij aan het verduurzamen van bedrijventerreinen en accommodaties van (sport)verenigingen, ondersteunen het duurzaamheidscafé Berg en Dal en het uitbreiden van een netwerk van energiecoaches in onze gemeente.
- We helpen initiatiefrijke ondernemers een verduurzamingsslag te maken. Hiervoor werken we samen met RVN@. In de sector toerisme en recreatie doen we dit onder de vlag van Green Destinations.
- Samen met de regio werken we verder aan de verplichte Regionale Energie Strategie (RES). We maken samen RES 2.0 gereed voor besluitvorming in 2023.
- We nemen actief deel aan de opgave Circulaire Regio van de Groene Metropoolregio. We maken daarbij optimaal gebruik van regionaal opgepakte initiatieven, zoals het inkopen van duurzame energie.

Duurzaam organiseren

- We verbeteren de communicatie over duurzaamheid en zetten hiervoor onder andere in op de actualisatie van de gemeentelijke website.
- We onderzoeken het verder verduurzamen van ons eigen vastgoed. De stijgende energieprijzen maken de noodzaak extra duidelijk.
- We geven het goede voorbeeld door onze eigen organisatie verder te verduurzamen, we maken gebouwen energiezuiniger, plaatsen daar waar mogelijk zonnepanelen op onze daken, en schakelen steeds verder over naar duurzaam rijden.
- We integreren duurzaamheid in de omgevingsvisie.

2.4.2 We nemen maatregelen tegen de effecten van klimaatverandering.

We willen onze gemeente klimaatbestendig maken in 2050. Als vervolg op de Regionale Adaptatie Strategie Rijk van Maas & Waal is er een regionaal uitvoeringsprogramma (RUP) vastgesteld. We doen mee aan alle 9 speerpunten uit de RUP, te weten:

1. Stenen eruit, groen erin;
2. Klimaatbestendig op weg (hoe kunnen wegen klimaatbestendig worden);
3. Herstel Blauwe motor stuwwal;
4. Klimaatafspraken in de bouw;
5. Agenda landelijke gebied voor de Ooijpolder en Groesbeek (met de nadruk op waterkwantiteit en –kwaliteit);
6. Hitteplannen;
7. Klimaatkennis op orde;
8. Communicatiestrategie en campagne;
9. Klimaatbestendigheid in prestatieafspraken.

Samen met onze partners in de regio en in onze gemeente wordt hiermee gewerkt aan de trits 'meten, weten, doen' op de onderwerpen wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen.

2.4.3 We actualiseren onze nota bodembeheer en vertalen die in regels die in het toekomstige omgevingsplan terecht komen.

De bodem in onze gemeente is van goede kwaliteit. Dat willen we graag zo houden. Met de komst van de Omgevingswet krijgen we meer ruimte voor gemeentelijk beleid. We actualiseren onze nota bodembeheer en maken een vertaling naar regels die in het omgevingsplan terecht komen. Omdat schone grond schaars is, proberen we hergebruik zoveel mogelijk te stimuleren.

We maken inzichtelijk hoe druk het eigenlijk al is in de bodem

Klimaatverandering en energietransitie betekenen ook iets voor de ondergrond. Bomen, warmtenetten, geothermie, kabels en leidingen hebben allemaal ondergrondse ruimte nodig. We stellen daarom een complexiteitskaart ondergrond op die de drukte in de ondergrond visueel inzichtelijk maakt en in een vroeg stadium inzicht geeft.

2.4.4 We nemen maatregelen om de wateroverlast te voorkomen.

Op diverse locaties hebben inwoners hinder of overlast van water door hevige regenbuien. De overlast bestaat vaak uit schade aan privé en gemeentelijke eigendommen. Vooral in Breedeweg is sprake van overlast; hinder treedt met name op in Beek, het centrum van Groesbeek en Heilig Landstichting. Prioriteit wordt gegeven aan situaties waarbij sprake is van overlast. In 2019 is dan ook gestart met het project 'Wateroverlast Breedeweg'. Samen met Waterschap Rivierenland werken we aan ongeveer 40 maatregelen in en rond de kern om wateroverlast (en droogte) tegen te gaan. Dit project loopt door tot en met 2024 (en staat ook vermeld in het MIP).

Het rioolstelsel is ontworpen op neerslag van ongeveer 20 mm (in één uur), en is niet berekend op de waterafvoer van extreme regenval. De te nemen maatregelen voor wateroverlast door extreme neerslag brengen we voor het grootste deel ten laste van de rioolheffing. Het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) vormt het vertrekpunt om invulling te geven aan de gemeentelijke zorgplichten voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater.

Algemeen

Bij de uitvoering van projecten nemen we het aspect wateroverlast meteen mee. We hebben de knelpuntlocaties namelijk in beeld. De maatregelen worden in de bovengrond gezocht. Door aanpassingen van het maaiveld wordt het water naar locaties geleid waar het geen of minder overlast veroorzaakt. Het betreft bijvoorbeeld de reconstructies Ottenhofstraat en Mooksestraat/Binnenveld in Groesbeek.

Breedeweg

We werken verder aan de uitvoering van het Maatregelenplan van het project Breedeweg maakt ruimte voor water. In de waterstroom Knapheideweg richting buurtsuper (stroombaan 1) worden de maatregelen in het buitengebied tot en met het pleintje Wilgstraat uitgevoerd. De planvorming van het verdere verloop wordt opgepakt. Voor de andere grote waterstroom Klein Amerika, Antoniusweg, Breedeweg (stroombaan 2) geldt eveneens de maatregelen worden uitgevoerd. Dat geldt voor alle maatregelen, met wellicht een uitloop naar 2023. Planvorming en uitvoering van de maatregelen rondom de 1e Colonjes (stroombaan 6) is eveneens voorzien. De provincie zal starten met de planvorming van de maatregelen die voorzien zijn aan de Provinciale weg. Voor stroombanen 3, 4, 5, en 7 wordt de planvorming opgestart. Project Steenbreek (ontsteningen tuinen) heeft een doorlopend karakter gedurende drie jaar.

Beek

Het project "water werkt" is 20 jaar geleden gerealiseerd. Dit kunstwerk heeft ook een belangrijke watervoerende functie. We gaan het restaureren. Op dit moment lopen de werkzaamheden van de pilot "water werkt" waar voor een klein gedeelte een nieuw type goot wordt aangelegd. Indien de pilot succesvol is, zal de restauratie voor de rest van "water werkt" in gang worden gezet.

Voor Beek-Ubbergen moeten de laatste berekeningen nog worden uitgevoerd in het kader van het BRP/stresstest. Dit in combinatie met de aanpak wateroverlast gemeentebreed.

Heikant

Op dit moment zijn wij samen met het waterschap bezig met een studie naar de afvalwaterbak op de Heikant. Samen met het waterschap zijn we op dit moment bezig om de laatste varianten door te rekenen. Op basis van deze uitkomsten wordt een definitief plan opgesteld over hoe deze locatie kan worden ingericht.

Afkoppelsubsidieregeling

We hebben een afkoppelsubsidieregeling ingesteld voor bewoners, bedrijven en corporaties van onze gemeente. Juist ook op particulier terrein liggen veel kansen om wateroverlast te beperken. Vandaar dat wij onze inwoners willen stimuleren om hun hemelwater op hun eigen terrein te verwerken. De regeling is in het najaar van 2021 van start gegaan en zal lopen tot eind 2025. Tot op heden zijn er zo'n 150 reacties binnen gekomen. Hier van zijn er in totaal 35 compleet uitgevoerd en betaald.

Heilig Landstichting

We onderzoeken structurele oplossingen voor de waterhinder. Een belangrijke partner hierin is de gemeente Nijmegen. In het verleden is een optie besproken met Nijmegen om hemelwater over te storten op grondgebied van de gemeente Nijmegen. Deze optie dient verder besproken te worden. De mogelijke consequenties berekenen wij in het BRP.

De verplaatsing van het waterwingebied Heumensoord heeft geen consequenties voor Heilig Landstichting.

2.4.5 We stimuleren het verminderen van de hoeveelheid restafval.

De inwoners van Berg en Dal scheiden hun huishoudelijk afval steeds beter. Om dit verder te stimuleren en mogelijk te maken zijn we halverwege 2021 gestart met gescheiden inzameling en verwerking van luiers en incontinentiemateriaal. En vanaf 2022 zamelen we het huishoudelijk restafval eens per vier weken in, in plaats van eens per twee weken.

Met deze maatregelen verwachten we een stijging van de hoeveelheid gescheiden ingezamelde grondstoffen, en verdere daling van de hoeveelheid huishoudelijk restafval. Na afloop van 2022 beoordelen we de resultaten.

We streven ernaar om de kwaliteit van gescheiden ingezamelde grondstoffen te verbeteren zodat we de grondstoffen op een efficiëntere wijze kunnen recycleren. Daarvoor zetten we extra in op communicatie, en doelgerichte controle en toezicht.

Landelijk wordt gewerkt aan uitbreiding van de producentenverantwoordelijkheid, bijvoorbeeld via statiegeld op drankverpakkingen. Dat zal waarschijnlijk invloed gaan hebben op de door gemeente in te zamelen hoeveelheid Plastic+ en de hoeveelheid zwerfafval. De vergoeding die we daarvoor ontvangen zal ook aangepast worden, dit is op dit moment nog niet bekend.

De milieustraten worden goed gebruikt en gewaardeerd door onze inwoners. We passen daarom de bestaande ruime openstelling niet aan.

De effecten van het afvalbeleid monitoren we jaarlijks en rapporteren we apart aan de gemeenteraad. Afhankelijk van de resultaten stellen we eventuele aanpassingen voor.

In 2023 willen we de haalbaarheid en wenselijkheid van een Ja-Ja regeling voor ongeadresseerd drukwerk onderzoeken. Hiermee ontvangen alleen nog de inwoners die dat graag willen folders en krantjes, daardoor daalt waarschijnlijk de hoeveelheid papier.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Lasten	-24.577	-26.419	-26.787	-27.388	-27.855	-27.921
Baten	11.008	11.268	11.441	11.486	11.603	11.598
Totaal programma	-13.569	-15.151	-15.345	-15.901	-16.252	-16.323

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Lasten						
Beheer overige gebouwen en gronden						
<i>Overige gebouwen&gronden/Alg.</i>		-142	-151	-186	-186	-186
Crisisbeheersing						
<i>Crisisbeheersing/Rampenplan</i>		-39	-81	-81	-81	-81
Brandweer						

<i>Brandweer/Regionale Brandweer</i>	-2.344	-2.448	-2.452	-2.492	-2.492	-2.492
<i>Brandweer/Brandputten/brandkranen</i>	0	0	-33	-39	-33	-39
APV en Bijzondere wetten						
<i>APV&Bijzondere wetten/Beleid</i>	-438	-420	-456	-456	-456	-456
<i>APV&Bijzondere wetten/APV</i>	-37	-26	-26	-26	-26	-26
<i>APV&Bijzondere wetten/Drank&Horeca</i>	29	-22	-22	-22	-22	-22
Integrale veiligheid						
<i>Integr. veiligheid/Beleid&uitvoering</i>	-184	-313	-181	-168	-168	-168
Beschermende maatregelen						
<i>Beschermende maatr./Dierenbesch.</i>	-13	-9	-14	-14	-14	-14
<i>Beschermende maatr./Doodschouw</i>	-7	-10	-10	-10	-10	-10
<i>Beschermende maatr./Overig</i>	-1	-1	0	0	0	0
<i>Beschermende maatr./Explosieven</i>	-288	-52	-4	-4	-4	-4
<i>Beschermende maatr./Ontruimingen</i>	-5	-1	-1	-1	-1	-1
Wegen						
<i>Wegen/Beheer</i>	-3.160	-3.319	-3.765	-4.074	-4.341	-4.383
<i>Wegen/Onderhoud</i>	-62	-73	-73	-73	-73	-73
<i>Wegen/Bermen</i>	-58	-66	-71	-71	-71	-71
<i>Wegen/Schoonhouden wegen</i>	-288	-368	-368	-368	-368	-368
Rationeel wegbeheer						
<i>Rationeel wegbeheer/Beheer</i>	-138	-205	-129	-179	-129	-179
Gladheidsbestrijding						
<i>Gladheidsbestrijding/Beheer</i>	-344	-157	-167	-168	-168	-168
Kabels en leidingen						
<i>Kabels en leidingen/Beheer</i>	-133	-193	-180	-230	-180	-180
Openbare verlichting						
<i>Openbare verlichting/Beheer</i>	-193	-203	-204	-204	-204	-204
<i>Openbare verlichting/Onderhoud</i>	-397	-414	-414	-414	-414	-414
Verkeersplannen						
<i>Verkeersplannen/Beheer</i>	-146	-108	-107	-107	-107	-107
Verkeersmaatregelen						
<i>Verkeersmaatr./Verkeersveiligheid</i>	-319	-285	-315	-319	-320	-319
<i>Verkeersmaatr./Verkeersmiddelen</i>	-9	-9	-7	-7	-7	-7

Parkeren						
<i>Parkeren/Parkeerbeleid</i>	-38	-44	-43	-44	-44	-44
<i>Parkeren/Parkeergarage Dorpsstraat</i>	-158	-195	-181	-181	-189	-189
<i>Parkeren/Gehandicaptenparkeerplaats</i>	-9	-13	-13	-13	-13	-13
<i>Parkeren/Parkeergarage Spoorlaan</i>	-12	-17	-17	-17	-17	-17
Ondersteuning sportinstellingen						
<i>Onderst. sportinstell./Combinatiefunctie</i>	-422	-401	-326	-326	-326	-326
<i>Ondersteuning sportinstell./Subs.</i>	-318	-322	-326	-326	-326	-326
Sporthallen						
<i>Sporthallen/Algemeen</i>	-67	-77	-57	-98	-97	-96
<i>Sporthal/Heuvelland</i>	-182	-227	-227	-277	-290	-231
<i>Sportzaal/Biga</i>	-125	-134	-123	-118	-126	-117
<i>Sporthal/De Duffelt</i>	-217	-281	-290	-275	-301	-303
<i>Accom.SVO'68/Rietlanden 7</i>	-11	-10	-10	-10	-10	-10
<i>Sportzaal/Morgenfit</i>	-66	-157	-121	-116	-119	-119
Zwembad						
<i>Zwembad De Lubert</i>	-714	-727	-708	-707	-706	-705
Sportvelden, inclusief opstallen						
<i>Sportvelden algemeen</i>	-360	-505	-657	-640	-784	-836
<i>Sportvelden Achilles'29</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Sportvelden BVC'12</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Sportvelden de Treffers</i>	-1	0	0	0	0	0
<i>Sportvelden DVSG</i>	-3	-1	0	0	0	0
<i>Sportvelden Germania</i>	-3	-1	-17	0	0	0
<i>Sportvelden Groesb.Boys</i>	-3	-2	0	0	0	0
<i>Sportvelden Rood-Wit</i>	-6	-1	0	0	0	0
<i>Sportvelden VVLK Leuth</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Sportvelden SC Millingen</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Sportvelden SVO'68 Ooij</i>	-97	-97	-97	-97	-97	-97
<i>Sportvelden DKV De Horst</i>	-1	0	0	0	0	0
<i>Sportvelden DKV Klimop</i>	0	0	0	0	0	0
Muziek, dans en toneel						
<i>Muziek, dans en toneel/Algemeen</i>	-207	-210	-205	-205	-205	-205
Kunstzinnige vorming						
<i>Kunstbevordering/Algemeen</i>	-40	-76	-40	-40	-40	-40

<i>Kunstbevordering / onderhoud</i>	-3	-16	-41	-16	-16	-16
Volksfeesten & Evenementen						
<i>Volksfeesten&Evenementen/Evenementen</i>	-63	-105	-154	-155	-155	-155
<i>Volksfeesten&Evenementen/Vlksfstn</i>	-12	-13	-12	-12	-12	-12
<i>Volksfeesten&Evenementen/Kermis</i>	-20	-17	-17	-17	-17	-17
Monumentenzorg & Archeologie						
<i>Monum.zorg&Archeologie/Algemeen</i>	-69	-83	-82	-78	-78	-78
<i>Monum.zorg&Archeologie/Monumenten</i>	-139	-197	-198	-198	-198	-198
<i>Monum.zorg&Archeologie/Archeologie</i>	-38	-25	-34	-34	-34	-34
Openbare bibliotheek						
<i>Openbare bibliotheek/Algemeen</i>	-739	-761	-777	-777	-777	-777
Lokale media						
<i>Lokale media/Lokale omroep</i>	-43	-43	-43	-43	-43	-43
Natuurlijk groen						
<i>Natuurlijk groen/algemeen</i>	-658	-762	-847	-878	-882	-879
<i>Natuurlijk groen/Stedelijk groen</i>	-771	-933	-886	-886	-886	-886
<i>Natuurlijk groen/Landsch.groen</i>	-293	-315	-305	-305	-305	-305
<i>Natuurlijk groen/Boombeheer</i>	-113	-109	-124	-104	-104	-104
<i>Natuurlijk groen/Openbare hygiene</i>	-59	-72	-72	-72	-72	-72
Kapvergunningen						
<i>Kapvergunningen/Algemeen</i>	-23	-7	-7	-7	-7	-7
Speeltuinen						
<i>Speeltuinen/Algemeen</i>	-144	-178	-187	-189	-189	-189
<i>Speeltuinen/Subsidie</i>	-3	-3	-3	-3	-3	-3
Waterlossingen						
<i>Waterlossingen/Beheer</i>	-3	-3	-3	-3	-2	-2
Natuur en landschap						
<i>Natuur en landschap/Algemeen</i>	-168	-182	-186	-186	-186	-186
<i>Natuur en landschap/Projecten</i>	-132	-153	-152	-152	-152	-152
Basisgezondheidszorg						
<i>Basisgezondheidszorg/Algemeen</i>	-1.310	-1.425	-1.470	-1.470	-1.470	-1.470
Overige instellingen						

Overige instellingen/Algemeen	0	0	0	0	0	0
Jeugdgezondheidszorg, uniform deel						
Jeugdgez.zorg, uniform deel/Alg.	0	0	0	0	0	0
Riolering						
Riolering/Beleid	-2.118	-2.111	-1.996	-1.999	-2.049	-2.061
Riolering/Hoofdriolen	-131	-352	-337	-337	-337	-337
Riolering/Kolken	-64	-85	-90	-90	-90	-90
Riolering/Huisaansluitingen	-66	-40	-40	-40	-40	-40
Rioolgemalen						
Rioolgemalen/Beheer	-401	-372	-458	-425	-446	-441
Rioolheffing						
Rioolheffing/Algemeen	-113	-104	-115	-109	-113	-116
Aanpak wateroverlast						
Aanpak wateroverlast	-45	-79	-90	-256	-280	-277
Afval						
Afval/Algemeen	-613	-577	-709	-715	-715	-694
Afval/Inzameling	-1.225	-1.141	-1.201	-1.201	-1.201	-1.201
Afval/Verwerking	-844	-1.023	-359	-359	-359	-359
Afval/Aankoop materialen	-197	-191	-247	-247	-247	-247
Afval/Milieustraten	-664	-683	-1.188	-1.188	-1.188	-1.188
Afval/Advies en projecten	-133	-172	-159	-159	-159	-159
Afvalstoffenheffing						
Afvalstoffenheffing/Algemeen	-74	-68	-75	-71	-74	-76
Milieubeheer						
Milieubeheer/Beleid en uitvoering	-426	-428	-397	-397	-397	-397
Milieubeheer/ODRN	-559	-530	-590	-590	-590	-590
Milieubeheer/Duurzaamheid	-194	-493	-274	-274	-274	-274
Begraafplaatsen en crematoria						
Begraafplaats/Algemeen	-38	-38	-38	-43	-45	-45
Begraafplaats/Heselenberg	-59	-74	-74	-74	-74	-74
Begraafplaats/Vossengraaf	-41	-27	-27	-27	-27	-27
Totaal Lasten	-24.577	-26.419	-26.787	-27.388	-27.855	-27.921
Baten						
Beheer overige gebouwen en gronden						
Overige gebouwen&gronden/Alg.	272	123	123	123	123	123
Brandweer						

<i>Brandweer/Regionale Brandweer</i>	20	3	3	3	3	3
APV en Bijzondere wetten						
<i>APV&Bijzondere wetten/APV</i>	2	8	6	6	6	6
<i>APV&Bijzondere wetten/Kansspelen</i>	4	5	4	4	4	4
<i>APV&Bijzondere wetten/Drank&Horeca</i>	1	2	2	2	2	2
Integrale veiligheid						
<i>Integr. veiligheid/Beleid&uitvoering</i>	40	134	0	0	0	0
Beschermende maatregelen						
<i>Beschermende maatr./Doodschouw</i>	2	10	10	10	10	10
<i>Beschermende maatr./Explosieven</i>	0	34	0	0	0	0
<i>Beschermende maatr./Ontruiming</i>	4	1	1	1	1	1
Wegen						
<i>Wegen/Onderhoud</i>	1	0	0	0	0	0
Rationeel wegbeheer						
<i>Rationeel wegbeheer/Beheer</i>	8	2	2	2	2	2
Gladheidsbestrijding						
<i>Gladheidsbestrijding/Beheer</i>	63	55	55	55	55	55
Kabels en leidingen						
<i>Kabels en leidingen/Beheer</i>	239	230	230	230	230	230
Openbare verlichting						
<i>Openbare verlichting/Beheer</i>	11	14	14	14	14	14
<i>Openbare verlichting/Onderhoud</i>	55	43	43	43	43	43
Verkeersmaatregelen						
<i>Verkeersmaatr./Verkeersveiligheid</i>	-1	6	6	6	6	6
Parkeren						
<i>Parkeren/Parkeerbeleid</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Parkeren/Parkeergarage Dorpsstraat</i>	59	60	60	60	60	60
<i>Parkeren/Gehandicaptenparkeerplaats</i>	7	9	9	9	9	9
Ondersteuning sportinstellingen						
<i>Onderst. sportinstell./Combinatiefunctie</i>	42	65	0	0	0	0
<i>Ondersteuning sportinstell./Subs.</i>	1	1	2	2	2	2
Sporthallen						

<i>Sporthallen/Algemeen</i>	0	24	24	24	24	24
<i>Sporthal/Heuvelland</i>	84	122	115	115	115	115
<i>Sportzaal/Biga</i>	38	44	46	46	46	46
<i>Sporthal/De Duffelt</i>	32	113	113	113	113	113
<i>Accom.SVO'68/Rietlanden 7</i>	0	3	3	3	3	3
<i>Sportzaal/Morgenfit</i>	13	18	18	18	18	18
Zwembad						
<i>Zwembad De Lubert</i>	557	356	354	354	354	354
Sportvelden, inclusief opstallen						
<i>Sportvelden algemeen</i>	3	3	3	3	3	3
<i>Sportvelden BVC'12</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Sportvelden de Treffers</i>	6	6	6	6	6	6
<i>Sportvelden DVSG</i>	1	1	1	1	1	1
<i>Sportvelden Germania</i>	1	1	1	1	1	1
<i>Sportvelden Rood-Wit</i>	1	1	1	1	1	1
<i>Sportvelden VVLK Leuth</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Sportvelden SC Millingen</i>	2	2	2	2	2	2
<i>Sportvelden SVO'68 Ooij</i>	92	92	92	92	92	92
<i>Sportvelden DKV De Horst</i>	1	1	1	1	1	1
Volksfeesten & Evenementen						
<i>Volksfeesten&Evenementen/Evenementen</i>	0	31	56	56	56	56
<i>Volksfeesten&Evenementen/Kermis</i>	31	44	40	40	40	40
Monumentenzorg & Archeologie						
<i>Monum.zorg&Archeologie/Monumenten</i>	43	41	40	40	40	40
<i>Monum.zorg&Archeologie/Archeologie</i>	30	21	21	21	21	21
Natuurlijk groen						
<i>Natuurlijk groen/Stedelijk groen</i>	6	3	3	3	3	3
Kapvergunningen						
<i>Kapvergunningen/Algemeen</i>	1	2	2	2	2	2
Speeltuinen						
<i>Speeltuinen/Algemeen</i>	0	0	0	0	0	0
Natuur en landschap						
<i>Natuur en landschap/Algemeen</i>	5	3	3	3	3	3
<i>Natuur en landschap/Projecten</i>	0	0	0	0	0	0
Basisgezondheidszorg						
<i>Basisgezondheidszorg/Algemeen</i>	0	0	35	35	35	35

Riolering						
Riolering/Beleid	0	288	199	266	379	391
Riolering/Hoofdriolen	18	21	21	21	21	21
Riolering/Huisaansluitingen	20	13	13	13	13	13
Rioolgemalen						
Rioolgemalen/Beheer	14	0	0	0	0	0
Rioolheffing						
Rioolheffing/Algemeen	3.940	3.952	4.243	4.243	4.243	4.243
Afval						
Afval/Algemeen	87	99	104	127	127	127
Afval/Inzameling	0	0	0	0	0	0
Afval/Aankoop materialen	297	306	297	297	297	297
Afval/Milieustraten	202	247	246	246	246	246
Afval/Nedvang	491	419	362	362	362	362
Afvalstoffenheffing						
Afvalstoffenheffing/Algemeen	3.823	4.015	4.237	4.192	4.196	4.179
Milieubeheer						
Milieubeheer/Beleid en uitvoering	98	92	92	92	92	92
Milieubeheer/ODRN	5	0	0	0	0	0
Milieubeheer/Duurzaamheid	182	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria						
Begraafplaats/Vossengraaf	6	6	6	6	6	6
Begraafplaats/Begraafplaatsrechten	52	75	75	75	75	75
Totaal Baten	11.008	11.268	11.441	11.486	11.603	11.598
Totaal programma	-13.569	-15.151	-15.345	-15.901	-16.252	-16.323

Toelichting verschillen Begroting 2022 - Begroting 2023

In onderstaande tabel vindt u de toelichting op de verschillen tussen de begroting 2022 en de begroting 2023. De verschillen zijn per taakveld toegelicht.

			<i>Bedragen x € 1.000</i>		
Taakveld	Toelichting	Verschil	I/S/RES		
APV & Bijzondere wetten	- Extra budget voor aanpak jeugdoverlast. Bijvoorbeeld inzet straatcoach en/of extra BOA.	-70	S		
Wegen	- De bezuiniging op onderhoud wegen is teruggedraaid.	-255	S		
	- In 2022 eenmalig budget voor innovaties (opstellen integraal beleid, actualiseren LIOR, opstellen accuraat moederbestek).	50	I		

	- In 2022 eenmalig budget van € 100.000 voor het wegnemen van obstakels voor voetgangers.	100	I
Rationeel wegbeheer	- Eens in de 2 jaar (de even jaren) hebben we hogere advieskosten voor rationeel wegbeheer door verplichte wegininspecties.	50	I
Kabels en leidingen	- Als de werkzaamheden aan kabels en leidingen zijn uitgevoerd, worden de wegen tijdelijk dichtgemaakt met stenen. 1x per 2 jaar worden deze stenen vervangen door nieuw asfalt. Daarom fluctueren de kosten om het jaar.	50	I
Verkeersmaatregelen	- Bijstelling budget door de toegenomen inzet van verkeersborden- en materialen	-20	S
Ondersteuning sportinstellingen	- De subsidie aan Forte Welzijn is geïndexeerd.	-11	S
Sportaccommodaties	- In 2022 is voor Morgenfit extra budget beschikbaar voor vervanging inventaris en onderhoud	74	I
Sportvelden	- Voor de vervanging van ballenvangers is door Germania een aanvraag ingediend.	-17	I
Kunstbevordering	- In 2022 eenmalig extra coronabudget	42	I
	- In 2023 extra budget voor (achterstallig) onderhoud aan de kunstwerken	-25	I
Volksfeesten & Evenementen	- Verhalen kosten volksfeesten en evenementen (dekkingsplan 2021-2024)	25	S
Openbare bibliotheek	- De subsidie aan de bibliotheek stijgt met € 19.000 als gevolg van inflatiecorrectie.	-19	S
Natuurlijk groen	- In 2022 is voor participatie groenprojecten eenmalig € 35.000 beschikbaar (budgetoverheveling 2021).	35	I
	- In 2023 is eenmalig budget beschikbaar voor de actualisatie van de bomenlijst.	-20	I
Basisgezondheidszorg	- De bezuiniging op maatwerk GGD is teruggedraaid.	-30	S
	- We ramen de rijksuitkering voor Gezond in de Stad op dit programma. Voorheen geraamd op programma Ons Geld.	30	S
	- De begroting 2023 GGD leidt tot een stijging van de bijdrage.	-13	S
Riolering	- Hogere opbrengst rioolheffing, de mutatie aan de voorziening en diverse mutaties op rioleringsbudgetten. Per saldo leiden deze mutaties tot een voordeel van € 220.000 ten opzichte van 2022.	220	S
Afval	- Hogere opbrengst afvalstoffenheffing en bijstelling budgetten voor afval op basis van de Tarievenlijst 2023 van de Dar. Daarnaast zijn interne kosten beter verdeeld naar de taakvelden en onder andere het taakveld afval.	201	S

Milieu	- Extra personeel voor duurzaamheid voor de uitvoering van het Klimaatakkoord. Hiervoor krijgen we geld van het Rijk via de algemene uitkering.	-125	S
	- In 2022 is voor duurzaamheidsprojecten eenmalig € 339.000 beschikbaar (Dit betreft grotendeels een budgetoverheveling van 2021).	339	I
	- De bijdrage van de ODRN is bijgesteld op basis van de advieslijst voor 2023. Deze sluit ook aan bij de begroting 2023 van de ODRN.	-60	S
Kapitaallasten	- Mutatie op kapitaallasten	-272	S
Salaries- en inhuurkosten	- Dit betreft de doorbelasting van de salaris- en inhuurkosten van de tijd die de organisatie aan dit programma besteedt.	-456	S
Diverse verschillen	-	-17	S/I
Totaal programma Onze buurt		-194	

Beleidskaders

Bovengemeentelijke kaders

Gemeentewet

Algemene wet bestuursrecht

Wet veiligheidsregio's

Politiewet

Wet Natuurbescherming

Aanbestedingswet

Bouwstoffenbesluit bodem- en oppervlaktewaterenbescherming

Wet informatie-uitwisseling ondergrondse netten

Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen

Kaderrichtlijn water

Nationaal bestuursakkoord water

Waterwet

Wet milieubeheer

Gelders Energieakkoord (www.geldersenergieakkoord.nl)

Wegenverkeerswet

Wegenwet

Erfgoedwet

Omgevingswet

Gemeentelijke kaders

Sociaal maatschappelijke toekomstvisie

Nota accommodatiebeleid "ontmoeten en verbinden met accommodaties"

Nota subsidiebeleid

Regionaal beleidsplan Veiligheidsregio VRGZ

Regionaal risicoprofiel Veiligheidsregio VRGZ

Regionaal crisisplan Veiligheidsregio VRGZ

Integraal Veiligheidsplan Tweestromenland 2015-2018

Visiedoc notitie Kernenbeleid

Beheerplan gemeentelijke gebouwen

Beheerverordening begraafplaatsen

Bomenkaart

Landschapsontwikkelingsplan

Vervangingsplan speelvoorzieningen

Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2021-2025

Samenwerkingsovereenkomst Werkeenheid regio Nijmegen

Verkeerscirculatieplan

Verkeersbeleidsplan

Mobiliteitsvisie Berg en Dal 2016-2026

Mobiliteitsplan 2030 Euregio

Wegenbeheersplan

Wegenbeleidsplan

Verlichtingsbeheerplan

Verordening geurhinder en veehouderij 2017

Bodemnota en bodemkwaliteitskaart

Woonvisie

Energievisie gemeente Berg en Dal 2017-2020

Ruimtelijke visie duurzame energieopwekking 2019

Subsidieverordening Erfgoedprojecten in de kernen gemeente Berg en Dal 2017

Woonvisie Berg en Dal

Verbonden partijen

Dar N.V.

Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties
Vestigingsplaats	Nijmegen
Verantwoordelijke portefeuille	A. ten Westeneind
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Algemene vergadering aandeelhouders
Deelnemers	Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Nijmegen, Wijchen en Mook en Middelaar

Openbaar en gemeentelijk belang

Inzameling en verwerking van afval in de regio Nijmegen. Voor een aantal gemeenten, waaronder Berg en Dal, ook werkzaamheden bij beheer van de openbare ruimte zoals groenonderhoud.

Visie

Samen met andere regiogemeenten is er nu een intensieve samenwerking op het gebied van afvalbeheer en beheer openbare ruimte. Het is de bedoeling de komende jaren verder te verduurzamen en schaalvoordelen te realiseren.

Beleidsvoornemens

De bekende slogan is: "Dar, en 't is weer fris!" Fris is de kernboodschap van de visie, 'Dar houdt de regio fris'. Fris is immers ambitieus en zegt meer dan 'schoon'. Wij vinden die bredere visie noodzakelijk. Fris staat ook voor duurzaam ondernemen. Het staat voor intensieve betrokkenheid van medewerkers, partners en burgers bij alles dat wij doen. Fris betekent dat de regio uitstekende dienstverlening krijgt en dat iedereen begrijpt hoe hij of zij daar een directe rol in speelt. Fris betekent niets minder dan op weg zijn naar de schoonste regio van Nederland.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	56	58	63	86	86	86
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	9.659 (8,78%)	9.659 (8,78%)	9.659 (8,78%)	9.659 (8,78%)	9.659 (8,78%)	9.659 (8,78%)
Resultaat verbonden partij	1.299	705	974	1.100		
Omvang eigen vermogen verbonden partij	14.622					
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	12.860					

Toelichting

Bedragen zijn afkomstig uit Financieel jaarverslag DAR NV 2021 en Bedrijfsplan 2022.

Ontwikkelingen

De DAR heeft het doel met alle gemeenten minimaal de landelijk wettelijke doelstellingen te realiseren op het gebied van afvalscheiding en recycling.

Sinds juli 2021 is de innovatieve verwerkingsinstallatie voor luiers en incontinentiemateriaal bij ARN in gebruik. Dit draagt bij aan een groter percentage hergebruik.

Via dochteronderneming Roadtework@Dar werkt Dar ook concreet aan het meer circulair maken van de keten van elektrische apparaten. Bovendien zetten we hier specifieke doelgroepen in.

Naast afval groeit DAR ook op het gebied van beheer openbare ruimte.

Risico's

Er zijn geen wijzigingen in de bestaande (financierings)risico's.

De arbeidsmarkt is krap waardoor de beschikbaarheid van voldoende en gekwalificeerd personeel steeds lastiger wordt.

Leisurelands

Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties
Vestigingsplaats	Arnhem
Verantwoordelijke portefeuille	E. Weijers
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Afgevaardigde aandeelhoudersvergadering
Deelnemers	22 Gemeenten en een gemeenschappelijke regeling met recreatiegebieden in Gelderland en Noord Limburg.

Openbaar en gemeentelijk belang

Het in stand houden, optimaliseren en laagdrempelig toegankelijk houden van openbare recreatieplassen.

Visie

Leisurelands heeft de ambitie om in een sterk veranderende wereld en markt verder uit te groeien tot een nog slagvaardiger en toonaangevender recreatiebedrijf. Dat vraagt om een bij de tijd passend aanbod dat afgestemd is op de wensen en eisen van gasten (bezoekers, organisaties) en de op de gebieden gevestigde leisure ondernemers. Daartoe zal het productaanbod kwalitatief en kwantitatief verder worden verbreed en uitgebreid.

Beleidsvoornemens

Leisurelands wil het bezoeken van de recreatievoorzieningen laagdrempelig houden. Dit moet ervoor zorgen dat de recreatieplassen door meer inwoners worden bezocht. Bij het Wylmermeer stond dit onder druk door de terugkerende algen-problematiek. Het uitbaggeren heeft helaas nog niet tot vermindering van blauwalg geleid. Leisurelands gaat samen met Wageningen Universiteit verder onderzoek doen naar het ontstaan van blauwalg.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	0	0	0	0	0	0

	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	3.098 (1,57 %)	3.098 (1,57 %)	3.098 (1,57 %)	3.098 (1,57 %)	3.098 (1,57 %)	3.098 (1,57 %)
Resultaat verbonden partij	3.909					
Omvang eigen vermogen verbonden partij	79.651					
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	15.651					

Toelichting

Opgenomen zijn de cijfers van het laatst bekende verantwoordingsjaar 2021. De gemeente Berg en Dal verstrekt geen subsidie aan deze verbonden partij en Leisurelands keert geen dividend uit.

Ontwikkelingen

Leisurelands wil het gebied aantrekkelijk houden voor bezoekers, maar is ook op zoek naar mogelijkheden om het gebied verder te ontwikkelen. In 2021 zijn de gesprekken hierover opgestart. Deze gesprekken worden voortgezet als er meer bekend is over het onder controle krijgen van de blauwalg.

Risico's

Als de blauwalgproblematiek aanhoudt of groter wordt, is dat een bedreiging voor het recreatiegebied. De eerdere ingreep lijkt deels zijn effect te hebben gehad.

Milieusamenwerking Afvalverwerking Regio Nijmegen

Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties
Vestigingsplaats	Nijmegen
Verantwoordelijke portefeuille	A. ten Westeneind
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Algemeen Bestuur
Deelnemers	7 gemeenten in de regio Nijmegen

Openbaar en gemeentelijk belang

De MARN (Milieusamenwerking en Afvalverwerking Regio Nijmegen) is een samenwerking tussen de gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Mook en Middelaar, Nijmegen en Wijchen. Deze samenwerking richt zich op het brede terrein van milieu. Door de regionalisering van de Dar en de komst van de Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN) is het (regionale) belang van MARN op het gebied van projecten voor afval en milieu afgenomen.

MARN heeft als gemeenschappelijke regeling nog wel een belangrijke rol om namens de regiogemeenten het aandeelhouderschap in de ARN te behartigen. Tevens is in MARN verband een werkgroep actief over de mogelijkheden van ARN als energieproducent in combinatie met de energietransitie.

Visie

De MARN ondersteunt de deelnemende gemeenten bij de bescherming van het milieu op de onderwerpen afval, bodem, externe veiligheid, klimaat en energie.

Beleidsvoornemens

MARN heeft zelfstandig geen beleidsvoornemens. In ieder geval geeft MARN uitvoering aan het aandeelhouderschap van ARN BV. Daarnaast faciliteert MARN naar wens samenwerking tussen de regiogemeenten op de verschillende beleidsterreinen.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	58	46	47			
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	10,21%	10,83%	10,75%			
Resultaat verbonden partij	114	87	69	54	35	1
Omvang eigen vermogen verbonden partij	8.896	8.557	8.184			
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	2.886	2.609	2.335			

Toelichting

Cijfers zijn afkomstig van de jaarrekening 2021 en de begroting 2023 MARN.

Ontwikkelingen

Gemeente West Maas en Waal is uit de gemeenschappelijke regeling getreden per 1 januari 2022.

Risico's

De risico's van de MARN zijn beperkt. Het Algemeen Bestuur heeft in de notitie Weerstandsvermogen bepaald dat voor de afdekking van de risico's de begrotingspost Onvoorzien ad € 10.000 voldoende is.

Daarnaast is MARN aandeelhouder in ARN B.V. MARN houdt 51% van de aandelen, mede aandeelhouder Remondis houdt 49% van de aandelen. MARN heeft één lening (in verband met grondverkoop) aan ARN B.V. uit staan en geen garanties meer uitstaan naar ARN B.V. De lening is afgedekt met een eerste recht van hypotheek. Tevens heeft MARN met ARN B.V. een vast tarief met indexering voor het door de deelnemers in de MARN aangeleverde afval. Het risico dat MARN loopt bedraagt ten hoogste de waarde van de aandelen die MARN heeft in ARN B.V. Deze zijn gewaardeerd op verkrijgingsprijs en wel voor een waarde van € 1.701.675.

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Nijmegen
Verantwoordelijke portefeuille	I. v.d. Scheur / R. Barber / A. t. Westeneind
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Lid Dagelijks Bestuur/ Lid Algemeen Bestuur
Deelnemers	Beuningen, Druten, Heumen, Nijmegen, Mook en Middelaar, Wijchen, Berg en Dal

Openbaar en gemeentelijk belang

De MGR heeft twee modules, het Werkbedrijf en IRvN. De gemeente Berg en Dal is deelnemer in beide modules. Het Werkbedrijf voert voor de regiogemeenten de wettelijke re-integratie taken uit op grond van de Participatiewet. Daarnaast voert ze de wettelijke taken uit op grond van de Wet sociale werkvoorziening. De module IRvN voert een aantal ICT-taken uit voor de regiogemeenten. De platformfunctie faciliteert het gesprek tussen de gemeenten in het Rijk van Nijmegen over samenwerking.

Visie

In het koersdocument "In een goede relatie geef je elkaar de ruimte" staat een aantal principes gedefinieerd voor regionale samenwerking. Principes die tot stand zijn gekomen na een traject van ruim 2 jaar met raden en colleges:

1. Samenwerking haalt het maximale uit de uitvoering.
2. Samenwerking laat beleid een lokale aangelegenheid.
3. Samenwerking levert geen bestuurlijke drukte op.
4. Samenwerking gaat uit van ontkokering en integraliteit.

Het werkbedrijf en ICT Rijk van Nijmegen staan als modules van de MGR voor de uitdaging vorm te geven aan de eerste twee principes. Het is aan de MGR om invulling te geven aan de laatste twee principes. Dit wordt onder meer gedaan door de platformfunctie, waarmee gesprekken op het niveau van het Rijk van Nijmegen over thema's die meerdere gemeenten aangaan gefaciliteerd kunnen worden. Ook de overige ondersteuning van het bestuur, breder dan alleen voor wat betreft de invulling van de platformfunctie, val onder dit kopje. Hiermee is er aansluiting bij de praktijk, waarin dit ook geen gescheiden taken en werkzaamheden betreft.

Beleidsvoornemens

Met betrekking tot het Werkbedrijf zijn de voornemens:

- Meer arbeidsgehandicapten aan de slag.
- Dienstverlening aan statushouders.
- Invullen wettelijke verplichting beschut Werk Participatiewet.
- Verbeteren samenspel met afdelingen Inkomen en participatieconsulenten.
- De toegevoegde waarde per SW-medewerker wordt zoveel mogelijk op peil gehouden, ondanks het feit dat de inzetbaarheid van deze groep onder druk staat.
- Terugdringen van het hoge ziekteverzuim.
- Verder bouwen aan de keten van loonvormende arbeid.
- Kandidaten die zich ontwikkelen in de niet-loonvormende keten, de stap naar de loonvormende keten te laten zetten. Iemand die door bepaalde omstandigheden niet meer in staat is tot loonvormende arbeid, toe te leiden naar de lokale situatie voor een niet-loonvormende activiteit.

Met betrekking tot de platformfunctie zijn de voornemens:

- In samenwerking met de Agendacommissie drie regionale (raads)bijeenkomsten organiseren;
- De platformfunctie te evalueren en verbeteringen door te voeren.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	-7.291	-7.148	-6.923	-6.766	-6.439	-6.212
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	9,38%	8,56%	8,48%			
Resultaat verbonden partij	0	0	0	0	0	0
Omvang eigen vermogen verbonden partij	0	0	0	0	0	0
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	32.394	21.074	20.550	19.822	19.652	19.631

Toelichting

Ontwikkelingen

- Er wordt mogelijk een (sterk) aan de MGR gerelateerde detachingsstichting opgericht met als doel om een lastige bemiddelbare categorie werkzoekenden aan structureel werk te helpen. Het kan zijn dat het oprichten van de faciliteit juridisch nu niet meer nodig is doordat de "CAO aan de slag" ingaat. De lastig bemiddelbare kandidaten kunnen met deze CAO mogelijk in dienst worden genomen bij het Werkbedrijf waardoor de stichting niet meer nodig is. Het Werkbedrijf onderzoekt nog of dit inderdaad het geval is.
- Er vinden op dit moment evaluaties plaats van het Werkbedrijf, iRvN en de platformfunctie. Met de uitkomsten van de evaluatie wordt in 2022 aan de slag gegaan.

Veiligheidsregio Gelderland Zuid

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Nijmegen
Verantwoordelijke portefeuille	M. Slinkman
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Lid Dagelijks Bestuur/ Lid Algemeen Bestuur
Deelnemers	Berg en Dal, Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Heumen, Maasdriel, Neder-Betuwe, Nijmegen, Tiel, West-Betuwe, West Maas en Waal, Wijchen en Zaltbommel.

Openbaar en gemeentelijk belang

De VRGZ behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van hulpverlening en veiligheid.

Visie

De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid opereert in een samenleving die zich kenmerkt door snelle technologische en infrastructurele ontwikkelingen, een toenemende invloed van de media, individualisering, economische en demografische veranderingen en groter wordende veiligheidsrisico's. De veiligheidsregio signaleert deze maatschappelijke ontwikkelingen, speelt hier alert en proactief op in en stemt haar beleid en taakuitvoering hierop af.

De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid zorgt voor een snelle en goede geneeskundige hulpverlening en brandweezorg aan de inwoners van de regio.

De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid is leidend op het gebied van rampenbestrijding en crisisbeheersing. Zij neemt initiatief en zorgt voor coördinatie tussen gemeenten en alle betrokken organisaties op dit gebied. Zij levert meerwaarde door kwalitatief goede producten, bindend vermogen, betrouwbaarheid en een open communicatie.

Door opleiding, oefening en training, maar ook door het vergroten van het lerend vermogen en professionalisering van de informatievoorziening, zorgt de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid voor een optimale voorbereiding op grootschalige incidenten, rampen en crises.

De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid is een expert in het inschatten van veiligheidsrisico's en het voorkomen van onveilige situaties. Deze rol vervult zij via een krachtig netwerk, een proactieve en alerte houding en gevraagde en ongevraagde adviezen van hoogwaardig niveau.

Een focus op vernieuwen, verbeteren en professionele ontwikkeling maakt de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid tot een vanzelfsprekende en leidende partner in veiligheid.

Beleidsvoornemens

Het regionaal risicoprofiel is een inventarisatie en analyse van de in onze veiligheidsregio aanwezige risico's, inclusief relevante risico's uit aangrenzende gebieden. Het regionaal risicoprofiel is ook een instrument om inspanningen van gemeenten, crisispartners en regio's op elkaar af te stemmen om juiste beleidskeuzes te kunnen maken. Het regionaal risicoprofiel vormt de basis voor het door de veiligheidsregio, op grond van de Wet veiligheidsregio's (Wvr), vastgestelde regionaal beleidsplan. Het beleidsplan vormt het strategische beleidskader voor de veiligheidsregio en beschrijft de koers voor de komende vier jaar. Tevens is het conceptplan door de veiligheidsregio voorgelegd aan de diverse crisispartners en afgestemd met de aangrenzende veiligheidsregio's.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	-2.311	-2.447	-2.452	-2.492	-2.492	-2.492
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	5,78%	5,78%	5,78%	5,78%	5,78%	5,78%
Resultaat verbonden partij	1.789	0	0	0	0	0
Omvang eigen vermogen verbonden partij	7.071	5.684	4.351	4.262	4.262	4.262
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	62.792	72.391	78.527	79.335	82.106	82.925

Toelichting

Cijfers zijn afkomstig van de Jaarstukken 2021 VRGZ en de Programmabegroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026.

Ontwikkelingen

Het regionaal risicoprofiel is een inventarisatie en analyse van de in onze veiligheidsregio aanwezige risico's, inclusief relevante risico's uit aangrenzende gebieden. Het regionaal risicoprofiel is geheel geactualiseerd en vormt de basis voor het door de veiligheidsregio, op grond van de Wet veiligheidsregio's (Wvr), vastgestelde regionaal beleidsplan.

Het beleidsplan vormt het strategische beleidskader voor de veiligheidsregio en beschrijft de koers voor de komende vier jaar.

Accenten in regionaal beleidsplan 2020-2023

- Samenwerking en afstemming.
- Risicogericht werken.
- Een weerbare samenleving.
- Een toekomstbestendige veiligheidsregio.
- Risico's met extra focus. Deze zijn: gevolgen cyberrisico's, gevolgen criminaliteit voor fysieke leefomgeving/ fysieke veiligheid, gevolgen extreem weer, gevolgen energietransitie.

Risico's

De algemene reserves C&R (Crisisbeheersing en Rampenplan) is onvoldoende op peil om daarmee de gewogen risico's volledig af te dekken. In het uiterste geval staan gemeenten garant voor het restant. Voor ons betekent dit theoretisch een risico van maximaal € 96.388.

Vitens N.V.

Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties
Vestigingsplaats	Arnhem
Verantwoordelijke portefeuille	R. Barber
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Afgevaardigde in Algemene Vergadering van Aandeelhouders
Deelnemers	Gemeenten en provincies in het verzorgingsgebied van Vitens

Openbaar en gemeentelijk belang

Het voorzien in schoon en veilig drinkwater.

Visie

Vitens wil water voor mensen laten werken. Door te zorgen voor een voortreffelijke dienstverlening, handige producten en diensten en betrouwbare informatieverstrekking. Daarom zoekt Vitens voortdurend naar verbeteringen. Waar iedereen zijn voordeel mee kan doen. De klant, het milieu, de economie en de maatschappij. Daarom gaat Vitens de dialoog aan over de rol van drinkwater, over thema's als duurzaamheid en innovatie, zowel nationaal als internationaal.

Waardevol water voor nu en in de toekomst. Dat is hun missie.

Vitens zorgt ervoor dat er 24/7 betrouwbaar water uit de kraan komt en voor goede service daaromheen. Daarnaast zet Vitens zich ook actief in om onze kostbare drinkwaterbronnen te beschermen.

Beleidsvoornemens

Vitens streeft ernaar dat haar klanten kunnen vertrouwen op de leveringszekerheid van drinkwater, een optimale kwaliteit en een zo laag mogelijke prijs. Deze continuïteitsdoelstelling is de brede en solide basis van ons bedrijf en daar doen we geen concessies aan. Om voldoende drinkwater van topkwaliteit te leveren, zijn we afhankelijk van een robuust toekomstbestendig zoetwatersysteem. Alleen op die manier kunnen wij als drinkwaterbedrijf beschikken over voldoende schone grondwaterbronnen. Dit kunnen we niet alleen. Door de verwachte toename van weersextremen door klimaatverandering en de grote infrastructurele veranderingen die de energietransitie met zich meebrengt, is het besef gegroeid dat het zoetwatersysteem in Nederland een gedeelde verantwoordelijkheid is van alle gebruikers.

Zowel drinkwaterbedrijven, waterschappen, natuurorganisaties, provincies als de landbouw moeten de handen ineenslaan voor een duurzaam watersysteem. Dit betekent dat we de grote zoetwatervoorzieningen zo goed mogelijk vast moeten houden en dat we verstandiger met ons zoete water om moeten gaan. Denk hierbij aan maatregelen waarbij we zowel het water bewaren en beschermen, als maatregelen waarbij bedrijven en consumenten besparen op het gebruik van water. We willen naar een watersysteem waar de landbouw zijn voordeel mee doet, de continuïteit van het drinkwater gegarandeerd is én waar de natuur overeind van blijft staan.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	0	0	0	0	0	0
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	13.352 gewone aandelen(0,23 %)	13.352 gewone aandelen(0,23 %)	13.352 gewone aandelen(0,23 %)	13.352 gewone aandelen(0,23 %)	13.352 gewone aandelen(0,23 %)	13.352 gewone aandelen(0,23 %)
Resultaat verbonden partij	19.400	27.100	36.100	41.200		
Omvang eigen vermogen verbonden partij	600.300	625.200	666.300	714.900		
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	1.387.800	1.462.100	1.550.100	1.639.800		

Toelichting

Cijfers zijn afkomstig van de Jaarstukken 2021 en de Financiële projectie 2022-2024. Voor de jaren 2025 en 2026 is geen prognose afgegeven.

Ontwikkelingen

Het financieel jaarplan 2020-2022 liet al op meerdere onderdelen een trendbreuk zien ten opzichte van voorgaande jaren. Het jaarplan 2022-2024 laat een verdere trendbreuk zien ten opzichte van 2021.

Het investeringsplan 2022-2031 laat een structurele verhoging zien. Er zal in 2022 gestuurd gaan worden op een bruto investeringsniveau van 260 miljoen euro. In de jaren daarna voorzien we een verdere stijging naar een hoger bruto investeringsbedrag van boven de 330 miljoen euro. Interne, externe en onvoorziene factoren brengen onzekerheden met zich mee ten aanzien van de realisatie hiervan.

Op de langere termijn verwacht Vitens het hogere investeringsniveau nodig te hebben om aan de drinkwatervraag te kunnen blijven voldoen, de effecten van klimaatverandering op te kunnen vangen en te voldoen aan wet- en regelgeving. Deze ontwikkeling heeft zijn weerslag op het balanstotaal (toename), rentedragende schulden (toename aan te trekken financiering), solvabiliteit en het uit te keren dividend.

Risico's

Het fenomeen droogteschade krijgt met de droogteperiodes en neerslagtekorten van afgelopen jaren in toenemende mate aandacht. Dit houdt risico in voor Vitens. Enerzijds vanuit de optiek van reputatie en draagvlak voor waterwinning, en anderzijds financieel (extra en onvoorziene schade-uitkeringen).

Het Investeringsplan vraagt meer van de organisatie dan zij op dit moment kan realiseren. De organisatie volgt een ingroeimodel om de stijging wel te kunnen realiseren. Hier is in 2020 en 2021 al een start mee gemaakt en dit wordt in 2022 doorgezet. De komende jaren zal de organisatie ook moeten doorgroeien in efficiëntie. De groei van de organisatie is mede gezien de omstandigheden op de arbeidsmarkt geen gegeven. Indien de organisatie niet in staat is (voldoende) mee te groeien is het gevolg daarvan dat de voorziene investeringen deels niet tijdig gedaan kunnen worden waarmee de realisatie van de strategische doelstellingen mogelijk in gevaar komt.

Beleidsindicatoren

De beleidsindicatoren moeten we verplicht opnemen in de begroting volgens de Bbv. De gegevens en een toelichting op de beleidsindicatoren zijn te vinden op de website Waarstaatjegemeente.nl. Daarnaast kunt u daar cijfers van andere gemeenten vinden. De cijfers zijn afkomstig van verschillende overheidsorganisaties. Deze cijfers zijn soms niet actueel en kunnen ieder moment wijzigen.

Indicator	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
-----------	---------------	----------------	----------------

Verwijzingen Halt

Gemeente	15	12	3
Provincie	10	10	7
Nederland	11	11	7

Eenheid: Aantal per 1.000 jongeren 12-17 jaar

Bron: Bureau Halt

Toelichting: Aantallen begroting 2023 komen uit periode 2021. Aantallen begroting 2022 komen uit periode 2020.

Winkeldiefstallen

Gemeente	0,7	0,4	0,9
Provincie	1,8	1,9	1,6
Nederland	2,0	2,3	1,8

Eenheid: Aantal per 1.000 inwoners

Bron: CBS

Toelichting: Aantallen begroting 2023 komen uit periode 2021. Aantallen begroting 2022 komen uit periode 2019.

Geweldsmisdrijven

Gemeente	4,0	4,0	4,0
Provincie	3,7	3,7	3,4
Nederland	4,5	4,6	4,3

Eenheid: Aantal per 1.000 inwoners

Bron: CBS

Toelichting: Aantallen begroting 2023 komen uit periode 2021. Aantallen begroting 2022 komen uit periode 2020.

Diefstallen uit woning

Gemeente	1,0	2,9	1,0
Provincie	1,3	2,0	1,3
Nederland	1,8	2,3	1,8

Eenheid: Aantal per 1.000 inwoners

Bron: CBS

Toelichting: Aantallen begroting 2023 komen uit periode 2021. Aantallen begroting 2022 komen uit periode 2019.

Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)

Gemeente	4,7	4,7	4,9
Provincie	5,5	5,5	5,7
Nederland	6,2	6,2	6,1

Eenheid: Aantal per 1.000 inwoners

Bron: CBS

Toelichting: Aantallen begroting 2023 komen uit periode 2021. Aantallen begroting 2022 komen uit periode 2020.

Fijn huishoudelijk restafval

Gemeente	54	54	56
Provincie	111	111	106
Nederland	161	161	170

Eenheid: Kg/inwoner

Bron: CBS

Toelichting: Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval. Aantallen begroting 2023 komen uit periode 2020. Aantallen begroting 2022 komen uit periode 2019.

Hernieuwbare elektriciteit

Gemeente	7,7	7,6	11,8
Provincie	10,7	10,7	16,3
Nederland	20	20,1	26,8

Eenheid: %

Bron: RWS

Toelichting: Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa. Percentage begroting 2023 is uit periode 2020. Percentage begroting 2022 komt uit periode 2019.

Onze gemeente

Sommige dingen die de gemeente voor je regelt ken je. Bijvoorbeeld een nieuw paspoort, trouwen of het registreren van een pasgeboren kind. Maar we doen meer voor je. Dingen waar je niet zoveel van merkt en die verder gaan dan onze gemeentegrenzen. Denk aan het versterken van de economie, zodat er genoeg bedrijven en banen zijn. Of woningbouwafspraken om woningen te mogen bouwen of het organiseren van zorg. Om dat goed te kunnen doen, werken we samen met andere gemeenten om ons heen. Wat we ook doen, het belang van onze inwoners staat voorop!

In dit programma maken we duidelijk wat je van ons kan verwachten als dienstverlener.

In het belang van onze inwoners zijn we ook actief buiten de gemeentegrens. Vaak juist om de zaken dichtbij inwoners goed te regelen. Bijvoorbeeld op het gebied van verkeer, vervoer, zorg en verduurzaming. Om deze taken goed en goedkoop te kunnen uitvoeren, werken we samen met andere gemeenten uit onze regio.

In dit programma vind je dus de onderwerpen die zich binnen én buiten onze gemeentegrens afspelen.

Programmanaam	Inwoner	Onze buurt	Onze gemeente
Plaats van actie	- Persoonlijk/ thuis	- Directe omgeving/ dorp	- Gemeente mét de regio gemeenten
Rol inwoner	- Regie eigen leven - Mee blijven doen	- Meedoen - Initiatief nemen	- Ontwikkelen - Klant
Rol gemeente	- Regelen - Betalen - Veel bemoeienis	- Minder regels - Meer stimuleren	- Loslaten - Samenwerken - Diensten verlenen

Doelen & resultaten

Wat willen we bereiken?

- 3.1 Onze inwoners weten ons te vinden en zijn tevreden over hoe ze worden geholpen.
- 3.2 Een goed ondernemersklimaat en hulp voor inwoners bij het vinden van een baan of een zinvolle tijdsbesteding.
- 3.3 Onze inwoners kunnen duurzaam en betaalbaar wonen.
- 3.4 We willen goede en betaalbare dienstverlening voor onze inwoners. En om dit te kunnen bieden, werken we samen met andere gemeenten.
- 3.5 Toeristen en recreanten bezoeken graag Berg en Dal.

Wat gaan we daarvoor doen?

3.1.1 We verbeteren onze dienstverlening en blijven ons hiervoor inzetten.

We digitaliseren onze dienstverlening en bedrijfsvoering steeds meer. Ook stimuleren we inwoners, bedrijven, verenigingen en instellingen om gebruik te maken van de digitale mogelijkheden die we bieden. Onze gemeentelijke website is daarbij erg belangrijk. Daarom zorgen we ervoor dat de informatie op de website steeds vernieuwd wordt, leesbaar en volledig is. Wij ontwikkelen de website continu door zodat deze voldoet aan de nieuwe toegankelijkheidseisen. Door de digitalisering kunnen inwoners steeds vaker zelf bepalen waar en wanneer ze iets willen regelen.

In 2023 gaan we een koppeling leggen tussen de applicatie iBurgerzaken en het kadaster. Dit heeft als voordeel voor de inwoner dat we aanvragen sneller kunnen verwerken en minder documenten hoeven aan te leveren.

We starten met OpenBurgerzaken, een applicatie die onze oudere systemen vervangt en die verdere digitalisering in de toekomst makkelijker maakt

Onze telefonisten kunnen nu ook vanaf thuis werken, wat ons flexibeler maakt. Daarnaast komt er een koppeling waardoor we beter inzicht krijgen in de data rondom onze telefonische dienstverlening.

3.2.1 We hebben een goed ondernemersklimaat.

Hiervoor zetten wij in 2023 op de volgende zaken in:

- Economische agenda.
De huidige Economische Visie met agenda is in 2017 vastgesteld. Op dit moment werken wij aan de Omgevingsvisie. In deze integrale visie komen de belangrijkste economische thema's terug. Het is de planning dat deze visie in 2023 wordt vastgesteld. Aanvullend op deze visie werken wij voor Economische Zaken een agenda uit. Met de Omgevingsvisie en de agenda kunnen wij doelgericht werken aan het versterken van de economie.
- Versterking van ondernemersnetwerken.
Op economisch gebied werken we samen met ondernemers en andere partners. We werken samen aan de versterking en vernieuwing van de lokale economie. Net zoals in 2022 leggen wij in 2023 het accent op verduurzaming, circulariteit en de korte voedselketen.
- Verduurzamen MKB.
In 2022 zijn wij samen met RvN@ een project gestart om bedrijven in Berg en Dal te verduurzamen en toekomstbestendiger te maken. Diverse acties bieden wij gebundeld als actiekaart aan, aan de bedrijven. In 2023 geven wij dit project een vervolg.
- Aantrekkelijke en concurrerende winkelgebieden en dorpscentra.
Om het centrum aantrekkelijker te maken wil de vereniging BIZ Millingen Centrum graag een centrale ontmoetingsplek creëren. In 2023 ondersteunen wij de vereniging bij een verkenning en een eerste grove schets.
Voor het centrum van Groesbeek werken we aan de afronding van de centrumplannen. De resultaten van dit project staan beschreven in programma 2 van deze begroting.
- Toekomstbestendige bedrijventerreinen.
Bedrijventerrein I en II in Groesbeek is verouderd en ziet er op sommige plekken niet fraai uit. Over 2 á 3 jaar gaan wij een groot deel van de openbare ruimte vernieuwen. Dit is een goed moment om in gezamenlijkheid met de ondernemers het gehele bedrijventerrein een impuls te geven. Als eerst werken we met de ondernemers aan een plan van aanpak.
Meerdere ondernemers hebben bij ons kenbaar gemaakt dat zij hinder ervaren van geparkeerde auto's en vrachtwagens. Wij onderzoeken de mogelijkheden om de ondernemers te helpen bij het oplossen van dit probleem.

3.2.2 We helpen inwoners een baan te vinden, of als dat niet mogelijk is, een zinvolle tijdsbesteding.

We gaan het volgende doen (en voor een aantal dingen werken we samen met het Werkbedrijf).

- We richten onze aandacht vooral op vier focusgroepen: jongeren, 50-plussers, statushouders en kandidaten met een arbeidsbeperking. We zetten in op kansberoepen: beroepen waarin de vraag naar personeel hoog is en blijft, zoals de horeca en de zorg. Dat doen we door scholing met praktische leerlijnen en focus op de competenties van mensen. We willen meer mensen (groepsgewijs) detacheren door risico's voor werkgevers over te nemen.
- We gaan door met de regionale mobiliteitsteams.
- We zetten sterk in op de bestrijding en het voorkomen van jeugdwerkloosheid.
- Intensieve en persoonlijke begeleiding van inwoners met een relatief grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Wij vinden dit belangrijk omdat we door allerlei ontwikkelingen (flexibilisering en digitalisering) steeds meer mensen moeilijk mee kunnen doen. Juist hen willen wij ondersteunen.

3.3.1 We gaan door met de uitvoering van het in 2020 vastgestelde Actieplan Wonen.

Op basis van de door de raad gemaakte keuzes gaan we door met de uitvoering van het Actieplan Wonen.

- De huidige woningbouwplanning kent voldoende locaties, we gaan door met de beoordeling van deze locaties.
- We prioriteren op woningbouwprojecten die snel zoveel mogelijk betaalbare woningen toevoegen.
- We richten ons op 30% corporatiewoningen en 20% middeldure woningen in elk plan.
- We zetten ons in om in overleg met de corporaties en marktpartijen de doorstroming op de woningmarkt te bevorderen zodat meer woningen voor starters vrijkomen.
- We onderzoeken hoe we meer woningen beschikbaar kunnen krijgen voor jongeren. We continueren het jongerencontract (woningcorporaties) en de starterslening.
- We leveren in 2023 meer dan 100 woningen op en richten op een stijgend cijfer de jaren daarna.

3.3.2 De woningen in Berg en Dal zijn van goede kwaliteit. Mensen kunnen goed wonen en blijven wonen.

We stimuleren het aanpassen van bestaande woningen. Hiervoor is in 2019 de regeling Toekomstbestendig wonen vastgesteld. Hierdoor kunnen mensen maatregelen om langer thuis blijven wonen combineren met het verduurzamen van de woning.

Regionaal wordt er eind 2022 een nieuw woningmarktonderzoek opgeleverd. We stemmen middels een regionale woningbouwmonitor met onze buurgemeenten af welke woningen waar worden gebouwd, zodat er binnen de regio voldoende woningaanbod en keuzevrijheid is voor woningzoekenden. Hierbij is uiteraard ook aandacht voor de groter wordende groep één- en tweepersoonshuishoudens, de betaalbaarheid van de huisvesting, de leefbaarheid en alternatieve woonvormen (waaronder woonvormen die sociale interactie bevorderen).

3.3.3 Steeds meer woningen in Berg en Dal zijn duurzaam.

Met de corporaties Waardwonen en Oosterpoort zijn afspraken gemaakt om gemiddeld energielabel A te halen in respectievelijk 2022 en uiterlijk 2028. Er is extra aandacht voor lage energielabels.

We zetten de samenwerking met Oosterpoort en andere belanghebbende partijen voort om te komen tot een aardgasloze buurt. We onderzoeken het draagvlak om in een buurt te beginnen met een pilot.

We zijn in 2022 gestart en gaan in 2023 door met het helpen van minima bij het inzetten van energiebesparende maatregelen.

Energieneutraal wonen is uitgangspunt in alle bouwplannen.

De doelstelling voor verduurzaming van de particuliere woningvoorraad valt binnen de gehele duurzaamheidsdoelstelling van een jaarlijkse energiebesparing van 1,5% in de gemeente. De regeling Toekomstbestendig Wonen levert een belangrijke bijdrage aan het verduurzamen van de woningen in de gemeente (zie onder 3.3.2).

We maken afspraken met de woningcorporaties over het vergroenen van tuinen.

3.4.1 We willen meer grip op de verschillende samenwerkingen.

Evaluatie BRN

De BRN-functie is geëvalueerd. De wens is om zowel de adviesfunctie als de BRN te behouden. We blijven ons hiervoor inzetten. De deelnemende regiogemeenten gaan medewerkers leveren om de adviesfunctie te ondersteunen.

Ook stimuleren we, in overleg met de Kring Griffiers, vanuit de diverse regelingen dat regionale radenbijeenkomsten worden georganiseerd, waar ook afstemming tussen raden kan plaatsvinden om zo tot effectievere kaderstelling en aansturing van GR-en te komen

ODRN

In 2023 zal een versimpelde bedrijfsvoering van start gaan bij de ODRN. Dit betekent dat er een uniform uurtarief komt waarbij er wordt afgerekend op nacalculatie van uren. De standaardprijzen producten verdwijnen uit de productencatalogus. Ook wordt de productencatalogus aangepast. Er worden minder, circa 65, producten opgenomen. Voorheen waren dit er meer dan 100. Daarbij zal er vanaf 2023 van start worden gegaan met een nieuwe indexeringsmethodiek. Met deze methodiek sluit de ODRN aan bij de methodiek die al door de VRGZ wordt toegepast. In de begroting 2023 van de ODRN is een aandeel van Berg en Dal opgenomen van ongeveer € 2.246.000. Deze prognose is gebaseerd op de advieslijsten van januari 2022 en zal worden bijgesteld in september 2022.

VRGZ (Veiligheidsregio Gelderland-Zuid)

In de vergadering van de gemeenteraad van juni 2022 is reeds ingestemd met de door VRGZ aangeboden concepten van jaarrekening 2021 en begroting 2023.

In financiële zin betekent dat het volgende: vastgestelde begroting 2022 + 0,6% index + € 130.000 voor structurele invulling duiktaak. De kosten verbonden aan de nieuwe functie van concerncontroller worden door VRGZ structureel binnen de eigen loonsom gedekt. De actuele CAO-ontwikkelingen (nog niet bekend in kaderbrief) worden voor 2023 incidenteel opgevangen middels inzet bestemde reserve en pas nagecalculeerd in de eerstvolgende begroting, zijnde de begroting 2024. In onze meerjarenraming 2024 e.v. moeten we daarom vast rekening houden met de structurele uitzetting van de CAO-ontwikkeling.

Op het niet (kunnen) realiseren van 1% generieke korting is door VRGZ afdoende onderbouwd ingegaan. De uitgevoerde externe quickscan toont voldoende aan dat de bedrijfsvoeringskosten van VRGZ gemiddeld lager liggen dan die van een aantal vergelijkbare veiligheidsregio's in de benchmark. Hierdoor zijn verdere bezuinigingen niet haalbaar zonder de primaire dienstverlening aan te tasten. Gelet op de huidige marktsituatie zijn forse prijsstijgingen een reëel risico voor de komende jaren.

Uiteindelijk besluit het Algemeen Bestuur van VRGZ, met daarin alle deelnemende gemeenten vertegenwoordigd, over vaststelling van de begroting.

3.4.2 Portefeuillehouders koppelen duidelijk terug naar de raad over zaken die spelen in de samenwerkingen.

We werken sinds 2 jaar volgens een systeem waarbij de portefeuillehouders vanuit het college een centrale rol spelen bij de behandeling van de jaarstukken en de begrotingen van de GR-en waaraan we deelnemen. De focus ligt hierbij vooral op bespreking van de selectie van aandachtspunten die door het college zijn benoemd (en op grond waarvan door het college een voorstel voor het indienen van een zienswijze wordt gedaan) en minder op volledige (technische) bespreking van de hele jaarrekening en begroting. Dit sluit aan bij de wens vanuit de raad om te sturen op hoofdlijnen. Graag bespreken we met de raad of deze nieuwe aanpak bevalt of juist bijstelling behoeft.

Verder gaan we door met het gebruik maken van het instrument van de informatienota en het benutten van het vaste agendapunt 'Mededelingen door vertegenwoordigers in de gemeenschappelijke regelingen' dat op iedere raadsvergadering staat. Als de omstandigheden daartoe aanleiding geven (zoals de afgelopen jaren de coronacrisis) maken we gebruik van periodieke terugkoppelmomenten buiten de raadsvergadering om.

ODRN

De ODRN rapporteert regelmatig aan de gemeente in de vorm van bestuursrapportages. De bestuursrapportages worden via een informatienota doorgezet naar de raad. Daarnaast houdt de wethouder de raad op de hoogte van belangrijke projecten of gebeurtenissen

3.4.3 We blijven ons voorbereiden op de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

De Omgevingswet vervangt een groot aantal wetten op ruimtelijk gebied. De Omgevingswet treedt, zoals het er nu naar uitziet, op 1 januari 2023 in werking. De tijd tot 1 januari 2023 hebben we hard nodig om ons voor te bereiden. De werkzaamheden in 2022 zijn gericht op de noodzakelijke stappen die nodig zijn om vanaf de inwerkingtreding met de nieuwe Omgevingswet te kunnen werken, op de minimale verplichtingen.

We zijn op 1 januari 2023 in staat om vergunningen en meldingen te ontvangen en af te handelen. Dit doen wij in samenwerking met de regio en de ODRN. Dit omdat we elkaar in de regio kunnen versterken en de ODRN een groot deel van de Omgevingswet voor ons gaat uitvoeren. De implementatie van het vergunningenproces loopt ook na 1 januari 2023 door. Op 1 januari zijn we in staat om te werken met het tijdelijke omgevingsplan. We kunnen dit plan bovendien wijzigen. Ook na de startdatum is er nog inzet nodig gericht op onder andere het omgevingsplan en de verandering in cultuur die het werken met de wet van ons vraagt. Daarnaast gaan we in 2022 en 2023 door met het opstellen van de Omgevingsvisie als beleidskader voor de ruimtelijke ontwikkeling van onze gemeente. Dit volgens de startnotitie zoals die in juni 2021 is vastgesteld door de raad.

De wet is sinds het beschikbaar stellen van het krediet in 2019 (€ 845.000) twee keer uitgesteld. In de routekaart schrijven we: De incidentele kosten worden op basis van het Financieel Dialoogmodel Omgevingswet van de VNG en op basis van de omvang van de gemeente Berg en Dal geschat op € 1.500.000 voor de periode tot 2024. Dit is een grove inschatting waarmee wij rekening mee kunnen houden. In de meicirculaire van 2022 is een aanvullende bijdrage toegekend aan de gemeente in verband met de extra kosten van het uitstel.

We hebben inmiddels steeds beter zicht op wat de implementatie vraagt van onze organisatie. Bij het beschikbaar stellen van het krediet gingen we uit van inwerkingtreding op 1 januari 2021. Inmiddels is duidelijk dat er voor projectleiding, projectondersteuning en het uitvoering geven aan de startnotitie van de omgevingsvisie extra capaciteit en budget benodigd is (e.e.a. conform vastgesteld projectplan). De implementatie loopt door in 2023. We kunnen op dit moment echter nog niet inschatten in hoeverre dit past binnen het reeds beschikbaar gestelde krediet en de aanvullende bijdrage in de meicirculaire. Zodra we dit inzicht hebben zullen we, als nodig, een aanvullend kredietvoorstel aan de raad voorleggen.

3.4.4 Onze opdrachten naar de ODRN blijven duidelijk en inhoud en financiën zijn blijvend in evenwicht.

In de begroting 2023 wordt een structurele verhoging van het ontwikkelbudget voorgesteld van 2%. De raad heeft hier in de raadsvergadering van juni 2022 mee ingestemd. Er wordt momenteel een nieuwe ontwikkelagenda uitgewerkt, waarop verschillende aandachtspunten zijn geformuleerd. Een wens van de gemeente is om meer te sturen en rapporteren op uitkomst. Zodat wij beter zicht krijgen in maatschappelijke vraagstukken op het gebied van milieu en bouw.

Ook voor 2023 zal er kritisch gekeken worden naar het takenpakket dat we afnemen bij de ODRN. Met name de komst van de Omgevingswet en de WkB brengt nieuwe en andere taken met zich mee. Het blijft op voorhand lastig te voorspellen hoeveel uren de ODRN kwijt zal zijn met de nieuwe taken. We weten dan ook niet of de realisatie van 2023 in de pas zal lopen met de prognose.

3.5.1 Door goede regionale samenwerking bereiken we meer op toerisme.

We werken op verschillende niveaus samen in de regio om onze toeristische doelen te bereiken. We doen dit met (één of meerdere) gemeenten op thema's, met 7 gemeenten in het Rijk van Nijmegen en met 18 gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen.

Samen met de gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen werken we aan een uitvoeringsplan dat gekoppeld is aan het Toeristisch Toekomstperspectief; "toerisme in balans". Toerisme is geen doel op zich maar een middel om de leefbaarheid te verbeteren. Hiervan profiteren zowel inwoners als bezoekers. Denk aan thema's als fiets- en wandelnetwerk, een Green Destination (een duurzame toeristische bestemming), zorgtoerisme en herinneringstoerisme.

Dit uitvoeringsplan helpt de gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen om projectmatig beter te kunnen samenwerken. Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen en de Provincie Gelderland werken met de gemeenten samen aan dit uitvoeringsplan.

Wij doen binnen de Opgave Ontspannen Regio, speerpunt Duurzaam Toerisme mee aan de volgende uitvoeringsprojecten:

- een vitaliteitsonderzoek naar het aanbod van de toeristische/recreatieve sector; diverse verblijfsaccommodaties en dag-attracties worden onderzocht.
- een onderzoek naar belevingsgebieden in de metropoolregio.
- de verkenning naar de mogelijkheden om aan te sluiten op een uniform wandelnetwerk in Gelderland. In 2023 zijn de uitkomsten van deze projecten en verkenningen bekend en kunnen we vervolgstappen zetten.

3.5.2 Toeristen die zorg nodig hebben, kunnen op vakantie in onze gemeente.

Wij willen een gastvrije en toegankelijke gemeente zijn. Dat doen we op verschillende manieren, onder andere door in te zetten op kennis en bewustwording over het onderwerp toegankelijkheid bij ondernemers. Dit doen we in samenwerking met de Stichting Toerisme en Recreatie Berg en Dal, de organisatie Ongehinderd en de Wmo Adviesraad. We gebruiken hiervoor onder andere een nieuwsbrief en kennis- en netwerkbijeenkomsten. Verder stimuleren we de ontwikkeling van toegankelijke routes en doen we mee aan landelijke acties zoals de Week van de Toegankelijkheid en initiatieven zoals de Hoge Nood App. Het toegankelijke aanbod bundelen we op www.zorgeloosopvakantie.nl.

Wij gaan aan de slag met de uitkomsten van pilot Toegankelijke bestemming. Deze zijn medio 2022 bekend. Dit is een project van diverse partijen als regio Rijk van Nijmegen, regio Vechtdal en Achterhoek in samenwerking met de Community Toegankelijke Recreatie en de Provincie Gelderland. Met de uitkomsten willen de regio's bestemmingen helpen toegankelijker te worden.

Wij doen mee aan de Week van de Toegankelijkheid.

We stimuleren toegankelijk productaanbod zoals bijvoorbeeld toegankelijke wandelroutes, toegankelijke horeca en evenementen waarbij aandacht is voor toegankelijkheid.

We profileren Berg en Dal als een toegankelijke bestemming in samenwerking met de Stichting Toerisme en Recreatie

3.5.3 Wandelaars en fietsers weten onze gemeente te vinden.

Wandelaars: We hebben in 2020 meegedaan aan de wedstrijd “wandalgemeente van het jaar” en zijn uitverkozen tot Wandelgemeente van het jaar 2020. Tot en met december 2022 publiceren wij samen met wandelkrant Te Voet over het mooie wandelaanbod in onze gemeente. Daarnaast besteden wij via lokale, regionale en landelijke kanalen aandacht aan het wandelaanbod.

Ieder dorp heeft in 2023 waarschijnlijk een ommetje. Met diverse partijen onderzoeken wij hoe we deze met elkaar kunnen verbinden.

We hebben aandacht voor het aanbod toegankelijke routes waarbij gelijk moet worden opgemerkt dat het niet haalbaar is om dat voor al het aanbod mogelijk te maken.

We gaan aan de slag met de Herfstwandelweek in Berg en Dal.

Berg en Dal wil een aantrekkelijke fietsgemeente zijn. Wij willen samen met lokale fietsexperts zoals Fietsersbond Nijmegen laagdrempelig verkennen hoe we ons aanbod kunnen verbeteren. Als de lichten op groen staan, kunnen we eventueel meedoen aan een competitie zoals bijvoorbeeld die van de Fietsersbond: fietsstad van het jaar.

3.5.4 We bewegen met de consument mee; we veranderen onze definitie van goed Gastheerschap.

Het gastheerschap verandert omdat de wens van de consument verandert. Bij gastheerschap gaat het om alle aspecten van daadwerkelijke ontvangst van een bezoeker in onze regio. Gastheerschap omvat zowel de online vorm (apps, websites en social media-kanalen) als de fysieke vorm (VVV's). Goed gastheerschap is belangrijk omdat je daarmee de consument kan informeren en inspireren, maar ook sturen. Daarom gaan wij opnieuw invulling geven aan het gastheerschap, passend bij onze gemeente en het Rijk van Nijmegen. Wij werken daarbij samen met diverse partijen zoals Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen, Stichting Toerisme en Recreatie Berg en Dal en de regiogemeenten. In 2023 zijn wij begonnen met invulling geven aan een veranderde vorm van gastheerschap en weten we wat de kosten hiervan zijn. Zo onderzoeken we de mogelijkheid om de functies van VVV en Draisine te combineren in het Draisinegebouw.

3.5.5 Berg en Dal wordt een Green Destination.

Green Destinations is een middel om duurzaamheid en toerisme te verbinden. Vanuit toeristisch oogpunt biedt het kansen om ons te positioneren en verder te ontwikkelen als groene, duurzame bestemming en daarmee een nieuwe doelgroep te bereiken. Vanuit duurzaamheid biedt het kansen om de toeristische sector te motiveren en activeren om te verduurzamen met aandacht voor de thema's milieu, mens, landschap, cultuur.

Eind 2022 doen wij mee aan de hernieuwing van onze Green Destination Award. Dat was Platina in 2020.

Streekproducten dragen bij aan een Green Destination. Wij zetten streekproducten goed op de kaart, zowel bij inwoners als bezoekers

In 2023 geven wij vervolg aan pilots met afval bij een aantal toeristische ondernemingen. Doel hiervan is het verminderen, beter scheiden en afvoeren van afval. De aanbevelingen uit dit onderzoek delen we met de toeristische ondernemers.

Wij willen met RVN@ toeristische ondernemingen ondersteunen bij verduurzaming van hun bedrijf.

3.5.6 We hebben een (extra) seizoens fiets-voetveer tussen Bommel en Ooij.

In 2023 is de marktconsultatie afgerond en hebben we zicht op de geïnteresseerde exploitanten voor deze verbinding. Met de potentiële exploitant worden de mogelijkheden verkend. Voor de structurele exploitatielasten is via de lijst met op te voeren posten budget gevraagd zodat dit geregeld is. Hierbij is voortgeborduurd op eerdere berekeningen.

Een veer op deze locatie betekent een uitbreiding van het toeristisch/ recreatieve aanbod voor bezoekers en inwoners. Daarnaast zorgt deze voor een nieuwe oeververbinding waarmee we onze gemeente als fiets- en wandelgemeente nóg beter op de kaart kunnen zetten. Ter hoogte van de locatie van het veer zijn cultuurhistorische sporen te vinden van de IJssellinie en de Mauritslinie. Via het veer willen we deze met de gemeenten Lingewaard en Zevenaar en Stichting Beleef onze Waal zichtbaar en beleefbaar maken. Het fiets-voetveer draagt dus bij aan uiteenlopende opgaven van onze gemeente.

3.5.7 We hebben Vitale Vakantieparken.

Op sommige vakantieparken is sprake van strijdig gebruik met de bestemming, zoals zakelijke verhuur of permanente bewoning. Enerzijds is dit een verdienmodel voor de ondernemer, anderzijds is er een gebrek aan voldoende en betaalbare huisvesting voor bepaalde doelgroepen. Een aantal parken zijn op dit moment niet (volledig) vitaal te noemen. Daarmee willen we aan de slag. We willen onderzoeken of en hoe deze parken vitaal gemaakt kunnen worden.

Op vitale parken wordt in overeenstemming met het bestemmingsplan recreatief verbleven. Vitale vakantieparken kunnen bijdragen aan werkgelegenheid (op de parken en daarbuiten), zijn belangrijk voor de toeristische uitstraling en versterken het recreatieve aanbod binnen de gemeente. Ook wordt met vitale vakantieparken ondermijning tegen gegaan. Als we niets doen, zien we dat de problemen rondom criminaliteit en ondermijning toenemen.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Lasten	-8.486	-10.145	-8.441	-8.499	-8.532	-8.592
Baten	3.195	2.433	2.299	2.206	2.198	2.235
Totaal programma	-5.291	-7.712	-6.143	-6.293	-6.333	-6.357

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Lasten						
Bestuurorganen						
Bestuursorganen/Gem.raad		-392	-437	-434	-434	-434
Bestuursorganen/Raadsonderst.		-327	-347	-344	-344	-344
Bestuursorganen/Rekenkamerfunctie		-16	-36	-36	-36	-36
Bestuursorganen/B&W		-618	-761	-736	-736	-736
Bestuurlijke samenwerking						

<i>Best.samenwerking/Samenw.verbanden</i>	-181	-178	-221	-221	-221	-221
Burgerzaken						
<i>Burgerzaken/BRP</i>	-437	-558	-561	-561	-561	-561
<i>Burgerzaken/Persoonsdocumentatie</i>	-143	-145	-159	-209	-209	-218
<i>Burgerzaken/Natural.en naamswijz.</i>	-33	-20	-20	-20	-20	-20
<i>Burgerzaken/Burgerlijke stand</i>	-14	-31	-26	-26	-26	-26
<i>Burgerzaken/Huisn.&straatnaamgev.</i>	-12	-12	-12	-12	-12	-12
<i>Burgerzaken/Verkiezingen</i>	-168	-107	-143	-119	-119	-119
Economische havens en waterwegen						
<i>Econom.havens&waterwegen/Loswal</i>	-4	-5	-5	-5	-5	-5
Openbaar vervoer						
<i>Openbaar vervoer/Beheer</i>	-18	-48	-80	-80	-80	-80
<i>Openbaar vervoer/Veerdiensten</i>	-28	-34	-54	-54	-54	-54
<i>Doelgroepen vervoer</i>	0	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling						
<i>Economische ontwikkeling/Algemeen</i>	-105	-126	-124	-124	-124	-124
Fysieke bedrijfsinfrastructuur						
<i>Fys.bedr.infr.str./Algemeen</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Bedrijventerrein Mies Groesbeek</i>	-329	4	4	4	4	4
<i>Bedrijventerrein Lieskes Wengs Leuth</i>	-1	0	0	0	0	0
<i>Bedrijventerrein Hulsbeek Groesbeek</i>	-67	0	0	0	0	0
Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen						
<i>Bedr.loket en bedrijfsreg./Beheer</i>	-82	-73	-77	-77	-77	-77
Markten						
<i>Markten/Beheer</i>	-38	-47	-47	-47	-47	-47
Economische promotie						
<i>Economische promotie/Beheer</i>	-15	-19	-20	-20	-20	-20
Toerisme						
<i>Toerisme/Beleid & uitvoering</i>	-430	-354	-345	-345	-345	-345
<i>Toerisme/Toeristenbelasting</i>	0	-46	-51	-49	-50	-52
Musea						
<i>Musea/Musea</i>	-259	-569	-77	-77	-77	-77
Arbeidsparticipatie						

<i>Arbeidsparticipatie/Algemeen</i>	-268	-602	-514	-514	-514	-514
<i>Arbeidsparticipatie/Re-integratie</i>	-1.376	-1.983	-1.652	-1.684	-1.732	-1.784
<i>Arbeidsparticipatie/Inburgering</i>	-295	-267	0	0	0	0
Ruimtelijke ordening						
<i>RO/Structuurplannen en -visies</i>	-503	-730	-493	-493	-493	-493
<i>RO/Bestemmingsplannen</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Ruimtelijke ordening/Projecten</i>	-212	-448	-45	-45	-45	-45
<i>Ruimtelijke ordening/Planschade</i>	-2	0	0	0	0	0
Grondexploitatie						
<i>Grondexploitatie/Algemeen</i>	-149	-38	-20	-20	-20	-20
<i>Grondexploitatie/Centrum Groesbeek</i>	-28	-33	-33	-33	-33	-33
<i>Grondexploitatie/Ooijse Graaf</i>	-17	0	0	0	0	0
<i>Grondexploitatie/loc.Drulse Beek</i>	0	1	1	1	1	1
<i>Grondexploitatie/Morgenbad</i>	-1	0	0	0	0	0
<i>Grondexploitatie/P.v. Tielstraat</i>	-10	0	0	0	0	0
<i>Grondexploitatie/locatie Hofei</i>	-2	0	0	0	0	0
<i>Grondexploitatie/loc.Dekkerswald</i>	-13	0	0	0	0	0
<i>Grondexploitatie/ISchoolloc.Fase 3 MLG</i>	-1	0	0	0	0	0
<i>Grondexploitatie/Loc.Knaph.weg Groen Gbk</i>	-4	0	0	0	0	0
<i>Grondexploitatie/Locatie Schreven GRB</i>	-2	0	0	0	0	0
Bouwvergunningen						
<i>Bouwvergunningen/Algemeen</i>	-1.708	-1.864	-1.879	-1.879	-1.879	-1.879
<i>Bouwvergunningen/Leges</i>	0	-1	-1	-1	-1	-1
Woningbouw						
<i>Woningbouw/Algemeen</i>	-182	-231	-238	-240	-223	-222
Stedelijke vernieuwing						
<i>Stedelijke vernieuwing/Algemeen</i>	0	0	0	0	0	0
Totaal Lasten	-8.486	-10.145	-8.441	-8.499	-8.532	-8.592
Baten						
Bestuurorganen						
<i>Bestuursorganen/Gem.raad</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Bestuursorganen/Raadsonderst.</i>	4	1	0	0	0	0

<i>Bestuursorganen/B&W</i>	6	0	0	0	0	0
Bestuurlijke samenwerking						
<i>Best.samenwerking/Samenw.verbanden</i>	7	0	0	0	0	0
Burgerzaken						
<i>Burgerzaken/BRP</i>	25	25	21	21	21	21
<i>Burgerzaken/Persoonsdocumentatie</i>	323	283	274	424	424	461
<i>Burgerzaken/Natural.en naamswijz.</i>	44	28	28	28	28	28
<i>Burgerzaken/Burgerlijke stand</i>	41	91	91	91	91	91
<i>Burgerzaken/Huisn.&straatnaamgev.</i>	1	0	0	0	0	0
<i>Burgerzaken/Verkiezingen</i>	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen						
<i>Econom.havens&waterwegen/Loswal</i>	12	12	12	12	12	12
Openbaar vervoer						
<i>Openbaar vervoer/Veerdiensten</i>	13	12	12	12	12	12
Economische ontwikkeling						
<i>Economische ontwikkeling/Algemeen</i>	0	0	0	0	0	0
Fysieke bedrijfsinfrastructuur						
<i>Bedrijventerrein Mies Groesbeek</i>	329	0	0	0	0	0
<i>Bedrijventerrein Lieskes Wengs Leuth</i>	1	0	0	0	0	0
<i>Bedrijventerrein Hulsbeek Groesbeek</i>	542	300	300	0	0	0
Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen						
<i>Bedr.loket en bedrijfsreg./Beheer</i>	54	46	46	46	46	46
Markten						
<i>Markten/Beheer</i>	23	31	31	31	31	31
Toerisme						
<i>Toerisme/Beleid & uitvoering</i>	678	4	4	4	4	4
<i>Toerisme/Toeristenbelasting</i>	0	637	637	637	637	637
Arbeidsparticipatie						
<i>Arbeidsparticipatie/Re-integratie</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Arbeidsparticipatie/Inburgering</i>	0	138	0	0	0	0
Ruimtelijke ordening						
<i>Ruimtelijke ordening/Projecten</i>	93	75	75	75	75	75
<i>Ruimtelijke ordening/Planschade</i>	3	3	3	3	3	3

Grondexploitatie						
Grondexploitatie/Centrum Groesbeek	28	0	0	0	0	0
Grondexploitatie/Ooijse Graaf	17	0	0	0	0	0
Grondexploitatie/Morgenbad	1	0	0	0	0	0
Grondexploitatie/P.v.Tielstraat	1	0	0	0	0	0
Grondexploitatie/locatie Hofei	2	0	0	0	0	0
Grondexploitatie/loc.Dekkerswald	13	0	0	0	0	0
Grondexploitatie/ISchoolloc.Fase 3 MLG	1	0	0	0	0	0
Grondexploitatie/Loc.Knaph.weg Groen Gbk	4	0	0	0	0	0
Grondexploitatie/Locatie Schreven GRB	2	0	0	0	0	0
Bouwvergunningen						
Bouwvergunningen/Algemeen	0	6	6	6	6	6
Bouwvergunningen/Leges	923	733	758	808	808	808
Woningbouw						
Woningbouw/Algemeen	5	9	1	9	1	1
Totaal Baten	3.195	2.433	2.299	2.206	2.198	2.235
Totaal programma	-5.291	-7.712	-6.143	-6.293	-6.333	-6.357

Toelichting verschillen Begroting 2022 - Begroting 2023

In onderstaande tabel vindt u de toelichting op de verschillen tussen de begroting 2022 en de begroting 2023. De verschillen zijn per taakveld toegelicht.

		<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Taakveld	Toelichting	Verschil	I/S/RES
Bestuursorganen	- Salariskosten college burgemeester en wethouders	-30	S
	- In 2022 hadden we eenmalig extra budget voor het bestuur in verband met de gemeenteraadsverkiezingen.	51	I
Bestuurlijke samenwerking	- De bijdrage aan de Groene Metropoolregio is in onze begroting verwerkt. Zie ook de toelichting in het raadsvoorstel.	-38	S
Openbaar vervoer	- Exploitatiebijdrage fiets-voetveer Bemmel-Ooij	-20	S
	- De bijdrage aan de Groene Metropoolregio is in onze begroting verwerkt. Zie ook de toelichting in het raadsvoorstel.	-32	S
Musea	- Op grond van het coalitieplan verhogen we de subsidie aan het Vrijheidsmuseum.	-20	S
	- In 2022 extra coronagelden voor de musea	110	I

	- In 2022 was nog € 400.000 beschikbaar voor subsidie Museumpark Orientalis.	400	I
Arbeidsparticipatie	- Door gewijzigde wetgeving is de subsidie aan Forte Welzijn verplaatst naar programma Inwoner. Dat leidt op dit programma tot een voordeel.	96	S
	- Bijstelling budget reïntegratietrajecten door MGR op basis van de begroting 2023. In 2022 is de begroting 2022 MGR eenmalig voor ontvangen coronagelden bijgesteld.	160	S
	- In 2022 eenmalig coronagelden voor impuls reïntegratie	65	I
Inburgering	- Door gewijzigde wetgeving zijn de budgetten voor inburgering verplaatst naar programma Inwoner. Dat leidt op dit programma tot een voordeel.	129	S
Ruimtelijke ordening	- In 2022 bijdrage aan project Omgevingswet.	403	I
	- De bijdrage aan de Groene Metropoolregio is in onze begroting verwerkt. Zie ook de toelichting in het raadsvoorstel.	-13	S
Grondexploitatie	- In 2022 eenmalig een bijdrage Bouwplan Oefenhoek Millingen aan de Rijn.	20	I
Bouwvergunningen	- De bijdrage van de ODRN is bijgesteld op basis van de advieslijst voor 2023. Deze sluit ook aan bij de begroting 2023 van de ODRN. Daarnaast is budget geraamd voor basisregistratie ondergrond, controles brandveiligheid.	-57	S
	- De leges omgevingsvergunningen zijn bijgesteld op basis van eerdere besluitvorming (dekkingsplan begroting 2021).	25	S
Kapitaallasten	- Mutatie op kapitaallasten	-19	S
Salaris- en inhuurkosten	- Dit betreft de doorbelasting van de salaris- en inhuurkosten van de tijd die de organisatie aan dit programma besteedt.	311	S
Diverse verschillen	-	28	
Totaal programma Onze gemeente		1.569	

Beleidskaders

Wet gemeenschappelijke regelingen

Re-integratieverordening Participatiewet Rijk van Nijmegen

Nadere regels en beleidsregels Re-integratieverordening Participatiewet Rijk van Nijmegen

Financiële verordening Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Rijk van Nijmegen 2015

Inkoopbeleid MGR 2017

Arbeidsmarkt- en Re-integratiebeleid 2020 t/m 2023 Rijk van Nijmegen: 'Werk Voorop'

Het Werkbedrijf

Werkzoekende

Sociaal maatschappelijke toekomstvisie

Sterke werkwoorden

Werk is de uitkomst

Visie document Millingen aan de Rijn, Ubbergen en Groesbeek

Structuurvisie Berg en Dal

Economische Visie Hier wordt gewerkt

Kadernota Toerisme Van trots naar topbestemming

Integraal toezicht en handhavingsbeleid

Notitie grondexploitatie van de commissie BBV

Strategische agenda 2020 Euregio

Actieplan wonen Berg en Dal 2020

Verbonden partijen

Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Arnhem
Verantwoordelijke portefeuille	R. Barber
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Lid algemeen bestuur
Deelnemers	18 gemeenten

Openbaar en gemeentelijk belang

De vervoersorganisatie heeft tot doel de gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer voor de deelnemers.

De sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer worden overgedragen aan de vervoersorganisatie.

Visie

De BVO DRAN is een gemeenschappelijke regeling van de 18 gemeenten in de regio Arnhem en Nijmegen. De BVO DRAN koopt voor de gemeenten het doelgroepenvervoer in (Wmo-, leerlingen-, dagbestedings- en Jeugdwetvervoer) en ziet toe op de uitvoering ervan.

Beleidsvoornemens

De achttien gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen en de provincie Gelderland werken samen aan het regionale doelgroepenvervoer. Doelgroepenvervoer is vervoer voor inwoners die geen of niet altijd gebruik kunnen maken van regulier openbaar vervoer. De samenwerkende gemeenten hebben hiervoor de Vervoersorganisatie Regio Arnhem Nijmegen opgericht.

De vervoersorganisatie brengt de belangen van de gemeenten samen op het gebied van aanvullend vervoer. Samen werken de gemeenten aan het tot stand brengen, ontwikkelen en in stand houden van een kwalitatief hoogwaardig, herkenbaar, efficiënt en eenvoudig te gebruiken vervoersysteem. Dit vervoer rijdt per 1 september 2016 onder de naam Avan. Het houdt rekening met de mogelijkheden van de reizigers en hun sociale netwerk. En het bedient ook het buitengebied en de kleine kernen, met optimale aansluiting op het reguliere openbaar vervoer. In de vervoersorganisatie sturen en beheersen de gemeenten samen de uitvoering en ondersteunende processen voor dit aanvullend openbaar vervoer.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	-743	-834	-932	-1.094	-1.254	-1.372
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	3,5%	3,8%	3,8%	3,9%	3,9%	4,0%
Resultaat verbonden partij	0	0	0	0	0	0
Omvang eigen vermogen verbonden partij	0	0	0	0	0	0
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	10.608	10.250	10.750	12.000	13.000	14.250

Toelichting

De cijfers zijn afkomstig uit de MJPB 2023-2026 van het BVO DRAN en de Jaarrekening 2021.

Ontwikkelingen

Loonontwikkeling en krapte op de arbeidsmarkt

Net als in veel sectoren is ook in de vervoerssector momenteel sprake van krapte op de arbeidsmarkt. Anders gezegd: het is onder andere – ten gevolge van vergrijzing – steeds moeilijker om voldoende chauffeurs te vinden om te blijven voldoen aan een steeds grotere vraag in vervoersaanbod (daar is juist sprake van volumegroei t.g.v. vergrijzing). De krapte op de arbeidsmarkt doet tevens iets met de loonontwikkeling. De BVO DRAN en de deelnemende gemeenten houden deze ontwikkelingen nauwlettend in de gaten en zullen de komende tijd waar nodig bijsturen.

Brandstof/energieontwikkeling

De stijging van brandstofprijzen zorgen voor forse stijgingen in de kosten in het doelgroepenvervoer. Er wordt rekening gehouden met stijgingen van +2,2% tot +5,6%. Brandstofprijzen zijn altijd een onzekerheidsfactor geweest en hebben altijd geschommeld, vaak ten gevolge van geopolitieke ontwikkelingen waar wij op nationaal (laat staan lokaal) niveau geen invloed hebben. Zo zijn de (lange termijn-) effecten van de recente oorlog in Oekraïne en het opstuwende effect daarvan op de brandstofprijzen nog niet of nauwelijks inzichtelijk. Het college zet wel in op een uitbreiding van de vrijwillige vervoersdiensten in onze gemeente, conform de uitgangspunten van het Koersdocument Sociaal Domein dat de raad begin 2021 heeft vastgesteld. We hopen daarmee de stijging van de vervoerskosten zoveel mogelijk te beperken.

Lokale uitdaging t.a.v. zero-emissie infrastructuur

De stijgende brandstofprijzen vormen een aanvullende prikkel om zo snel mogelijk te komen tot een duurzamer vervoer: de terugverdientijd van een investering in elektrisch vervoer gaat hiermee in rap tempo omlaag. Het Algemeen Bestuur van de BVO DRAN heeft besloten dat uiterlijk 1 januari 2028 sprake moet zijn van volledig zero emissie doelgroepenvervoer, en voor het vraagafhankelijk vervoer zelfs per 1 januari 2027. Dit vergt echter een inspanning van de deelnemende gemeente als het gaat om de laadpalen infrastructuur. Dit doen wij in samenspraak met de vervoerders, om zo samen te bepalen waar het gewenst is om nog nieuwe laadpalen toe te voegen met het oog op doelgroepenvervoer.

Risico's

De inrichting van het vervoer is gebaseerd op een "open einde" systematiek. Dit betekent dat de kosten oplopen wanneer een gemeente meer inbrengt of dat er in een periode meer ritten hebben plaatsgevonden dan begroot. Dit brengt een financieel risico met zich mee. Zodoende moet er periodiek inzicht zijn in het volume van het aantal ritten en moeten de gevolgen van verwachte toenames van ritten tijdig worden gecommuniceerd met de gemeente. Op dit moment is het nog niet mogelijk aan het risico een concreet bedrag te koppelen.

Euregio (Rhein-Waal)

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Kleve
Verantwoordelijke portefeuille	M. Slinkman
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Lid Euregioraad
Deelnemers	Duitse en Nederlandse gemeenten, regionale overheden

Openbaar en gemeentelijk belang

Stimuleren van de grensoverschrijdende samenwerking in het Nederlands-Duits grensgebied.

Visie

De Euregio Rijn-Waal geldt als pleitbezorger voor de gehele grensregio. Wij zetten ons bij Nederlandse, Duitse en Europese instellingen en organen in voor de belangen van de grensregio, om de grensoverschrijdende toegankelijkheid duurzaam te verbeteren. De belangenbehartiging vindt plaats op alle maatschappelijk relevante gebieden, van economie en infrastructuur tot onderwijs en cultuur.

Daarnaast biedt de Euregio Rijn-Waal ook een platform voor diverse doelgroepen in de regio. Enkele voorbeelden zijn het Euregionale Forum voor Grensoverschrijdende Gezondheidszorg en de Ronde Tafel Openbare Orde en Veiligheid. Ook faciliteert de Euregio Rijn-Waal desgewenst grensoverschrijdende ad-hoc werkgroepen rondom diverse actuele thema's.

Beleidsvoornemens

De Euregio Rijn-Waal is een Nederlands-Duits openbaar lichaam, waarbij circa 55 gemeenten en regionale overheden zijn aangesloten. De Euregio Rijn-Waal heeft als belangrijkste doel de grensoverschrijdende samenwerking te verbeteren en te intensiveren. De Euregio Rijn-Waal brengt partners bij elkaar om gezamenlijke initiatieven te starten.

De Euregio Rijn-Waal wil zich nog duidelijker positioneren en onderscheiden als expert op het gebied van grensoverschrijdende samenwerking. De Euregio Rijn-Waal is vertegenwoordigd in vele netwerken aan beide zijden van de grens en heeft veel expertise in huis om grensoverschrijdende vragen te kunnen beantwoorden. De Euregio Rijn-Waal is niet alleen expert op het gebied van het Europese subsidieprogramma's als INTERREG en Eures, maar is ook het aanspreekpunt voor haar inwoners als het gaat om grensoverschrijdend wonen en werken. De Euregio Rijn-Waal faciliteert actief de netwerken op het gebied van onder andere intergemeentelijke samenwerking, gezondheidszorg en openbare orde en veiligheid. Met haar brede kennis wil de Euregio Rijn-Waal haar leden en stakeholders motiveren grensoverschrijdend actief te worden.

Meer beleidsvoornemens zijn te vinden in de Strategische Agenda Euregio 2025+.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	-9	-8	-8	-8	-80	-8
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)						
Resultaat verbonden partij	-12					
Omvang eigen vermogen verbonden partij	1.750					
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	3.338					

Toelichting

Wij betalen een jaarlijkse bijdrage aan de Euregio.

Ontwikkelingen

In november 2020 heeft de Euregioraad de Strategische Agenda 2025+ vastgesteld. Deze Agenda zal de komende jaren de leidraad vormen voor de activiteiten van de Euregio.

Op 10 maart 2022 is een nieuw Euregionaal Mobiliteitsplan vastgesteld. Aan de hand hiervan zullen ook een aantal concrete uitvoeringsprojecten ter hand worden genomen.

Risico's

Risico's van enige omvang zijn niet te verwachten. De Euregio heeft een stabiele en solide financiële positie.

Grenzland Draisine GMBH

Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties
Vestigingsplaats	Kranenburg (Duitsland)
Verantwoordelijke portefeuille	E. Weijers
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Lid Raad van Toezicht
Deelnemers	Kleve, Kranenburg en Berg en Dal

Openbaar en gemeentelijk belang

Toeristische exploitatie van het voormalig spoortracé Groesbeek-Kranenburg-Kleve.

Visie

Het exploiteren van het spoortracé Groesbeek-Kranenburg-Kleve.

Beleidsvoornemens

Door corona heeft de draisine/fietstrein moeilijke jaren achter de rug. De organisatie probeert zoveel mogelijk bezoekers via de Nederlandse en Duitse markt aan te trekken door zichtbaar en aantrekkelijk (w.o. toegankelijk) te zijn. Ook probeert de organisatie nieuwe samenwerkingen te realiseren met de toeristische ondernemers, o.a. via de Stichting Toerisme en Recreatie Berg en Dal.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	-30	0	0	0	0	0
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	33,33%	33,33%	33,33%	33,33%	33,33%	33,33%
Resultaat verbonden partij	-77					
Omvang eigen vermogen verbonden partij	48					
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	57					

Toelichting

Cijfers zijn afkomstig van de jaarstukken 2021. In 2020 en 2021 is de organisatie in aanmerking gekomen voor eenmalige steun in verband met misgelopen inkomsten door corona. In 2020 was de (eenmalige) bijdrage € 35.000 en in 2021 € 30.000. Een deel van deze steun kon worden gedeclareerd uit het coronafonds van de provincie.

Ontwikkelingen

In 2022 heeft de Draisine GmbH hun aanbod uitgebreid met avondritten in de zomerperiode en themaritten in het najaar.

Risico's

We verwachten dat de organisatie weer voldoende bezoekers kan aantrekken als de crisis achter de rug is. Omdat dit op voorhand niet met zekerheid te zeggen is, is dit een klein risico.

Gemeenschappelijk Orgaan regio Arnhem Nijmegen

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Nijmegen
Verantwoordelijke portefeuille	M. Slinkman
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Lid Algemeen Bestuur
Deelnemers	18 gemeenten

Openbaar en gemeentelijk belang

Deze samenwerking is sinds 1 januari 2021 operationeel onder de naam Groene Metropoolregio. In 2019 is geconstateerd dat de lichte vorm van samenwerking in het oude GO Arnhem Nijmegen City Region de ambities onvoldoende heeft kunnen waarmaken. In 2020 is er een nieuwe visie op de regio opgesteld, welke in 2021 is aangevuld met een nieuwe agenda met 5 grote maatschappelijke opgaven. Deze agenda is in het voorjaar van 2022 geactualiseerd. Aan de regeling wordt deelgenomen door dezelfde 18 gemeenten als onder het oude GO. Doel van de versterking zijn het vergroten van slagkracht, het laten horen van een steviger stem in Arnhem (Provincie), Den Haag (Rijk), Brussel (Europa) en Düsseldorf, en het vergroten van de bestuurlijke transparantie. Gekozen is voor een stevigere vorm van samenwerking (Openbaar lichaam met een regiobureau), en een opgave gerichte manier van werken om zo de benodigde integraliteit en slagkracht te organiseren.

Visie

Groene Metropoolregio is een regionaal samenwerkingsverband tussen 18 gemeenten gericht op een structurele verbetering van het vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven in de regio Arnhem Nijmegen, in nationaal en internationaal perspectief. De visie beschrijft de uitdagingen waar we als 18 regiogemeenten afzonderlijk en als regio gezamenlijk voor staan. Vanuit de ambitie van kwalitatieve groei zijn in de regionale agenda deze gemeentelijke uitdagingen gegroepeerd in een vijftal opgaven, die onderling met elkaar samenhangen en de basis vormen voor een krachtenbundeling van gemeenten door samenwerking. De vijf opgaven zijn:

- De Productieve regio
- De Verbonden regio
- De Circulaire regio
- De Ontspannen regio
- De Groene groeiregio

Beleidsvoornemens

Zie regionale Visie en regionale Agenda.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	-61	-65	-90			
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	4,46%	4,45%	4,43%			
Resultaat verbonden partij	331	0	0	0	0	0
Omvang eigen vermogen verbonden partij	331	100	100	100	100	100
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	1.364	1.741	1.763	1.781	1.692	1.692

Toelichting

Bedragen zijn afkomstig van de Regionale agenda 2023 – 2025.

Ontwikkelingen

In het najaar van 2022 moet door de 18 deelnemende gemeenten definitief worden besloten over verlenging van de intekening op de 5 opgaven. Om meerjarig de continuïteit van de opgaven te borgen is op voorspraak van diverse gemeenteraden, waaronder de onze, besloten om voor een periode van 2 jaar in te tekenen. Hierna steeds te verlengen met een nader te bepalen periode (van bijvoorbeeld 4 jaar).

Risico's

- Meedoen aan de opgaven is niet verplicht. Hierdoor kan er in theorie een 'lappendeken' ontstaan van gemeenten die wel en niet aan een bepaalde opgave meedoen. Jaarlijks nemen de 18 raden daarover een besluit.
- In 2022 doen verreweg de gemeenten aan alle opgaven mee. Alleen aan de randen van het gebied zijn er enkele gemeenten die niet aan alle opgaven deelnemen, wegens oriëntatie op andere regio's.
- De nieuwe samenwerking vraagt een flink financieel commitment van gemeenten. Hier staat tegenover dat grote maatschappelijke opgaven met meer slagkracht kunnen worden aangepakt en hiervoor meer bijdragen uit Arnhem, Den Haag en Brussel kunnen worden binnengehaald. Gezien de extra financiële inzet moeten we daarom scherp blijven op de resultaten die de samenwerking voor onze inwoners oplevert.
- Niet meedoen met een opgave leidt tot verlies van invloed en zeggenschap op het terrein van deze opgave.

Omgevingsdienst Rijk van Nijmegen

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Nijmegen
Verantwoordelijke portefeuille	A. ten Westeneind
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Lid algemeen bestuur/Lid dagelijks bestuur
Deelnemers	Beuningen, Druten, Heumen, Nijmegen, Wijchen, Berg en Dal en provincie Gelderland

Openbaar en gemeentelijk belang

De ODRN behartigt de belangen van de deelnemers op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht.

Het doel van de vorming van de ODRN is het bereiken van een hogere kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Daarnaast hopen we door bundeling van de taken de efficiency te verbeteren.

Alle deelnemende gemeenten hebben hun milieutaken ingebracht (verplichting vanuit het Rijk). De gemeente Berg en Dal, gemeente Nijmegen, gemeente Beuningen, gemeente Heumen en de provincie Gelderland hebben ook de uitvoering van de bouwtaken (Wabo-breed) ingebracht.

Visie

De opgedragen taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving zodanig uitvoeren dat deze dienstbaar zijn aan een veilige fysieke leefomgeving. Hierbij vindt de uitvoering plaats op kwalitatief goed niveau, efficiënt en met het oog voor de klant. Extra aandacht wordt hierbij gegeven aan het toezicht op risicobedrijven en de vergunningverlening bij complexe bedrijven.

Beleidsvoornemens

Bij uitvoering van de taken gelden, naast wettelijke voorschriften, de beleids- en/of toetsingskaders die worden ingebracht door de deelnemers. Er wordt gestreefd naar zoveel mogelijk harmonisering van deze beleidskaders om éénduidige werkafspraken te kunnen maken. Een voorbeeld hiervan is het opstellen van een regionaal VTH-beleid. De ODRN bereidt zich voor op de komst van de Omgevingswet.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	-2.117	-2.137	-2.246	-2.246	-2.246	-2.246
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	9,95%	10,50%	10,43%	10,43%	10,43%	10,43%
Resultaat verbonden partij	599	0	0			
Omvang eigen vermogen verbonden partij	1.057	1.057	1.057			
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	4.071	3.035	2.983			

Toelichting

Cijfers zijn afkomstig van Jaarstukken 2021 en Begroting 2023 en Meerjarenraming 2024-2026 ODRN.

Ontwikkelingen

- Implementatie Omgevingswet
- Implementatie Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb)
- Ontwikkelplan ODRN
- Nieuwe financieringssystematiek en vereenvoudigde PDC (vanaf 2023)

Risico's

Het totaal van de risico's bedraagt € 1.225.000. Omdat niet alle risico's zich tegelijkertijd zullen voordoen passen we een dempingsfactor toe van 0,61. Dit geeft een benodigd weerstandsvermogen van € 735.000. Als dekking voor optredende risico's is binnen de ODRN in de vorm van een algemene reserve € 457.704 beschikbaar. Dit betekent dat er voor een bedrag van € 277.776 (€ 735.000 - € 457.704) geen dekking van de risico's is, en dat over de deelnemers verdeeld wordt. Het aandeel van Berg en Dal hierin bedraagt € 17.317.

Stichting Rijk van Nijmegen@

Rechtsvorm	Stichtingen en verenigingen
Vestigingsplaats	Nijmegen
Verantwoordelijke portefeuille	I. v.d. Scheur
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Raad van advies
Deelnemers	De 7 gemeenten in het Rijk van Nijmegen en de Rabobank

Openbaar en gemeentelijk belang

RvN@ heeft als doel om de innovatiekracht van het MKB in het Rijk van Nijmegen te versterken om zo een topregio in Nederland te worden. Hierbij staan de thema's Food&Health, Circulair ondernemen en Smart&IT centraal. Het vergroten van de innovatiekracht van het MKB is ook een hoofddoel uit de Economische visie van de gemeente. Innovatie is belangrijk voor de concurrentiekracht van onze bedrijven. Daarnaast is er veel overlap tussen de thema's van RvN@ en onze economische thema's.

Visie

Om de sociaal-economische potentie van het MKB in het Rijk van Nijmegen te verzilveren, is het essentieel om de krachten in de regio te verbinden en te versterken in een intensieve samenwerking tussen inwoners, bedrijven, instellingen en gemeenten.

- Op regionaal niveau creëert RvN@ een cultuur van samenwerken, waarin communities over gemeentegrenzen heen samen sociaal-economische uitdagingen aanpakken. Het belang van relaties, partnerschappen en samenwerkingsverbanden is natuurlijk niet nieuw, maar het groeit. Daarom stimuleren ze dat communities hun kennis en ervaringen delen op virtuele en fysieke 'marktplaatsen'.
- RvN@ stimuleert projecten met kennis, toegang tot een groot netwerk en financiële middelen. Ook werven ze nieuwe projecten, die de economie aanjagen.

Beleidsvoornemens

De ambitie van RvN@ voor de periode 2020-2025 is: Het versterken van de innovatiekracht van het MKB in de regio Rijk van Nijmegen om een topregio van Nederland te worden. Een regio waarin de ontwikkeling van innovaties leidt tot meer economische groei in de vorm van o.a. vergroting van de arbeidsparticipatie, minder werkloosheid en behoud van talent voor de regio.

De ambitie is vertaald in drie strategische doelen:

- Het versterken van de samenwerking en kennisuitwisseling binnen de regio door het verbinden van MKB-bedrijven, overheden, studenten en (onderwijs)instellingen;
- Het behouden en ontwikkelen van talent voor het MKB in de regio Rijk van Nijmegen;
- Het bevorderen van markt- en productinnovaties in het MKB.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	-19	-22	-22	-22	-22	-22
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)						
Resultaat verbonden partij	2					
Omvang eigen vermogen verbonden partij	-24					
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	294					

Toelichting

Er zijn geen begrotingscijfers bekend.

Ontwikkelingen

Op 27 juni heeft RvN@ voor het eerst weer sinds de coronacrisis een grootschalig evenement kunnen organiseren. Zo'n 300 ondernemers, bestuurders, experts en studenten bezochten het Lifeport Festival Circulair in Nijmegen om aan de transitie naar een circulaire economie te werken.

RvN@ is voor de financiering sterk afhankelijk van de gemeenten en de Rabobank in het Rijk van Nijmegen. Dit maakt RvN@ kwetsbaar. Om deze reden is er in 2020 onderzoek gedaan naar andere inkomstenbronnen, met name uit het bedrijfsleven. Een projectwaardemodel is als meest kansrijke optie benoemd. Dit model houdt in dat RvN@ haar programmabureau gaat inzetten voor projectmanagement en uitvoering van innovatieve projecten die niet behoren tot de basisactiviteiten van RvN@. Uiteraard moeten deze projecten binnen de gekozen thema's en doelstellingen vallen. Zowel overheid, ondernemers als onderwijs kunnen hier tegen betaling gebruik van maken. In 2021 is RvN@ hiermee aan de slag gegaan. Zo heeft bijvoorbeeld voor de regio Arnhem Nijmegen de MKB-deal Sm@rt Together uitgevoerd. Daarnaast hebben wij medio 2022 RvN@ een opdracht gegund om ons te helpen het MKB te verduurzamen.

Risico's

RvN@ is voor financiering sterk afhankelijk van de gemeenten en Rabobank Rijk van Nijmegen. Bij een aantal gemeenten is de financiering van RvN@ onderwerp van discussie.

Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen

Rechtsvorm	Stichtingen en verenigingen
Vestigingsplaats	Elst
Verantwoordelijke portefeuille	E. Weijers
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Afgevaardigde gemeente
Deelnemers	33 gemeenten in de regio Arnhem Nijmegen

Openbaar en gemeentelijk belang

Het vergroten van het toeristisch marktaandeel van de Regio Arnhem Nijmegen.

Visie

De vrijetijdseconomie vormt een belangrijk onderdeel van de economie in de regio Veluwe Arnhem Nijmegen. Het streven naar economische groei binnen recreatie en toerisme zorgt voor meer bestedingen en werkgelegenheid. Hierdoor ontstaat een kwalitatief goed verblijfsklimaat. Een klimaat dat uitnodigt om te bezoeken, in te wonen en in te werken. TVAN heeft de ambitie een belangrijke partner te zijn in deze regionale ontwikkelingen.

Beleidsvoornemens

De missie van TVAN is het in gang zetten en beschikbaar stellen van een collectieve marketingaanpak die ingezet kan worden om duurzame groei te realiseren in de vrijetijdseconomie van de regio Veluwe Arnhem Nijmegen. Daarvoor werkt TVAN intensief samen met een grote hoeveelheid aan partners binnen en buiten de regio. Ze werken intensief samen met de provincie. TVAN zet naast promotie ook steeds meer in op bestemmingsontwikkeling en –management. In 2022 rolt TVAN haar nieuwe visie op gastheerschap in het Rijk van Nijmegen uit. Ze gaan werken met toeristische informatiepunten op plekken waar veel bezoekers zijn, naast een Brandstore in Nijmegen en een VVV in Groesbeek.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	-43	-49	-44	-44	-44	-44
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)						
Resultaat verbonden partij	-6					
Omvang eigen vermogen verbonden partij	175					
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	789					

Toelichting

De gemeentelijke bijdrage is bepaald op basis van het aantal inwoners.

De bijdrage per inwoner is in 2021 in het Rijk van Nijmegen vastgesteld op € 1,27.

Ontwikkelingen

De gemeenten in het Rijk van Nijmegen hebben uniformering van de bijdrage aan TVAN afgesproken vanaf 2021. Dit leidt vanaf 2021 tot een lagere regionale bijdrage aan TVAN. Vanwege ontwikkelingen rondom gastheerschap en VVV's in de regio Nijmegen verwachten wij dat we dit bedrag moeten gaan inzetten voor verbeteringen rondom gastheerschap en VVV. Dit wordt nader ingevuld in 2022.

Risico's

Zes gemeenten in het Rijk van Nijmegen maken onderdeel uit van de GR. TVAN doet de marketing en promotie voor het Rijk van Nijmegen. Als één van de gemeenten besluit uit de GR te treden, betekent dit minder budget en marketingkracht voor het gehele Rijk van Nijmegen.

Beleidsindicatoren

De beleidsindicatoren moeten we verplicht opnemen in de begroting volgens de Bbv. De gegevens en een toelichting op de beleidsindicatoren zijn te vinden op de website Waarstaatjegemeente.nl. Daarnaast kunt u daar cijfers van andere gemeenten vinden. De cijfers zijn afkomstig van verschillende overheidsorganisaties. Deze cijfers zijn soms niet actueel en kunnen ieder moment wijzigen.

Indicator	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
-----------	---------------	----------------	----------------

Functiemenging

Gemeente	47,5	47,1	47,5
Provincie	53,5	53,6	53,4
Nederland	53,2	53,2	53,3

Eenheid: %

Bron: LISA

Toelichting: De mate van menging van wonen en/of werken.
Percentages begroting 2023 komen uit periode 2021 percentages begroting 2022 komen uit periode 2019.

Vestigingen (van bedrijven)

Gemeente	144,4	138,5	148,3
Provincie	150,1	144,5	154
Nederland	158,4	151,6	165,1

Eenheid: Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar

Bron: LISA

Toelichting: Aantallen begroting 2022 komen uit periode 2019.
Aantallen begroting 2023 komen uit periode 2021.

Banen

Gemeente	658,7	642,7	666,7
Provincie	786	786,5	792,6
Nederland	795,9	792,1	

Eenheid: Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 / 64 jaar

Bron: LISA

Toelichting: Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten.
Aantallen begroting 2022 komen uit de periode 2019.
Aantallen begroting 2023 komen uit de periode 2021.

Netto arbeidsparticipatie

Gemeente	66,7	66,7	66,7
Provincie	69	69,0	69,0
Nederland	68,4	68,4	68,4

Eenheid: % van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking

Bron: CBS

Toelichting: Percentage begroting 2022 en 2023 komt uit periode 2020.

Aantal re-integratievoorzieningen

Gemeente	41,5	41,5	41,5
Provincie	192,6	192,6	192,6
Nederland	202	202	202

Eenheid: Aantal per 10.000 inwoners van 15 - 64 jaar

Bron: CBS

Toelichting: Aantallen begroting 2022 en 2023 komen uit periode 2020.

Nieuw gebouwde woningen

Gemeente	4,0	4,0	1,9
Provincie	8,0	10,3	
Nederland	8,9	8,9	8,9

Eenheid: Aantal per 1.000 woningen

Bron: Eigen gegevens

Toelichting: Aantallen begroting 2023 komen uit periode 2021. Aantallen begroting 2022 komen uit periode 2020.

Demografische druk

Gemeente	79,2	79,2	80,3
Provincie	73,7	73,7	74,0
Nederland	70,1	70,1	70,3

Eenheid: %

Bron: CBS

Toelichting: Het aantal personen van 0 tot 20jaar en 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar.
Percentage begroting 2023 komt uit periode 2022. Percentage begroting 2022 komt uit periode 2021.

Ons geld

In dit programma staat:

- waar ons geld vandaan komt: overzicht van de algemene dekkingsmiddelen (inclusief financiering en reserves);
- hoeveel vennootschapsbelasting we moeten betalen;
- hoe we het bedrag voor dingen hebben besteed, die we niet hadden kunnen voorzien.

Wij willen een financieel gezonde gemeente zijn voor nu en in de toekomst. Dit betekent dat wij een verantwoord financieel beleid voeren met sluitende begrotingen. Daarbinnen maken we ruimte voor noodzakelijke en gewenste veranderingen van beleid en het opvangen van onvoorziene omstandigheden. Wij maken steeds de afweging tussen onze bestuurlijke ambities en de daarvoor beschikbare middelen.

Overzicht van de algemene dekkingsmiddelen

Volgens artikel 8 van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) bevat het overzicht algemene dekkingsmiddelen ten minste:

- a. lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is;
- b. algemene uitkeringen;
- c. dividend;
- d. saldo van de financieringsfunctie;
- e. overige algemene dekkingsmiddelen.

Hieronder staat een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen met een toelichting per onderdeel.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2021	Begroting 2022 Actueel	Begroting 2023	Vershil Begroting 2023 Begroting 2022
Lokale heffingen				
- OZB	6.183	6.259	6.471	212
- Baatbelasting	0	1	-	-1
- Toeristenbelasting*	580	607	607	-
- Forensenbelasting*	30	30	30	-
- BIZ-belasting*	46	46	46	-
- Uitvoeringskosten*	-480	-494	-490	4
Totaal lokale heffingen	6.359	6.448	6.664	215
Algemene uitkering				
- uitkering	60.759	61.710	65.576	3.867
- uitvoeringskosten	-16	-17	-17	-0
Totaal algemene uitkering	60.743	61.693	65.560	3.866
Dividend				
- opbrengsten	186	175	175	-
- kosten	-5	-5	-5	-
Totaal dividend	182	170	170	-
Saldo financieringsfunctie	327	-82	-167	-85
Overige dekkingsmiddelen				
- Post onvoorzien	0	-25	-25	-
- Stelposten / diversen	0	-22	-965	-943
- Saldo kapitaallasten	474	964	1.034	69
- Diversen	-	-	-	-
	474	917	43	-874
Totaal algemene dekkingsmiddelen	68.084	69.148	72.270	3.123
Mutaties op reserves				
- toevoeging aan	-4.138	-358	-330	28
- onttrekking aan	4.023	4.933	1.337	-3.596
Totaal reserves	-115	4.574	1.007	-3.568
Batig resultaat	1.896	139	348	129

* De toeristenbelasting en forensenbelasting met de daarbij horende uitvoeringskosten zijn vermeld bij programma 3 Onze gemeente. Dit is verplicht op grond van het BBV.

a. Lokale heffingen

Onder lokale heffingen verstaan we de Onroerende zaakbelastingen, Toeristenbelasting, Forensenbelasting en de Baatbelasting. Voor een verder toelichting verwijzen we naar de paragraaf "Lokale heffingen".

De uitvoeringskosten zijn in het overzicht apart zichtbaar gemaakt. Dit om de ontwikkeling van de opbrengsten goed zichtbaar te maken.

b. Algemene uitkeringen

De belangrijkste inkomstenbron van de gemeente is de uitkering die wij ontvangen van het Rijk uit het Gemeentefonds. Deze algemene uitkering is berekend op basis van de meest actuele gegevens voor onze gemeente, zoals aantallen inwoners, uitkeringsgerechtigden enzovoort. De raming is gebaseerd op de meicirculaire 2022.

c. Dividend

Het betreft het dividend dat we ontvangen van de BNG en Vitens.

d. Saldo financieringsfunctie

In de regelgeving is het saldo van de financieringsfunctie apart vermeld als onderdeel van de algemene dekkingsmiddelen. Onder dit saldo wordt verstaan: het saldo van de kosten en opbrengsten die samenhangen met het uitzetten en opnemen van geld, en de renteopbrengsten van de eigen financieringsmiddelen. De eigen financieringsmiddelen zijn de reserves en voorzieningen.

e. Overige algemene dekkingsmiddelen

Vennootschapsbelasting

De gemeente moet belasting afdragen over de winst die met "commerciële activiteiten" wordt gemaakt. Met commerciële activiteiten worden in dit verband activiteiten bedoeld, die zowel door de gemeente als door ondernemers (kunnen) worden verricht. Te denken valt hierbij aan de grondexploitatie. Op dit moment hebben we voor vennootschapsbelasting geen raming in deze begroting opgenomen.

Onvoorzien/ stelposten

In de jaren 2023 tot en met 2026 hebben we voor onvoorziene uitgaven jaarlijks een raming van € 25.000 opgenomen.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Lasten	-9.828	-6.841	-8.070	-8.800	-9.565	-9.666
Baten	77.198	79.929	80.799	81.775	82.157	75.989
Totaal programma	67.370	73.088	72.729	72.975	72.592	66.323

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Lasten						
Treasury						
<i>Treasury/Langlopende leningen</i>	-741	-861	-936	-1.098	-1.262	-1.249

Treasury/Kortlopende leningen	-5	0	0	0	0	0
Treasury/Beleggingen	-5	-5	-5	-5	-5	-5
Treasury/Kapitaallasten	-4.496	-5.110	-5.439	-5.943	-6.406	-6.476
Onroerend Zaakbelasting (OZB) woningen						
OZB woningen/Belasting	-298	-299	-302	-288	-297	-306
Onroerend Zaakbelasting (OZB) niet-wonin						
OZB niet-woningen/Belasting	-129	-143	-131	-124	-129	-133
Overige belastingen						
Overige bel./Baatbelasting	0	0	0	0	0	0
Overige bel./Overigen	0	0	0	0	0	0
Algemene uitkering en gemeentefonds						
Uitk.gemeentefonds/Algemeen	-16	-17	-17	-17	-17	-17
Overige baten en lasten						
Overige baten en lasten/Alg.	0	-47	-910	-1.003	-1.137	-1.177
Mutaties reserves						
Mutaties reserves/Algemeen	-4.138	-358	-330	-322	-313	-303
Totaal Lasten	-9.828	-6.841	-8.070	-8.800	-9.565	-9.666

Baten

Treasury						
Treasury/Langlopende leningen	153	104	55	55	55	55
Treasury/Kortlopende leningen	10	0	0	0	0	0
Treasury/Beleggingen	186	175	175	175	175	175
Treasury/Kapitaallasten	5.879	6.750	7.186	7.783	8.346	8.389
Onroerend Zaakbelasting (OZB) woningen						
OZB woningen/Belasting	4.106	4.180	4.321	4.321	4.321	4.321
Onroerend Zaakbelasting (OZB) niet-wonin						
OZB niet-woningen/Belasting	2.081	2.077	2.148	2.148	2.148	2.148
Overige belastingen						
Overige bel./Baatbelasting	0	1	0	0	0	0
Algemene uitkering en gemeentefonds						
Uitk.gemeentefonds/Algemeen	60.759	61.710	65.576	66.002	65.877	59.675
Overige baten en lasten						
Overige baten en lasten/Alg.	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves						
Mutaties reserves/Algemeen	4.023	4.933	1.337	1.291	1.236	1.227
Totaal Baten	77.198	79.929	80.799	81.775	82.157	75.989

Totaal programma	67.370	73.088	72.729	72.975	72.592	66.323
-------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Toelichting verschillen Begroting 2022 - Begroting 2023

In onderstaande tabel vindt u de toelichting op de verschillen tussen de begroting 2022 en de begroting 2023. De verschillen zijn per taakveld toegelicht.

		<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Taakveld	Toelichting	Verschil	I/S/RES
Treasury	- Actualisatie van de rentes, kapitaallasten en dergelijke in 2023 levert per saldo een nadeel op van € 15.000 ten opzichte van 2022.	-15	S
OZB	- De opbrengst ozb is verhoogd met het inflatiepercentage 3,4%.	212	S
Algemene uitkering	- Hogere algemene uitkering op basis van de meicirculaire 2022	3.867	S
	- Stelpost nieuw beleid voor Wet Open Overheid (WOO). Deel hiervan is ingezet voor inhuur personeel.	27	S
	- Er is een stelpost opgenomen voor inflatiecorrectie en verwachte forse stijging van de energiekosten.	-1.000	S
	In 2022 was de stelpost onvoorzien incidenteel hoger in verband met extra coronagelden.	110	S
Reserves	- Zie tabel verschillenanalyse reserves.	-3.568	S
Kapitaallasten	- Mutatie op kapitaallasten.	9	S
Salaris- en inhuurkosten	- Dit betreft de doorbelasting van de salaris- en inhuurkosten van de tijd die de organisatie aan dit programma besteedt.	-	S
Diverse verschillen	-	-2	S/I
Totaal programma Ons geld		-360	

Toelichting verschillen Begroting 2022 - Begroting 2023

In onderstaande tabel vindt u de toelichting op de verschillen tussen de begroting 2022 en de begroting 2023. De verschillen zijn per taakveld toegelicht.

		<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Naam reserve	Toelichting	Verschil	I/S
Reserve attributen sportcomplexen	- Deze reserve is bij de jaarrekening 2021 opgeheven. De toevoeging aan de reserve komt te vervallen.	22	S
Reserve lopende projecten	- Jaarlijks halen we voor diverse projecten/uitgaven een bedrag uit deze reserve. Dit bedrag verandert jaarlijks.	-3.600	I
Reserve dekking kapitaallasten	- We voegen de rente toe aan de reserve. Deze is iets lager door een lagere stand van de reserve.	6	I

	- Bijdrage uit de reserve om de kapitaallasten van een aantal investeringen te dekken. Dit bedrag verandert jaarlijks.	6	I
Afrondingsverschillen	-	-2	
Totaal reserves		-3.568	

Beleidskaders

BBV (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten)

Actuele notities van de commissie BBV

Financiële verordening Berg en Dal 2021 (art. 212)

Nota reserves en voorzieningen 2021

Controleverordening Berg en Dal (2021)

Belastingenverordeningen gemeente Berg en Dal

Budgethoudersregeling Berg en Dal 2021

Inkoopvoorwaarden- en beleid

Financieringsstatuut gemeente Berg en Dal 2021

Financiële verhoudingswet

Verbonden partijen

Bank Nederlandse gemeenten

Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties
Vestigingsplaats	Den Haag
Verantwoordelijke portefeuille	R. Barber
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Afgevaardigde aandeelhoudersvergadering
Deelnemers	Overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang

Openbaar en gemeentelijk belang

BNG is de bank van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Visie

De primaire doelstelling van de BNG is uitoefening van het bankbedrijf voor de publieke sector in Nederland.

Missie en strategie hierbij zijn:

- behoud van een substantieel marktaandeel in de Nederlandse (semi)publieke sector;
- behalen van een redelijk rendement voor aandeelhouders;
- behoud van een excellente kredietwaardigheid.

Beleidsvoornemens

BNG Bank is van en voor de publieke sector. Het draait niet om zoveel mogelijk winst, maar om maximale maatschappelijke impact.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	186	175	175	175	175	175
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	103.116 aandelen(0,19%)		103.116 aandelen(0,19%)			
Resultaat verbonden partij	236.000					
Omvang eigen vermogen verbonden partij	5.062					
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	143.995					

Toelichting

Gemeente Berg en Dal heeft 103.116 aandelen van de BNG. De aandeelhouders hebben zeggenschap in BNG Bank via het stemrecht op de aandelen die zij bezitten (een stem per aandeel van EUR 2,50). Opgenomen zijn de cijfers van het laatst bekende verantwoordingsjaar 2021.

Ontwikkelingen

Het jaar 2022 wordt getekend door de oorlog in Oekraïne. De Bank doet wat mogelijk is vanuit haar rol. De bank blijft investeren in het verbeteren van haar processen en de ontwikkeling van haar medewerkers.

Risico's

De hoogte van het nettoresultaat is met onzekerheden omgeven, omdat de bank geen voorspelling kan doen over de veranderingen in de hoogte van de debiteurenvoorziening en de ontwikkeling van de marktwaardeveranderingen. Een betrouwbare schatting van het nettoresultaat voor 2022 kan de bank daarom niet maken.

Munitax Gemeentelijk belastingkantoor

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Beuningen
Verantwoordelijke portefeuille	R. Barber
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Afgevaardigde gemeente
Deelnemers	Beuningen, Heumen, Wijchen, Druten en Berg en Dal

Openbaar en gemeentelijk belang

Munitax is de uitvoeringsorganisatie van vijf regiogemeenten op het gebied van belastingen. Deze organisatie is ondergebracht bij de centrumgemeente Beuningen, op basis van de wet Gemeenschappelijke Regelingen.

De taken van Munitax zijn vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling en bestaan uit:

- de heffing en invordering van belastingen;
- de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ);
- het administreren van de relevante vastgoedgegevens;
- het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en aan derden.

Visie

Munitax staat voor kwaliteit en efficiënt werken. Dit merken de deelnemende gemeenten en hun inwoners. We zijn continu bezig met het optimaliseren van onze dienstverlening. Verbetering van (interne) processen, digitalisering en het uitbreiden en delen van onze kennis zijn daarbij essentieel. We zijn transparant naar de inwoners, bedrijven en deelnemende gemeenten. Informeel contact is daarbij erg belangrijk voor ons. Daarom moedigen we persoonlijk, telefonisch contact aan. Want een eenvoudig telefoontje met een van onze specialisten kan veel verhelderen.

Beleidsvoornemens

Geen gegevens bekend.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	-668	-665	-690	-655	-677	-699
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	23,80%	24,13%	23,84%	23,82%	23,77%	24,13%
Resultaat verbonden partij	0	0	0	0	0	0

Omvang eigen vermogen
verbonden partij
Omvang vreemd vermogen
verbonden partij

Toelichting

De deelnemende gemeenten dragen ieder voor hun aandeel bij in de kosten van de gemeenschappelijke regeling.
Cijfers zijn afkomstig uit de begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 van Munitax.

Ontwikkelingen

We verwachten een stijging van de kosten voor bezwaar en beroep. Dit is het gevolg van de toename van het aantal bezwaarschriften tegen de WOZ-beschikkingen. Er is zowel een toename van het aantal geschriften (bezwaarschriften en beroepschriften) als een toename van het aandeel bezwaren dat is ingediend door no cure no pay bureaus (ncnp). Dit is een landelijke trend. Alhoewel er alleen bij gegrond verklaarde bezwaren proceskosten worden uitbetaald, zorgt de stijging van het aantal bezwaren door ncnp-bureaus ervoor dat de uit te betalen proceskosten ook zullen stijgen. Daarom is een bedrag van circa € 60.000 als extra lasten opgenomen.

Sinds 2017 is er een verdubbeling van het aantal bezwaarschriften. Hier was de organisatie van Munitax niet op berekend. Uw raad heeft op 28 januari 2021 ingestemd met voorstel voor een uitbreiding van ons aandeel in de kosten van Munitax van € 70.000 voor 2021. Dit was nodig vanwege de extra capaciteit die nodig is op de functies van juridisch medewerker, WOZ-medewerker en op de functie van taxateur. Munitax verwacht deze uitbreiding ook in 2022 en 2023 nodig te hebben. Deze kosten zijn in de begroting meegenomen.

Door Munitax is dit jaar voor het eerst met een kaderbrief gewerkt. In de kaderbrief 2022-2025 is onderzocht welke mogelijkheden er zijn om naast de taakstelling uit de BRN nog extra bezuinigingen te realiseren. De conclusie van dit onderzoek is dat verdere bezuinigingen op dit moment niet haalbaar zijn.

Risico's

Beleidsindicatoren

De beleidsindicatoren moeten we verplicht opnemen in de begroting volgens de Bbv. De gegevens en een toelichting op de beleidsindicatoren zijn te vinden op de website Waarstaatjegemeente.nl. Daarnaast kunt u daar cijfers van andere gemeenten vinden. De cijfers zijn afkomstig van verschillende overheidsorganisaties. Deze cijfers zijn soms niet actueel en kunnen ieder moment wijzigen.

Indicator	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
<u>Gemiddelde WOZ waarde woningen</u>			
Gemeente	276	257	276
Provincie	281	261	281
Nederland	290	270	290

Eenheid: Duizend euro

Bron: CBS

Toelichting: Waarde begroting 2023 en realisatie is waarde uit periode 2021. Waarde begroting 2022 is waarde uit periode 2020.

Woonlasten eenpersoonshuishouden

Gemeente	594	594	594
Provincie	740	740	740
Nederland	733	733	733

Eenheid: In Euro's

Bron: COELO

Toelichting: Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een eenpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
Bedrag begroting 2022 en 2023 betreft periode 2021.

Woonlasten meerpersoonshuishouden

Gemeente	814	814	814
Provincie	800	800	800
Nederland	810	810	810

Eenheid: In Euro's

Bron: COELO

Toelichting: Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
Bedrag begroting 2022 en 2023 betreft periode 2021.

Overhead

We moeten de overheadkosten apart in de begroting en jaarrekening verwerken. Het gaat hier om kosten die te maken hebben met de ondersteuning van de organisatie.

Algemeen

Wat is overhead?

De commissie BBV legt de overhead uit als alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Het primaire proces zijn de kerntaken van de gemeente. Dit zijn de producten en diensten waarmee we de inwoner helpen. Alle kosten die we maken bij de sturing en ondersteuning hiervan zijn dus overheadkosten.

In de begroting verzamelen we de kosten zoveel mogelijk op het programma waar ze horen. De overheadkosten verdelen we niet over de programma's. Deze kosten verzamelen we op een apart overzicht overhead en zijn daarmee beter zichtbaar.

Welke indeling?

In de regelgeving is de overhead verdeeld in vier hoofdgroepen.

1. Loonkosten overhead

Het gaat hier om de loonkosten van:

- a. Leidinggevenden in het primaire proces
- b. Financiën, toezicht en controle
- c. P&O
- d. Inkoopfunctie
- e. Communicatiefunctie
- f. Juridische zaken
- g. Bestuurszaken en bestuursondersteuning
- h. Informatievoorziening en automatisering
- i. Documentaire informatie voorziening (DIV) / informatiebeheer
- j. Facilitaire Zaken en huisvesting
- k. Managementondersteuning in het primaire proces

2. ICT-kosten

Dit zijn bijvoorbeeld de computers, intranet, applicatiebeheer en de Windows software.

3. Huisvestingskosten

De onderhoudskosten en kapitaallasten (rente en afschrijving) van bijvoorbeeld het gemeentehuis horen hier ook bij.

4. Uitbestedingskosten bedrijfsvoering

Het gaat hier om uitbesteding van reguliere overheadtaken (bijv. schoonmaak) of inhuur van overheadpersoneel.

Overhead in cijfers:

Voor de gemeente Berg en Dal leidt dit tot de volgende ramingen, die we opgenomen hebben in onze begroting:

Bedragen x € 1.000

Overhead	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
1. Loonkosten overhead	-6.616	-6.574	-8.275
2. ICT-kosten	-2.256	-2.263	-2.342
3. Huisvestingskosten	-537	-612	-537
4. Uitbestedingskosten bedrijfsvoering	-592	-764	-770
Totaal	-10.001	-10.213	-11.924
Toerekening aan projecten/grondexploitatie	357	321	350
Overhead ten laste van exploitatie	-9.644	-9.892	-11.574

ad 1 Loonkosten overhead

Deze raming bestaat naast directe loonkosten uit:

- de kosten van participatiebanen;
- de kosten van inhuur;
- diverse kosten, waaronder opleidingen, abonnementen, vakliteratuur en lidmaatschappen.

ad 2 ICT-kosten

Deze raming bestaat uit:

- kosten van onderhoud software;
- leasekosten van de PC's;
- bijdrage aan de IRVN (ICT Rijk van Nijmegen).

ad 3 Huisvestingskosten

Deze raming bestaat uit:

- kosten gemeentehuis in Groesbeek;

ad 4 Uitbestedingskosten bedrijfsvoering

Deze raming bestaat uit:

- stelpost inhuur
- stelpost flexibele schil

Een stelpost is een raming/reservering voor uitgaven waarvan we nog niet weten waar die precies thuishoren. Een voorbeeld hiervan is de stelpost voor inhuur. Deze zetten we in voor vervanging bij uitval van een zieke medewerker of bij het opvangen van werkzaamheden als we een vacature niet kunnen invullen. Bij de raming van zo'n stelpost inhuur weten wij wel vooraf dat het nodig is, maar nog niet voor welke afdelingen we dit budget moeten inzetten. We kunnen daarom deze ramingen niet vooraf toerekenen aan de programma's. Dat is de reden waarom we deze meenemen in de overhead.

Daarnaast is er een flexibele schil, dat zijn middelen (mensen en geld) die we vanuit de flexibele schil inzetten om goed in te kunnen spelen op externe ontwikkelingen.

Toerekening aan projecten/grondexploitatie

Een deel van de overheadkosten rekenen we toe aan de projecten/grondexploitatie. Deze overheadkosten drukken daardoor niet op het begrotingsaldo.

Opslag overhead

De overheadkosten verdelen we niet, maar moeten we in de begroting apart zichtbaar maken. Dat gebeurt in dit programma.

De kosten die we doorrekenen aan de programma's mogen alleen nog maar zogenaamde directe kosten zijn en dat is overhead niet.

Bij het berekenen van kostendekkendheid (bij tarieven) mogen we wel een opslag voor overhead meenemen, zodat de kosten juist en volledig zijn. De kosten verhogen we dan met een percentage voor de overhead.

Daarnaast is het mogelijk om de overhead uit te drukken als percentage van de formatie.

Opslagpercentage (op basis van euro's)

Zoals hierboven aangegeven bedragen onze overheadkosten in totaal € 11.924 (x 1.000). De direct toegerekende loonkosten bedragen in totaal € 12.543 (x 1.000).

Het opslagpercentage is dan $11.924 / 12.543 \times 100\% = 95,07\%$.

Dit betekent dat we de directe loonkosten verhogen met 95,07%, zodat de overhead juist meegenomen wordt.

Percentage formatie (op basis van fte's)

Kijken we naar de formatie (hoeveel personeel overhead is er opgenomen in de begroting ten opzichte van het totaal), dan komen we tot de volgende berekening (1 fte is één fulltime medewerker):

Onze totale formatie is 238,26 fte.

Hiervan heeft 83,94 fte (verspreid over de hele organisatie) betrekking op overhead.

Het percentage overhead van de formatie is dan $83,94 \text{ fte} / 238,26 \text{ fte} = 35\%$.

Dit betekent dat 35% van onze formatie belast is met overheadwerkzaamheden. Dit percentage is ongeveer gelijk aan de voorgaande jaren (2021: 34% en 2022: 34%).

Voor meer informatie over de organisatie en de bedrijfsvoering verwijzen wij je naar de paragraaf Bedrijfsvoering.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Lasten	-9.314	-9.904	-11.574	-11.600	-11.622	-11.588
Totaal programma	-9.314	-9.904	-11.574	-11.600	-11.622	-11.588

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
--	------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Lasten

Ondersteuning organisatie						
Overhead/Algemeen	-9.314	-9.904	-11.574	-11.600	-11.622	-11.588
Totaal Lasten	-9.314	-9.904	-11.574	-11.600	-11.622	-11.588
Totaal programma	-9.314	-9.904	-11.574	-11.600	-11.622	-11.588

Toelichting verschillen Begroting 2022 - Begroting 2023

In onderstaande tabel vindt u de toelichting op de verschillen tussen de begroting 2022 en de begroting 2023. De verschillen zijn per taakveld toegelicht.

		<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Taakveld	Toelichting	Verschil	I/S/RES
Overhead	- Hogere toerekening van de salaris- en inhuurkosten die de organisatie aan overhead besteedt.	-1.292	S
	- Hogere toerekening van overheadkosten. Het verschil is voornamelijk veroorzaakt door de verhoging van het budget voor goed werkgeverschap (€ -200.000) en hogere bijdrage iRvN (€ -71.000). Verder leiden diverse mutaties in de kosten voor bedrijfsvoering per saldo tot een nadeel van € 88.000.	-359	S
	- Hogere doorbelasting van overheadkosten aan projecten en investeringen.	28	S
	- Hogere bijdrage fonds GGU en contributie VNG	-38	S
Diverse verschillen	-	-10	S/I
Totaal programma Overhead		-1.671	

Beleidskaders

BBV (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten)

Notitie overhead van de commissie BBV

Verbonden partijen

Er zijn geen Verbonden partijen die onder dit programma vallen.

Beleidsindicatoren

De beleidsindicatoren moeten we verplicht opnemen in de begroting volgens de Bbv. De gegevens en een toelichting op de beleidsindicatoren zijn te vinden op de website Waarstaatjegemeente.nl. Daarnaast kunt u daar cijfers van andere gemeenten vinden. De cijfers zijn afkomstig van verschillende overheidsorganisaties. Deze cijfers zijn soms niet actueel en kunnen ieder moment wijzigen.

Indicator	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
-----------	---------------	----------------	----------------

Apparaatskosten

Gemeente	618	631	725
Provincie			
Nederland			

Eenheid: Kosten per inwoner

Bron: Eigen begroting

Berekening: € 25.399.000 / 35.000 inwoners = € 725.

Toelichting: Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvesting-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.

Bezetting

Gemeente	5,7	5,7	6,5
Provincie			
Nederland			

Eenheid: Fte per 1.000 inwoners

Bron: Eigen gegevens

Berekening: 227 fte / (35.000 inwoners / 1.000) = 6,5. De bezetting is de werkelijke

Toelichting: invulling van de werkplekken.

Externe inhuur

Gemeente	11,6	4,4	5,1
Provincie			
Nederland			

Eenheid: Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen

Bron: Eigen begroting

Toelichting: Berekening: € 1.020.000 / (€ 18.957.337 + € 1.020.000) x 100% = 5,1%.

Overhead

Gemeente	9,48	10,05	10,91
Provincie			
Nederland			

Eenheid: % van totale lasten

Bron: Eigen begroting

Toelichting: Berekening: € 11.574.161 / € 106.116.098 x 100% = 10,91%. De totale lasten zijn alle lasten, exclusief de stortingen in reserves.

Paragrafen

Lokale heffingen

Deze paragraaf gaat over de belastingen en heffingen die een gemeente mag innen. We gaan in op de volgende onderdelen:

- de verwachte (geraamde) belastinginkomsten
- het beleid over de lokale heffingen
- een overzicht van de diverse heffingen
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid
- een aanduiding van de lokale lastendruk

De gemeente mag een aantal belastingen en heffingen innen. Deze gemeentelijke belastingen en heffingen maken voor ongeveer 16% deel uit van de gemeentelijke inkomsten. We maken in het gemeentelijk belastinggebied onderscheid tussen:

- belastingen, dit zijn onder andere de onroerendezaakbelastingen (OZB), BIZ-belasting, toeristenbelasting en forensenbelasting: de opbrengst hiervan is niet gekoppeld aan bepaalde diensten die wij aanbieden.
- bestemmingsheffingen, zijn heffingen die gekoppeld zijn aan een bepaalde dienst van de gemeente. Dit zijn bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges.

Geraamde inkomsten

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Vershil Begroting- Begroting
Verordening OZB				
- Onroerendezaakbelasting	6.183	6.259	6.471	212
Verordening Toeristenbelasting				
- Toeristenbelasting	580	607	607	-
Verordening Forensenbelasting				
- Forensenbelasting	30	30	30	-
Verordening afvalstoffenheffing				
- Afvalstoffenheffing	3.819	4.021	4.243	223
- Huisvuilzakken	297	306	297	-9
Verordening rioolheffing				
- Rioolheffing	3.936	3.958	4.249	291
Verordening marktgelden				
- Marktgelden	13	20	20	-
Verordening Lijkbezorgingsrechten				

- Grafrechten	52	75	75	-
Verordening BIZ-belasting				
- BIZ-belasting	46	46	46	-
Legesverordening	1.509	1.272	1.299	27
Totaal geraamde belastinginkomsten	16.465	16.593	17.337	743

Hierboven vindt u een overzicht van de verwachte (geraamde) belastinginkomsten voor de jaren 2022 en 2023 en de gerealiseerde inkomsten 2021. De regels met betrekking tot belastingen leggen we vast in een zogenaamde verordening. Per verordening of belastingsoort zijn de inkomsten afzonderlijk vermeld.

In vergelijking met de verwachte opbrengsten 2022 is de raming van de totale belastingen opbrengsten in 2023, per saldo € 740.000 hoger.

De belangrijkste verklaringen zijn:

- meer OZB-opbrengsten € 212.000 door actualisatie op basis van 2022 en inflatiecorrectie 3,4%;
- Door hogere kosten als gevolg van de aanpassing van de DVO Dar voor 2023 en de afspraak dat we kostendekkend willen zijn, en hebben we € 223.000 meer inkomsten op de afvalstoffenheffing;
- hogere opbrengsten rioolheffing € 291.000 door actualisatie en inflatiecorrectie + 3,4%;

Onder het kopje 'Overzicht op hoofdlijnen per heffing' leggen we uit welke ontwikkelingen er zijn. Ook leggen we de voorgenomen wijzigingen van de tarieven voor 2023 uit.

Beleid lokale heffingen

Bij het opstellen van de begroting 2023, en de meerjarenraming, is uitgegaan van de volgende punten:

De OZB stijgt met 3,4% inflatiecorrectie.

We gaan ervan uit dat de afvalstoffenheffing, rioolheffing, het rioolaansluitrecht en de leges 100% kostendekkend zijn. Dit betekent dat de opbrengsten en kosten aan elkaar gelijk zijn.

Bij het vaststellen van de programmabegroting 2020 is besloten om de tarieven voor de toeristenbelasting in 2 jaar te laten verdubbelen ten opzichte van 2019. Hiervoor is in 2020 een bedrag van € 132.500 uit de algemene reserve gehaald. De raad heeft verder besloten tot een extra verhoging van de tarieven in de jaren 2022 tot en met 2026 (€ 26.500 per jaar). Dit bedrag vloeit terug naar de algemene reserve. Onze inwoners en onze bezoekers gebruiken onze voorzieningen. We vragen dus ook van onze bezoekers een bijdrage. De tarieven voor 2023 blijven dus gelijk aan 2022.

Voor de forensenbelasting sluiten we aan bij ons gemeentelijk beleid over de toeristenbelasting. De tarieven voor 2023 blijven dus gelijk aan 2022.

Voor de Bedrijfs Investerings Zone Belasting (BIZ) is een uitvoeringsovereenkomst aangegaan met de Vereniging BIZ Groesbeek Centrum voor een periode van 5 jaar. Deze liep af op 1 januari 2022. Tijdens de draagvlakmeting in januari 2022 stemde 78% van de

ondernemers uit de zone voor verlenging. Daarmee is de BIZ verlengd met 5 jaar. De tarieven zijn gelijk gebleven. Eind 2019 is ook voor Vereniging BIZ Millingen Centrum een uitvoeringsovereenkomst aangegaan voor een periode van 5 jaar.

Munitax voert voor onze gemeente de belastingwerkzaamheden en de Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ) uit. Munitax is het gemeenschappelijk belastingkantoor waar wij bij zijn aangesloten. Munitax verzendt de belastingaanslagen.

Overzicht op hoofdlijnen per heffing

Onroerendezaakbelastingen

De inkomsten Onroerendezaakbelastingen (OZB) zijn niet bestemd voor bepaalde producten of diensten. Het is een zogenaamd algemeen dekkingsmiddel.

De OZB kent twee soorten belastingen:

- een eigenarenbelasting
dit is belasting die de eigenaar van een gebouw moet betalen.
- een gebruikersbelasting
dit is een belasting die een gebruiker bijvoorbeeld een huurder van een gebouw moet betalen.

In tegenstelling tot de eigenarenbelasting wordt de gebruikersbelasting alleen geheven van de gebruikers van niet-woningen. Deze belasting is een zogenaamde tijdstipbelasting. Dit betekent dat de toestand per 1 januari van het betreffende jaar bepalend is voor de OZB-heffing. De OZB wordt berekend op basis van de vastgestelde waarde van het pand. Het tarief is een percentage van de waarde van een gebouw. Deze waarde wordt bepaald op basis van de Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ).

Bij het opstellen van deze begroting is voor 2023 uitgegaan de gerealiseerde opbrengst 2022 inclusief areaaluitbreiding. Deze opbrengst is verhoogd met 3,4% inflatiecorrectie. Wij verwachten dat de inkomsten in 2023 € 6.471.000 zijn.

De spelregels over de OZB leggen we vast in een verordening. De gemeenteraad stelt in december 2022 de verordening OZB 2023 vast. Omdat de WOZ-waarde van een pand het uitgangspunt is voor de heffing houden we bij het berekenen van de tarieven ook rekening met de verandering in de waarde (waardeontwikkeling) van de panden per 1 januari 2023 ten opzichte van 1 januari 2022 (waardepeildatum).

Toeristenbelasting

De inkomsten Toeristenbelasting zijn ook algemene dekkingsmiddelen. Bij het vaststellen van de Programmabegroting 2020 heeft de gemeenteraad besloten om de tarieven toeristenbelasting van 2019 te verdubbelen. Hierbij is de keus gemaakt om deze verhoging in twee jaar door te voeren. Daarom is in 2020 een bedrag van € 132.500 uit de algemene reserve gehaald. De raad heeft daarnaast besloten tot een extra verhoging van de tarieven in de jaren 2022 tot en met 2026 (€ 26.500 per jaar). Dit bedrag vloeit terug naar de algemene reserve.

De opbrengst voor 2023 is begroot op € 606.500. Bij het vaststellen van de Programmabegroting 2022 is besloten om de tarieven in de jaren 2022-2026 gelijk te houden en de investeringen in de sector onaangetaast te laten, zoals afgesproken met de sector bij de begroting 2020.

Forensenbelasting

Forensen zijn mensen die meer dan 90 dagen, maar minder dan 9 maanden in één kalenderjaar, in een woning in onze gemeente verblijven en geen inwoner zijn van onze gemeente zijn. Zij moeten in onze gemeente ook belasting betalen. Dit noemen we de forensenbelasting.

Mensen die forensenbelasting betalen hoeven geen toeristenbelasting te betalen. Dit is geregeld in de verordening.

Voor 2022 is het tarief vastgesteld op € 319,- per woning per jaar. Bij het vaststellen van de Programmabegroting 2022 is besloten om de tarieven in de jaren 2022-2026 gelijk te houden. Dit sluit aan bij ons gemeentelijk beleid over de toeristenbelasting. Het tarief blijft voor 2023 dus € 319. Voor 2023 verwachten wij € 30.000 aan inkomsten.

Afvalstoffenheffing

Wij brengen afvalstoffenheffing in rekening op grond van de Wet milieubeheer. Belastingplichtig is degene, van wie de gemeente het huishoudelijk afval moet inzamelen.

De tarieven voor de afvalstoffenheffing stijgen met ongeveer 5,5%. De verwachte opbrengst in 2023 is € 4.243.000. Daarmee komt de kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing uit op 100%. Dit betekent dat we met de totale opbrengsten 100% van de kosten kunnen betalen. De verklaring van deze stijging is enerzijds het inflatiepercentage van 3,4%. De Dar heeft een indexpercentage berekend van 3,86%. Daarnaast zijn de kosten van de buitendienst beter verdeeld naar de taken die zij daadwerkelijk uitvoeren, voor afval betekent dit een toename van de kosten.

Afvalstoffenheffing

7.3 Afval incl btw	-4.687.698
6.3 Kwijtschelding incl btw	-206.292
0.4 Overhead	-357.186
Overige opbrengsten	<u>1.007.798</u>

Totale kosten -4.243.378

Opbrengst belastingen 4.243.378

Totale opbrengsten 4.243.378

Dekking 100%

Rioolheffing

De gemeente moet zorgen voor de afvoer van het stedelijk afvalwater (rioolwater) en hemelwater (regenwater). De kosten betalen we uit de rioolheffing.

In oktober 2020 is het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) 2021-2025 vastgesteld. De tarieven verhogen we elk jaar met de inflatiecorrectie (voor 2023 +3,4%), zoals in het GRP is afgesproken.

De totale opbrengst voor 2023 is begroot op € 4.249.000. Op basis van de begroting is de rioolheffing 100% kostendekkend. Dit betekent dat de kosten net zo hoog zijn als de inkomsten.

Rioolheffing

7.2 Riolering incl btw	-3.642.240
7.2 Overige opbrengsten	21.000
7.2 Onttrekking aan voorziening	198.641
0.9 Onttrekking reserve	12.150
5.7 Natuurlijk groen incl btw	-88.330
6.3 Kwijtschelding	-206.292
2.1 Schoonhouden wegen incl btw	-75.486
0.4 Overhead	<u>-468.443</u>

Totale kosten	-4.249.000
----------------------	-------------------

Opbrengst belastingen	4.249.000
-----------------------	-----------

Totale opbrengsten	4.249.000
---------------------------	------------------

Dekking	100%
----------------	-------------

Rioolaansluitrecht

Bij de harmonisatie van de tarieven in verband met de herindeling (in 2015) is gekozen voor een vast tarief als we een standaard aansluiting op het riool moeten maken. Uitgangspunt hierbij is dat we met de opbrengsten de kosten kunnen betalen.

Rioolaansluitrecht

7.2 Huisaansluitingen incl btw	-8.972
0.4 Overhead	<u>-478</u>

Totale kosten	-9.450
----------------------	---------------

Leges	9.000
-------	-------

Totale opbrengsten	9.000
---------------------------	--------------

Dekking	95%
----------------	------------

Marktgeden

In de marktgeldverordening staan de gemeentelijke regels over de markt. We verhogen de tarieven voor 2023 met 3,4% (inflatie).

Het dekkingspercentage, inclusief de inkomsten uit staangelden, is 42%. Dit betekent dat we met de totale opbrengsten (€ 20.000) voor 2023, 42% van de kosten (€ 47.515) kunnen betalen. Er is dus een tekort van € 27.515 (zie ook tabel Marktgeden).

Marktgeden

3.3 Kosten markten	-47.138
0.4 Overhead	-11.377
3.3 Overige opbrengsten	<u>11.000</u>

Totale kosten	-47.515
----------------------	----------------

Opbrengst belastingen	20.000
-----------------------	--------

Totale opbrengsten	20.000
---------------------------	---------------

Dekking	42%
----------------	------------

Lijkbezorgingsrechten/Grafrechten

Met de opbrengst uit de begraafrechten betalen we de kosten van het begraven en het onderhouden van de begraafplaatsen. Voor 2023 verhogen we de tarieven met 3,4% (inflatie).

Wij verwachten een opbrengst van € 75.000. Op basis van de begrotingsgegevens realiseren wij een dekkingspercentage van 49%. Het gevolg is een tekort op de exploitatie van € 77.245 voor 2023. We zitten op vergelijkbare tarieven als de kerken in onze gemeente.

Begraafplaatsrechten

7.5 Kosten begraafplaatsen	-138.893
0.4 Overhead	-19.352
7.5 Overige opbrengsten	<u>6.000</u>

Totale kosten	-152.245
----------------------	-----------------

Opbrengst belastingen	75.000
-----------------------	--------

Totale opbrengsten	75.000
---------------------------	---------------

Dekking	49%
----------------	------------

BIZ-belasting

Per 1 januari 2022 is de nieuwe Verordening Bedrijveninvesteringszone (BIZ) Groesbeek Centrum 2022-2026 in werking getreden.

Per 1 januari 2020 is de Verordening Bedrijveninvesteringszone (BIZ) Millingen Centrum 2020 tot en met 2024 in werking getreden.

Het hoofddoel van de BIZ is om de concurrentiekracht van het winkelgebied te vergroten, zodat de omzet van de ondernemers in het werkgebied toeneemt. Hiervoor hebben we een Uitvoeringsovereenkomst gesloten met de Vereniging BIZ Groesbeek Centrum en de Vereniging BIZ Millingen Centrum voor een periode van vijf jaar.

De BIZ-bijdrage dragen wij over aan de genoemde verenigingen, waarvan de leden gezamenlijk bepalen welke activiteiten ze voor dit bedrag (laten) organiseren. In hun jaarplan staat onder andere gezamenlijke online marketing, evenementen en verfraaiing van het centrum.

Leges

Op basis van de legesverordening worden de rechten geheven van degenen die gebruik maken van de diensten, beschikbaar gesteld door het gemeentebestuur. De Tarieventabel bij de verordening is conform het VNG-model ingedeeld in drie titels zijnde:

Titel 1 Algemene dienstverlening;

Titel 2 Dienstverlening vallende onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunningen;

Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijnen.

In artikel 229b van de Gemeentewet is bepaald dat de tarieven zodanig moeten zijn vastgesteld dat de geraamde baten van de rechten niet uitgaan boven de geraamde lasten. Daar waar rijksnormen of maximumtarieven gelden (zoals bij reisdocumenten), zijn deze leidend. De overige tarieven in de legesverordening worden - los van overige wijzigingen van de legesverordening - verhoogd met een inflatiecorrectie van 3,4%.

Titel/ hoofdstuk	Onderwerp	Taakveld	Toe te rekenen lasten	Overhead	Totaal lasten	Baten	Dekking in %
Titel 1 Algemene dienstverlening							
1	Burgerlijke stand	0.2 Burgerzaken	-100.519	-75.116	-175.634	91.260	52%
2	Reisdocumenten	0.2 Burgerzaken	-182.229	-40.848	-223.077	148.681	67%
3	Rijbewijzen	0.2 Burgerzaken	-102.194	-44.955	-147.150	122.268	83%
4	Verstrekingen uit basisregistratie personen	0.2 Burgerzaken	-16.776	-14.177	-30.954	8.690	28%
5	Verstrekingen uit het Kiesregister						n.v.t.
6	Verstrekingen o.g.v. Wet bescherming persoonsgegevens						n.v.t.
7	Bestuursstukken						n.v.t.
8	Vastgoedinformatie						n.v.t.
9	Overige publiekszaken	0.2 Burgerzaken	-14.117	-6.015	-20.132	11.870	59%
10	Gemeentearchief						n.v.t.
11	Huisvestingswet						n.v.t.
12	Leegstandswet						n.v.t.
13	Gemeentegarantie						n.v.t.
16	Kansspelen	1.2 APV en bijz. wetten	-7.406	-5.671	-13.077	5.885	45%
17	Kabels en leidingen	2.1 Verkeer en vervoer	-75.024	-69.512	-144.536	80.000	55%
18	Gehandicaptenparkeer kaart	2.2 Parkeren	-24.002	-7.664	-31.665	9.000	28%

19	Diversen							n.v.t.
	Totaal titel 1		-522.267	-263.958	-786.225	477.654		61%
Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunningen								
3	Bouwen	8.3 Wonen en bouwen	-1.071.661	-41.963	-1.113.624	769.400		69%
	Ruimtelijke ordening	8.1 Ruimtelijke ordening	-33.942	-31.448	-65.390	35.000		54%
	Kapvergunningen	5.7 Openbaar groen	-8.488	-6.500	-14.988	2.000		13%
	Uitritvergunningen							n.v.t.
	Aanlegvergunningen							n.v.t.
	Overigen							n.v.t.
	Totaal titel 2		-1.114.092	-79.911	-1.194.002	806.400		68%
	Totaal titel 1 en 2		-1.636.359	-343.869	-1.980.227	1.284.054		65%
Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn								
1	Horeca	1.2 APV en bijz. wetten	-13.870	-10.620	-24.490	3.203		13%
2	Organiseren evenementen/markten		-40.397	-30.933	-71.329	2.078		3%
3	Prostitutiebedrijven							n.v.t.
4	Splitsingsvergunning woonruimten							n.v.t.
5	Marktstandplaatsen		-1.197	-1.109	-2.305	2.000		87%
6	Winkeltijdenwet							n.v.t.
7	Kinderopvang	6.1 Peuterspeelzalen	-3.318	-1.265	-4.583	2.000		44%
8	Overige / Leges APV	1.2 APV en bijz. wetten	-6.733	-5.155	-11.888	833		7%
	Totaal titel 3		-65.514	-49.082	-114.595	10.115		9%
	Totaal titel 1 en 2 en 3		-1.701.872	-392.951	-2.094.823	1.294.169		62%

Kwijtscheldingsbeleid

Het is voor belastingplichtigen mogelijk om voor de onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing en de rioolheffing kwijtschelding aan te vragen. In de begroting 2023 is hiervoor een bedrag van € 350.000 opgenomen.

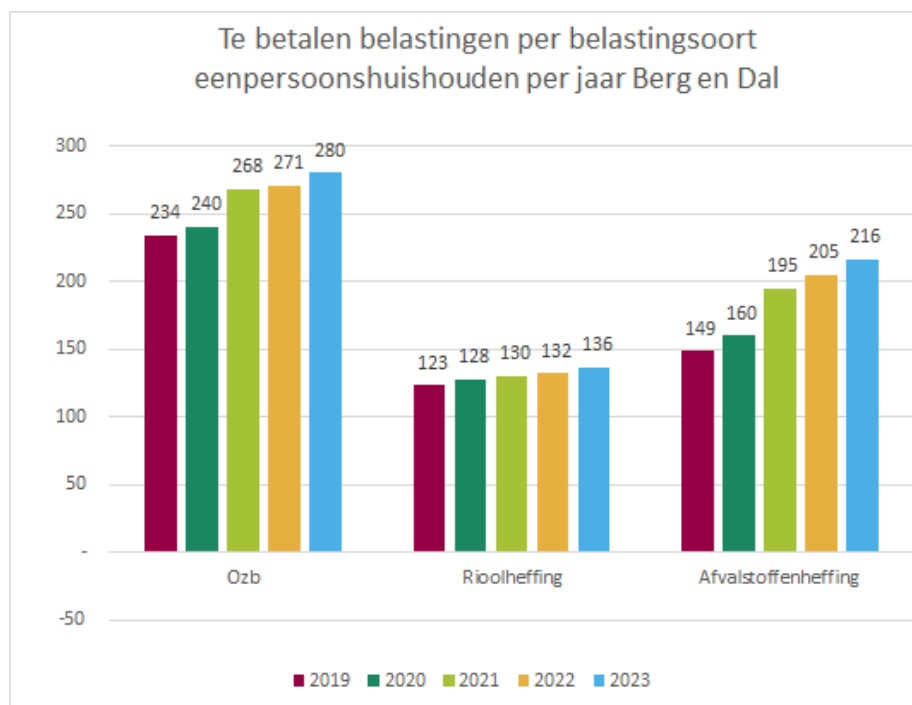
Dit bedrag is geraamd op basis van ervaringscijfers van de laatste twee jaren. Of de aanvrager in aanmerking komt voor kwijtschelding hangt af van zijn persoonlijke financiële situatie. Wij verlenen kwijtschelding als aan alle voorwaarden voor kwijtschelding is voldaan. In onze gemeente hanteren wij de zogenaamde 100 procent kwijtscheldingsnorm. Dit betekent dat mensen met een inkomen op bijstandsniveau, zonder vermogen, altijd in aanmerking komen voor kwijtschelding.

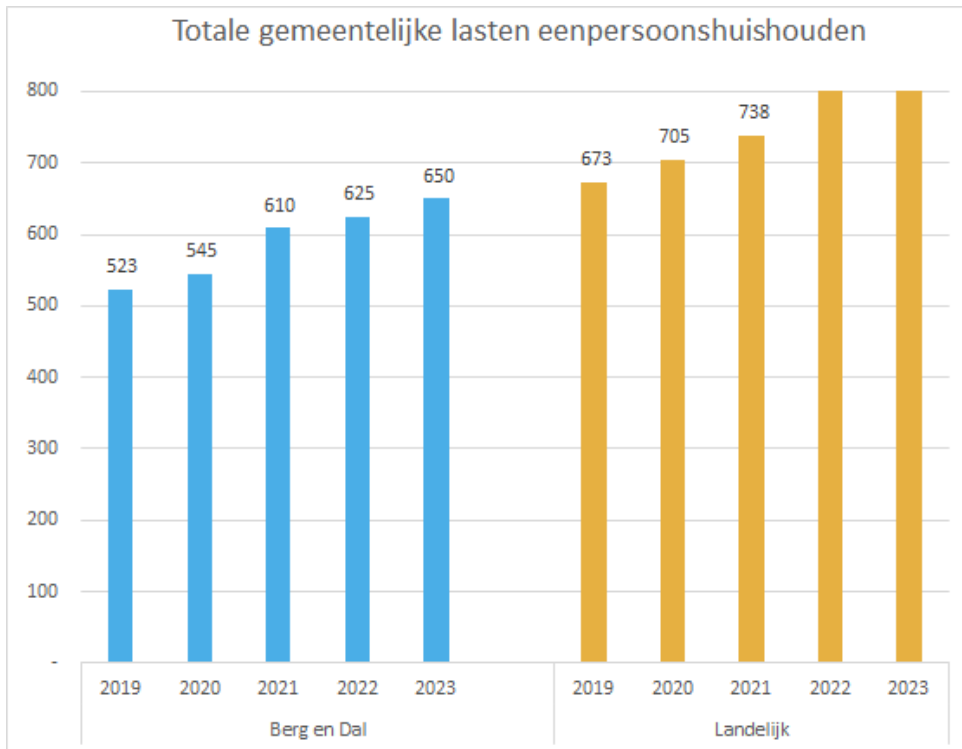
Belastingkantoor Munitax regelt voor ons de uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid. Zij maken voor het verlenen van geautomatiseerde kwijtschelding gebruik van de informatie van het landelijk Inlichtingenbureau. Het bureau toetst het gemeentelijke bestand met de huishoudens die in 2022 recht hebben op kwijtschelding aan de hand van gegevens van het UWV, de Belastingdienst en de RDW. Afhankelijk van het toetsingsresultaat wordt het recht op kwijtschelding wel/niet ambtshalve verleend.

Lokale lastendruk

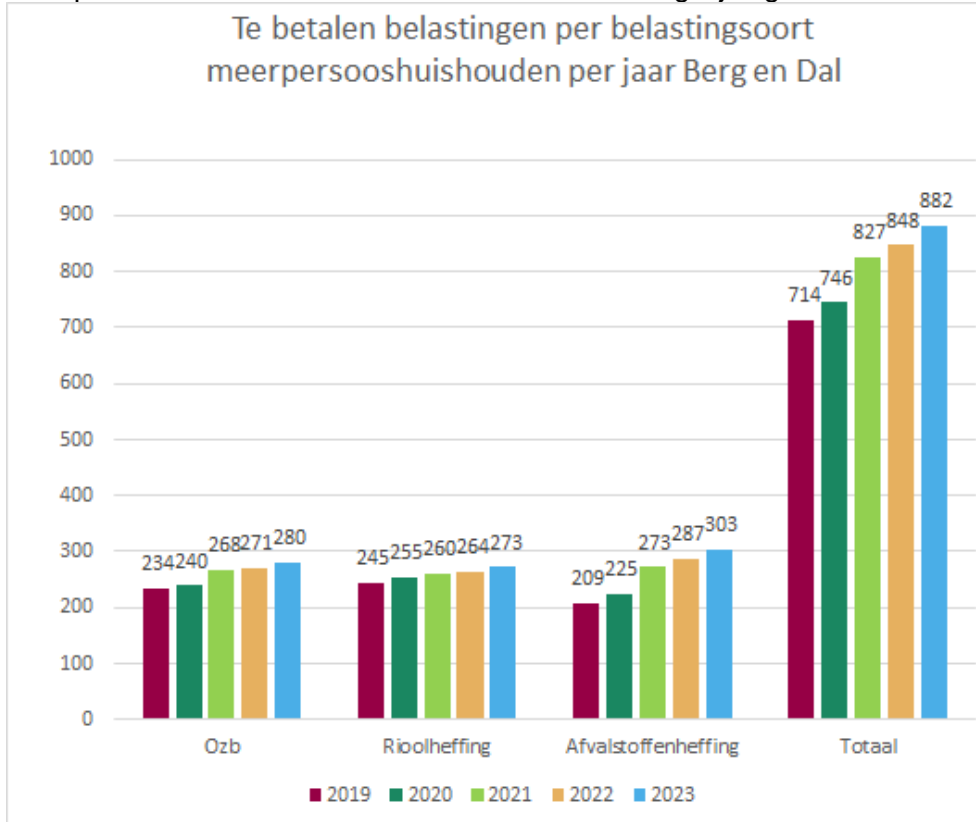
De belastingen en heffingen die inwoners betalen, verschillen per persoon. Toch bestaat de behoefte om gemeenten te vergelijken. Voor die vergelijking maken we gebruik van de gemeentelijke lastendruk. Hierbij gaan we uit van een standaard situatie met de tarieven van onze gemeente. In de berekening van de lastendruk houden we rekening met de Onroerende-zaakbelastingen, Afvalstoffenheffing en Rioolheffing.

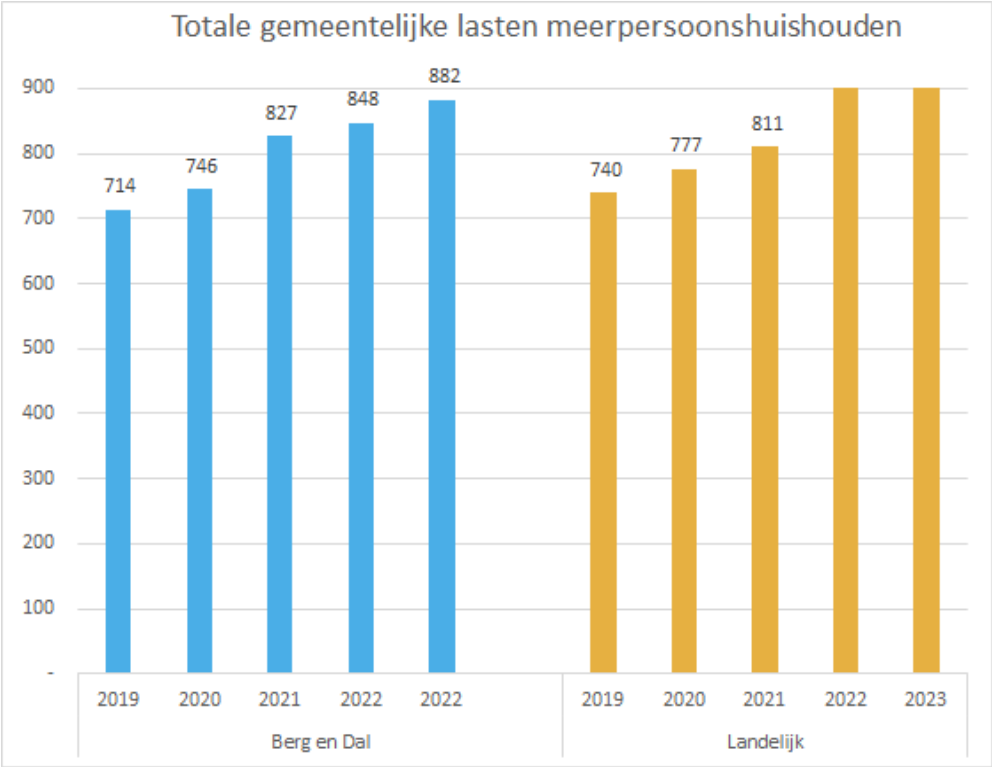
Hieronder is in een grafiek weergegeven wat de lasten per belastingsoort zijn voor een eenpersoonshuishouden en de totale lasten in vergelijking met het landelijk gemiddelde.

Hieronder is in een grafiek weergegeven wat de lasten per belastingsoort zijn voor een meerpersoonshuishouden en de totale lasten in vergelijking met het landelijk gemiddelde.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om onverwachte, hoge kosten op te kunnen vangen, zonder dat de uitvoering van taken en de bedrijfsvoering in gevaar komen. Het weerstandsvermogen geeft aan hoe sterk de financiële positie van de gemeente is. Voor het beoordelen van de "weerstand" is inzicht nodig in de omvang en de achtergronden van de risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit. Het gaat hierbij alleen om risico's waarvoor geen of wellicht onvoldoende verzekeringen zijn afgesloten, voorzieningen zijn gevormd of budgetten beschikbaar zijn. In deze paragraaf gaan wij in op onze risico's en het vermogen om deze risico's op te kunnen vangen.

Algemeen

Wet- en regelgeving

De wettelijke kaders op het gebied van weerstandsvermogen zijn opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Hierin is bepaald dat bij de begroting en jaarrekening een paragraaf weerstandsvermogen wordt opgenomen. De bepalingen luiden als volgt (citaat uit BBV):

Artikel 11.

1. *Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:*
 - a. *de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de provincie onderscheidenlijk gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;*
 - b. *alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.*
2. *De paragraaf betreffende het weerstandsvermogen bevat ten minste:*
 - a. *een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;*
 - b. *een inventarisatie van de risico's;*
 - c. *het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;*
 - d. *een kengetal voor de:*
 - 1a°. *netto schuldquote;*
 - 1b°. *netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;*
 - 2°. *solvabiliteitsratio;*
 - 3°. *grondexploitatie;*
 - 4°. *structurele exploitatieruimte; en*
 - 5°. *belastingcapaciteit*
 - e. *een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.*
3. *Bij ministeriële regeling worden nadere regels gesteld over de wijze waarop de kengetallen, genoemd in het tweede lid, onderdeel d, door provincies en gemeenten worden vastgesteld en in de begroting en het jaarverslag worden opgenomen.*

Gemeentelijke regelgeving

Op 9 juli 2020 heeft de gemeenteraad onder meer de nota 'Reserves en Voorzieningen 2021 gemeente Berg en Dal' en de 'Financiële verordening Berg en Dal 2021' vastgesteld.

Risicoregister

In het risicoregister hebben wij alle bekende risico's in beeld gebracht, beoordeeld en geanalyseerd. Vervolgens geven wij aan hoe wij met het risico willen omgaan in termen van beheersing. De risico's zijn gekwantificeerd en de risicoscore is bepaald. Per risico geven we het financiële belang aan, vervolgens bepalen wij de kans dat het risico zich daadwerkelijk voordoet, uitgedrukt in een percentage. Hierna hebben wij de risicoscore bepaald door het financieel belang te vermenigvuldigen met de kans.

Klasse-indeling

De gehanteerde klasse-indeling ziet er als volgt uit:

	Kans	
Klasse	Referentiebeelden	Kwantitatief
1	Zeer klein (< of 1 keer per 10 jaar). Zeer onwaarschijnlijk, komt niet voor in de branche, voor zover bekend	1 - 20%
2	Klein (1 keer per 5 - 10 jaar). Niet waarschijnlijk maar mogelijk, is binnen andere gemeenten wel eens voorgekomen (in de afgelopen 5 jaar)	21 - 40%
3	Gemiddeld (1 keer per 2 - 5 jaar). Komt zelden voor maar is wel al eens voorgekomen (in de afgelopen 5 jaar)	41 - 60%
4	Groot (1 keer per 1 - 2 jaar). Is verscheidene malen voorgekomen (3x of vaker in de afgelopen 5 jaar)	61 - 80%
5	Zeer groot (1 keer per jaar of >). Komt met enige regelmaat voor (1 of meerdere keren per jaar)	81 - 100%

Beheersen van risico's

In deze fase bepalen wij oplossingen om de benoemde risico's te beheersen. Het is van belang dat wij ook iets met de risico's doen. Voor elk risico maken wij een keuze uit de volgende vier maatregelen:

1. Beëindigen (B)

Dit houdt in dat wij beleid waar een risico door ontstaat (adviseren te) beëindigen, op een andere manier vorm geven of geen beleid starten dat een risico met zich meebrengt. Ook kunnen wij werkprocessen zodanig invullen, dat we bepaalde risico's vermijden.

2. Verminderen (V)

Door het risico af te dekken middels een verzekering, een voorziening of een ander budget in de begroting kunnen wij het risico verminderen. Hiermee beperken we dus de gevolgen van een risico. Tevens kan verminderen betekenen, het aanpakken of wegnemen van de oorzaak van het risico.

3. Overdragen (O)

Dit kan door het beleid dat een risico met zich meebrengt, uit te laten voeren door een andere betrokken partij, die daarbij ook de financiële risico's overneemt.

4. Accepteren (A)

Als wij een risico niet (kunnen) vermijden, verminderen of overdragen accepteren wij het risico en moeten wij de eventuele financiële schade volledig middels de weerstandscapaciteit afdekken. Dit betekent niet dat het risico niet beïnvloedbaar is en dat we het daarom maar moeten accepteren. Het betekent dat wij het risico op dit moment accepteren en niet op één of andere wijze afdekken. Mocht de wens bestaan om het risico in de toekomst anders te beheersen dan moeten we kiezen voor beëindigen, verminderen of overdragen.

Inventarisatie risico's

Bij dit onderdeel presenteren wij de risico's. Wij hebben een inventarisatie uitgevoerd, de risico's geanalyseerd en beoordeeld en vervolgens zoveel als mogelijk gekwantificeerd.

We kunnen de risico's als volgt onderverdelen:

- Aansprakelijkheidsrisico's
- Risico's op eigendommen
- Risico's van de bedrijfsvoering
- Financiële risico's
 - Open-einde regelingen
 - Verbonden partijen
 - Grondexploitatie
 - Grote projecten
 - Overige financiële risico's

Bedragen x € 1.000

Categorie	Risico
1. Aansprakelijkheid	250
2. Eigendommen	109
3. Bedrijfsvoering	460
4. Financieel	3.889
Totaal risico's	4.708

1. Aansprakelijkheid (totaal risico € 250.000)

Bedragen x €1.000

Categorie Onderwerp	Beh.	Fin.	Kans		Risico
		Belang	Kl.	%	score
		€			€
Nalatigheid of onrechtmatig handelen	V	100	1	5%	5
Wateroverlast	A	1.000	1	4%	40
Planschade	O/V	50	1	10%	5
Schadeclaims	A	1.000	1	20%	200
Totaal		2.150			250

Nalatigheid of onrechtmatig handelen

De risico's zijn in de meeste gevallen beperkt, doordat waar mogelijk verzekeringen zijn afgesloten. Ook hebben wij in de begroting diverse budgetten beschikbaar, bijvoorbeeld om ons eigen risico af te dekken.

Wateroverlast

Voor aansprakelijkheidsstellingen als gevolg van wateroverlast na hevige regenval hebben wij ons als gemeente altijd nog kunnen beroepen op overmacht. Aangezien we als gemeente verplicht zijn om zogenaamde stresstesten uit te voeren kunnen we dit niet meer tot in lengte van dagen volhouden. In grote delen van de gemeente zijn inmiddels voorzieningen getroffen. We gaan ervan uit dat een dergelijke situatie 1 keer in de 25 jaar kan voorkomen. Voor de schade voor de gemeente in dat geval gaan we uit van een bedrag van € 1.000.000.

Planschade / nadeelcompensatie

Planschade dekken we zoveel mogelijk af in contracten met ontwikkelaars. In geval van een gemeentelijke ontwikkeling (waar geen verhaal kan plaatsvinden), houden we hier bij de kredietvotering rekening mee.

Er loopt een aanvraag (zendmast Oranjelaan), De aanvraag is afgewezen, tegen de afwijzing staat nog beroep open, het bedrag is niet bekend. We maken wel kosten voor advisering.

Nadeelcompensatie

De gemeente wordt heel sporadisch aangesproken op een schadevergoeding ten gevolgen van rechtmatig overheidshandelen. Als een inwoner of bedrijf van mening is meer dan gemiddeld getroffen te zijn door rechtmatig gemeentelijk handelen dan kan men een claim indienen. Als is getoetst dat de claim aan bepaalde voorwaarden voldoet schakelt de gemeente een deskundig bureau in. Aan de hand van wetgeving wordt beoordeeld of er een oorzakelijk verband bestaat. Is dat het geval dan wordt de geclaimde schade beoordeeld. Op de vastgestelde schade wordt het bepaald hoe hoog het maatschappelijk of het ondernemersrisico is. Dit wordt dan op de vastgestelde schade in mindering gebracht. De materie is heel specialistisch waardoor de kennis van een deskundige noodzakelijk is.

Schadeclaims

De gemeente loopt altijd het risico op schadeclaims. Over het algemeen zijn dit langlopende procedures waarvan de risico's moeilijk in te schatten zijn. Daarom is hiervoor in de exploitatie geen raming opgenomen. Om de risico's toch mee te kunnen nemen in deze paragraaf, zijn we uitgegaan van een totaal bedrag van € 1 miljoen met een kans van 20%.

2. Eigendommen (totaal risico € 114.000)

Bedragen x €1.000

Categorie Onderwerp	Beh.	Fin.	Kans		Risico
		Belang	Kl.	%	score
		€			€
Eigen risico schadegevallen	V	25	3	50%	13
Schade door vandalisme/diefstal (in openb. ruimte)	V	40	3	50%	20
Onderhoud gemeentelijke gebouwen en terreinen	A	1.500	1	1%	15
Onderhoud wegen	A	100	1	5%	5
Gladheidsbestrijding	A	80	1	10%	8
Kabels en leidingen, leges glasvezel	A	0	0	0%	0
Zwembad	A	160	1	3%	4
Niet bereikbare en/of beheerbare rioleringen	A	50	1	15%	8
Ruiming explosieven	V	50	1	10%	5
Bodemsanering	V	100	2	25%	25
Archeologie	V	25	2	25%	6
Totaal		2.130			109

Eigen risico schadegevallen

De risico's met betrekking tot onze eigendommen hebben wij aanzienlijk beperkt door het afsluiten van brand- en stormverzekeringen. Hiervoor geldt een eigen risico van € 2.500 per gebeurtenis. Zaken als bijvoorbeeld vandalisme zijn uitgesloten van de verzekering.

Schade door vandalisme/diefstal (in de openbare ruimte)

Graffitischade is niet verzekerd, vandalismeschade wel voor zover het per geval het eigen risico van € 2.500 te boven gaat. De kosten vangen we op binnen de normale budgetten en leiden niet tot grote overschrijdingen. We maken ook bewuste keuzes bij het gebruik van materialen in de openbare ruimte, risicomijdend. We hebben in de begroting ook een budget geraamd voor het schoonmaken van graffiti.

Onderhoud gemeentelijke gebouwen en terreinen

Wij voeren voor onze eigendommen planmatig beheer en onderhoud uit. Dit doen wij op basis van de beheerplannen en actuele inspecties. De noodzakelijke dotaties aan de onderhoudsvoorzieningen zijn in 2020 geactualiseerd. Er bestaat altijd het risico dat het budget voor groot onderhoud niet toereikend is, omdat er onverwacht, onvoorzien onderhoud nodig kan zijn, waarmee we in de ramingen geen rekening hebben gehouden.

Onderhoud wegen

Er bestaat altijd het risico dat het budget voor groot onderhoud wegen niet toereikend is, omdat er onverwacht, onvoorzien onderhoud nodig kan zijn, waarmee we in de ramingen geen rekening hebben gehouden. We hebben de bezuiniging op onderhoud wegen teruggedraaid. Hierdoor is het risico verlaagd.

Gladheidsbestrijding

Er bestaat altijd het risico dat het budget voor gladheidsbestrijding niet toereikend is, omdat de weersomstandigheden slechter kunnen zijn dan waarmee we in de raming rekening hebben gehouden.

De gemeente heeft ten aanzien van dit onderdeel een inspanningsverplichting, geen resultaatverplichting.

Zwembad

Temperatuurschommelingen kunnen nadelige gevolgen hebben voor de tegelvloer. De kans is niet groot, maar mocht dit risico zich voordoen, dan schatten wij de kosten in op ongeveer € 100.000 voor de tegelvloer en € 60.000 aan gederfde omzet.

Niet bereikbare en/of beheerbare rioleringen

In onze gemeente ligt zo'n 21 km riolering die gewoonweg niet meer bereikbaar is voor beheer en onderhoud. Van deze 21 km zijn de meeste leidingen van een relatief kleine diameter en mochten hier problemen zijn dan kan hier relatief snel en simpel ingegrepen worden.

Zo'n 5 km is van een iets grotere diameter en heeft een redelijke tot behoorlijke afvoerfunctie. Deze leidingen liggen ook dusdanig dat wanneer hier problemen optreden dit aardig in de papieren zal gaan lopen.

Uitgaande van een vervangingsprijs van € 450/m schatten wij de schade per gebeurtenis op € 50.000 met een kans van 15%.

Ruiming explosieven

Er is een risico dat we bij grondwerken explosieven aantreffen waarvoor onderzoeken, dan wel ruiming moeten plaatsvinden. De kosten hiervan ramen we zoveel mogelijk vooraf in de projectkosten en/of brengen we in rekening bij de ontwikkelaars. Daarnaast declareren we een deel van de kosten bij het Rijk (70%).

Bodemsanering

Op basis van de bodemkaart van onze gemeente bekijken we of er aanleiding is op basis van onder meer historische gegevens of verkennend onderzoek noodzakelijk is. Indien een locatie verdacht is maken we op basis van dit onderzoek een inschatting van de kosten. Tijdens het werk voeren we partijkeuringen uit op vrijgekomen grond. Bij het aantreffen van ernstige verontreiniging kan dit tot aanzienlijke verwerkingskosten leiden.

Teerhoudend asfalt: In asfalt kan altijd een gedeelte tevoorschijn komen waar nog teer in verwerkt is; zeker in oude reparatievakken of onderlagen van voor 1991, vanaf toen is het verboden.

Het is onmogelijk om de hele asfaltconstructie van te voren te bemonsteren om zeker te weten dat het schoon is. Afhankelijk van het project dan dit mee of tegenvallen.

Archeologie

We lopen het risico op archeologische vondsten bij projecten in de openbare ruimte. Dit risico inventariseren we door middel van het maken van proefsleuven voor de start van een project.

3. Bedrijfsvoering (totaal risico € 460.000)

Bedragen x €1.000

Categorie Onderwerp	Beh.	Fin.	Kans	Risico	
		Belang		Kl.	%
		€			€
Bedrijfsongevallen	V/A	250	1	2%	5
Fraude en diefstal	B	p.m.	1	1%	p.m.
Afwezigheid personeel wegens ziekte of anderszins	V	1.421	2	25%	355
Vertrek personeel	V	100	1	10%	10
ICT	V	129	3	50%	65
Informatiebeveiliging en cybercrime	V	500	1	5%	25
Totaal		2.400			460

Bedrijfsongevallen

Wij hebben de "Goed Werkgeverschapsverzekering" afgesloten. Werkgevers hebben de wettelijke zorgplicht voor de veiligheid van werknemers en die zorgplicht wordt uitgebreid. De werkgever is aansprakelijk voor bedrijfsongevallen en beroepsziektes van werknemers. Ook molest is meeverzekerd. Naast ambtenaren vallen ook raadsleden, wethouders en de burgemeester onder de polis.

Fraude en diefstal

De huidige economische ontwikkelingen kunnen voor de gemeente leiden tot verhoogde prikkels of gelegenheden tot het doen van of meewerken aan fraude.

Er zijn fysieke en/of administratieve maatregelen genomen (functiescheiding, procesbeschrijvingen). De interne controle richt zich ook op deze zaken. Gezien er nooit een aanspraak is gedaan en er steeds minder met contant geld wordt gewerkt is de polis per 31-12-2021 beëindigd. Dit ook omdat de interne controle en de administratieve processen goed op orde zijn.

Afwezigheid van personeel wegens ziekte of anderszins

Kennis en kunde zijn (tijdelijk) niet beschikbaar waardoor de kwaliteit van de organisatie en de door de organisatie geleverde producten lager worden. Uitgangspunt bij ziekteverzuim is een interne oplossing en geen externe inhuur, afhankelijk van de duur van de afwezigheid en taak. Totstandkoming inschatting: loonsom € 19.173.796 x 7,41% (bron: loonsom begroot 2023; ziekteverzuimpercentage over 2021) = € 1.420.778.

Vertrek personeel

Als gevolg van vertrek van personeel kunnen er kennis en kunde verloren gaan. Daarnaast is er bij het huidige personeel veel ervaring en kennis van de lokale situatie aanwezig, welke bij vertrek verloren gaat. Dit kan leiden tot inefficiëntie.

ICT

Computeruitval kan tot gevolg hebben dat we onze dienstverlening niet meer uitvoeren en onze medewerkers niet meer optimaal kunnen werken. Vooral de laatste tijd zijn bedreigingen van virussen in het nieuws, hetzelfde geldt voor datalekken.

Informatiebeveiliging en cybercrime

Informatiebeveiliging is steeds actueler. Er is weliswaar steeds meer aandacht voor, maar het risico wordt ook steeds groter. Denk hierbij aan datalekken. Er is vooralsnog besloten om geen cybercrime verzekering af te sluiten, maar de actuele ontwikkelingen laten zien dat de risico's groter zijn.

Bij de IRVN heeft men een goed doordacht plan opgesteld hoe men hackers kan weren. Daarbij is ingezoomd op Preventie, Detectie en Eliminatie. Dit is ook financieel vertaald in een aanvullende bijdrage aan de IRVN voor dit onderwerp. Hoe goed je de beveiliging ook op orde hebt, het garandeert niet dat hacken onmogelijk is. Hackers bedenken steeds weer nieuwe mogelijkheden en schade ten gevolge daarvan is niet uit te sluiten. Vooralsnog is het risico door de gemeente niet verzekerd.

4. Financieel (totaal risico € 2.335.000)

Bedragen x €1.000

Categorie Onderwerp	Beh.	Fin.	Kans	Risico	
		Belang		Kl.	%
		€			€
Open-einde regelingen					
Doelgroepenvervoer (wmo-cliënten en leerlingen)	A	100	2	25%	25
Wmo begeleiding en Jeugdhulp	A	3.454	3	50%	1.727
Hulp bij het huishouden	A	404	3	50%	202
Voorzieningen wmo klassiek	A	127	3	50%	63
Beschermde Wonen	V/A	p.m.	2	25%	p.m.
Af-/toename aantal uitkeringen PW/IOAW/IOAZ	V	106	2	25%	26
Toename aanvragen bijzondere bijstand/armoedebestrijding	V	193	2	25%	48
Toename aanvragen schuldhulpverlening	A	110	2	25%	28
Toename aantal aanvragen bedrijfskredieten Bbz	V	50	3	50%	25
Vermindering legesopbrengsten (bouw)vergunningen	V	189	2	25%	47
Toename bezwaar/kwijtschelding - meer kosten/minder opbrengsten	V	100	1	5%	5
Lagere opbrengsten OZB, AH en RH door leegstand bedrijfspand	V/A	200	1	5%	10
Verbonden partijen					
GGD	V/A	177	3	50%	89
MARN	V/A	-	1	5%	-
ODRN	V/A	17	3	50%	9
VRGZ	V/A	96	1	10%	10
MGR Werkbedrijf en ICT	V/A	240	2	25%	60
IBO	V/A	21	3	50%	10
Grondexploitatie					

Toerekening apparaatskosten Grex	V	185	1	5%	9
Economische risico's en vertraging	V/A	211	1	10%	21
Grote projecten					
Toerekenen apparaatskosten aan projecten	V	555	1	10%	56
Gemis subsidies a.g.v. uitloop projecten	V	200	1	10%	20
Overige financiële risico's					
BTW subsidies sport	A	p.m.	1	10%	p.m.
Loonontwikkelingen	A/V	515	3	50%	257
Ontwikkeling pensioenpremie	A	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Prijsontwikkelingen	V	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Algemene uitkering	A/V	1.640	2	25%	410
Renterisico	A	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Beleggingen - dividend	A	233	1	15%	35
Decentralisatie Rijkstaken	A	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Bezwaarschriften	V	5	4	80%	4
Garanties en borgstellingen	A	137.324	1	1%	687
Hypotheek personeel	V/B	100	1	2%	2
Wachtgeld/pensioenen bestuurders	V	30	1	10%	3
Eigendommenadministratie gemeentelijke gronden	A	25	1	2%	1
Corona / Covid-19	V	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Totaal		146.606			3.889

De risico's bij dit onderdeel hebben betrekking op open-einde regelingen, verbonden partijen, grondexploitatie, grote projecten en overige financiële risico's.

Open-einde regelingen (totaal risico € 652.000)

Doelgroepenvervoer (Wmo-cliënten en leerlingen)

Op basis van de begroting 2023 houdt de DRAN voor volgende jaren rekening met een toename van het wmo vervoer en leerlingenvervoer. We lopen het risico dat deze toename verder stijgt. Het risico voor de kostentoeename schatten we in op 10% van € 1.002.000.

Nieuwe Wmo en Jeugdwet

De ramingen 2023 hebben we zo realistisch mogelijk ingeschat. Hierbij is rekening gehouden met de taakstellende bezuiniging. We lopen het risico dat de aanvragen en de duur van de zorg nog meer toenemen. Ook lopen we het risico dat we de nog resterende taakstellende ombuiging van ongeveer € 533.000 in de 2024 en 2025 niet halen. Daarnaast moet de nog vast te stellen hervormingsagenda jeugd leiden tot maatregelen die de kosten van jeugdhulp beperken. Het is onduidelijk wat dit (financieel) voor ons betekent. We schatten het risico in op 20% van € 17.269.000 en de kans hierop op 50%.

Beschermd Wonen

Beschermd wonen decentraliseert het Rijk vanaf 1 januari 2024 naar alle gemeenten. Er komt een nieuw objectief verdeelmodel en een overgangstermijn van 10 jaar. We verwachten dat we in de eerste jaren met de nieuwe verdeling uitkomen maar daarna niet meer. Voorlopig ramen we p.m..

Hulp bij het huishouden

De tarieven voor hulp bij het huishouden zijn onderbouwd en reëel. We hebben in onze begroting 2023 € 4 mln aan kosten geraamd. Hierbij is rekening gehouden met een toename van aanvragen met 5%. Het risico dat dit verder toeneemt ramen we op 10% van € 4.036.000. De kans hierop schatten we in op 50%.

Af-/toename aantal uitkeringen Participatiewet PW / IOAW / IOAZ

In de begroting 2023 hebben we rekening gehouden met de vangnetuitkering. Toename van het aantal klanten leidt tot een hogere uitgaaf maar tegelijkertijd tot een hogere vangnetuitkering. De resterende eigen bijdrage voor de vangnetuitkering bedraagt 50% van € 211.000. Het risico schatten we in op 50% en de kans hierop op 25%.

Toename aanvragen bijzondere bijstand/armoedebestrijding

De uitgaven ramen we op € 1,93 miljoen. Het risico dat de uitgaaf verder toeneemt, is aanwezig. Dit risico schatten we in op 10% en de kans hierop op 25%.

Toename aanvragen schuldhulpverlening

De kosten voor schuldhulpverlening bleven afgelopen jaren binnen de raming. We lopen het risico dat het aantal aanvragen groter is dan waarmee we in de begroting rekening gehouden hebben. Het risico schatten we in op 50% en de kans hierop op 25%.

Toename aantal Bbz regeling (leningen)

We lopen het risico dat het aantal aanvragen groter is dan waarmee we in de begroting rekening gehouden hebben. Gezien de ervaring schatten we het risico in op 50% van € 100.000.

Toename aanvragen voorzieningen Wmo

In de begroting 2023 hebben we rekening gehouden met een toename van de kosten als gevolg van de aanbesteding en de overgang van de oude naar de nieuwe zorgaanbieder. Ook is rekening gehouden met hogere marktprijzen en een toename van woonvoorzieningen als gevolg van langer thuis wonen. We lopen risico als het aantal aanvragen groter is dan begroot. Het risico schatten we in op 10% van € 1.266.000 en de kans hierop op 50%.

ODRN

Het totaal van de risico's van de ODRN bedraagt € 1.225.000. De ODRN rekent vervolgens met een dempingsfactor van 0,6 omdat niet alle risico's zich tegelijkertijd zullen voordoen. $0,6 \times € 1.225.000 = € 735.000$. Als dekking voor optredende risico's is binnen de ODRN in de vorm van een algemene reserve € 457.704 beschikbaar. Dit betekent dat er voor een bedrag van € 277.776 ($€ 735.000 - € 457.704$) geen dekking van de risico's is, en dat over de deelnemers verdeeld wordt. Het aandeel van Berg en Dal hierin bedraagt € 17.317.

Het verwachte resultaat van het boekjaar 2022 van de ODRN is ongeveer € 400.000 negatief. De ODRN verwacht dit ten laste te brengen van de eigen algemene reserve.

De invoering van de Omgevingswet is nu gepland op 1 januari 2023. Dit heeft gevolgen voor de werkzaamheden van de ODRN. Een deel van de werkzaamheden komt te vervallen en er komen ook andere taken.

Daarnaast overweegt de gemeente Nijmegen om vanaf het jaar 2024 de BRIKS-taken terug te nemen. Dit heeft uiteraard grote gevolgen voor de bedrijfsvoering van de ODRN. Op dit moment beraden wij ons welke gevolgen dit voor onze gemeente heeft en welke conclusies wij daaraan verbinden.

VRGZ

De algemene reserves C&R (Crisisbeheersing en Rampenplan) is onvoldoende op peil om daarmee de gewogen risico's volledig af te dekken. In het uiterste geval staan gemeenten garant voor het restant. Voor ons betekent dit theoretisch een risico van maximaal € 96.388. Dit is op basis van de begroting 2023 van de VRGZ.

MGR Werkbedrijf en ICT

De risico's van het werkbedrijf zijn gekwantificeerd in de begroting van het werkbedrijf. Aangezien het werkbedrijf geen algemene reserve mag aanhouden, moet elke gemeente haar risicodeel in de begroting opnemen. De verwachtingswaarde van de risico's wordt ingeschat op € 7,2 mln. en het risico op € 2,8 mln. Ons aandeel bedraagt daarin ongeveer 8,5% (begroting 2023 MGR).

IBO

In de begroting 2023 is rekening gehouden met een aantal onderzoeken door de sociale recherche. De kans is aanwezig dat meer onderzoeken plaatsvinden dan geraamd. Het risico schatten we in op 25% van € 83.000 en de kans hierop op 50%.

Grondexploitatie (risico € 30.000)

Toerekening apparaatskosten Grex

Om de risico's te beperken hanteert de gemeente een overwegend faciliterend grondbeleid. De specifieke risico's met betrekking tot de grondexploitaties zijn omschreven in de paragraaf grondbeleid.

Een ander risico schuilt in de toerekening van apparaatskosten aan de grondexploitaties. Wanneer projecten niet doorgaan komen de apparaatskosten mogelijk ten laste van de exploitatie. Meer informatie over de complexen van de grondexploitatie staat in de paragraaf grondbeleid.

Economische risico's en vertraging

De risico's in de sfeer van de grondexploitatie hebben vooral te maken met algemene economische ontwikkelingen die leiden tot lagere opbrengsten of hogere kosten. Hier valt bijvoorbeeld te denken aan vertraging van bouwprojecten (vooral rentekosten), het terugtrekken van partners, of het lager uitvallen van grondprijzen ten opzichte van de ramingen. Hoewel de economische vooruitzichten weer wat gunstiger lijken te zijn, is het in de huidige economische situatie nog steeds de vraag of de geraamde opbrengsten van de bouw kavels kunnen worden gerealiseerd en op welke termijn. Om de economische risico's te kwantificeren is uitgegaan van een scenario waarin de nog te realiseren opbrengsten na 1 januari 2022 10% lager uitvallen dan geraamd en de nog te realiseren kosten 5% hoger uitvallen dan geraamd in de meest recente rapportage grondexploitaties.

Grote projecten (risico € 76.000)

Toerekening apparaatskosten aan projecten

Er wordt risico gelopen ten aanzien van toegerekende apparaatskosten. Net zoals bij de grondexploitatie komen deze kosten, bij het niet doorgaan van de projecten, ten laste van de exploitatie.

Gemis subsidies als gevolg van uitloop projecten

Mislopen (provinciale) subsidies als gevolg van uitloop project over de subsidieperiode.

Overige financiële risico's (risico € 1.339.000)

BTW subsidies sport

De sportstichtingen kunnen geen inkoop-BTW meer terugvragen, maar kunnen wel een beroep doen op een subsidieregeling (BOSA) van het rijk. De maximale subsidie bedraagt 20% van de subsidiabele kosten. Voor deze regeling geldt echter een subsidieplafond en een minimumbedrag aan uitgaven. Wanneer de subsidieaanvragen niet gehonoreerd worden lopen we het risico dat de investeringslasten met 20% toenemen. In het meerjarig investeringsplan 2022 (investeringsplan in sportcomplexen) is voor 2022 geen investeringen geraamd omdat geen aanvraag is ingediend. Daarom ramen we p.m. .

Loon- en prijsontwikkeling

De huidige Cao loopt tot 1 januari 2023. We hebben de lonen met 3,6% verhoogd voor 2023 conform de ramingen van het Centraal Planbureau. Het is niet duidelijk of dat voldoende is en/of in de nieuwe CAO compensatie volgt voor de hoge inflatie. We ramen een risico van 2,4% extra loonstijging (totaal is dan 6%) met een gemiddelde kans van 50%. Overigens worden we normaal gesproken gecompenseerd in de algemene uitkering voor CAO aanpassingen.

De begroting is zowel aan de baten- als aan de lastenkant gebaseerd op contante prijzen. Per taakveld maken we bij het opstellen van de begroting een reële en actuele inschatting van de kosten. De hoge inflatie in 2022 van de energielasten en marktprijzen hebben we zo goed mogelijk proberen in te schatten voor de begroting 2023. Grote onzekerheid heerst hoe de inflatie zich zal ontwikkelen. Hiervoor hebben we een stelpost in de begroting opgenomen van € 1.000.000.

Algemene uitkering

Het rijk heeft het accres voor wat het volumedeel voor de jaren 2022 tot en met 2025 bevroren. Dit betekent dat de algemene uitkering niet meer onderhevig aan de schommelingen van de rijksuitgaven. Voor de loon - en prijsontwikkeling vindt wel bijstelling van de algemene uitkering plaats. Na 2025 is er sprake van een financieel ravijn omdat de aanvullende middelen uit het Regeerakkoord tot 2026 lopen. En ook de opschalingskorting die tot 2026 bevroren was, voert het rijk weer op. In de raming 2026 hebben we hiermee rekening gehouden en de VNG is met het Rijk in gesprek over een stabiele en reële algemene uitkering vanaf 2026.

De herijking van de algemene uitkering heeft het Rijk voor een groot deel verwerkt in de uitkering voor 2023. Er vinden nog vervolgonderzoeken plaats, die mogelijk tot bijstelling van de algemene uitkering leiden.

Vooralsnog schatten we het totale risico met betrekking tot de algemene uitkering in op 2,5% van € 65,6 mln is € 1,64 mln. De kans hierop is 25%.

Corona / Covid-19

In de begroting 2023 hebben we geen rekening gehouden met extra uitgaven of derving van inkomsten als gevolg van een eventuele coronacrisis. Mocht dit zich voordoen dan verwachten we dat het Rijk de financiële gevolgen hiervan net zoals in voorgaande jaren financieel compenseert. Voorlopig ramen we p.m. .

Overig

Dit betreft risico's met betrekking tot ontwikkelingen van pensioenpremie, renterisico, dividenduitkeringen, decentralisatie van rijkstaken, ontvangen van bezwaarschriften, garanties en borgstellingen, hypotheek voor personeel, wachtgeld/pensioenen voor bestuurders, eigendommenadministratie gemeentelijke gronden.

Berekening weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit geeft aan welke middelen wij beschikbaar hebben om eventuele tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande zaken. De weerstandscapaciteit is onderverdeeld in structureel en incidenteel.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit is opgebouwd uit de:

1. onbenutte belastingcapaciteit;
2. post onvoorzien;
3. vrije begrotingsruimte;
4. structurele bezuinigingsmogelijkheden.

1. Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit bestaat uit de mogelijkheden die wij als gemeente nog hebben om onze belastingopbrengsten te verhogen binnen de wettelijke grenzen.

De totale onbenutte belastingcapaciteit bedraagt:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Belasting c.q. recht	Bedrag
1. OZB	4.888
2. Afvalstoffenheffing	-
3. Rioolheffing	-
4. Leges	p.m.
Totaal	4.888

Toelichting onbenutte belastingcapaciteit.

Onroerende zaakbelastingen

Voor de OZB hanteren we de zogenaamde artikel 12 norm. Op basis van de meicirculaire 2022 is deze norm 0,1729%. De onbenutte belastingcapaciteit is als volgt berekend.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Onderdeel	Bedrag
Berekende waarde woningen*	5.558.448
Berekende waarde niet-woningen - eigenaren*	543.912
Berekende waarde niet-woningen - gebruikers*	467.400
Totaal waarde	6.569.760
Minimale opbrengst artikel 12-norm	11.359
Opbrengsten 2023	6.471
Onbenutte belastingcapaciteit	4.888

*: conform berekening algemene uitkering 2023-2026 o.b.v. meicirculaire 2022

Afvalstoffenheffing

In de begroting 2023 is uitgegaan van een kostendekkendheid van 100%. Dit betekent dat er geen ruimte is in het kader van onbenutte belastingcapaciteit.

Rioolheffing

In de begroting 2023 is uitgegaan van een kostendeckendheid van 100%. Dit betekent dat er geen ruimte is in het kader van onbenutte belastingcapaciteit.

Leges

Bij de heffing van leges hanteren we volledige kostendeckering als uitgangspunt. Van belang hierbij is dat het totale bedrag aan legesinkomsten de aan de leges toegerekende lasten volledig dekt. Wij kunnen deze kosten niet volledig in beeld brengen. Hiervoor is een verfijning van de huidige kostenverdeelssystematiek noodzakelijk. De onbenutte belastingcapaciteit kunnen wij daarom niet in een bedrag uitdrukken. In de tabel is dit aangeduid met p.m. (pro memorie).

2. Post Onvoorzien

In de begroting is voor 2023 € 25.000 geraamd als stelpost voor onvoorziene uitgaven.

3. Vrije begrotingsruimte

De begroting 2023 heeft een saldo van € 348.000. Dit bedrag kan aangemerkt worden als vrije begrotingsruimte.

4. Structurele bezuinigingsmogelijkheden

Er zijn geen structurele bezuinigingsmogelijkheden die ingezet worden als onderdeel van de structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is opgebouwd uit de:

1. algemene reserve;
2. bestemmingsreserves, waarvan de bestemming nog kan worden gewijzigd;
3. stille reserves;
4. incidentele bezuinigingsmogelijkheden.

1. Algemene reserve

De begrote stand van de vrij besteedbare algemene reserve per 1 januari 2023 is € 7.665.000. De begrote stand van de vaste algemene reserve bedraagt € 17.220.000. Totaal: € 24.885.000. De vaste algemene reserve is niet wettelijk verplicht, maar dit is een eigen beleidskeuze binnen onze gemeente (besluit van de gemeenteraad). Dit is dus ook door de raad te wijzigen.

2. Bestemmingsreserves

Er zijn geen bestanddelen van de bestemmingsreserves beschikbaar als weerstandscapaciteit.

3. Stille reserves

Het gaat bij stille reserves om de overwaarde van gemeentelijke bezittingen die direct verkoopbaar zijn zonder dat de bedrijfsvoering of het gemeentelijke beleid hierdoor wordt beïnvloed. De overwaarde (stille reserve) betreft het verschil tussen de verwachte verkoopopbrengst en de begrote boekwaarde per 31 december 2022.

Wij hebben onze bezittingen beoordeeld op de benoemde uitgangspunten. Een groot deel van onze bezittingen is nodig voor de bedrijfsvoering en de uitvoering van ons beleid. Ons gemeentehuis gebruiken we voor ons bestuur en de publieksservice. De onderwijs- en welzijnsgebouwen zijn meestal beleidsmatig noodzakelijke voorzieningen. In de op te stellen Vastgoedvisie worden keuzes gemaakt voor de gebouwen die daar niet (meer) of te weinig aan voldoen.

Ook onze gronden leiden tot een stille reserve, voor zover de actuele waarde hoger is dan de boekwaarde. Het gaat hier om de gronden die wij verantwoorden op de balans, onder de materiële vaste activa. De actuele waarde ligt € 380.000 hoger dan de boekwaarde van € 796.000.

4. Incidentele bezuinigingsmaatregelen

Er is geen sprake van incidentele bezuinigingsmaatregelen die kunnen bijdragen aan de incidentele weerstandscapaciteit.

Totaaloverzicht weerstandscapaciteit

De totale weerstandscapaciteit van de gemeente ziet er als volgt uit:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Onderdeel	Bedrag
<u>Structurele weerstandscapaciteit</u>	
1. onbenutte belastingcapaciteit	4.888
2. post onvoorzien	25
3. vrije begrotingsruimte	348
4. structurele bezuinigingsmogelijkheden	-
Totaal structurele weerstandscapaciteit	5.261
<u>Incidentele weerstandscapaciteit</u>	
1. algemene reserve	24.885
2. bestemmingsreserves	-
3. stille reserves	380
4. incidentele bezuinigingsmogelijkheden	-
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	25.265
Totaal weerstandscapaciteit per 31-12-2023	30.526

Ratio weerstandsvermogen

Op basis van het risicoprofiel en de inventarisatie van de weerstandscapaciteit bepalen wij ons weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen drukken wij uit in een verhoudingsgetal.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit (= totaal risicoscore)}}$$

Op basis van de begroting 2023 ziet de weerstandsratio er als volgt uit:

		Begroting 2023	Begroting 2022	Rekening 2021	Begroting 2021
Ratio	$\frac{30.526}{4.708} =$	6,48	6,94	7,24	8,59
weerstandsvormogen					

Conclusie

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen dient dit genormeerd te worden. Hiervoor maken we gebruik van onderstaande waarderingstabel. Deze tabel is ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau Risicomanagement in samenwerking met de Universiteit Twente. Diverse gemeenten hanteren deze tabel, die een goed inzicht geeft in de vraag of er genoeg weerstandscapaciteit is.

Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
$> 2,0$	Uitstekend
$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
$0,8 < x < 1,0$	Matig
$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
$< 0,6$	Ruim onvoldoende

Met een weerstandsratio van 6,48 beschikken wij op dit moment over een uitstekend weerstandsvermogen. Er zijn voldoende middelen om de in beeld gebrachte risico's op te kunnen vangen.

Financiële kengetallen

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (Bbv) moeten gemeenten een vijftal financiële kengetallen opnemen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van de begroting en de jaarstukken. Het doel is om op deze wijze makkelijker inzicht te verschaffen in de financiële positie van de gemeente.

De vijf kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of op te vangen. Ze geven inzicht in de financiële weer- en wendbaarheid. Hoe de kengetallen in relatie tot de financiële positie moeten worden beoordeeld, is voorbehouden aan de raad. Hiervoor zijn geen algemene normen gegeven.

Toelichting kengetallen

De kengetallen betreffen:

- 1a. de netto schuldquote;
- 1b. de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
2. de solvabiliteitsratio;
3. de grondexploitatie;
4. de structurele exploitatieruimte;
5. de belastingcapaciteit.

De kengetallen worden hieronder inhoudelijk toegelicht.

Netto schuldquote & de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Omdat er bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden te berekenen. Op die manier wordt duidelijk

wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is én wat dat betekent voor de schuldenlast.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal verstaan. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant beoordeelt ieder jaar bij de jaarrekening of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerendezaakbelasting. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde waarde in die gemeente.

Berekening kengetallen

Kengetal	Rekening Begroting Begroting Begroting Begroting Begroting						Normering Categorie
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	
1a. Netto schuldquote	35%	70%	68%	80%	78%	84%	A
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	25%	58%	57%	69%	68%	73%	A
2. Solvabiliteitsratio	47%	33%	33%	30%	29%	29%	B
3. Grondexploitatie	1%	0%	0%	0%	0%	0%	A
4. Structurele exploitatieruimte	0,8%	-3,5%	-0,4%	-0,4%	-0,4%	-0,4%	B
5. Belastingcapaciteit	102%	94%	94%				A

Beoordeling kengetallen

Zoals aangegeven bestaan er geen algemeen geldende of wettelijk voorgeschreven normen voor de beoordeling van de financiële kengetallen in relatie tot de financiële positie van de gemeente. Voor een afgewogen beoordeling van de financiële positie moeten de financiële kengetallen in hun onderlinge samenhang en binnen de specifieke context van de gemeente worden bekeken.

Om de beoordeling gemakkelijker te maken hebben wij in de laatste kolom van bovenstaande tabel een normering opgenomen. Deze normering is gelijk aan de normen die de provincie Gelderland in het kader van haar financiële toezichtsfunctie hanteert. Hierbij wordt gewerkt met de drie categorieën 'A', 'B' en 'C'. Aan deze categorieën is geen

kwalficatie gegeven, omdat normering in eerste instantie door de gemeente zelf plaats dient te vinden. Wel kan over het algemeen worden gesteld, dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

In samenhang geven de kengetallen een positief beeld van de financiële positie van de gemeente Berg en Dal. De schuldpositie is op een aanvaardbaar niveau, er is sprake van enige onbenutte belastingcapaciteit en het weerstandsvermogen is uitstekend zodat wij in staat zijn om eventuele financiële tegenvallers op te kunnen vangen.

Kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1a. de netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
1b. de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<90%	90-130%	>130%
2. de solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
3. de grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
4. de structurele exploitatieruimte	Begr én MJR >0%	Begr én MJR >0%	Begr én MJR <0%
5. de belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

Voor de grondexploitaties geldt dat we deze jaarlijks actualiseren en dat de waardering van de grondexploitaties mee wordt genomen in het oordeel van de accountant. Dit oordeel is tot op heden positief. Waar nodig zijn voor voorziene exploitatietekorten afdoende voorzieningen getroffen.

Onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente heeft veel wegen, riolen, lichtmasten, speeltuinen en gebouwen in eigendom. Dit noemen we kapitaalgoederen. De gemeente zorgt voor het onderhoud van deze kapitaalgoederen. Dat is belangrijk om prettig en veilig in de gemeente te kunnen wonen en verblijven. Om de kapitaalgoederen goed te onderhouden hebben we beleidsplannen opgesteld en vertaald naar beheer- en uitvoeringsplannen. Zo weten we wat we willen, wat we hebben, wat nodig is en wat het ons gaat kosten.

Algemeen

In deze paragraaf beschrijven we op welke wijze wij onze kapitaalgoederen beheren. De volgende kapitaalgoederen moeten we minimaal benoemen volgens het “besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten”:

1. wegen;
2. riolering;
3. water;
4. groen;
5. gebouwen;

Van deze kapitaalgoederen moeten in de begroting:

- Het beleidskader;
- De financiële consequenties die uit het beleidskader voortvloeien;
- De vertaling van de financiële consequenties.

Aan dit rijtje hebben wij zelf twee kapitaalgoederen toegevoegd:

6. openbare verlichting;
7. speelruimten.

Wetten en regels

Er bestaat geen algemene wet waarin staat hoe gemeentes kapitaalgoederen moeten onderhouden. Dit is namelijk in verschillende wetten beschreven. Bijvoorbeeld vanuit de provincie en waterschappen bestaan er specifieke wetten en regels.

Het algemeen uitgangspunt is dat de gemeente verplicht is om te zorgen voor een veilige openbare ruimte. Wij moeten aan kunnen tonen dat er voldoende gedaan is om de openbare ruimte veilig te houden. Dit doen wij onder anderen door regelmatig inspecties uit te voeren. De gegevens uit deze inspecties in combinatie met beleidskaders zijn de basis voor de beheer- en onderhoudsplannen.

Actuele beleids- en beheerplannen

In onderstaand schema hebben we per kapitaalgoed de relevante beleids- en beheerplannen genoemd. Het jaar geeft aan wanneer het plan vastgesteld is. De frequentie gaat over de houdbaarheid van het plan. Onder volgende actualisatie staat in welk jaar we de bestaande versie actualiseren. In de laatste kolom is aangegeven waar en of het beleids- beheerplan in de begroting staat.

Beheerplan	Jaar	Frequentie actualisatie	Volgende actualisatie	Financiële vertaling in begroting
1. Onderhoudsplan Wegen	2021	Een keer per 5 jaar	2026	MIP* en voorziening
2. Gemeentelijk Rioleringsplan	2020	Een keer per 5 jaar	2025	MIP*, reserve en exploitatie
3. Water (valt onder GRP)	2020	Een keer per 5 jaar	2025	MIP* en exploitatie
4.1. Bomenstructuurplan	2013	Een keer per 10 jaar	2023	Exploitatie
4.2. Lijst bijzondere houtopstanden	2013	Een keer per 10 jaar	2023	Exploitatie
5. Gebouwen	2023	Een keer per 3 jaar	2022	MIP* en voorziening
6. Openbare verlichting	2020			Exploitatie
7. Vervangingsplan Speelvoorzieningen	2022	Een keer per 5 jaar	2025	Bestemmingsreserve

* MIP = Meerjaren investeringsplan

1. Wegen

Wat willen we?

We willen onze wegen sober onderhouden. In 2021 heeft de gemeenteraad opnieuw bepaald wat de onderhoudsniveaus van elke weg zijn. Wij hadden een uitbalancerend onderhoudsniveau waarvoor ruim € 1,3 miljoen euro beschikbaar was. Dit is in 2022 teruggebracht naar een sober kwaliteitsniveau en daarvoor is € 1 miljoen beschikbaar. Deze bezuiniging hebben wij bij deze begroting teruggedraaid. Daarnaast weten we niet goed wat het effect van extreme vorst of hitte zal zijn. We zien al wel dat het aantal meldingen over oneffenheden toeneemt. Daarom hebben we na twee jaar een evaluatie afgesproken. Daarnaast hebben we in 2022 voorgesteld om de bezuiniging terug te draaien. Tijdens de evaluatie komen we daarop terug.

Bij het uitgebalanceerd onderhoudsniveau maakten we onderscheid tussen bepaalde type wegen. Zo schreven we voor bijvoorbeeld centrumgebieden, rijbanen en fietspaden binnen de kom hoge kwaliteit voor. Voor bedrijventerreinen, wijkontsluitingswegen en overige wegen binnen de kom was dit niveau basis. Bij het nieuwe sobere niveau staat alles op laag. We maken dus geen verschil meer tussen bijvoorbeeld centrumgebieden en wegen buiten de bebouwde kom. Meer en gedetailleerde informatie hierover staat in het onderhoudsplan wegen.

Onderhoud, beheer en inspecties van wegen zijn nodig om de functionaliteit en de veiligheid van de wegen te garanderen. Met een tweejaarlijkse inspectie brengen we de onderhoudstoestand in kaart. In 2022 voerden we deze tweejaarlijkse inspectie voor het laatst uit. Het aansluitende beheerplan 'beheerplan wegen 2020' heeft de raad in 2021 vastgesteld.

De volgende inspectie staat gepland voor 2024. De inspectie geeft per wegvak inzicht in de kwalitatieve toestand. Als uit de inspectie blijkt dat een weg niet meer te onderhouden is, dan vragen we budget voor een reconstructie aan. Dit doen we via het Meerjaren Investeringsplan (MIP).

Wat hebben we?

Taakveld	Omvang	Eenheid
Wegen: oppervlakte van het wegennet	2.006.402	m ²
Wegen: binnen bebouwde kom	1.431.126	m ²
Wegen: buiten bebouwde kom	575.276	m ²
Wegen: elementen bestrating	1.097.107	m ²
Wegen: asfalt	850.171	m ²

Wat is nodig?

Het adviesbureau voert de inspectie 2022 op het moment van schrijven uit. Daarom kunnen we nog geen volledige opsomming van werkzaamheden maken.

In 2023 gaan we in ieder geval groot onderhoud uitvoeren aan:

- Het fietspad Hubertusweg (Persingen)
- Het derde en laatste gedeelte van Oude Kleefsebaan (Berg en Dal)
- De Plakseweg (Groesbeek)
- De Cranenburgsestraat (Groesbeek)

Wat gaat het kosten?

Samen met de planning uit het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) vormen de wegenplanningen de basis voor de integrale projecten met andere vakgebieden, zoals openbare verlichting, groen, water en spelen. Deze integrale projecten staan op het Meerjaren Investeringsplan (MIP). In het MIP staan de kosten per project.

Voor groot onderhoud werken we met raamovereenkomsten. Op basis van deze overeenkomsten kunnen wij diverse onderhoudswerkzaamheden uit laten voeren. Door groot onderhoud op tijd uit te voeren, kunnen we de levensduur van de weg verlengen en reconstructies uitstellen.

Voor financiering van het groot onderhoud maken wij gebruik van een voorziening onderhoud wegen. Hier voegen we jaarlijks € 1.278.000 aan toe.

Voor het verloop van de voorziening onderhoud wegen verwijzen wij u naar het overzicht "reserves en voorzieningen".

2. Riolering

Wat willen we?

Een goed functionerend en heel rioolstelsel, zodat we vuilwater en hemelwater op een juiste manier kunnen verwerken. Dat doen we door het afvalwater af te voeren naar de afvalwaterzuivering. Het inzamelen en afvoeren van afvalwater naar de afvalwaterzuivering is een belangrijke wettelijke zorgplicht voor de gemeente. Daarnaast heeft de gemeente ook de zorgplicht voor het inzamelen en verwerken van hemelwater en het voorkomen van nadelige gevolgen voor grondwater. De riolering maakt deel uit van het watersysteem, waarbij zowel boven- als ondergrondse voorzieningen aanwezig zijn. Daarmee is het een belangrijk onderdeel van de leefomgeving.

Een aantal ontwikkelingen hebben een directe relatie met riolering en een effect op onze werkzaamheden.

- Klimaatadaptatie. Het klimaat verandert. Het regent vaker en harder, het wordt warmer en droger voor lange aaneengesloten perioden. Droge zomers hebben effecten op onze waterhuishouding. Dat zien we door grondwaterstanden die dalen, een stuwwal die steeds droger wordt en opgedroogde bronnen, waaronder de bron van de Groesbeek.

In 2016 maar ook in 2018 hebben we in onze gemeente ook te maken gehad met zware buien die voor veel overlast hebben gezorgd. Vooral in de kern Breedeweg was veel wateroverlast.

- Duurzaamheid/circulariteit. Ontwikkelingen om de riolering te verduurzamen houden we in de gaten. Je kunt hierbij denken aan materialen die we hergebruiken en/of het toepassen van herbruikbare materialen. Indien mogelijk kiezen we voor renovatie van het riool in plaats van volledige vervanging.
- Omgevingswet. De invoering van de Omgevingswet biedt mogelijkheden om zaken die nu nog op nationaal niveau geregeld zijn, straks lokaal te regelen. Dit betekent dat er straks meer keuze is hoe we de gemeentelijke watertaken vormgeven. De gemeentelijke zorgplichten blijven overigens onveranderd gelden en komen terug in de Omgevingswet.

Het beleid rondom riolering en de gemeentelijke watertaken staat in het Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2021-2025. Dit GRP heeft de raad in het najaar van 2020 vastgesteld. Het voorgaande beleid zetten we grotendeels door, maar we geven meer aandacht aan klimaatverandering en hoe we hier mee omgaan. Het GRP biedt ook de onderbouwing voor (ontwikkeling van) de rioolheffing.

Eén van de speerpunten is om de stankproblematiek rondom de randvoorziening Heikant aan te pakken. We zijn berekeningen uit aan het voeren, om tot een uitvoerbaar plan te komen.

Wat hebben we?

Onderstaande tabel geeft een globaal overzicht van de voorzieningen binnen de gemeente Berg en Dal voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater, het verwerken van hemelwater en grondwater.

Taakveld	Omvang	Eenheid
Riolering: lengte vrijvervalriool	273	km
Riolering: lengte drukriool	82	km
Riolering: gemalen	53	stuks
Riolering: bergbezinkvoorziening	7	stuks
Riolering: drainage	8	km
Riolering: pompunits	219	stuks
Riolering: straatkolken	11.500	stuks

Wat is nodig?

Onderstaande reguliere beheerwerkzaamheden en projecten voeren we jaarlijks uit om te voldoen aan de visie en beleidsdoelen:

- Reinigen en inspecteren riolering.
- Reinigen van straat- en trottoirkolken.
- Reinigen en inspecteren rioolgemalen en pompunits.
- Uitvoeren van verbeteringsmaatregelen aan riolering en kolken.
- Uitvoeren van verbeteringsmaatregelen aan gemalen en pompunits.
- Meten en monitoren van riolering en grondwater.

Afhankelijk van ontwikkelingen en het functioneren van bestaande voorzieningen, berekenen we het functioneren van de riolering met een computermodel. Op basis van deze uitkomsten laten we werkzaamheden aan het riool uitvoeren.

Wat kost het?

De planning uit het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vormt samen met de wegenplanningen de basis voor de integrale projecten. Deze projecten staan op het Meerjaren Investeringsplan (MIP). In het GRP is gerekend met deze projecten en hiervoor geld gereserveerd.

Voor groot en dagelijks onderhoud is er budget in de exploitatie. Door groot en dagelijks onderhoud tijdig uit te voeren, kunnen we de levensduur van de riolering verlengen.

Om de lasten gelijkmatig over de jaren te verdelen, maken we gebruik van de voorziening riolering. Het uitgangspunt is volledige kostendekkendheid.

3. Water

Wat willen we?

De komende periode willen we bij de aanleg van riolering zo veel mogelijk huishoudelijk afvalwater en hemelwater scheiden. Waar mogelijk infiltreren we hemelwater, dit helpt verdroging tegen te gaan en het hoeft niet te worden afgevoerd naar de rioolwaterzuiveringsinrichting. Waar mogelijk combineren we werkzaamheden met maatregelen voor klimaatadaptatie.

In 2019 hebben de regiogemeenten samen met veel andere partijen de visie Regionale Adaptatie Strategie Rijk van Maas & Waal ondertekend. In deze visie staan veel ambities, doelen en maatregelen om de negatieve gevolgen van wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen te voorkomen of te verminderen. In een uitvoeringsprogramma staat wat prioriteit heeft, wat we regionaal of lokaal gaan doen en welke partijen bij welke maatregelen betrokken zijn. Er is in ieder geval een bewustwordingscampagne nodig om inwoners duidelijk te maken dat we ons moeten voorbereiden op de klimaatverandering en dat de overheid niet alles kan en wil oplossen. Ook inwoners en organisaties staan aan de lat om maatregelen te nemen. Er moet hierbij een goede balans zijn tussen maatregelen die de gemeente voorbereidt en uitvoert en ruimte geven aan initiatieven van inwoners en organisaties.

Wat hebben we?

Taakveld	Omvang	Eenheid
Water: infiltratieputten	516 stuks	
Water: wadi's (23 stuks)	15.830 m ²	
Water: waterwerkt Beek	4 km	
Water: sloten	64 km	
Water: waterdoorlatende verharding	6.150 m ²	

Wat is nodig?

Op diverse plekken hebben inwoners hinder of overlast van water door hevige regenbuien. Vooral in de kern Breedeweg en, hoewel in andere mate ook in de kern Beek. Het centrum van Groesbeek en Heilig Landstichting zijn ook plekken die hier regelmatig mee te maken hebben. We maken onderscheid tussen wateroverlast en waterhinder. Met overlast bedoelen we dat er daadwerkelijk schade optreedt aan privé of gemeentelijke eigendommen. Met hinder bedoelen we situaties waarbij water op straat staat. Overlast heeft de hoogste prioriteit.

Daarnaast hangt het omgaan met hevige neerslag samen met de hemelwaterzorgplicht van de gemeente. Hemelwater gaat via het oppervlak maar gedeeltelijk ook via het rioolstelsel. Het houdt daarom verband met elkaar. De invulling van de zorgplicht staat in het Gemeentelijk Rioleringsplan Berg en Dal. Concreet voeren we zogenoemde

basisrioleringsplannen (BRP) uit. Bij het opstellen van deze plannen bekijken we welke locaties binnen een bepaalde kern gevoelig zijn voor wateroverlast. Op basis van deze resultaten nemen we maatregelen om wateroverlast zo veel mogelijk te voorkomen.

In 2019/2020 zijn we gestart met het project Wateroverlast Breedeweg. Samen met het Waterschap treffen we maatregelen in en rond de kern van de Breedeweg, om zo de wateroverlast te verminderen. De geplande projectduur voor wateroverlast Breedeweg is 2020 tot en met 2024.

Wat kost het?

Vanuit eerder uitgevoerde onderzoeken is inzichtelijk gemaakt welke financiële middelen noodzakelijk zijn voor de maatregelen die we willen nemen. Deze zijn opgenomen in het GRP 2021-2025. Ook leveren wij een bijdrage aan andere disciplines voor onderhoud. Een concreet voorbeeld is dat de groenbeheerders voor het onderhoud van wadi's een bijdrage uit het GRP ontvangen.

Bij gecombineerde projecten (bijvoorbeeld; groen, wegen en riolering) op het Meerjaren investeringsplan is ook aandacht voor het hemelwater. In die plannen maken we ruimte om water tijdelijk op te vangen en in het gebied te verwerken. Hiervoor is jaarlijks € 200.000 beschikbaar.

4. Groen

Wat willen we?

We willen dat het openbaar groen schoon, heel en netjes is. Groen bepaalt voor een groot deel de kwaliteit van de openbare ruimte en daarmee de leefomgeving. Daarom laten we het gemeentelijk stedelijke groen (zoals plantsoenen en hagen) op A-kwaliteit onderhouden. Dat betekent dat er weinig onkruid mag groeien en er geen kale plekken mogen zijn. Grasvelden onderhouden we op hetzelfde kwaliteitsniveau en maaien we daarom in het groeiseizoen wekelijks.

Natuurlijk groen, zoals bermen en sloten, maaien en onderhouden we 1 tot 2 keer per jaar. De trend is om meer in te zetten op biodiversiteit en ecologisch bermbeheer. Dit betekent dat we brede bermen minder vaak maaien (2*50%) en maaiersten opruimen om zo de ontwikkeling van bloemen en kruiden te stimuleren. De meterstrook met bermplanken en uitzichthoeken maaien we drie keer per jaar vanwege verkeersveiligheid.

Voor het boombeheer hebben wij een lijst met de meest bijzondere bomen (lijst bijzondere houtopstanden) en een bomenstructuurplan (waardevolle rijen van bomen). In deze documenten staat welke bomen/structuren wij het meest belangrijk vinden. Actualisatie van deze documenten staat op de planning. Naar verwachting zal dit in 2024, na vaststelling van het integrale beleidsplan openbare ruimte zijn. In dat plan beschrijven we kaders en maken ambities concreet.

Wat hebben we?

Taakveld	Omvang	Eenheid
Groen: aantal bomen (exclusief bospercelen)	16.733	stuks
Groen: oppervlakte cultuurrijke beplanting	198.033	m ²
Groen: gazon	360.392	m ²
Groen: bermen	857.816	m ²

Wat is nodig?

Voor het klein en groot onderhoud van dit kapitaal werken wij met onderhoudscontracten, die wij in de markt brengen. In deze contracten beschrijven wij wat de aannemers moeten doen.

Voor het dagelijks onderhoud van het stedelijk groen hebben we een contract met de DAR. Zij voert het onderhoud in het groeiseizoen uit met ongeveer 20 medewerkers van het Werkbedrijf Rijk van Nijmegen (WBRN). In de wintermaanden schalen ze af en zijn dit er ongeveer 10.

Het onderhoud van gazon, bermen en sloten besteden wij uit. Het gazonbestek moeten we over twee jaar opnieuw aanbesteden en het bermenbestek volgend jaar.

Naast regulier onderhoud moeten we groen regelmatig vernieuwen. Bijvoorbeeld als er veel planten uitgevallen zijn. Elk najaar vervangen wij ruim 15.000 planten en struiken. Bomen vervangen we als ze ziek of dood zijn. Uitgangspunt is dat wij minimaal één nieuwe boom planten voor iedere boom die wij kappen. Door groen en bomen tijdig te vervangen ontstaat er geen achterstand en blijft het gemeentelijk groen op peil.

Daarnaast zetten we in op het groen inrichten van nieuwe wijken en het vergroenen van bestaande wijken. Groen draagt bij aan allerlei actuele onderwerpen, zoals hittestress, klimaatadaptatie, biodiversiteit en ruimte voor water

Voor bomen hebben wij een zorgplicht. Dat betekent dat we ze regelmatig moeten controleren en onderhouden. De controle doet een externe partij en de buitendienst onderhoudt de bomen. Inmiddels is een kleine achterstand in het boomonderhoud ontstaan. Dit komt vooral door personeelwisselingen. We willen dit oplossen door een deel van het boomonderhoud eenmalig aan te besteden.

Wat kost het?

Voor klein en groot onderhoud van stedelijk groen zoals plantsoenen, hagen en grasvelden is in de exploitatie in totaal ongeveer € 870.000 opgenomen.

Voor onderhoud van natuurlijk groen zoals landschapselementen, parken en bermen is in de exploitatie ongeveer € 300.000 opgenomen.

Voor onderhoud en inspectie én het vervangen van enkele bomen is jaarlijks ongeveer € 100.000 beschikbaar in de exploitatie. Vervangen we bomenlanen of liften we mee in projecten, dan vragen we via het Meerjaren Investeringsplan (MIP) om budget.

5. Gebouwen

Wat willen we?

Het onderhoudsniveau van alle overheidsgebouwen zo optimaal mogelijk houden. Hierbij maken we onderscheid tussen het gemeentehuis en overige gemeentelijke gebouwen. Het gemeentehuis onderhouden we op niveau 2 en andere gebouwen onderhouden we op niveau 3 en 4 (1 is optimaal en 6 is de ondergrens).

De wens is om al onze gebouwen energiezuinig te maken, waarbij de ondergrens op energielabel c ligt. Energielabel C is de minimale wettelijke eis voor overheidsgebouwen en geldt met name voor panden met een groot verbruik.

We onderhouden al onze panden doelmatig en sober. Het gemeentehuis dient daarbij in conditie redelijk tot goed te blijven. Voor de overige panden geldt een redelijke conditie. Veiligheid, gezondheid, duurzaamheid en circulariteit (hergebruik van materialen) zijn hierin de belangrijkste onderhoudsaspecten.

Iedere drie jaar laten we onze gebouwen inspecteren en stellen we een onderhoudsplan op. We vervangen conform planning en op natuurlijke momenten, maar wel door duurzamere alternatieven.

We werken met vier voorzieningen:

1. gemeentelijke gebouwen, zoals het gemeentehuis en de gemeentewerf
2. sportaccommodaties, zoals de sporthallen en het zwembad
3. welzijnsaccommodaties, zoals de Mallemolen en het kulturhus in Millingen a/d Rijn
4. overige accommodaties, zoals het draisine gebouw en parkeergarage Bellevue

Wat hebben we?

Taakveld	Omvang	Eenheid
Vastgoed: aantal gemeentelijke accommodaties (al dan niet in eigen beheer)	26.289	m ² /bvo
Gemeentelijke gebouwen	9	stuks
Sportaccommodaties	4	stuks
Welzijnsaccommodaties	4	stuks
Overige accommodaties	15	stuks

Wat is nodig?

Wij organiseren aanbestedingen en stellen contracten op voor een periode van minimaal drie jaar. Deze contracten gaan over dakwerk, schilderwerk, bouwkundig onderhoud, werktuigbouwkundig onderhoud en elektrotechnisch onderhoud. Het elektrotechnisch en werktuigbouwkundig onderhoud hebben we aanbesteed. Beide werken zijn door dezelfde aannemer aangenomen. Daarmee is het onderhoud voor maximaal vier jaar geregeld. Vorig jaar hebben we het schilderwerk aanbesteedt.

Overige projecten zijn:

- Bouw zoutloods in Millingen aan de Rijn.
- Verduurzamen de Duffelt.
- Revitalisering van de Mallemolen.
- Verder verduurzamen van het gemeentehuis naar duurzaamheidslabel A++, een Bijna Energieneutrale Gebouw (BENG).

Wat kost het?

Voor financiering van groot onderhoud maken wij gebruik van een voorziening onderhoud gebouwen. De jaarlijkse toevoeging aan de voorziening is € 354.000. Daarnaast is er in de exploitatie € 331.000 beschikbaar voor dagelijks en contractueel onderhoud.

In 2022 zijn we gestart met de herinspectie van alle gemeentelijke gebouwen. In 2023 zijn alle toevoegingen aan de voorzieningen geactualiseerd. We voorzien een forse stijging in loon- en materiaalkosten.

6. Openbare verlichting

Wat willen we?

Duurzaamheid is een belangrijk onderwerp en speerpunt. Onze gezamenlijke doelstelling is om in 2030 nog maar de helft van de stroom te verbruiken ten opzichte van 2013. Dat hebben de gemeenten in Nederland met elkaar afgesproken. De oude lampen verbruiken gemiddeld 40 Watt stroom. Daarom gebruiken we sinds 2013 ledlampen. Deze verbruiken nog maar 16 Watt.

In de gemeente Berg en Dal staan ongeveer 7.000 lichtmasten. Daarvan heeft ongeveer 50% al zuinige LED-lampen. De overige lichtmasten zijn nog niet afgeschreven en vervangen we zodra dat nodig is door LED-lampen.

Wat hebben we?

Taakveld	Omvang	Eenheid
Verlichting: masten en armaturen	7.000	stuks

Wat is nodig?

Dit jaar vervangen we lichtmasten in een gedeelte van de Breedeweg (westen) en gaan we vooral in Beek en Ooij aan de slag. Daar vervangen we ruim 200 oude lichtmasten door ledverlichting.

Wat kost het?

Jaarlijks is in de exploitatie € 371.000 beschikbaar voor onderhoud en vervanging van lichtmasten en openbare verlichting. Dit bedrag bestaat uit een budget voor het vervangen van lichtmasten (€321.000) en een budget voor het onderhoud (€50.000).

7. Speelruimten

Wat willen we?

Wij willen speelplekken heel en veilig houden. Ook moeten wij voldoen aan wet- en regelgeving. Voor speeltoestellen is het 'Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen' van toepassing. Daarin staat exact beschreven waaraan speeltoestellen in de openbare ruimte moeten voldoen.

Wij kiezen ervoor om alle speeltoestellen op één plek tegelijkertijd te vervangen. Hierdoor kunnen we met het volledige budget een totaal nieuwe speeltuin maken. Samen met de kinderen uit de buurt maken wij een ontwerp. De kinderen mogen dan zelf kiezen welke speeltoestellen zij het leukste vinden.

Onze ervaring is dat metalen speeltoestellen na 18 jaar aan vervanging toe zijn. Houten toestellen zijn na 12 jaar al aan vervanging toe. Na die periodes zien we dat de kwaliteit snel achteruit gaat. Toestellen zijn niet meer op verantwoorde manieren te herstellen. Dit leidt tot onveilige situaties en/of opmerkingen van de inspecteur.

We hebben een vervangingsplan dat gebaseerd is op de leeftijd van de speelplekken. Dit plan hebben we in 2022 geactualiseerd.

Speeltoestellen vervangen wij in principe na 12 (hout) of 18 jaar (kunststof en metaal). Dit is afhankelijk van het materiaal en hoeveel de toestellen gebruikt zijn. Op basis van de kwaliteit en inspectieresultaten passen wij het onderhouds- en vervangingsplan aan. Zodra de afschrijvingstermijn bereikt is, beslissen we of we de speelplek gaan vernieuwen. Dit is ook afhankelijk van de behoefte in de wijk.

Soms is een speelplek eerder aan vervanging toe doordat toestellen slecht zijn. Dit verwerken wij in de actualisatie van het vervangingsplan.

Wat hebben we?

Taakveld	Omvang	Eenheid
Speelruimten: aantal speelplekken in de openbare ruimte		73 stuks

Wat is nodig?

Een externe specialist inspecteert de speeltoestellen één keer per jaar. Daarnaast controleert onze buitendienst de speeltoestellen. Dat doen wij twee tot drie keer per jaar. Als er iets kapot is, dan maken we dat meteen. Als we iets niet meer kunnen maken, dan verwijderen we het toestel.

Voor 2023 staat het vervangen van speelplekken op de volgende locatie gepland:

- De torteltuin aan de Hoge Kamp in Leuth

Wat kost het?

Jaarlijks is in de exploitatie € 90.000 beschikbaar voor klein en groot onderhoud, én € 5.000 voor keuringen van speeltoestellen. Vervangingen boven de € 25.000 nemen we op in het Meerjaren Investeringsplan.

Vanaf 2020 werken we met een bestemmingsreserve voor speelruimten. Na afloop van het jaar storten wij het niet uitgegeven budget in deze reserve, zodat dit geld beschikbaar blijft voor de speeltuinen.

Financiering

In deze paragraaf staat hoe wij de risico's op het geld dat we uitlenen en lenen beheersen. De risico's die we moeten beheersen zijn koersrisico's en renterisico's.

Financiering

Financieringsstatuut

In het financieringsstatuut zijn door het college de richtlijnen vastgesteld voor het sturen en beheersen van, het verantwoorden over, en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Financiële verordening (artikel 212 Gemeentewet)

Met het vaststellen van de financiële verordening heeft de raad de kaders aangegeven voor de inrichting van de financiële functie en de uitgangspunten voor het financieel beleid en het financieel beheer. Er is een relatie gelegd met het financieringsstatuut.

Financieringspositie

De financieringspositie geeft de financieringsbehoefte van de gemeente aan.

	<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Financieringspositie	1-1-2023	31-12-2023
Totaal vaste activa (a)	116.779	123.623
Financieringsmiddelen:		
Reserves en voorzieningen	53.024	51.079
Langlopende leningen	47.562	50.609
Voorziening grondexploitatie	-	-
Totaal financieringsmiddelen (b)	100.586	101.688
Financieringspositie (b-a)	-16.193	-21.934

Bovenstaande berekening is een momentopname. De feitelijke omvang van het financieringssaldo is onder andere afhankelijk van het daadwerkelijke verloop van de geplande investeringen en de dagelijkse ontvangsten en betalingen tijdens het jaar.

Langlopende leningen

Op 1 januari 2023 is het verwachte totaal aan opgenomen geldleningen € 47,5 miljoen. Rekening houdend met het aantrekken van een vaste geldlening van € 6 miljoen en de reguliere aflossingen van € 2,9 miljoen ramen we het totaalbedrag aan langlopende leningen op 31 december 2023 op € 50,6 miljoen.

Liquiditeitenplanning

In 2023 is er sprake van een liquiditeitstekort van ongeveer € 5 miljoen. Omdat de rente op kort geld (< 1 jaar) laag is, financieren we het liquiditeitstekort met kasgeldleningen (kort geld).

Zolang deze situatie zich voordoet en we binnen de kasgeldlimiet blijven kan het liquiditeitstekort met kort geld gefinancierd blijven. Stijgt de rente op korte termijn dan maken

wij de afweging om een deel van het liquiditeitstekort met een langlopende geldlening te financieren.

Het verloop van de liquiditeiten is sterk afhankelijk van de tijd en de mate waarin de voorgenomen investeringen feitelijk worden gerealiseerd. Per kwartaal brengen we de liquiditeiten in beeld.

Relatiebeheer

De NV Bank voor Nederlandse Gemeenten is de huisbankier van de gemeente.

Dit betekent dat nagenoeg al het gemeentelijk betalingsverkeer via deze bank loopt. Uit oogpunt van doelmatig kasbeheer proberen wij het contante geldverkeer zo veel mogelijk te beperken.

Schatkistbankieren

Sinds 15 december 2013 is Schatkistbankieren wettelijk verplicht. Dagelijks worden alle overtollige liquiditeiten boven een drempelbedrag afgeroomd en aangehouden in de schatkist bij het Ministerie van Financiën. Vanaf 1 juli 2021 is voor gemeenten met een begrotingstotaal tot € 500 miljoen de drempel verhoogd van 0,75% naar 2% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1 miljoen. Dit betekent voor ons dat wij € 2.120.000 (2% van afgerond € 106.000.000) buiten de schatkist mogen houden.

Het doel van de deelname aan schatkistbankieren is om de EMU-schuld van de collectieve sector te verlagen (zie Bijlage EMU-saldo). De decentrale overheden krijgen geen leenfaciliteit bij de schatkist.

Rente

Koersrisico

Het koersrisico is het risico dat de waarde van aandelen of obligaties daalt door koersontwikkelingen. Wij lopen weinig koersrisico, omdat onze gelden zijn uitgezet op vastrentende waarden die niet gevoelig zijn voor koersontwikkelingen.

Renterisico

Er zijn twee normen die aangeven hoe groot het renterisico is.

1. Kasgeldlimiet

Dit is een grens die aangeeft hoeveel geld we mogen lenen voor een periode korter dan een jaar. De kasgeldlimiet is gericht op het voorkomen van ongewenste renterisico's die ontstaan door het aangaan van overmatige korte termijn financieringen en stelt een grens aan de omvang van de korte schuld. Deze grens ofwel kasgeldlimiet bedraagt in 2023 8,5% van het begrotingstotaal van de gemeente. Volgens deze grens mogen we voor 2023 € 9,0 miljoen lenen. We verwachten de kasgeldlimiet niet te overschrijden.

2. Renterisiconorm

Deze norm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering van de langlopende leningen te beheersen. Hoe meer de aflossing van de schuld in de tijd wordt gespreid, hoe minder gevoelig de begroting wordt voor renteschokken bij herfinanciering. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Als de aflossingen en de renteherzieningen onder de € 21 miljoen blijven is het goed. Wij verwachten lasten voor renteherziening en aflossing van € 2,9 miljoen. Doordat we uitsluitend leningen zijn aangegaan met een vast rentepercentage gedurende de gehele looptijd, is er geen sprake van tussentijdse renteherziening op vaste schuld.

Rentebeleid

De economische vooruitzichten zijn onzeker. De Oekraïne-oorlog treft de Nederlandse economie. Ook het coronavirus is nog niet weg. Door de oorlog zijn de energieprijzen zeer

sterk opgelopen wat leidt tot onzekerheid en een sterk oplopende inflatie. Indien de oorlog in Oekraïne langer duurt houdt de onzekerheid aan, blijven energie- en voedselprijzen hoog en valt de wereldhandel verder terug. De Nederlandse Bank verwacht bij dit scenario voor 2023 een krimp van het Bruto Nationaal Product van 0.4% bij een inflatie van 5.1%. Als ook de toevoer van Russische energie naar Europa stopt leidt dit tot een krimp van 1,5%.

De onzekerheden blijven evenwel groot.

De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Om de inflatie te beteugelen gaat de ECB in een sneller tempo de rentetarieven verhogen. Er is daardoor een einde gekomen aan de negatieve rente. De verwachting is dat de rente in 2023 oploopt naar 3%.

In de begroting 2023 hebben wij gerekend met een rentepercentage van 1,50% voor de reserves en vaste activa. Voor de grondexploitatie zijn we uitgegaan van een rentepercentage van 0,86%. Voor de in 2023 opgenomen langlopende geldleningen rekenen wij met 2% rente.

In 2016 heeft de Commissie BBV een notitie rente 2017 geschreven met nieuwe bepalingen en richtlijnen. In de notitie wordt ingegaan op de verwerking van de rentelasten en –baten in de begroting en jaarstukken. Doelstelling van deze notitie is het bevorderen van een eenduidige handelswijze over rente door gemeenten.

De commissie BBV adviseert het renteschema uit deze notitie op te nemen.

Dit schema geeft inzicht in de rentelasten van externe financiering en het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.

Schema rentetoerekening zonder bespaarde rente

Externe rente korte en lange financiering		943.689
Externe rentebaten		-55.250
		<hr/>
		888.439
Af : rente grondexploitatie		1.171
Af: rente projectfinanciering		0
		<hr/>
Saldo door te rekenen externe rente		889.610
Rente eigen vermogen		587.054
Rente voorzieningen contante waarde		123.471
		<hr/>
Toe te rekenen rente taakvelden		1.600.135
Werkelijk aan taakvelden toegerekend	1,50%	<hr/> 1.751.679
Renteresultaat		151.544

Staat herkomst en besteding van middelen

De Staat herkomst en besteding van middelen geeft inzicht in de achterliggende bronnen die de ingaande en uitgaande kasstromen veroorzaken.

Operationele activiteiten die bestaan uit transacties die veelal direct leiden tot opbrengsten en kosten.

Investeringsactiviteiten zijn de investeringen in en de desinvesteringen van immateriële, materiële en financiële vaste activa.

Financieringsactiviteiten bestaan uit de activiteiten ter financiering van de operationele en investeringsactiviteiten.

Bedragen x € 1.000

Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo begroting		0
Afschrijvingen		4.822
Mutatie werkkapitaal		4.905
- Mutatie voorraden	810	
- Mutatie vorderingen	0	
- Mutatie kortlopende schulden excl. Bankschulden	4.095	
Onttrekkingen reserves		-1.337
Toevoegingen reserves		330
Onttrekkingen voorzieningen		-2.745
Toevoegingen voorzieningen		1.806
Totaal uit operationele activiteiten		7.782
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investeringsmateriële vaste activa		-12.474
Desinvesteringmateriële vaste activa (bijdrage derden)		1.645
Investeringsfinanciële vaste activa		0
Desinvesteringfinanciële vaste activa		0
Totaal investeringsactiviteiten		-10.829
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Opname langlopende geldleningen		6.000
Aflossing langlopende geldleningen		-2.952
Mutatie kasgeldleningen		0
Totaal financieringsactiviteiten		3.048
Mutatie geldmiddelen		0
De mutatie in geldmiddelen is als volgt te specificeren:		
Liquide middelen ultimo vorig dienstjaar:	250	
Liquide middelen ultimo dienstjaar:	250	
Afname liquide middelen		0

Bedrijfsvoering

Wij blijven de dienstverlening ontwikkelen. Daardoor krijgt ook de bedrijfsvoering, de organisatie van de gemeente, doorlopend aandacht. In deze paragraaf gaan wij in op ons beleid rond de bedrijfsvoering en de maatregelen die we treffen om de bedrijfsvoering ook in 2023 en volgende jaren bij de tijd te houden.

Personeel

Goed werkgeverschap

De komende jaren is het nog belangrijker dan voorheen om goed personeel binnen te halen en juist ook zittend personeel te behouden (binden en boeien). Goede oplossingen en ideeën moeten we (direct) door kunnen voeren. We denken hierbij bijvoorbeeld aan het aanpassen en uitbreiden van secundaire arbeidsvoorwaarden of opleiding & coaching mogelijkheden. Maar we moeten bijvoorbeeld ook denken aan manieren om weer meer verbinding met elkaar te creëren en een eenheid te vormen ('wij, Berg en Dal'). We hebben hiervoor extra budget opgenomen omdat de huidige budgetten niet toereikend zijn om extra oplossingen en ideeën uit te kunnen voeren.

Diversiteit

Binnen de gemeente Berg en Dal willen we met ons personeelsbestand een afspiegeling van de samenleving zijn. Als maatschappelijke organisatie vinden wij dat we hierin een voorbeeldfunctie hebben. Verschillen tussen mensen binnen onze organisatie maken ons juist krachtig. Door een divers én inclusief personeelsbestand zijn we beter in staat om ontwikkelingen en spanningen in de samenleving te begrijpen en hierop in te spelen. We vinden het belangrijk dat er binnen de teams aandacht is voor de sociale veiligheid. Door verschillen te accepteren en collega's onderling te stimuleren om met elkaar in gesprek te blijven. Zo zorgen we er samen voor dat iedereen zich welkom voelt en zichzelf kan zijn binnen de gemeente Berg en Dal.

Arbeidsmarktcommunicatie

Het vinden van de juiste persoon voor een functie is een steeds grotere uitdaging geworden. Dit komt door de krapte op de arbeidsmarkt. Het aanbod van actieve baanzoekers is nog nooit zo laag geweest. Gelijktijdig groeit de vraag naar personeel juist. Om deze uitdaging als organisatie aan te kunnen, moeten wij meer aandacht besteden aan onze arbeidsmarktcommunicatie.

Arbeidsmarktcommunicatie komt in het kort neer op de vraag; hoe en waar presenteren we gemeente Berg & Dal als werkgever? Het gaat hierbij zowel om het bereiken van naamsbekendheid als om het zorgen voor een positieve houding tegenover de organisatie. Deze communicatie is niet alleen gericht op potentiële, maar ook op huidige en oud-medewerkers. Het is namelijk belangrijk aandacht te besteden aan de werving van nieuwe medewerkers én aan het onderhouden van contact met huidige medewerkers. Bij het neerzetten van een positief werkgeversimago, moet dit intern ook zo uitgevoerd en gevoeld worden.

Ontwikkeling formatie

In bijlage Formatie is het verloop van de formatie van de begroting 2022 (primaire) naar de begroting 2023 opgenomen.

Daarin is te zien dat de formatie in de begroting 2023 met 16 Fte stijgt. Hierbij is het belangrijk om te benoemen dat deze stijging ten opzichte van de primaire begroting 2022 is. Bij de vaststelling van de begroting 2022 zijn er ook een aantal formatieaanpassingen besloten (7,3 Fte), welke in dit aantal Fte is opgenomen. Daarnaast is een deel van de flexibele schil en generatiepact ingezet.

Hieronder volgt een toelichting/verklaring van deze stijging op hoofdlijnen.

Team directie (+2,0 Fte)

Er is een stijging van 2 Fte. Dit komt doordat de keuze is gemaakt dat het Sociaal Team onderdeel wordt van onze organisatie. De manager van dit team is hiermee verplaatst naar het MT (team directie). Daarnaast is bij de vaststelling van de begroting 2022 formatie beschikbaar voor de controlfunctie.

Team Ruimtelijke Ontwikkeling (+3,0 Fte)

Bij de behandeling van de begroting 2022 is 3 Fte opgenomen in de begroting. De capaciteit is ingezet om onze woonopgave te behalen. Hiervoor zijn enkele nieuwe functies binnen het team ontwikkeld, waaronder een functie beleidsuitvoering wonen en projectondersteuning.

Team Informatie (+2.8 Fte)

Bij de behandeling van de begroting 2022 is 0,8 Fte opgenomen in de begroting. Dit was om binnen het applicatiebeheer van Join (document management systeem) meer ruimte te creëren om strategisch vooruit te kunnen denken.

In de begroting 2023 is formatie opgenomen voor datagedreven werken. De vraag van de het bestuur en de organisatie naar datagedreven werken neemt toe. Vandaar dat er structureel extra formatie nodig is (1,0 Fte).

Daarnaast moet we aan veel eisen voldoen op het gebied van informatiemanagement. De uitvoerende taken kan de informatiemanager niet allemaal uitvoeren. Hier heeft de informatiemanager ondersteuning bij nodig in de vorm van een informatieadviseur (1,0 Fte).

Team Beheer Openbare Ruimte (+2,0 Fte)

Bij de behandeling van de begroting 2022 is 2,5 Fte opgenomen in de begroting. Dit was omdat binnen team Beheer Openbare Ruimte extra capaciteit nodig is, als het gaat om de advisering op het gebied van beheer en onderhoud, klimaat adaptieve maatregelen en de toegenomen participatie bij initiatieven. Het aantal is gebaseerd op het toevoegen van extra capaciteit op het gebied van integrale advisering, participatie en projectondersteuning. In de begroting 2023 voegen we 0,89 Fte structureel toe aan team BOR. Deze uitbreiding is gebaseerd op het toevoegen van extra capaciteit op het gebied van nutsvoorzieningen zoals kabels & leidingen en middenspanningsruimtes en wegbeheer.

Daarnaast is er een kleine uitbreiding voor de bouwkundig medewerker voor een goede invulling van vastgoedbeheer van onze gemeentelijke gebouwen. Tenslotte is er 1,3 Fte minder formatie door de pensionering van een tweetal interieurverzorgers, waarvan de invulling op een andere wijze gebeurt.

Team Buitendienst (+3,0 Fte)

Om het beheer van onze openbare ruimte op een goed niveau te kunnen uitvoeren, is extra formatie nodig binnen onze buitendienst. 1,0 Fte voor groen en 2,0 Fte voor servicedienst. Met name ook omdat buitendienst meer gaat doen voor het Sociaal team, bijvoorbeeld kleine woningaanpassingen en aanpassingen stoepen.

Team Inkomen en Participatie (+2,5 Fte)

Om te kunnen anticiperen op de komende ontwikkelingen is extra formatie nodig. Deze ontwikkelingen zijn onder andere de nieuwe Wet Inburgering, toename van opvang vluchtelingen en statushouders en de tijdelijke regelingen in verband met koopkrachtverlies.

We zetten de tijdelijke formatie schuldhelpverlening die bij de begroting 2022 is opgenomen om naar structurele formatie conform coalitieplan.

Sociaal Team (+0,50 Fte)

Dit betreft het terugdraaien van de laatste taakstellende bezuiniging op personele kosten Sociaal Team conform coalitieplan. Daarnaast een uitbreiding van het regieteam in verband

met toenemende aanvragen en complexere casuïstiek jeugd en Wmo begeleiding. Tenslotte is de manager verplaatst naar Team Directie.

Team Juridische zaken en Handhaving (+2,0 Fte)

In de begroting 2023 is extra formatie geraamd voor de volgende onderwerpen.

De BOA's zijn op dit moment veel tijd kwijt met het afhandelen van afvalmeldingen, terwijl dit ook uitgevoerd kan worden door een toezichthouder. We willen hiervoor een pilot starten met een toezichthouder voor 1 jaar. De extra BOA gelden vanuit de Rijksoverheid willen we hiervoor inzetten, maar we hebben nog een aanvulling nodig.

We willen inwoners ondersteunen bij het indienen van een aanvraag. We gaan in 2023 bezien of we dit doen in de vorm van extra handjes of in de vorm een financiële tegemoetkoming. Vooralsnog is dit in de vorm van extra handjes vertaald in de begroting.

Door inzet van bijvoorbeeld een straatcoach en/of extra BOA capaciteit willen wij de jeugdoverlast beter aanpakken.

Bedrijfsvoeringsindicatoren

	Indicator	Toelichting	Doelstelling 2023
1.	Uitstroompercentage	Ons uitstroompercentage was 12,4% over 2021. Dat wijkt af van het landelijk gemiddelde, dat in 2021 9,7% was. Onze uitstroom bestond voor bijna 2/3 uit onvermijdbare uitstroom als pensionering, arbeidsongeschiktheid en tijdelijke formatieplaatsen.	We streven naar een uitstroompercentage dat in de pas loopt met qua omvang vergelijkbare gemeenten. De doelstelling is een percentage van 10% of lager. Daarbij zijn we extra alert op vermijdbaar verloop.
2.	Inhuur tijdelijke medewerkers	Inhuur is vaak een goede oplossing, maar er kleven ook wat nadelen aan: - relatief duur - vaak iets minder betrokken bij de organisatie - kennisverlies bij vertrek Op dit moment is 21% van ons personeelsbestand inhuur.	We streven naar een verhouding 80:20 tussen medewerkers met een gemeentelijk dienstverband en inhuurkrachten.
3.	Ziekteverzuim (in %)	Het verzuimpercentage van Berg en Dal van 2021 bedraagt 7,41%. Dit wijkt af van het gemiddelde van 5,8% in 2021. De verzuimfrequentie is laag tot gemiddeld. We hebben voornamelijk te maken met langdurige uitval. Dit heeft grote invloed op het percentage, omdat we een relatief kleine organisatie zijn.	We willen een verzuim dat ligt op het niveau van het gemiddelde. Dit betekent een verzuimpercentage van 6% of lager. We hebben daarbij extra aandacht voor de langdurige uitval.

Informatievoorziening en automatisering

Informatiemanagement en nieuwe wetgeving

Door technologische ontwikkelingen verandert de wereld om ons heen razendsnel. Nieuwe technieken/methoden zoals bijvoorbeeld datagedreven werken worden door de gemeente Berg en Dal inmiddels ingezet om de dienstverlening en het beleid te verbeteren. Rollen en functies zijn aan het veranderen omdat er steeds meer applicaties als Software as a Service (SaaS) worden aangeboden. Applicaties en gegevens verhuizen hierdoor naar cloud-omgevingen in plaats van dat deze door de gemeente zelf beheerd worden. Al deze ontwikkelingen en nieuwe technologie bieden veel kansen, maar vragen om extra zorgvuldigheid met betrekking tot veiligheid en privacy. Met informatiemanagement houden wij grip op onze informatievoorziening en zorgen we dat we voorbereid zijn op ontwikkelingen binnen het informatiedomein. Hierbij geeft het Informatiebeleid 2020-2024 ons richting. Het bijhorende Uitvoeringsplan geeft aan hoe wij onze doelen en ambities realiseren.

Naast de technologische ontwikkelingen is er ook nieuwe wetgeving in 2023 waaraan de gemeente Berg en Dal moet voldoen, bijvoorbeeld de wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer. Het wetsvoorstel geeft de burger recht om elektronisch berichten aan een bestuursorgaan te zenden op een door het bestuursorgaan bepaalde wijze. Hier moet de informatievoorziening op zijn voorbereid. Ook moet de nieuwe Wet Open Overheid (WOO) verder worden doorgevoerd in de organisatie. Hierbij is het streven om steeds meer informatie pro-actief openbaar te maken aan onze inwoners. Voor het realiseren van deze doelen wordt zoveel als mogelijk in de regio samengewerkt zonder de gemeentelijke behoeften uit het oog te verliezen.

Informatiebeveiliging en privacy

Het beveiligen van onze informatie en beschermen van de privacy van onze inwoners, blijft een doorlopend proces. We nemen dit als aandachtspunt mee in elke nieuwe taak en bij de inrichting van elk werkproces en systeem dat we gebruiken. Hierbij blijft altijd het uitgangspunt dat we de beste dienstverlening bieden aan onze inwoners en partners. De juiste maatregelen rondom privacy en informatiebeveiliging, dragen hieraan bij.

Een van de belangrijkste dreigingen voor Nederlandse overheidsorganen bestaat uit het gijzelen van verschillende data voor losgeld. In 2023 besteden we daarom extra aandacht aan monitoring en detectie om bedreigingen zo vroeg mogelijk op te sporen en af te kunnen slaan. Daarnaast wordt aandacht aan preventie besteed. Dit organiseren we in samenwerking met de iRvN en regiogemeenten.

Archiefbeheer

In 2023 gaat de nieuwe archiefwet van kracht. We hebben ons voorbereid op de komst van de nieuwe wet door het zetten van verschillende stappen. Er is een nieuwe dienstverleningsovereenkomst met het Regionaal Archief Nijmegen (RAN). In het kader hiervan is ruim 430 meter te bewaren archieven naar het RAN verplaatst. Het RAN zorgt voor professioneel beheer en het beschikbaar stellen voor onze inwoners. Zij kunnen in de ruime studiezaal onze archieven raadplegen. We sluiten met de overeenkomst ook aan bij het E-depot, dit is een opslagplaats voor digitaal archief. We gaan verder met het digitaliseren van bestaande papieren dossiers.

Gegevensbeheer

In 2023 zal het huidige beheerprogramma van Openbare Ruimte worden vervangen door een moderne variant waarbij een directe gegevensuitwisseling met de BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie) mogelijk is. Dan wordt er gewerkt volgens het principe 'eenmalige registratie, meervoudig gebruik'. Dit vraagt een goede samenwerking tussen team Informatie en team Beheer Openbare Ruimte

Het wel of niet invoeren van de Omgevingswet op 1-1-2023 heeft ook zijn uitwerking op de werkzaamheden van gegevensbeheer. Indien nodig passen wij onze werkprocessen hierop aan. Er zal (nog) meer afstemming gezocht moeten worden met Ruimtelijke Ordening en Omgevingsdienst om de informatie vroegtijdig te ontvangen, zodat registratie in de BAG-administratie aan de wettelijke termijnen blijft voldoen.

De Basisregistratie Ondergrond (BRO) is de afgelopen jaren stap voor stap opgebouwd. Met ingang van 1 januari 2023 is deze volledig in werking. In de BRO zijn gegevens en modellen over de ondergrond opgenomen. Bronhouders leveren deze gegevens per registratieobject aan. De gemeente ziet erop toe dat de gegevens worden geregistreerd.

Bedrijfsvoeringsindicatoren

	Indicator	Toelichting	Doelstelling 2023
1.	Aantal informatie categorieën welke in het kader van de Wet Open Overheid (WOO) pro-actief openbaar worden gemaakt (gepubliceerd).	De Wet Open Overheid eist dat de gemeente in 5 jaar (vanaf invoeringsdatum 1-5-2022) 11 vastgestelde informatie categorieën pro-actief openbaar gaat maken. Informatie categorieën zijn bijvoorbeeld: wet & regelgeving, WOO-verzoeken, Klachten, Beschikkingen, bestuurlijke stukken en dergelijke.	In 2023 willen wij tenminste 3 van de 11 benoemde informatie categorieën pro-actief openbaar maken.
2.	Aantal beveiligingsincidenten	Het gaat hier onder andere om het activeren van een linkje dat je beter niet had kunnen doen. Maar ook om het verliezen van je toegangsdruppel, laptop of mobiel van de gemeente. Eigenlijk al die zaken die kwaadwillende mogelijk kunnen gebruiken om toegang te krijgen tot onze gebouwen, ict of analoge gegevens.	Door regelmatig te informeren over de beveiligingsincidenten willen wij het aantal beveiligingsincidenten blijven monitoren waarbij de doelstelling is om dit jaarlijks met 10% terug brengen tegenover het voorgaande jaar.

Organisatie

Wij willen een betrouwbare en service verlenende organisatie zijn. Hierbij luisteren we goed naar de klant en bieden we waar nodig maatwerk aan. Onze omgeving verandert voortdurend. Daarom moeten wij als moderne organisatie ons werk hierop aanpassen.

Administratieve organisatie

De administratieve organisatie gaat over de regels, procedures en werkafspraken van onze organisatie. Die regels zijn er om onze organisatie goed en betrouwbaar te laten werken. Aandachtsgebied van de huidige ontwikkeling op gebied van rechtmatigheid is de zogenaamde rechtmatigheidsverantwoording. Introductie hiervan zal vanaf het jaar 2023 gaan gelden. Het College moet dan in staat gesteld worden om de rechtmatigheidsaspecten voldoende in de greep te hebben en te toetsen. Dit wordt tot op dit moment nog gedaan door de externe accountant.

Huisvesting

De overheid faciliteert allerlei vormen van energiebesparing met subsidies en stimuleringsfondsen voor particulieren en bedrijven. Ook voor onze gemeentelijke panden zijn er uitdagingen om zoveel mogelijk gas en elektra te besparen. We hebben immers een voorbeeldfunctie. Zo proberen we onze gebruikers aan te zetten om de vraag en aanbod van energie beter af te stemmen. Ook is het belangrijk om de vraag naar werkplekken inzichtelijk te maken, te concentreren en daar de energie dan ook in te zetten. Andere ruimten worden afwijkend verwarmt of gekoeld. Dit voorkomt veel energieverstopping. Dit geldt met name voor de m2 die we zelf gebruiken.

Onze huisvesting voldoet niet aan alle eisen voor het hybride en flexibel werken. In 2023 worden kleinere aanpassingen aan het gemeentehuis doorgevoerd om hybride werken te faciliteren. Hierbij valt te denken aan bijvoorbeeld goede werkplekken voor online vergaderingen en vooral meer en andere vormen van vergaderruimtes.

Bedrijfsvoeringsindicatoren

	Indicator	Toelichting	Doelstelling 2023
1.	Elektriciteitsverbruik (kwh) Gas verbruik (m3)	Door de ontwikkelingen die zich momenteel voordoen op Europees en wereldniveau zijn we nog meer doordrongen van de noodzaak om ons energieverbruik te verminderen. Wij realiseren ons dat maatregelen om het energiegebruik terug te brengen kunnen zorgen voor een gevoel van comfort verlies. Dat accepteren wij.	5% minder verbruik dan in 2022 in kwh en m3.

Verbonden partijen

Wij spreken van een Verbonden partij als het een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie betreft waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), moet de gemeente in de begroting aandacht te besteden aan partijen, waarmee de gemeente een bestuurlijke en financiële band heeft. Er zijn immers bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en risico's, die uit gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen in NV's, stichtingen of verenigingen of andere overeenkomsten kunnen voortvloeien.

Wat is bestuurlijk belang?

Onder bestuurlijk belang verstaan we: een zetel in het bestuur van een bestuurlijke participatie of het hebben van stemrecht. Deze zetel of het stemrecht is om het algemeen belang van de gemeente te kunnen uitoefenen.

Wat is financieel belang?

Alleen een bestuurlijk belang (zie hierboven) maakt een partij nog geen zogenaamde verbonden partij. Daarvoor is ook een financieel belang vereist. Bijvoorbeeld eigendomsrechten, zoals het bezit van aandelen, maar ook zaken als het verstrekken van geldleningen, het geven van subsidies en het geven van garanties.

Centraal advies

Met de gemeente Nijmegen zijn afspraken gemaakt over de advisering van begroting- en jaarrekeningstukken van de volgende gemeenschappelijke regelingen:

- GGD Gelderland Zuid
- Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ)
- Milieusamenwerking en Afvalverwerking Regio Nijmegen (MARN)
- Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN)
- Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR)

De afdeling stadscontrol van de gemeente Nijmegen adviseert de besturen van de gemeenschappelijke regelingen en de gemeentebesturen. Per gemeente komt een advies ook bij een centrale coördinator. Wij zijn uiteraard vrij om dit advies over te nemen, te wijzigen of te negeren. De bevoegdheid om te beslissen over begroting- en jaarrekeningstukken ligt bij het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling.

Bank Nederlandse gemeenten

Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties
Vestigingsplaats	Den Haag
Verantwoordelijke portefeuille	R. Barber
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Afgevaardigde aandeelhoudersvergadering
Deelnemers	Overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang

Openbaar en gemeentelijk belang

BNG is de bank van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Visie

De primaire doelstelling van de BNG is uitoefening van het bankbedrijf voor de publieke sector in Nederland.

Missie en strategie hierbij zijn:

- behoud van een substantieel marktaandeel in de Nederlandse (semi)publieke sector;
- behalen van een redelijk rendement voor aandeelhouders;
- behoud van een excellente kredietwaardigheid.

Beleidsvoornemens

BNG Bank is van en voor de publieke sector. Het draait niet om zoveel mogelijk winst, maar om maximale maatschappelijke impact.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	186	175	175	175	175	175
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	103.116 aandelen(0,19%)		103.116 aandelen(0,19%)			
Resultaat verbonden partij	236.000					
Omvang eigen vermogen verbonden partij	5.062					
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	143.995					

Toelichting

Gemeente Berg en Dal heeft 103.116 aandelen van de BNG. De aandeelhouders hebben zeggenschap in BNG Bank via het stemrecht op de aandelen die zij bezitten (een stem per aandeel van EUR 2,50). Opgenomen zijn de cijfers van het laatst bekende verantwoordingsjaar 2021.

Ontwikkelingen

Het jaar 2022 wordt getekend door de oorlog in Oekraïne. De Bank doet wat mogelijk is vanuit haar rol. De bank blijft investeren in het verbeteren van haar processen en de ontwikkeling van haar medewerkers.

Risico's

De hoogte van het nettoresultaat is met onzekerheden omgeven, omdat de bank geen voorspelling kan doen over de veranderingen in de hoogte van de debiteurenvoorziening en de ontwikkeling van de marktwaardeveranderingen. Een betrouwbare schatting van het nettoresultaat voor 2022 kan de bank daarom niet maken.

Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Arnhem
Verantwoordelijke portefeuille	R. Barber
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Lid algemeen bestuur
Deelnemers	18 gemeenten

Openbaar en gemeentelijk belang

De vervoersorganisatie heeft tot doel de gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer voor de deelnemers.

De sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer worden overgedragen aan de vervoersorganisatie.

Visie

De BVO DRAN is een gemeenschappelijke regeling van de 18 gemeenten in de regio Arnhem en Nijmegen. De BVO DRAN koopt voor de gemeenten het doelgroepenvervoer in (Wmo-, leerlingen-, dagbestedings- en Jeugdwetvervoer) en ziet toe op de uitvoering ervan.

Beleidsvoornemens

De achttien gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen en de provincie Gelderland werken samen aan het regionale doelgroepenvervoer. Doelgroepenvervoer is vervoer voor inwoners die geen of niet altijd gebruik kunnen maken van regulier openbaar vervoer. De samenwerkende gemeenten hebben hiervoor de Vervoersorganisatie Regio Arnhem Nijmegen opgericht.

De vervoersorganisatie brengt de belangen van de gemeenten samen op het gebied van aanvullend vervoer. Samen werken de gemeenten aan het tot stand brengen, ontwikkelen en in stand houden van een kwalitatief hoogwaardig, herkenbaar, efficiënt en eenvoudig te gebruiken vervoersysteem. Dit vervoer rijdt per 1 september 2016 onder de naam Avan. Het houdt rekening met de mogelijkheden van de reizigers en hun sociale netwerk. En het bedient ook het buitengebied en de kleine kernen, met optimale aansluiting op het reguliere openbaar vervoer. In de vervoersorganisatie sturen en beheersen de gemeenten samen de uitvoering en ondersteunende processen voor dit aanvullend openbaar vervoer.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	-743	-834	-932	-1.094	-1.254	-1.372
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	3,5%	3,8%	3,8%	3,9%	3,9%	4,0%
Resultaat verbonden partij	0	0	0	0	0	0
Omvang eigen vermogen verbonden partij	0	0	0	0	0	0
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	10.608	10.250	10.750	12.000	13.000	14.250

Toelichting

De cijfers zijn afkomstig uit de MJPB 2023-2026 van het BVO DRAN en de Jaarrekening 2021.

Ontwikkelingen

Loonontwikkeling en krapte op de arbeidsmarkt

Net als in veel sectoren is ook in de vervoerssector momenteel sprake van krapte op de arbeidsmarkt. Anders gezegd: het is onder andere – ten gevolge van vergrijzing – steeds moeilijker om voldoende chauffeurs te vinden om te blijven voldoen aan een steeds grotere vraag in vervoersaanbod (daar is juist sprake van volumegroei t.g.v. vergrijzing). De krapte op de arbeidsmarkt doet tevens iets met de loonontwikkeling. De BVO DRAN en de deelnemende gemeenten houden deze ontwikkelingen nauwlettend in de gaten en zullen de komende tijd waar nodig bijsturen.

Brandstof/energieontwikkeling

De stijging van brandstofprijzen zorgen voor forse stijgingen in de kosten in het doelgroepenvervoer. Er wordt rekening gehouden met stijgingen van +2,2% tot +5,6%. Brandstofprijzen zijn altijd een onzekerheidsfactor geweest en hebben altijd geschommeld, vaak ten gevolge van geopolitieke ontwikkelingen waar wij op nationaal (laat staan lokaal) niveau geen invloed hebben. Zo zijn de (lange termijn-) effecten van de recente oorlog in Oekraïne en het opstuwende effect daarvan op de brandstofprijzen nog niet of nauwelijks inzichtelijk. Het college zet wel in op een uitbreiding van de vrijwillige vervoersdiensten in onze gemeente, conform de uitgangspunten van het Koersdocument Sociaal Domein dat de raad begin 2021 heeft vastgesteld. We hopen daarmee de stijging van de vervoerskosten zoveel mogelijk te beperken.

Lokale uitdaging t.a.v. zero-emissie infrastructuur

De stijgende brandstofprijzen vormen een aanvullende prikkel om zo snel mogelijk te komen tot een duurzamer vervoer: de terugverdientijd van een investering in elektrisch vervoer gaat hiermee in rap tempo omlaag. Het Algemeen Bestuur van de BVO DRAN heeft besloten dat uiterlijk 1 januari 2028 sprake moet zijn van volledig zero emissie doelgroepenvervoer, en voor het vraagafhankelijk vervoer zelfs per 1 januari 2027. Dit vergt echter een inspanning van de deelnemende gemeente als het gaat om de laadpalen infrastructuur. Dit doen wij in samenspraak met de vervoerders, om zo samen te bepalen waar het gewenst is om nog nieuwe laadpalen toe te voegen met het oog op doelgroepenvervoer.

Risico's

De inrichting van het vervoer is gebaseerd op een "open einde" systematiek. Dit betekent dat de kosten oplopen wanneer een gemeente meer inbrengt of dat er in een periode meer ritten hebben plaatsgevonden dan begroot. Dit brengt een financieel risico met zich mee. Zodoende moet er periodiek inzicht zijn in het volume van het aantal ritten en moeten de gevolgen van verwachte toenames van ritten tijdig worden gecommuniceerd met de gemeente. Op dit moment is het nog niet mogelijk aan het risico een concreet bedrag te koppelen.

Dar N.V.

Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties
Vestigingsplaats	Nijmegen
Verantwoordelijke portefeuille	A. ten Westeneind
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Algemene vergadering aandeelhouders
Deelnemers	Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Nijmegen, Wijchen en Mook en Middelaar

Openbaar en gemeentelijk belang

Inzameling en verwerking van afval in de regio Nijmegen. Voor een aantal gemeenten, waaronder Berg en Dal, ook werkzaamheden bij beheer van de openbare ruimte zoals groenonderhoud.

Visie

Samen met andere regiogemeenten is er nu een intensieve samenwerking op het gebied van afvalbeheer en beheer openbare ruimte. Het is de bedoeling de komende jaren verder te verduurzamen en schaalvoordelen te realiseren.

Beleidsvoornemens

De bekende slogan is: "Dar, en 't is weer fris!" Fris is de kernboodschap van de visie, 'Dar houdt de regio fris'. Fris is immers ambitieus en zegt meer dan 'schoon'. Wij vinden die bredere visie noodzakelijk. Fris staat ook voor duurzaam ondernemen. Het staat voor intensieve betrokkenheid van medewerkers, partners en burgers bij alles dat wij doen. Fris betekent dat de regio uitstekende dienstverlening krijgt en dat iedereen begrijpt hoe hij of zij daar een directe rol in speelt. Fris betekent niets minder dan op weg zijn naar de schoonste regio van Nederland.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	56	58	63	86	86	86
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	9.659 aandelen (8,78%)	9.659 aandelen (8,78%)	9.659 aandelen (8,78%)	9.659 aandelen (8,78%)	9.659 aandelen (8,78%)	9.659 aandelen (8,78%)
Resultaat verbonden partij	1.299	705	974	1.100		
Omvang eigen vermogen verbonden partij	14.622					
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	12.860					

Toelichting

Bedragen zijn afkomstig uit Financieel jaarverslag DAR NV 2021 en Bedrijfsplan 2022.

Ontwikkelingen

De DAR heeft het doel met alle gemeenten minimaal de landelijk wettelijke doelstellingen te realiseren op het gebied van afvalscheiding en recycling.

Sinds juli 2021 is de innovatieve verwerkingsinstallatie voor luiers en incontinentiemateriaal bij ARN in gebruik. Dit draagt bij aan een groter percentage hergebruik.

Via dochteronderneming Roadtowork@Dar werkt Dar ook concreet aan het meer circulair maken van de keten van elektrische apparaten. Bovendien zetten we hier specifieke doelgroepen in.

Naast afval groeit DAR ook op het gebied van beheer openbare ruimte.

Risico's

Er zijn geen wijzigingen in de bestaande (financierings)risico's.

De arbeidsmarkt is krap waardoor de beschikbaarheid van voldoende en gekwalificeerd personeel steeds lastiger wordt.

Euregio (Rhein-Waal)

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Kleve
Verantwoordelijke portefeuille	M. Slinkman
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Lid Euregioraad
Deelnemers	Duitse en Nederlandse gemeenten, regionale overheden

Openbaar en gemeentelijk belang

Stimuleren van de grensoverschrijdende samenwerking in het Nederlands-Duits grensgebied.

Visie

De Euregio Rijn-Waal geldt als pleitbezorger voor de gehele grensregio. Wij zetten ons bij Nederlandse, Duitse en Europese instellingen en organen in voor de belangen van de grensregio, om de grensoverschrijdende toegankelijkheid duurzaam te verbeteren. De belangenbehartiging vindt plaats op alle maatschappelijk relevante gebieden, van economie en infrastructuur tot onderwijs en cultuur.

Daarnaast biedt de Euregio Rijn-Waal ook een platform voor diverse doelgroepen in de regio. Enkele voorbeelden zijn het Euregionale Forum voor Grensoverschrijdende Gezondheidszorg en de Ronde Tafel Openbare Orde en Veiligheid. Ook faciliteert de Euregio Rijn-Waal desgewenst grensoverschrijdende ad-hoc werkgroepen rondom diverse actuele thema's.

Beleidsvoornemens

De Euregio Rijn-Waal is een Nederlands-Duits openbaar lichaam, waarbij circa 55 gemeenten en regionale overheden zijn aangesloten. De Euregio Rijn-Waal heeft als belangrijkste doel de grensoverschrijdende samenwerking te verbeteren en te intensiveren. De Euregio Rijn-Waal brengt partners bij elkaar om gezamenlijke initiatieven te starten.

De Euregio Rijn-Waal wil zich nog duidelijker positioneren en onderscheiden als expert op het gebied van grensoverschrijdende samenwerking. De Euregio Rijn-Waal is vertegenwoordigd in vele netwerken aan beide zijden van de grens en heeft veel expertise in huis om grensoverschrijdende vragen te kunnen beantwoorden. De Euregio Rijn-Waal is niet alleen expert op het gebied van het Europese subsidieprogramma's als INTERREG en Eures, maar is ook het aanspreekpunt voor haar inwoners als het gaat om grensoverschrijdend wonen en werken. De Euregio Rijn-Waal faciliteert actief de netwerken op het gebied van onder andere intergemeentelijke samenwerking, gezondheidszorg en openbare orde en veiligheid. Met haar brede kennis wil de Euregio Rijn-Waal haar leden en stakeholders motiveren grensoverschrijdend actief te worden.

Meer beleidsvoornemens zijn te vinden in de Strategische Agenda Euregio 2025+.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	-9	-8	-8	-8	-80	-8
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)						
Resultaat verbonden partij	-12					
Omvang eigen vermogen verbonden partij	1.750					
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	3.338					

Toelichting

Wij betalen een jaarlijkse bijdrage aan de Euregio.

Ontwikkelingen

In november 2020 heeft de Euregioraad de Strategische Agenda 2025+ vastgesteld. Deze Agenda zal de komende jaren de leidraad vormen voor de activiteiten van de Euregio.

Op 10 maart 2022 is een nieuw Euregionaal Mobiliteitsplan vastgesteld. Aan de hand hiervan zullen ook een aantal concrete uitvoeringsprojecten ter hand worden genomen.

Risico's

Risico's van enige omvang zijn niet te verwachten. De Euregio heeft een stabiele en solide financiële positie.

Gemeentelijke GezondheidsDienst Gelderland Zuid

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Nijmegen
Verantwoordelijke portefeuille	I. v.d. Scheur
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Lid dagelijks bestuur en algemeen bestuur
Deelnemers	14 gemeenten

Openbaar en gemeentelijk belang

De GGD voert de wettelijke taken uit de Wet Publieke Gezondheid en Jeugdwet uit. Daarnaast voert de GGD-Gelderland Zuid ook andere taken uit bijvoorbeeld op het gebied van maatschappelijke opvang.

Visie

De kracht en kennis van de GGD ligt in het vormgeven van collectieve en individuele preventie, signalering en behandeling. Zo werkt het team Gezond Leven van de GGD samen met gemeenten aan het verbeteren van de gezondheid van mensen in de gemeenten in onze regio. De ambitie is om sociaaleconomische gezondheidsverschillen te verkleinen en de zelfredzaamheid van burgers te vergroten. Dit doen we door te stimuleren dat de gezonde keuze ook de makkelijkere keuze wordt.

Beleidsvoornemens

Uitvoering van de Meerjarenstrategie 2020-2023. De belangrijkste thema's hierin zijn:

- Gemeenten en onze inwoners adviseren over preventie en verbinden van collectieve preventie met persoonsgerichte zorg;
- Investeren in de verbinding tussen zorg en veiligheid;
- Inzetten op de gezondheidsbescherming binnen het sociale en fysieke domein;
- Data en informatie gestuurd werken.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	-1.481	-1.783	-1.773	-1.773	-1.773	-1.773
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	5,48%	5,64%	5,41%	5,41%	5,41%	5,41%

Resultaat verbonden partij	149	0	0	0	0	0
Omvang eigen vermogen verbonden partij	2.081	1.872	1.542	1.542	1.542	1.542
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	28.618	26.716	23.216	22.874	22.711	22.399

Toelichting

Cijfers zijn afkomstig van de jaarstukken 2021 GGD GZ en de Programmabegroting 2023 GGD GZ.

Ontwikkelingen

Bijzondere zorg

In de afgelopen jaren is het aantal trajecten dat door Bijzondere Zorg wordt uitgevoerd enorm gestegen. De toename is onder te verdelen in twee categorieën:

a. Een deel van de stijging is een logisch gevolg van maatschappelijke ontwikkelingen en ingezet beleid (Sluitende aanpak voor mensen met een psychische kwetsbaarheid. Meldpunt niet-acuut en politiemeldingen), die ervoor zorgen dat er meer kwetsbare mensen in beeld komen. Deze trajecten passen binnen de taakuitvoering van Meldpunt Bijzondere Zorg (MBZ), namelijk de geëscaleerde zorg.

b. Een ander deel betreft de (lichtere) meldingen, die bij MBZ binnenkomen, maar die na een korte triage door MBZ kunnen worden overgedragen aan het lokale veld of een betrokken zorgaanbieder. De GGD is in gesprek met de gemeenten op welke wijze (de samenwerking in) het lokale veld in de gemeente kan worden versterkt, zodat de zorg minder escaleert. Hierdoor zou het aantal trajecten bij MBZ kunnen worden verminderd. Het uitgangspunt hierbij is dat MBZ een vangnet-functie heeft.

Veilig Thuis

Het aantal meldingen en adviezen bij Veilig Thuis stijgt nog steeds. Inwoners en professionals signaleren eerder gezinnen waarin sprake is van onveiligheid. Dit is positief. Deze stijging leidt tot een verhoging van het werk en de werkdruk. Het lukt Veilig Thuis niet altijd de wettelijke termijnen te halen voor de eerste veiligheidsbeoordeling en de vervolgdiensten. De spoedzaken worden tijdig opgepakt en wachtlijstbeheer wordt ingezet. Maar instroom blijft moeilijk in te schatten. Dat betekent dat we ook voor de toekomst rekening moeten houden met groei van het aantal meldingen en adviezen. Deze groei is tevens een risico, zowel inhoudelijk (waaronder wachtlijsten) als financieel.

Prenataal huisbezoek

Gemeenten zijn per 1 juli 2022 verplicht een prenataal huisbezoek aan zwangeren en/of gezinnen in een kwetsbare situatie aan te bieden. Voor de uitvoering van deze nieuwe taak stelt het Rijk via het gemeentefonds aanvullende middelen beschikbaar. De gemeente moet deze taak opdragen aan c.q. inkopen bij dezelfde organisatie die voor de gemeente de jeugdgezondheidszorg uitvoert. Dit betekent dat GGD Gelderland-Zuid het prenataal huisbezoek per 1 juli 2022 gaat aanbieden.

Het prenataal huisbezoek is erop gericht om in een vroegtijdig stadium van de zwangerschap, na signalering door de verloskundig zorgverlener, hulp en ondersteuning door de jeugdverpleegkundige aan te bieden aan zwangere vrouwen en/of gezinnen in een kwetsbare situatie. Hierbij staat voorop dat het een prenataal huisbezoek op basis van vrijwilligheid is.

Risico's

De bijdrage aan de GGD staat onder druk door de taakstellende bezuiniging van 3% en de algemene reserve al enige tijd minder dan haar norm bedraagt. Daarnaast bestaat de kans dat de instroom bij Veilig Thuis en Bijzonder Zorg toeneemt.

Grenzland Draisine GMBH

Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties
Vestigingsplaats	Kranenburg (Duitsland)
Verantwoordelijke portefeuille	E. Weijers
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Lid Raad van Toezicht
Deelnemers	Kleve, Kranenburg en Berg en Dal

Openbaar en gemeentelijk belang

Toeristische exploitatie van het voormalig spoortracé Groesbeek-Kranenburg-Kleve.

Visie

Het exploiteren van het spoortracé Groesbeek-Kranenburg-Kleve.

Beleidsvoornemens

Door corona heeft de draisine/fietstrein moeilijke jaren achter de rug. De organisatie probeert zoveel mogelijk bezoekers via de Nederlandse en Duitse markt aan te trekken door zichtbaar en aantrekkelijk (w.o. toegankelijk) te zijn. Ook probeert de organisatie nieuwe samenwerkingen te realiseren met de toeristische ondernemers, o.a. via de Stichting Toerisme en Recreatie Berg en Dal.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	-30	0	0	0	0	0
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	33,33%	33,33%	33,33%	33,33%	33,33%	33,33%
Resultaat verbonden partij	-77					
Omvang eigen vermogen verbonden partij	48					
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	57					

Toelichting

Cijfers zijn afkomstig van de jaarstukken 2021. In 2020 en 2021 is de organisatie in aanmerking gekomen voor eenmalige steun in verband met misgelopen inkomsten door corona. In 2020 was de (eenmalige) bijdrage € 35.000 en in 2021 € 30.000. Een deel van deze steun kon worden gedeclareerd uit het coronafonds van de provincie.

Ontwikkelingen

In 2022 heeft de Draisine GmbH hun aanbod uitgebreid met avondritten in de zomerperiode en themaritten in het najaar.

Risico's

We verwachten dat de organisatie weer voldoende bezoekers kan aantrekken als de crisis achter de rug is. Omdat dit op voorhand niet met zekerheid te zeggen is, is dit een klein risico.

Gemeenschappelijk Orgaan regio Arnhem Nijmegen

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Nijmegen
Verantwoordelijke portefeuille	M. Slinkman
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Lid Algemeen Bestuur
Deelnemers	18 gemeenten

Openbaar en gemeentelijk belang

Deze samenwerking is sinds 1 januari 2021 operationeel onder de naam Groene Metropoolregio. In 2019 is geconstateerd dat de lichte vorm van samenwerking in het oude GO Arnhem Nijmegen City Region de ambities onvoldoende heeft kunnen waarmaken. In 2020 is er een nieuwe visie op de regio opgesteld, welke in 2021 is aangevuld met een nieuwe agenda met 5 grote maatschappelijke opgaven. Deze agenda is in het voorjaar van 2022 geactualiseerd. Aan de regeling wordt deelgenomen door dezelfde 18 gemeenten als onder het oude GO. Doel van de versterking zijn het vergroten van slagkracht, het laten horen van een steviger stem in Arnhem (Provincie), Den Haag (Rijk), Brussel (Europa) en Düsseldorf, en het vergroten van de bestuurlijke transparantie. Gekozen is voor een stevigere vorm van samenwerking (Openbaar lichaam met een regiobureau), en een opgave gerichte manier van werken om zo de benodigde integraliteit en slagkracht te organiseren.

Visie

Groene Metropoolregio is een regionaal samenwerkingsverband tussen 18 gemeenten gericht op een structurele verbetering van het vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven in de regio Arnhem Nijmegen, in nationaal en internationaal perspectief. De visie beschrijft de uitdagingen waar we als 18 regiogemeenten afzonderlijk en als regio gezamenlijk voor staan. Vanuit de ambitie van kwalitatieve groei zijn in de regionale agenda deze gemeentelijke uitdagingen gegroepeerd in een vijftal opgaven, die onderling met elkaar samenhangen en de basis vormen voor een krachtenbundeling van gemeenten door samenwerking. De vijf opgaven zijn:

- De Productieve regio
- De Verbonden regio
- De Circulaire regio
- De Ontspannen regio
- De Groene groeiregio

Beleidsvoornemens

Zie regionale Visie en regionale Agenda.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	-61	-65	-90			
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	4,46%	4,45%	4,43%			
Resultaat verbonden partij	331	0	0	0	0	0
Omvang eigen vermogen verbonden partij	331	100	100	100	100	100

Omvang vreemd vermogen verbonden partij	1.364	1.741	1.763	1.781	1.692	1.692
---	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Toelichting

Bedragen zijn afkomstig van de Regionale agenda 2023 – 2025.

Ontwikkelingen

In het najaar van 2022 moet door de 18 deelnemende gemeenten definitief worden besloten over verlenging van de intekening op de 5 opgaven. Om meerjarig de continuïteit van de opgaven te borgen is op voorspraak van diverse gemeenteraden, waaronder de onze, besloten om voor een periode van 2 jaar in te tekenen. Hierna steeds te verlengen met een nader te bepalen periode (van bijvoorbeeld 4 jaar).

Risico's

- Meedoen aan de opgaven is niet verplicht. Hierdoor kan er in theorie een 'lappendeken' ontstaan van gemeenten die wel en niet aan een bepaalde opgave meedoen. Jaarlijks nemen de 18 raden daarover een besluit.
- In 2022 doen verreweg de gemeenten aan alle opgaven mee. Alleen aan de randen van het gebied zijn er enkele gemeenten die niet aan alle opgaven deelnemen, wegens oriëntatie op andere regio's.
- De nieuwe samenwerking vraagt een flink financieel commitment van gemeenten. Hier staat tegenover dat grote maatschappelijke opgaven met meer slagkracht kunnen worden aangepakt en hiervoor meer bijdragen uit Arnhem, Den Haag en Brussel kunnen worden binnengehaald. Gezien de extra financiële inzet moeten we daarom scherp blijven op de resultaten die de samenwerking voor onze inwoners oplevert.
- Niet meedoen met een opgave leidt tot verlies van invloed en zeggenschap op het terrein van deze opgave.

Instituut Bijzonder Onderzoek

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Wijchen
Verantwoordelijke portefeuille	I. v.d. Scheur
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Afgevaardigde gemeente
Deelnemers	Wijchen, Beuningen, Druten, Heumen en Berg en Dal

Openbaar en gemeentelijk belang

Opsporing van oneigenlijk gebruik van uitkeringsgelden.

Visie

Behartiging van de gemeenschappelijke belangen op het gebied van de naleving van sociale zekerheidswetgeving. Dit betreft de naleving van de onderhoudsplicht en terugvordering van teveel ontvangen uitkering door (voormalige) uitkeringsgerechtigden, onderhoudsplichtigen en partners van (voormalig) uitkeringsgerechtigden. Een onderzoek tot bijzondere controle op de naleving vindt plaats na een daartoe strekkende opdracht van de deelnemende gemeente aan het Instituut Bijzonder Onderzoek. Het IBO wordt in stand gehouden door de gemeenschappelijke Regeling tussen de gemeente Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen en Wijchen. De gemeente Wijchen fungeert als centrumgemeente.

Beleidsvoornemens

Geen gegevens bekend

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	-81	-83	-83	-85	-86	-87
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	20,6%	22,7%	21,3%	21,3%	21,3%	21,3%
Resultaat verbonden partij	0	0	0	0	0	0
Omvang eigen vermogen verbonden partij	0	0	0	0	0	0
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	63	0	0	0	0	0

Toelichting

De deelnemende gemeenten dragen bij in het begrotingstekort.

De bijdrage wordt berekend op basis van het aantal inwoners per 1 januari van het betreffende jaar en het aantal afgewikkelde opdrachten.

Het IBO brengt éénmaal per jaar een voorschot in rekening bij de deelnemende gemeenten. Het IBO kan hierdoor aan haar betalingsverplichtingen voldoen. Als er onvoldoende geld mocht zijn, schiet de gemeente Wijchen voor.

Ontwikkelingen

In beginsel gaan wij uit van vertrouwen in onze inwoners. Maar soms is er sprake van misbruik en dat willen we aanpakken. Dit is belangrijk om draagvlak voor uitkeringen te behouden.

Risico's

In de begroting 2023 is rekening gehouden met een aantal onderzoeken door de sociale recherche. De kans bestaat dat meer onderzoeken plaatsvinden dan geraamd. Het risico schatten we in op 25% van € 90.000.

Leisurelands

Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties
Vestigingsplaats	Arnhem
Verantwoordelijke portefeuille	E. Weijers
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Afgevaardigde aandeelhoudersvergadering
Deelnemers	22 Gemeenten en een gemeenschappelijke regeling met recreatiegebieden in Gelderland en Noord Limburg.

Openbaar en gemeentelijk belang

Het in stand houden, optimaliseren en laagdrempelig toegankelijk houden van openbare recreatieplassen.

Visie

Leisurelands heeft de ambitie om in een sterk veranderende wereld en markt verder uit te groeien tot een nog slagvaardiger en toonaangevender recreatiebedrijf. Dat vraagt om een bij de tijd passend aanbod dat afgestemd is op de wensen en eisen van gasten (bezoekers, organisaties) en de op de gebieden gevestigde leisure ondernemers. Daartoe zal het productaanbod kwalitatief en kwantitatief verder worden verbreed en uitgebreid.

Beleidsvoornemens

Leisurelands wil het bezoeken van de recreatievoorzieningen laagdrempelig houden. Dit moet ervoor zorgen dat de recreatieplassen door meer inwoners worden bezocht. Bij het Wylmeer stond dit onder druk door de terugkerende algen-problematiek. Het uitbaggeren heeft helaas nog niet tot vermindering van blauwalg geleid. Leisurelands gaat samen met Wageningen Universiteit verder onderzoek doen naar het ontstaan van blauwalg.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	0	0	0	0	0	0
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	3.098 (1,57 %)	3.098 (1,57 %)	3.098 (1,57 %)	3.098 (1,57 %)	3.098 (1,57 %)	3.098 (1,57 %)
Resultaat verbonden partij	3.909					
Omvang eigen vermogen verbonden partij	79.651					
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	15.651					

Toelichting

Opgenomen zijn de cijfers van het laatst bekende verantwoordingsjaar 2021. De gemeente Berg en Dal verstrekt geen subsidie aan deze verbonden partij en Leisurelands keert geen dividend uit.

Ontwikkelingen

Leisurelands wil het gebied aantrekkelijk houden voor bezoekers, maar is ook op zoek naar mogelijkheden om het gebied verder te ontwikkelen. In 2021 zijn de gesprekken hierover opgestart. Deze gesprekken worden voortgezet als er meer bekend is over het onder controle krijgen van de blauwalg.

Risico's

Als de blauwalgproblematiek aanhoudt of groter wordt, is dat een bedreiging voor het recreatiegebied. De eerdere ingreep lijkt deels zijn effect te hebben gehad.

Milieusamenwerking Afvalverwerking Regio Nijmegen

Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties
Vestigingsplaats	Nijmegen
Verantwoordelijke portefeuille	A. ten Westeneind
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Algemeen Bestuur
Deelnemers	7 gemeenten in de regio Nijmegen

Openbaar en gemeentelijk belang

De MARN (Milieusamenwerking en Afvalverwerking Regio Nijmegen) is een samenwerking tussen de gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Mook en Middelaar, Nijmegen en Wijchen. Deze samenwerking richt zich op het brede terrein van milieu. Door de regionalisering van de Dar en de komst van de Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN) is het (regionale) belang van MARN op het gebied van projecten voor afval en milieu afgenomen.

MARN heeft als gemeenschappelijke regeling nog wel een belangrijke rol om namens de regiogemeenten het aandeelhouderschap in de ARN te behartigen. Tevens is in MARN verband een werkgroep actief over de mogelijkheden van ARN als energieproducent in combinatie met de energietransitie.

Visie

De MARN ondersteunt de deelnemende gemeenten bij de bescherming van het milieu op de onderwerpen afval, bodem, externe veiligheid, klimaat en energie.

Beleidsvoornemens

MARN heeft zelfstandig geen beleidsvoornemens. In ieder geval geeft MARN uitvoering aan het aandeelhouderschap van ARN BV. Daarnaast faciliteert MARN naar wens samenwerking tussen de regiogemeenten op de verschillende beleidsterreinen.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	58	46	47			
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	10,21%	10,83%	10,75%			
Resultaat verbonden partij	114	87	69	54	35	1
Omvang eigen vermogen verbonden partij	8.896	8.557	8.184			
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	2.886	2.609	2.335			

Toelichting

Cijfers zijn afkomstig van de jaarrekening 2021 en de begroting 2023 MARN.

Ontwikkelingen

Gemeente West Maas en Waal is uit de gemeenschappelijke regeling getreden per 1 januari 2022.

Risico's

De risico's van de MARN zijn beperkt. Het Algemeen Bestuur heeft in de notitie Weerstandsvermogen bepaald dat voor de afdekking van de risico's de begrotingspost Onvoorzien ad € 10.000 voldoende is.

Daarnaast is MARN aandeelhouder in ARN B.V. MARN houdt 51% van de aandelen, mede aandeelhouder Remondis houdt 49% van de aandelen. MARN heeft één lening (in verband met grondverkoop) aan ARN B.V. uit staan en geen garanties meer uitstaan naar ARN B.V. De lening is afgedekt met een eerste recht van hypotheek. Tevens heeft MARN met ARN B.V. een vast tarief met indexering voor het door de deelnemers in de MARN aangeleverde afval. Het risico dat MARN loopt bedraagt ten hoogste de waarde van de aandelen die MARN heeft in ARN B.V. Deze zijn gewaardeerd op verkrijgingsprijs en wel voor een waarde van € 1.701.675.

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Nijmegen
Verantwoordelijke portefeuille	I. v.d. Scheur / R. Barber / A. t. Westeneind
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Lid Dagelijks Bestuur/ Lid Algemeen Bestuur
Deelnemers	Beuningen, Druten, Heumen, Nijmegen, Mook en Middelaar, Wijchen, Berg en Dal

Openbaar en gemeentelijk belang

De MGR heeft twee modules, het Werkbedrijf en IRvN. De gemeente Berg en Dal is deelnemer in beide modules. Het Werkbedrijf voert voor de regiogemeenten de wettelijke re-integratie taken uit op grond van de Participatiewet. Daarnaast voert ze de wettelijke taken uit op grond van de Wet sociale werkvoorziening. De module IRvN voert een aantal ICT-taken uit voor de regiogemeenten. De platformfunctie faciliteert het gesprek tussen de gemeenten in het Rijk van Nijmegen over samenwerking.

Visie

In het koersdocument "In een goede relatie geef je elkaar de ruimte" staat een aantal principes gedefinieerd voor regionale samenwerking. Principes die tot stand zijn gekomen na een traject van ruim 2 jaar met raden en colleges:

1. Samenwerking haalt het maximale uit de uitvoering.
2. Samenwerking laat beleid een lokale aangelegenheid.
3. Samenwerking levert geen bestuurlijke drukte op.
4. Samenwerking gaat uit van ontkokering en integraliteit.

Het werkbedrijf en ICT Rijk van Nijmegen staan als modules van de MGR voor de uitdaging vorm te geven aan de eerste twee principes. Het is aan de MGR om invulling te geven aan de laatste twee principes. Dit wordt onder meer gedaan door de platformfunctie, waarmee gesprekken op het niveau van het Rijk van Nijmegen over thema's die meerdere gemeenten aangaan gefaciliteerd kunnen worden. Ook de overige ondersteuning van het bestuur, breder dan alleen voor wat betreft de invulling van de platformfunctie, val onder dit kopje. Hiermee is er aansluiting bij de praktijk, waarin dit ook geen gescheiden taken en werkzaamheden betreft.

Beleidsvoornemens

Met betrekking tot het Werkbedrijf zijn de voornemens:

- Meer arbeidsgehandicapten aan de slag.
- Dienstverlening aan statushouders.
- Invullen wettelijke verplichting beschut Werk Participatiewet.
- Verbeteren samenspel met afdelingen Inkomen en participatieconsulenten.
- De toegevoegde waarde per SW-medewerker wordt zoveel mogelijk op peil gehouden, ondanks het feit dat de inzetbaarheid van deze groep onder druk staat.
- Terugdringen van het hoge ziekteverzuim.
- Verder bouwen aan de keten van loonvormende arbeid.
- Kandidaten die zich ontwikkelen in de niet-loonvormende keten, de stap naar de loonvormende keten te laten zetten. Iemand die door bepaalde omstandigheden niet meer in staat is tot loonvormende arbeid, toe te leiden naar de lokale situatie voor een niet-loonvormende activiteit.

Met betrekking tot de platformfunctie zijn de voornemens:

- In samenwerking met de Agendacommissie drie regionale (raads)bijeenkomsten organiseren;
- De platformfunctie te evalueren en verbeteringen door te voeren.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	-7.291	-7.148	-6.923	-6.766	-6.439	-6.212
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	9,38%	8,56%	8,48%			
Resultaat verbonden partij	0	0	0	0	0	0
Omvang eigen vermogen verbonden partij	0	0	0	0	0	0
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	32.394	21.074	20.550	19.822	19.652	19.631

Toelichting

Ontwikkelingen

- Er wordt mogelijk een (sterk) aan de MGR gerelateerde detachingsstichting opgericht met als doel om een lastige bemiddelbare categorie werkzoekenden aan structureel werk te helpen. Het kan zijn dat het oprichten van de faciliteit juridisch nu niet meer nodig is doordat de "CAO aan de slag" ingaat. De lastig bemiddelbare kandidaten kunnen met deze CAO mogelijk in dienst worden genomen bij het Werkbedrijf waardoor de stichting niet meer nodig is. Het Werkbedrijf onderzoekt nog of dit inderdaad het geval is.
- Er vinden op dit moment evaluaties plaats van het Werkbedrijf, iRvN en de platformfunctie. Met de uitkomsten van de evaluatie wordt in 2022 aan de slag gegaan.

Risico's

Munitax Gemeentelijk belastingkantoor

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Beuningen
Verantwoordelijke portefeuille	R. Barber
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Afgevaardigde gemeente
Deelnemers	Beuningen, Heumen, Wijchen, Druten en Berg en Dal

Openbaar en gemeentelijk belang

Munitax is de uitvoeringsorganisatie van vijf regiogemeenten op het gebied van belastingen. Deze organisatie is ondergebracht bij de centrumgemeente Beuningen, op basis van de wet Gemeenschappelijke Regelingen.

De taken van Munitax zijn vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling en bestaan uit:

- de heffing en invordering van belastingen;
- de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ);
- het administreren van de relevante vastgoedgegevens;
- het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en aan derden.

Visie

Munitax staat voor kwaliteit en efficiënt werken. Dit merken de deelnemende gemeenten en hun inwoners. We zijn continu bezig met het optimaliseren van onze dienstverlening. Verbetering van (interne) processen, digitalisering en het uitbreiden en delen van onze kennis zijn daarbij essentieel. We zijn transparant naar de inwoners, bedrijven en deelnemende gemeenten. Informeel contact is daarbij erg belangrijk voor ons. Daarom moedigen we persoonlijk, telefonisch contact aan. Want een eenvoudig telefoontje met een van onze specialisten kan veel verhelderen.

Beleidsvoornemens

Geen gegevens bekend.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	-668	-665	-690	-655	-677	-699
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	23,80%	24,13%	23,84%	23,82%	23,77%	24,13%
Resultaat verbonden partij	0	0	0	0	0	0
Omvang eigen vermogen verbonden partij						
Omvang vreemd vermogen verbonden partij						

Toelichting

De deelnemende gemeenten dragen ieder voor hun aandeel bij in de kosten van de gemeenschappelijke regeling.

Cijfers zijn afkomstig uit de begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 van Munitax.

Ontwikkelingen

We verwachten een stijging van de kosten voor bezwaar en beroep. Dit is het gevolg van de toename van het aantal bezwaarschriften tegen de WOZ-beschikkingen. Er is zowel een toename van het aantal geschriften (bezwaarschriften en beroepschriften) als een toename van het aandeel bezwaren dat is ingediend door no cure no pay bureaus (ncnp). Dit is een landelijke trend. Alhoewel er alleen bij gegrond verklaarde bezwaren proceskosten worden uitbetaald, zorgt de stijging van het aantal bezwaren door ncnp-bureaus ervoor dat de uit te betalen proceskosten ook zullen stijgen. Daarom is een bedrag van circa € 60.000 als extra lasten opgenomen.

Sinds 2017 is er een verdubbeling van het aantal bezwaarschriften. Hier was de organisatie van Munitax niet op berekend. Uw raad heeft op 28 januari 2021 ingestemd met voorstel voor een uitbreiding van ons aandeel in de kosten van Munitax van € 70.000 voor 2021. Dit was nodig vanwege de extra capaciteit die nodig is op de functies van juridisch medewerker, WOZ-medewerker en op de functie van taxateur. Munitax verwacht deze uitbreiding ook in 2022 en 2023 nodig te hebben. Deze kosten zijn in de begroting meegenomen.

Door Munitax is dit jaar voor het eerst met een kaderbrief gewerkt. In de kaderbrief 2022-2025 is onderzocht welke mogelijkheden er zijn om naast de taakstelling uit de BRN nog extra bezuinigingen te realiseren. De conclusie van dit onderzoek is dat verdere bezuinigingen op dit moment niet haalbaar zijn.

Risico's

Omgevingsdienst Rijk van Nijmegen

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Nijmegen
Verantwoordelijke portefeuille	A. ten Westeneind
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Lid algemeen bestuur/Lid dagelijks bestuur
Deelnemers	Beuningen, Druten, Heumen, Nijmegen, Wijchen, Berg en Dal en provincie Gelderland

Openbaar en gemeentelijk belang

De ODRN behartigt de belangen van de deelnemers op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht.

Het doel van de vorming van de ODRN is het bereiken van een hogere kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Daarnaast hopen we door bundeling van de taken de efficiency te verbeteren.

Alle deelnemende gemeenten hebben hun milieutaken ingebracht (verplichting vanuit het Rijk). De gemeente Berg en Dal, gemeente Nijmegen, gemeente Beuningen, gemeente Heumen en de provincie Gelderland hebben ook de uitvoering van de bouwtaken (Wabo-breed) ingebracht.

Visie

De opgedragen taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving zodanig uitvoeren dat deze dienstbaar zijn aan een veilige fysieke leefomgeving. Hierbij vindt de uitvoering plaats op kwalitatief goed niveau, efficiënt en met het oog voor de klant. Extra aandacht wordt hierbij gegeven aan het toezicht op risicobedrijven en de vergunningverlening bij complexe bedrijven.

Beleidsvoornemens

Bij uitvoering van de taken gelden, naast wettelijke voorschriften, de beleids- en/of toetsingskaders die worden ingebracht door de deelnemers. Er wordt gestreefd naar zoveel mogelijk harmonisering van deze beleidskaders om éénduidige werkafspraken te kunnen maken. Een voorbeeld hiervan is het opstellen van een regionaal VTH-beleid. De ODRN bereidt zich voor op de komst van de Omgevingswet.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	-2.117	-2.137	-2.246	-2.246	-2.246	-2.246
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	9,95%	10,50%	10,43%	10,43%	10,43%	10,43%
Resultaat verbonden partij	599	0	0			
Omvang eigen vermogen verbonden partij	1.057	1.057	1.057			
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	4.071	3.035	2.983			

Toelichting

Cijfers zijn afkomstig van Jaarstukken 2021 en Begroting 2023 en Meerjarenraming 2024-2026 ODRN.

Ontwikkelingen

- Implementatie Omgevingswet
- Implementatie Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb)
- Ontwikkelplan ODRN
- Nieuwe financieringssysteem en vereenvoudigde PDC (vanaf 2023)

Risico's

Het totaal van de risico's bedraagt € 1.225.000. Omdat niet alle risico's zich tegelijkertijd zullen voordoen passen we een dempingsfactor toe van 0,61. Dit geeft een benodigd weerstandsvermogen van € 735.000. Als dekking voor optredende risico's is binnen de ODRN in de vorm van een algemene reserve € 457.704 beschikbaar. Dit betekent dat er voor een bedrag van € 277.776 (€ 735.000 - € 457.704) geen dekking van de risico's is, en dat over de deelnemers verdeeld wordt. Het aandeel van Berg en Dal hierin bedraagt € 17.317.

Stichting Rijk van Nijmegen@

Rechtsvorm	Stichtingen en verenigingen
Vestigingsplaats	Nijmegen
Verantwoordelijke portefeuille	I. v.d. Scheur
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Raad van advies
Deelnemers	De 7 gemeenten in het Rijk van Nijmegen en de Rabobank

Openbaar en gemeentelijk belang

RvN@ heeft als doel om de innovatiekracht van het MKB in het Rijk van Nijmegen te versterken om zo een topregio in Nederland te worden. Hierbij staan de thema's Food&Health, Circulair ondernemen en Smart&IT centraal. Het vergroten van de innovatiekracht van het MKB is ook een hoofddoel uit de Economische visie van de gemeente. Innovatie is belangrijk voor de concurrentiekracht van onze bedrijven. Daarnaast is er veel overlap tussen de thema's van RvN@ en onze economische thema's.

Visie

Om de sociaal-economische potentie van het MKB in het Rijk van Nijmegen te verzilveren, is het essentieel om de krachten in de regio te verbinden en te versterken in een intensieve samenwerking tussen inwoners, bedrijven, instellingen en gemeenten.

- Op regionaal niveau creëert RvN@ een cultuur van samenwerken, waarin communities over gemeentegrenzen heen samen sociaal-economische uitdagingen aanpakken. Het belang van relaties, partnerschappen en samenwerkingsverbanden is natuurlijk niet nieuw, maar het groeit. Daarom stimuleren ze dat communities hun kennis en ervaringen delen op virtuele en fysieke 'marktplaatsen'.
- RvN@ stimuleert projecten met kennis, toegang tot een groot netwerk en financiële middelen. Ook werven ze nieuwe projecten, die de economie aanjagen.

Beleidsvoornemens

De ambitie van RvN@ voor de periode 2020-2025 is: Het versterken van de innovatiekracht van het MKB in de regio Rijk van Nijmegen om een topregio van Nederland te worden. Een regio waarin de ontwikkeling van innovaties leidt tot meer economische groei in de vorm van o.a. vergroting van de arbeidsparticipatie, minder werkloosheid en behoud van talent voor de regio.

De ambitie is vertaald in drie strategische doelen:

- Het versterken van de samenwerking en kennisuitwisseling binnen de regio door het verbinden van MKB-bedrijven, overheden, studenten en (onderwijs)instellingen;
- Het behouden en ontwikkelen van talent voor het MKB in de regio Rijk van Nijmegen;
- Het bevorderen van markt- en productinnovaties in het MKB.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	-19	-22	-22	-22	-22	-22
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)						
Resultaat verbonden partij	2					
Omvang eigen vermogen verbonden partij	-24					
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	294					

Toelichting

Er zijn geen begrotingscijfers bekend.

Ontwikkelingen

Op 27 juni heeft RvN@ voor het eerst weer sinds de coronacrisis een grootschalig evenement kunnen organiseren. Zo'n 300 ondernemers, bestuurders, experts en studenten bezochten het Lifeport Festival Circulair in Nijmegen om aan de transitie naar een circulaire economie te werken.

RvN@ is voor de financiering sterk afhankelijk van de gemeenten en de Rabobank in het Rijk van Nijmegen. Dit maakt RvN@ kwetsbaar. Om deze reden is er in 2020 onderzoek gedaan naar andere inkomstenbronnen, met name uit het bedrijfsleven. Een projectwaardemodel is als meest kansrijke optie benoemd. Dit model houdt in dat RvN@ haar programmabureau gaat inzetten voor projectmanagement en uitvoering van innovatieve projecten die niet behoren tot de basisactiviteiten van RvN@. Uiteraard moeten deze projecten binnen de gekozen thema's en doelstellingen vallen. Zowel overheid, ondernemers als onderwijs kunnen hier tegen betaling gebruik van maken. In 2021 is RvN@ hiermee aan de slag gegaan. Zo heeft bijvoorbeeld voor de regio Arnhem Nijmegen de MKB-deal Sm@rt Together uitgevoerd. Daarnaast hebben wij medio 2022 RvN@ een opdracht gegund om ons te helpen het MKB te verduurzamen.

Risico's

RvN@ is voor financiering sterk afhankelijk van de gemeenten en Rabobank Rijk van Nijmegen. Bij een aantal gemeenten is de financiering van RvN@ onderwerp van discussie.

Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen

Rechtsvorm	Stichtingen en verenigingen
Vestigingsplaats	Elst
Verantwoordelijke portefeuille	E. Weijers
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Afgevaardigde gemeente
Deelnemers	33 gemeenten in de regio Arnhem Nijmegen

Openbaar en gemeentelijk belang

Het vergroten van het toeristisch marktaandeel van de Regio Arnhem Nijmegen.

Visie

De vrijetijdseconomie vormt een belangrijk onderdeel van de economie in de regio Veluwe Arnhem Nijmegen. Het streven naar economische groei binnen recreatie en toerisme zorgt voor meer bestedingen en werkgelegenheid. Hierdoor ontstaat een kwalitatief goed verblijfsklimaat. Een klimaat dat uitnodigt om te bezoeken, in te wonen en in te werken. TVAN heeft de ambitie een belangrijke partner te zijn in deze regionale ontwikkelingen.

Beleidsvoornemens

De missie van TVAN is het in gang zetten en beschikbaar stellen van een collectieve marketingaanpak die ingezet kan worden om duurzame groei te realiseren in de vrijetijdseconomie van de regio Veluwe Arnhem Nijmegen. Daarvoor werkt TVAN intensief samen met een grote hoeveelheid aan partners binnen en buiten de regio. Ze werken intensief samen met de provincie. TVAN zet naast promotie ook steeds meer in op bestemmingsontwikkeling en –management. In 2022 rolt TVAN haar nieuwe visie op gastheerschap in het Rijk van Nijmegen uit. Ze gaan werken met toeristische informatiepunten op plekken waar veel bezoekers zijn, naast een Brandstore in Nijmegen en een VVV in Groesbeek.

Bedragen x € 1.000

Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
2021	2022	2023	2024	2025	2026

Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	-43	-49	-44	-44	-44	-44
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)						
Resultaat verbonden partij	-6					
Omvang eigen vermogen verbonden partij	175					
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	789					

Toelichting

De gemeentelijke bijdrage is bepaald op basis van het aantal inwoners.

De bijdrage per inwoner is in 2021 in het Rijk van Nijmegen vastgesteld op € 1,27.

Ontwikkelingen

De gemeenten in het Rijk van Nijmegen hebben uniformering van de bijdrage aan TVAN afgesproken vanaf 2021. Dit leidt vanaf 2021 tot een lagere regionale bijdrage aan TVAN. Vanwege ontwikkelingen rondom gastheerschap en VVV's in de regio Nijmegen verwachten wij dat we dit bedrag moeten gaan inzetten voor verbeteringen rondom gastheerschap en VVV. Dit wordt nader ingevuld in 2022.

Risico's

Zes gemeenten in het Rijk van Nijmegen maken onderdeel uit van de GR. TVAN doet de marketing en promotie voor het Rijk van Nijmegen. Als één van de gemeenten besluit uit de GR te treden, betekent dit minder budget en marketingkracht voor het gehele Rijk van Nijmegen.

Veiligheidsregio Gelderland Zuid

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Nijmegen
Verantwoordelijke portefeuille	M. Slinkman
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Lid Dagelijks Bestuur/ Lid Algemeen Bestuur
Deelnemers	Berg en Dal, Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Heumen, Maasdriel, Neder-Betuwe, Nijmegen, Tiel, West-Betuwe, West Maas en Waal, Wijchen en Zaltbommel.

Openbaar en gemeentelijk belang

De VRGZ behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van hulpverlening en veiligheid.

Visie

De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid opereert in een samenleving die zich kenmerkt door snelle technologische en infrastructurele ontwikkelingen, een toenemende invloed van de media, individualisering, economische en demografische veranderingen en groter wordende veiligheidsrisico's. De veiligheidsregio signaleert deze maatschappelijke ontwikkelingen, speelt hier alert en proactief op in en stemt haar beleid en taakuitvoering hierop af.

De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid zorgt voor een snelle en goede geneeskundige hulpverlening en brandweerbijstand aan de inwoners van de regio.

De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid is leidend op het gebied van rampenbestrijding en crisisbeheersing. Zij neemt initiatief en zorgt voor coördinatie tussen gemeenten en alle betrokken organisaties op dit gebied. Zij levert meerwaarde door kwalitatief goede producten, bindend vermogen, betrouwbaarheid en een open communicatie.

Door opleiding, oefening en training, maar ook door het vergroten van het lerend vermogen en professionalisering van de informatievoorziening, zorgt de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid voor een optimale voorbereiding op grootschalige incidenten, rampen en crises.

De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid is een expert in het inschatten van veiligheidsrisico's en het voorkomen van onveilige situaties. Deze rol vervult zij via een krachtig netwerk, een proactieve en alerte houding en gevraagde en ongevroegde adviezen van hoogwaardig niveau.

Een focus op vernieuwen, verbeteren en professionele ontwikkeling maakt de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid tot een vanzelfsprekende en leidende partner in veiligheid.

Beleidsvoornemens

Het regionaal risicoprofiel is een inventarisatie en analyse van de in onze veiligheidsregio aanwezige risico's, inclusief relevante risico's uit aangrenzende gebieden. Het regionaal risicoprofiel is ook een instrument om inspanningen van gemeenten, crisispartners en regio's op elkaar af te stemmen om juiste beleidskeuzes te kunnen maken. Het regionaal risicoprofiel vormt de basis voor het door de veiligheidsregio, op grond van de Wet veiligheidsregio's (Wvr), vastgestelde regionaal beleidsplan. Het beleidsplan vormt het strategische beleidskader voor de veiligheidsregio en beschrijft de koers voor de komende vier jaar. Tevens is het conceptplan door de veiligheidsregio voorgelegd aan de diverse crisispartners en afgestemd met de aangrenzende veiligheidsregio's.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partij	-2.311	-2.447	-2.452	-2.492	-2.492	-2.492
Aandeel belang gemeente in verbonden partij (%)	5,78%	5,78%	5,78%	5,78%	5,78%	5,78%
Resultaat verbonden partij	1.789	0	0	0	0	0
Omvang eigen vermogen verbonden partij	7.071	5.684	4.351	4.262	4.262	4.262
Omvang vreemd vermogen verbonden partij	62.792	72.391	78.527	79.335	82.106	82.925

Toelichting

Cijfers zijn afkomstig van de Jaarstukken 2021 VRGZ en de Programmabegroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026.

Ontwikkelingen

Het regionaal risicoprofiel is een inventarisatie en analyse van de in onze veiligheidsregio aanwezige risico's, inclusief relevante risico's uit aangrenzende gebieden. Het regionaal risicoprofiel is geheel geactualiseerd en vormt de basis voor het door de veiligheidsregio, op grond van de Wet veiligheidsregio's (Wvr), vastgestelde regionaal beleidsplan.

Het beleidsplan vormt het strategische beleidskader voor de veiligheidsregio en beschrijft de koers voor de komende vier jaar.

Accenten in regionaal beleidsplan 2020-2023

- Samenwerking en afstemming.
- Risicogericht werken.
- Een weerbare samenleving.
- Een toekomstbestendige veiligheidsregio.
- Risico's met extra focus. Deze zijn: gevolgen cyberrisico's, gevolgen criminaliteit voor fysieke leefomgeving/ fysieke veiligheid, gevolgen extreem weer, gevolgen energietransitie.

Risico's

De algemene reserves C&R (Crisisbeheersing en Rampenplan) is onvoldoende op peil om daarmee de gewogen risico's volledig af te dekken. In het uiterste geval staan gemeenten garant voor het restant. Voor ons betekent dit theoretisch een risico van maximaal € 96.388.

Vitens N.V.

Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties
Vestigingsplaats	Arnhem
Verantwoordelijke portefeuille	R. Barber
Functie(s) betrokken bestuurder(s)	Afgevaardigde in Algemene Vergadering van Aandeelhouders
Deelnemers	Gemeenten en provincies in het verzorgingsgebied van Vitens

Openbaar en gemeentelijk belang

Het voorzien in schoon en veilig drinkwater.

Visie

Vitens wil water voor mensen laten werken. Door te zorgen voor een voortreffelijke dienstverlening, handige producten en diensten en betrouwbare informatieverstrekking. Daarom zoekt Vitens voortdurend naar verbeteringen. Waar iedereen zijn voordeel mee kan doen. De klant, het milieu, de economie en de maatschappij. Daarom gaat Vitens de dialoog aan over de rol van drinkwater, over thema's als duurzaamheid en innovatie, zowel nationaal als internationaal.

Waardevol water voor nu en in de toekomst. Dat is hun missie.

Vitens zorgt ervoor dat er 24/7 betrouwbaar water uit de kraan komt en voor goede service daaromheen. Daarnaast zet Vitens zich ook actief in om onze kostbare drinkwaterbronnen te beschermen.

Beleidsvoornemens

Vitens streeft ernaar dat haar klanten kunnen vertrouwen op de leveringszekerheid van drinkwater, een optimale kwaliteit en een zo laag mogelijke prijs. Deze continuïteitsdoelstelling is de brede en solide basis van ons bedrijf en daar doen we geen concessies aan. Om voldoende drinkwater van topkwaliteit te leveren, zijn we afhankelijk van een robuust toekomstbestendig zoetwatersysteem. Alleen op die manier kunnen wij als drinkwaterbedrijf beschikken over voldoende schone grondwaterbronnen. Dit kunnen we niet alleen. Door de verwachte toename van weersextremen door klimaatverandering en de grote infrastructurele veranderingen die de energietransitie met zich meebrengt, is het besef gegroeid dat het zoetwatersysteem in Nederland een gedeelde verantwoordelijkheid is van alle gebruikers.

Zowel drinkwaterbedrijven, waterschappen, natuurorganisaties, provincies als de landbouw moeten de handen ineenslaan voor een duurzaam watersysteem. Dit betekent dat we de grote zoetwatervoorzieningen zo goed mogelijk vast moeten houden en dat we verstandiger met ons zoete water om moeten gaan. Denk hierbij aan maatregelen waarbij we zowel het water bewaren en beschermen, als maatregelen waarbij bedrijven en consumenten besparen op het gebruik van water. We willen naar een watersysteem waar de landbouw zijn voordeel mee doet, de continuïteit van het drinkwater gegarandeerd is én waar de natuur overeind van blijft staan.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Jaarlijkse bijdrage Berg en Dal aan verbonden partijen	0	0	0	0	0	0
	Eind boekjaar 2021	Eind boekjaar 2022	Eind boekjaar 2023	Eind boekjaar 2024	Eind boekjaar 2025	Eind boekjaar 2026
Aandeel belang gemeenten in verbonden partijen (%)	13.352 gewone aandelen(0,23 %)	13.352 gewone aandelen(0,23 %)	13.352 gewone aandelen(0,23 %)	13.352 gewone aandelen(0,23 %)	13.352 gewone aandelen(0,23 %)	13.352 gewone aandelen(0,23 %)
Resultaat verbonden partijen	19.400	27.100	36.100	41.200		
Omvang eigen vermogen verbonden partijen	600.300	625.200	666.300	714.900		
Omvang vreemd vermogen verbonden partijen	1.387.800	1.462.100	1.550.100	1.639.800		

Toelichting

Cijfers zijn afkomstig van de Jaarstukken 2021 en de Financiële projectie 2022-2024. Voor de jaren 2025 en 2026 is geen prognose afgegeven.

Ontwikkelingen

Het financieel jaarplan 2020-2022 liet al op meerdere onderdelen een trendbreuk zien ten opzichte van voorgaande jaren. Het jaarplan 2022-2024 laat een verdere trendbreuk zien ten opzichte van 2021.

Het investeringsplan 2022-2031 laat een structurele verhoging zien. Er zal in 2022 gestuurd gaan worden op een bruto investeringsniveau van 260 miljoen euro. In de jaren daarna voorzien we een verdere stijging naar een hoger bruto investeringsbedrag van boven de 330 miljoen euro. Interne, externe en onvoorziene factoren brengen onzekerheden met zich mee ten aanzien van de realisatie hiervan.

Op de langere termijn verwacht Vitens het hogere investeringsniveau nodig te hebben om aan de drinkwatervraag te kunnen blijven voldoen, de effecten van klimaatverandering op te kunnen vangen en te voldoen aan wet- en regelgeving. Deze ontwikkeling heeft zijn weerslag op het balanstotaal (toename), rentedragende schulden (toename aan te trekken financiering), solvabiliteit en het uit te keren dividend.

Risico's

Het fenomeen droogteschade krijgt met de droogteperiodes en neerslagtekorten van afgelopen jaren in toenemende mate aandacht. Dit houdt risico in voor Vitens. Enerzijds vanuit de optiek van reputatie en draagvlak voor waterwinning, en anderzijds financieel (extra en onvoorziene schade-uitkeringen).

Het Investeringsplan vraagt meer van de organisatie dan zij op dit moment kan realiseren. De organisatie volgt een ingroeimodel om de stijging wel te kunnen realiseren. Hier is in 2020 en 2021 al een start mee gemaakt en dit wordt in 2022 doorgezet. De komende jaren zal de organisatie ook moeten doorgroeien in efficiëntie. De groei van de organisatie is mede gezien de omstandigheden op de arbeidsmarkt geen gegeven. Indien de organisatie niet in staat is (voldoende) mee te groeien is het gevolg daarvan dat de voorziene investeringen deels niet tijdig gedaan kunnen worden waarmee de realisatie van de strategische doelstellingen mogelijk in gevaar komt.

Grondbeleid

De paragraaf grondbeleid beschrijft de volgende onderwerpen:

1. Een visie op het grondbeleid in relatie tot de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
2. Een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
3. Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
4. Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
5. De beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Visie op en wijze van het grondbeleid

De Wet op de ruimtelijke ordening verplicht de gemeente om haar ruimtelijk beleid vast te leggen in een of meerdere structuurvisies. Sinds de herindeling per 1 januari 2015 zijn de vastgestelde visies ten aanzien van de kernen geldig gebleven. De gemeenteraad van Millingen aan de Rijn heeft op 29 januari 2013 de Structuurvisie Millingen aan de Rijn 2025 "Millingen is het Waard" vastgesteld. De gemeente legt in de structuurvisie de hoofdlijnen vast van het ruimtelijk beleid tot 2025. Ook benoemt de gemeente de manier waarop zij dit wil bereiken. Aan de structuurvisie is een uitvoeringsprogramma gekoppeld. De gemeenteraad heeft een strategische visie vastgesteld. Dit is een aanvulling op de structuurvisie. De strategische visie bestaat uit 10 punten die de bevolking het meest belangrijk vindt voor de toekomst van Millingen aan de Rijn.

De gemeenteraad van Ubbergen heeft op 6 oktober 2011 de structuurvisie "Buitengewoon Ubbergen 2020" vastgesteld. De structuurvisie geeft het ruimtelijk beleid voor een periode van 10 jaar weer.

De gemeenteraad van Groesbeek heeft op 21 juni 2012 de Strategische Visie Groesbeek 2025 vastgesteld. De gemeente schetst hiermee de koers van de gemeente richting het jaar 2025. Deze koers is integraal, gemeentebreed en vraagt om een nadere ruimtelijke concretisering in de vorm van een structuurvisie. De gemeenteraad van Groesbeek heeft op 27 juni 2013 dan ook de Structuurvisie Groesbeek 2025 vastgesteld. Het gemeentebestuur schetst met deze structuurvisie de strategie en kaders op hoofdlijnen voor de ruimtelijke ontwikkeling van Groesbeek. De structuurvisie zelf volgt in haar opbouw de pijlers uit de strategische visie.

Vanuit de Omgevingswet stellen we momenteel een Omgevingsvisie op, die een vertaling maakt van eerdere visies aangevuld met door de gemeenteraad vast te stellen ruimtelijke kaders/thema's.

Visie in relatie tot de begroting – Programma 3 Onze gemeente

In 2022 actualiseren we ons grondbeleid. De belangrijkste ontwikkelingen waar we rekening mee houden zijn:

Economie en werkgelegenheid

Begin 2020 is het bedrijventerrein De Hulsbeek bouwrijp opgeleverd. De verkoop van de kavels loopt voorspoedig. Er zijn nog twee vrije kavels op dit terrein waarvan één in optie. Daarnaast is er in de gemeente nog één vrije kavel over op bedrijventerrein Mies. Als de vraag na verkoop van die kavels nog groot is, bestaat de optie om de 2e fase van Hulsbeek in Groesbeek te ontwikkelen.

Wonen

Onze ambitie is een gevarieerd aanbod van duurzame, betaalbare en levensloopbestendige woningen. In 2019 is een woningmarktonderzoek uitgevoerd. Hieruit blijkt dat er tot en met

2029 ongeveer 1.200 woningen nodig zijn. In 2020 is daarom het Actieplan Wonen vastgesteld met een ambitiekader over de belangrijkste uitgangspunten, zoals 50% betaalbare woningbouw op nieuwe locaties. Inmiddels zijn voldoende locaties in beeld om tot dit aantal te komen. We houden daarbij rekening met 30% planuitval/vertraging en programmeren daarom 1.560 woningen. De lijst kent veelal inbreidingslocaties en transformaties. We zetten daarop in om het buitengebied te beschermen en om de leefbaarheid in de kernen te verbeteren door verouderde functies een nieuwe bestemming te geven.

Grondzaken

Doelstelling is het opzetten van actuele beleidskaders en een administratie. Deze zijn nodig om gepast te kunnen handelen bij vastgoed - en grondtransacties in het algemeen en bij verboden situaties in het bijzonder. De contracten zijn digitaal beschikbaar in onze eigendomsadministratie (vastgoed- en grondregistratiesysteem).

Nota grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid is een instrument om ruimtelijke doelstellingen te bereiken op het terrein van volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, economische ontwikkeling, openbare ruimte, infrastructuur, recreatie en natuur. Het grondbeleid is geen doel op zich, maar dienstbaar aan de hiervoor benoemde beleidsvelden. De wijze waarop we deze doelstellingen willen bereiken, is vastgelegd in de Nota grondbeleid.

Het grondbeleid van de gemeente Berg en Dal is verantwoord in de Nota grondbeleid gemeente Berg en Dal 2017. De gemeenteraad heeft deze nota op 13 juli 2017 vastgesteld. De raad geeft hierin de kaders aan waarbinnen het college en de ambtelijke organisatie het grondbeleid moeten uitvoeren. Wij kiezen in de nota voor een overwegend faciliterend beleid. De redenen hiervoor zijn beperken van het risico, de beperkte grondpositie en het ontbreken van middelen. Hierdoor komen grondverwerving en zelfstandige gronduitgifte niet vaak voor. Daar waar nodig kunnen we ook nu al kiezen voor een actief beleid indien meer regie gewenst is.

De bedoeling is om gelijktijdig met de invoering en implementatie van de nieuwe Omgevingswet en Aanvullingswet grondeigendom een nieuwe nota grondbeleid aan te bieden. In deze nota zullen we ook rekening houden met het "Didam-arrest". In dit arrest van 26 november 2021 (HR 2021.1778) heeft de Hoge Raad bepaald dat het gelijkheidsbeginsel van toepassing is bij onroerend goed transacties. De invoering van de nieuwe Omgevingswet en de Aanvullingswet grondeigendom is nu voorzien op 1 januari 2023. In de loop van dit jaar beginnen we met het opstellen van de nieuwe nota grondbeleid.

Grondprijzen gemeente Berg en Dal

Het College heeft in de vergadering van 14 december 2021 de nota grondprijzen voor 2022 vastgesteld. De uitgifteprijzen in de geactualiseerde grondexploitaties sluiten hier dan ook op aan. In het geval we een nieuwe grondexploitatie openen, laten we de uit te geven (bedrijfs)kavels extern taxeren.

In de loop van dit jaar vergelijken we de uitgifteprijzen met de uitgifteprijzen in omliggende gemeenten. De bedoeling is dat het college in december van dit jaar een nieuwe grondprijzennota vaststelt, die we vervolgens met ingang van 1 januari 2023 toepassen.

Tot slot laten we naar verwachting in 2023 de uitgifteprijzen (en mogelijk het grondprijzenbeleid) door een externe partij toetsen.

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 2019 heeft de gemeente Berg en Dal een positie in het kader van de vennootschapsbelasting voor het grondbedrijf. Dat komt doordat een aantal verliesgevende

complexen zijn afgesloten (Centrumplan Groesbeek) en een winstgevend complex (bedrijventerrein Hulsbeek) is toegevoegd. Dit betekent niet dat we al daadwerkelijk vennootschapsbelasting moeten betalen, maar wel dat we hierover afspraken moeten maken met de belastingdienst. Een kantoor gespecialiseerd in fiscaliteit en overheid ondersteunt ons bij dit onderwerp.

Te verwachten resultaat

Algemeen

Sinds de actualisatie van de grondexploitaties begin dit jaar is er veel veranderd op de markt voor gebiedsontwikkeling. De gemiddelde (langjarige) stijging van de kosten voor bouw- en woonrijpmaken is ongeveer 2%. In 2021 lag dat percentage vele malen hoger, namelijk op 7%. Eind vorig jaar werd verwacht dat stabilisatie zou gaan plaatsvinden, onder andere doordat de effecten van de corona crisis leken af te nemen.

Sindsdien is echter de oorlog in Oekraïne uitgebroken. De door de Europese Unie ingevoerde Rusland-boycot leidt er toe dat veel landen, waaronder Nederland, kampen met problemen van gas- en olietoevoer. Deze problematiek heeft een directe doorwerking in de energieprijzen, die fors zijn gestegen en naar verwachting nog verder zullen stijgen. Daarnaast wordt er normaal gesproken veel metaal en hout geïmporteerd uit Rusland en Oekraïne. De tot stilstand gekomen handelsstromen hebben geleid tot een schaarste aan bouwmaterialen, met aanzienlijke prijsstijgingen tot gevolg. Daarnaast zijn er ook veel lockdowns geweest in grote Chinese steden, waardoor internationale productieketens ook verstoord zijn. In meer algemene zin is ook de inflatie aanzienlijk harder gestegen dan we eind vorig jaar verwachtten.

Inmiddels is duidelijk dat er dit jaar nog geen stabilisatie van de belangrijke kosten- en opbrengstenparameters plaatsvindt. Ruimtelijke ontwikkelingen kunnen hierdoor onder druk komen te staan. Concreet betekent dit dat de kostenstijging die we voor 2022 niet op onze voorspelde 4% zal uitkomen, maar eerder tussen de 6% en 12% zal liggen. Voor ruimtelijke projecten waar werkzaamheden voor het bouw- en woonrijpmaken nog moeten plaatsvinden, heeft dit een negatief effect op de financiële haalbaarheid.

Complexen

In de administratie van de gronden maken we binnen de gemeente een onderscheid in:

- Bouwgrond In Exploitatie (de lopende grondexploitaties)
- Overige gronden (Materieel Vast Actief)
- Vorderingen op de balans (Faciliterend beleid)

Bouwgrond In Exploitatie (de lopende grondexploitaties)

Het complex Bouwgrond In Exploitatie verantwoorden we op de balans onder vlottende activa. Het gaat hier om projecten waarvoor de kaders door de raad zijn vastgesteld. De lopende grondexploitaties zijn in het kader van de jaarrekening op 14 juli 2022 vastgesteld. Hierbij is sprake van actief grondbeleid en dat betekent dat de gemeente risicodragend optreedt. Daarbij moeten we denken aan het zelf aankopen van gronden, het bouw – en woonrijp maken en vervolgens uitgifte van bouwrijpe gronden. De gemeentelijke kosten dekken we door het uitgeven van bouwrijpe gronden.

In het volgende overzicht staan de vier grondexploitaties inclusief de beoogde einddatum:

Bouwgrond in Exploitatie	Prognose einddatum
--------------------------	--------------------

Bedrijventerrein

Mies (Groesbeek)	31.12.2023
Hulsbeek (Groesbeek)	31.12.2023

Woningbouw

Kloosterpad West (Groesbeek)	31.12.2022
Schoollocatie 3e fase (Millingen a/d Rijn)	31.12.2024

Uit het overzicht blijkt dat we naar verwachting binnen een periode van drie jaar alle lopende grondexploitaties afsluiten. De vier lopende grondexploitaties zijn onderstaand samengevat:

Bedragen x €1.000

Project	Gerealiseerd	Nog te realiseren na 01.01.2022		Eindwaarde	Einddatum
	per 31.12.2021	Kosten	Opbrengsten	Saldo	
	A	B	C	D = B + C	E = A + D

Bedrijventerrein

Mies (Groesbeek)	-632	-103	657	554	-78	31.12.2023
Hulsbeek (Groesbeek)	-228	-94	1.126	1.032	804	31.12.2023

Woningbouw

Kloosterpad West (Groesbeek)	-116	-6	0	-6	-122	31.12.2022
Schoollocatie 3e fase (Millingen a/d Rijn)	-1	-110	223	113	112	31.12.2024

Voor de grondexploitaties met een verwacht negatief resultaat is bij de actualisatie in het kader van de jaarrekening een voorziening getroffen. Het overzicht hieronder geeft het saldo voorraad gronden onderhanden werken per 31 december 2021 weer:

Bedragen x € 1.000

Project	Boekwaarde per 31.12.2021 (A)	Voorziening per 31.12.2021 (B)	Saldo voorraad gronden per 31.12.2021 (C = A + B)
<i>Bedrijventerrein</i>			
Mies (Groesbeek)	-632	78	-554
Hulsbeek (Groesbeek)	-228	0	-228
Totaal Bedrijventerrein	-860	78	-782
<i>Woningbouw</i>			
Kloosterpad West (Groesbeek)	-116	122	6
Schoollocatie 3e fase (Millingen a/d Rijn)	-1	0	-1
Totaal Woningbouw	-117	122	5
Totaal	-977	200	-777

Uit het overzicht volgt dat voor de ontwikkeling Mies een voorziening is getroffen van € 78.115 en dat voor Kloosterpad West een voorziening is getroffen van € 121.628. Dat leidt tot een saldo onderhanden werken van € 776.340.

Per lopend project zoals verantwoord in het complex Bouwgrond In Exploitatie volgt een korte toelichting.

Bedrijventerrein Mies (Groesbeek)

De grondexploitatie voor Bedrijventerrein Mies bevindt zich in de afrondende fase. Er is reeds besloten om de laatst overgebleven kavel te splitsen. Inmiddels is die splitsing uitgevoerd en is de nieuwe ontsluiting aangelegd. Daarmee zijn alle kosten voor het bouwen woonrijpmaken van het gebied gerealiseerd. Eén van de twee kavels is reeds verkocht. De overgebleven kavel wordt aangeboden aan gegadigden op de wachtlijst. Naar verwachting sluiten we de grondexploitatie uiterlijk in 2023 af. De grondexploitatie laat een tekort zien, dit komt doordat er in eerdere jaren teveel tussentijdse winst is genomen. Wanneer we deze buiten beschouwing laten is sprake van een positief resultaat.

Bedrijventerrein Hulsbeek (Groesbeek)

De grondexploitatie voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein Hulsbeek laat een overschot zien. Alle benodigde gronden voor de ontwikkeling zijn in handen van de gemeente het bouw- en woonrijpmaken is grotendeels afgerond. De kosten voor de aanvullende maatregelen voor waterberging zullen duurder uitvallen dan we begin 2022 dachten. De hoogte van deze extra kosten zijn nog niet exact bekend, maar de grondexploitatie zal hierdoor naar verwachting een lagere eindwaarde kennen.

Voor drie van de vijf overgebleven kavels is reeds een koopovereenkomst getekend en één

is in optie bij een geïnteresseerde. De laatste vrije kavel wordt aangeboden aan de gegadigden op de wachtlijst.

Kloosterpad West (Groesbeek)

In de grondexploitatie voor de binnenstedelijke ontwikkeling zijn de kosten voor het bouw- en woonrijpmaken gerealiseerd en de grond is inmiddels verkocht aan de ontwikkelaar. Momenteel worden de laatste afrondende werkzaamheden uitgevoerd, de grondexploitatie sluiten we waarschijnlijk dit jaar nog af.

Schoollocatie 3e fase (Millingen aan de Rijn)

In 2021 is besloten om op de voormalige schoollocatie te Millingen aan de Rijn samen met Waardwonen 26 sociale huurappartementen te realiseren. Er moet nog gestart worden met het bouw- en woonrijpmaken van de locatie. Door onder andere de stijgende bouwkosten zullen de werkzaamheden wat vertraging oplopen. Het streven is om de gronden van de gemeente in 2023 te verkopen en om het project in 2024 geheel klaar te hebben.

Inzicht in gronden als materieel vaste activa

Wij zijn eigenaar van enkele percelen binnen de gemeente die we (nog) niet ontwikkelen. Deze gronden moeten we verantwoorden als materieel vaste activa. In onderstaande tabel is op hoofdlijnen een overzicht opgenomen van de boekwaarde per 31 december 2021.

<i>Bedragen x €1.000</i>	
Project	Boekwaarde per 31.12.2021
Complex Algemeen	369
Hemeltje	53
Derdebaan	120
Totaal	542

In het complex Algemeen zijn de gemeentelijke eigendommen verantwoord welke in het verleden zijn verworven. We verwachten op korte termijn geen ontwikkeling van plannen op deze gronden. Een voorbeeld is de mogelijke ontwikkeling van de 2e fase bedrijventerrein Hulsbeek. In 2021 hebben we 2 kavels aangekocht, de ene is aan de Cranenburgsestraat en de andere is aan de Derdebaan.

Vorderingen op de balans

Algemeen

Voor een aantal projecten geldt dat we als gemeente een ondersteunende rol innemen en daarmee dus niet actief risicodragend deelnemen. Deze projecten zijn op de balans verantwoord als vooruitbetaalde dan wel vooruit ontvangen bedragen. Het gaat om de volgende lopende projecten:

- Dekkerswald (Groesbeek)
- Heikant in de Horst (De Horst)
- Lieskes Wengs (Leuth)
- Jan Arntzstraat (Kekerdome)
- Morgenbad (Leuth)
- Schreven (Groesbeek)
- Wisselpad

In alle gevallen geldt dat een (anterieure) overeenkomst gesloten is met de betreffende ontwikkelaar. In deze overeenkomsten is bijvoorbeeld een bijdrage aan de gemeente opgenomen.

Dekkerswald

De gemeente heeft overeenkomsten gesloten betreffende de herontwikkeling en transformatie van het aan de Nijmeegsebaan gelegen woon – zorg complex Dekkerswald. In 2010 en 2016 zijn kosten in rekening gebracht voor het aanpassen van het bestemmingsplan om het terrein te kunnen inzetten voor het faciliteren van intramurale- en andere vormen van zorg.

In 2022 zijn tussen gemeente, ZZG en Oosterpoort afspraken gemaakt over het samen optrekken bij onderzoek naar transformatie van het zorginstellingen terrein dat Dekkerswald is naar een zorgzame woonbuurt waar ook reguliere woningen gerealiseerd kunnen worden.

Heikant in de Horst

Dit plan voorziet in de bouw van sociale huurwoningen, sociale koopwoningen en vrijesectorwoningen. Het risico van de gehele ontwikkeling ligt bij de ontwikkelaar. Een groot deel van het project zit in de afrondende fase, een deel van de openbare ruimte moet nog wel aangelegd worden. Die gronden worden naar verwachting in 2023 of 2024 overgedragen.

Lieskes Wengs (Leuth)

Op deze locatie is een kavel aangeboden welke naar verwachting nog in 2022 verkocht wordt. Op dat moment zijn de kosten die gemaakt zijn om deze ontwikkeling mogelijk te maken gedekt.

Jan Arntzstraat (Kekerdome)

De gemeente heeft met Oosterpoort projectontwikkeling BV in 2010 een realisatie – overeenkomst gesloten. Het plan voor herstructurering is destijds ‘on hold’ gezet vanwege de economische crisis en veranderde bouwopgave van Oosterpoort. De percelen zijn in bezit van Oosterpoort en zijn tijdelijk in gebruik gegeven als dorpsweide. Het vigerende bestemmingsplan heeft een capaciteit van 17 woningen. Oosterpoort is bezig met een verkenning naar de realisatie van woningbouw en het deels behouden van ‘t Hoanehart.

Morgenbad (Leuth)

Het bestemmingsplan Morgenbad Leuth is op 9 september 2016 vastgesteld door de gemeenteraad. Het bestemmingsplan maakt de realisatie van het nieuwe wijkje Kalfsheuvel mogelijk. Voor de eerste fase (14 huurwoningen) is al een vergunning verleend en de woningen zijn opgeleverd. Het uitwerkingsplan voor de 2e fase is op 23 april 2019

vastgesteld. Jan Oosterhout Ontwikkeling BV gaat de woningen bouwen maar heeft destijds aangegeven dat de verkoop stagneerde. Er wordt onderzocht welk woningbouwprogramma beter passend is voor de locatie. De overdracht van de openbare ruimte vindt na de realisatie van het bouwplan voor deze woningen plaats.

Schreven (Groesbeek)

De locatie Schreven in Groesbeek betreft een voormalige bedrijfslocatie binnen de bebouwde kom tussen de Kloosterstraat en de Gooiseweg. Een ontwikkelaar is bezig met de bouw van 31 nieuwe grondgebonden woningen met bijbehorende openbare ruimte. De oplevering is voorzien in 2023.

Wisselpad (Groesbeek)

We hebben een stuk grond in bezit aan het Wisselpad, tussen de Stationsweg en Doorsteek, te Groesbeek. Het perceel is momenteel onbebouwd, we onderzoeken of woningbouw op de locatie mogelijk is.

Nieuwe ontwikkelingen

Naast de beschreven lopende grondexploitaties en faciliterende projecten worden mogelijk enkele nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen gestart. Het gaat om de volgende projecten:

- Hüssenhoff fase 2
- Reomie terrein
- Locatie Knapheideweg
- Vijverhof
- Twee locaties Leuth
- Overige

Hüssenhoff fase 2

De huidige overstortvoorziening van riolering bevindt zich momenteel bovengronds naast de huidige wijk Hüssenhoff te Groesbeek. De intentie is om deze overstortvoorziening ondergronds te realiseren, waardoor bovengronds mogelijk ruimte ontstaat voor een 2^e fase van de woonwijk. Op dit moment onderzoeken we de mogelijkheden.

Reomie terrein

Om aan de woningbehoefte te voldoen is besloten om woningbouw op het huidige Reomieterrein mogelijk te maken. De gemeente was al langere tijd voornemens om dit terrein te herontwikkelen. Inmiddels is er een intentieovereenkomst getekend met ontwikkelaar Schipper Bosch. Schipper Bosch is inmiddels eigenaar van de voormalige Reomie (automaterialen) terrein. Zij ontwikkelen een plan voor circa 200. De ontwerp bestemmingsplanprocedure zal dit jaar nog worden opgestart. De gemeente heeft een faciliterende rol, het kostenverhaal wordt in de nog te sluiten anterieure overeenkomst geregeld.

Locatie Knapheideweg

Langs de Knapheideweg, aan de rand van de kern Groesbeek, ligt het terrein van een voormalig tuincentrum. Om aan de woningbehoefte in de kern te voldoen wordt onderzocht of op deze locatie woningen gerealiseerd kunnen worden. De intentie is om ongeveer 50 woningen te realiseren. Er is inmiddels een intentieovereenkomst gesloten en het ontwerp bestemmingsplan is in juli '22 ter visie gelegd.

Vijverhof

Tegen de grens van Nijmegen aan ligt Vijverhof. In de huidige situatie bevinden zich hier seniorenwoningen van ZZG, zowel flats als bungalows. Het plan is om een deel van het gebied te herontwikkeling om meer (reguliere) woningbouw te realiseren. Momenteel zijn gesprekken gaande om de mogelijkheden te verkennen, de gemeente zal een puur faciliterende rol op zich nemen.

Twee locaties Leuth

Met ontwikkelaar Jansen Bouwontwikkeling is er een intentieovereenkomst gesloten om op twee locaties in Leuth woningbouw te ontwikkelen. Het gaat hierbij om de Pastoor van Tielstraat (sportveld) en de Bredestraat (voormalige agrarische locatie). In totaliteit gaat het hierbij om ongeveer 50 woningen. Als gevolg van het vertrekken van VVLK wordt momenteel onderzocht of de locatie Pastoor van Tielstraat zich leent voor verdere uitbreiding met ongeveer 50 woningen.

Overige

Hier willen we nog een aantal locaties benoemen waarvoor wordt onderzocht of de gemeente woningbouwprojecten kan faciliteren. Het gaat om:

- DAC-terrein;
- Muntberg;
- Woningbouw in Breedeweg (ten noorden van sportpark Groesbeekse Boys);
- Centrum Groesbeek (locatie tussen de Burgermeester Ottenhoffstraat en de Dorpsstraat).

Voor deze ontwikkelingen wordt nog gekeken wat de mogelijkheden zijn, er zijn dus nog geen anterieure overeenkomsten voor gesloten.

Beleidsuitgangspunten reserves en voorzieningen

Reserves

Er zijn op dit moment geen reserves die een directe relatie hebben met grondexploitaties.

Voorzieningen

In het Besluit Begroting en Verantwoording is aangegeven dat het treffen van een afboeking of een voorziening direct gebeurt bij een verwacht verlies ter grootte van dit volledige verlies. Per 1 januari 2022 kennen de grondexploitaties voor Mies (€ 78.000) en Kloosterpad West (€ 122.000) een tekort. Gezien de tekorten lager zijn dan in 2021 de verwachting was, zijn de voorzieningen voor beide locaties naar beneden bijgesteld.

Financiële begroting

Inleiding

Met het vaststellen van de Programmabegroting geeft de raad het college opdracht tot het realiseren van het programmaplan en autoriseert het college tot het doen van de daarvoor benodigde uitgaven (lasten) en het realiseren van inkomsten (baten). In dit deel van de financiële begroting vindt u naast een overzicht van de baten en lasten per programma ook een overzicht met het verloop van het financieel meerjarenperspectief (FMP) met een toelichting daarop.

Financiële kaders

Voor het opstellen van de financiële begroting hebben wij de volgende uitgangspunten gehanteerd.

Loonontwikkeling	cao/3,60%
Prijzontwikkeling / inflatiecorrectie	3,00%
Rente	1,50%
Leges m.u.v. bouwleges	diversen
Bouwleges	volgt bouwkosten
Toeristenbelasting	geen stijging conform afspraak
Forensenbelasting	geen stijging conform afspraak
OZB-woningen	+ 3,40%
OZB-niet-woningen	+ 3,40%
Overige rechten	+ 3,40%
Afvalstoffenheffing	100% kostendekkendheid
Rioolheffing	+ 3,40%

Aantal inwoners:

- per 01-01-2023	35.000
- per 01-01-2024	35.000
- per 01-01-2025	35.000
- per 01-01-2026	35.000

Wij werken in onze kostenraming niet met algemene indexen. Er is voor het betreffende begrotingsjaar (in dit geval 2023) zo reëel mogelijk geraamd. Dit prijsniveau houden we constant in de meerjarenraming. Hiermee sluiten wij aan bij de methodiek die we hanteren bij het ramen van de algemene uitkering ("constante prijzen").

Voor de prijsontwikkeling, die we gebruiken bij de berekening van tarieven, is aansluiting gezocht bij het percentage van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Dit percentage is berekend door het CPB (Centraal Plan Bureau) en is voor 2023 3,0%.

Voor verdere informatie over de tariefstijgingen verwijzen we naar de paragraaf lokale heffingen.

Overzicht baten en lasten

In onderstaande tabel vindt u een overzicht van de baten en lasten per programma. Dit levert een raming op van het saldo van de rekening van baten en lasten. Vervolgens is een aantal toevoegingen en onttrekkingen uit de reserves geraamd. Dit resulteert in het resultaat van de rekening van baten en lasten.

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2022 actueel			Begroting 2023			Vershil 2022/2023
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Saldo
Inwoner	13.849	-54.032	-40.183	12.256	-51.574	-39.318	864
Onze buurt	11.268	-26.419	-15.151	11.441	-26.787	-15.345	-194
Onze gemeente	2.433	-10.145	-7.712	2.299	-8.441	-6.143	1.569
Ons geld	74.997	-6.483	68.514	79.462	-7.740	71.722	3.208
Overhead	0	-9.904	-9.904	0	-11.574	-11.574	-1.671
Saldo rekening baten en lasten	102.547	-106.982	-4.435	105.458	-106.116	-659	3.777
Toevoeging aan	-	-358	-358	-	-330	-330	28
Onttrekking aan	4.933	-	4.933	1.337	-	1.337	-3.596
Resultaat rekening baten en lasten	107.479	-107.340	139	106.795	-106.447	348	209

Incidentele baten en lasten

Een goed beeld van de financiële positie van de gemeente vereist ook inzicht in de incidentele baten en lasten die in de begroting zijn verwerkt.

Hieronder vindt u een overzicht van de incidentele baten en lasten met daarop een toelichting.

	Bedragen x € 1.000			
	2023	2024	2025	2026
Programma Inwoner				
<i>Incidentele baten en lasten tot en met Voorjaarsnota 2022</i>	0			
<i>Incidentele baten en lasten Programmabegroting 2023</i>	0	-	-	-
Totaal programma Inwoner	-	-	-	-
Programma Onze Buurt				
<i>Incidentele baten en lasten tot en met Voorjaarsnota 2022</i>	0			
<i>Incidentele baten en lasten Programmabegroting 2023</i>				
2.1 Actualisatie bomenlijst	-20	-	-	-
2.2 Achterstallig onderhoud kunstwerken	-25	-	-	-
2.3 Vervangen ballenvangers Germania	-17	-	-	-
Totaal programma Onze Buurt	-62	-	-	-
Programma Onze Gemeente				
<i>Incidentele baten en lasten tot en met Voorjaarsnota 2022</i>				
3.1 Opbrengst grondverkoppen Hulsbeek	300	-	-	-
<i>Incidentele baten en lasten Programmabegroting 2023</i>	0	-	-	-
Totaal programma Onze Gemeente	300	-	-	-
Programma Ons geld				
<i>Incidentele baten en lasten tot en met Voorjaarsnota 2022</i>	0			
<i>Incidentele baten en lasten Programmabegroting 2023</i>				

	0	-	-	-	-
Totaal programma Ons geld		-	-	-	-
Programma Overhead					
<i>Incidentele baten en lasten tot en met Voorjaarsnota 2022</i>	0				
<i>Incidentele baten en lasten Programmabegroting 2023</i>	0	-	-	-	-
Totaal programma Overhead		-	-	-	-
Totaal exploitatie		238	-	-	-
Reserves					
<i>Incidentele baten en lasten tot en met Voorjaarsnota 2022</i>	0	-	-	-	-
<i>Incidentele baten en lasten Programmabegroting 2023</i>	0	-	-	-	-
Totaal reserves		-	-	-	-
Totaal		238	-	-	-

2.1 Actualisatie bomenlijst

Voor het actualiseren van de bomenlijst is in 2023 eenmalig € 20.000 nodig.

2.2 Achterstallig onderhoud kunstwerken

Na een inspectie is gebleken dat er sprake is van achterstallig onderhoud aan kunstwerken. Hiervoor is in 2023 eenmalig € 25.000 nodig.

2.3 Vervangen ballenvangers Germania

De ballenvangers bij Germania is in 2023 € 17.000 nodig.

3.1 Opbrengst grondverkoop Hulsbeek

We verwachten in 2023 de ontwikkeling van het plan Hulsbeek voor een bedrag van € 300.000 aan kavels te verkopen. Daarna is de verwachting dat alle grond is verkocht.

Financieel MeerjarenPerspectief

Het Financieel MeerjarenPerspectief (FMP) ziet er voor de komende jaren als volgt uit:

	<i>Bedragen x € 1.000</i>			
	2023	2024	2025	2026
FMP na Voorjaarsnota 2022	-2.300	-2.551	-1.831	1.831
Ontwikkeling saldo programmabegroting 2023	2.648	2.823	2.367	-3.791
Actueel FMP	348	272	535	-5.622
<i>waarvan incidenteel</i>	238	0	0	0
<i>structureel</i>	110	272	535	-5.622
FMP in begroting 2023	348	272	535	-5.622

Een begroting is structureel sluitend als deze sluitend is op basis van de structurele lasten en structurele baten. Incidentele lasten en baten blijven hierbij buiten beschouwing. Wanneer in dit kader het begrotingsjaar zelf (2023) niet sluitend is, wordt gekeken of het laatste jaar van de meerjarenraming (2026) structureel sluitend is.

De begroting 2023-2025 is meerjarig structureel sluitend. Het jaar 2026 is niet structureel sluitend. We gaan er van uit dat het Rijk de komende jaren met een oplossing komt.

Hieronder staat de specificatie van het FMP.

	<i>Bedragen x € 1.000</i>			
	2023	2024	2025	2026
FMP t/m Voorjaarsnota 2022	-2.300	-2.551	-1.831	-1.831
Kapitaallasten (exclusief riolering)	303	289	-197	-262
Salaris- en inhuurkosten	-2.021	-1.938	-1.948	-1.955
Overige kosten bedrijfsvoering	-136	-272	-352	-339
Salariskosten bestuur en griffie	-39	-39	-39	-39
Afdrachten en leges Burgerzaken	7	75	75	103
Presentiegelden verkiezingen	-20	-20	-20	-20
Bijstelling contributie VNG en bijdrage fonds GGU	-39	-39	-39	-39
Treasury	-90	-289	-424	-439
Bijdrage Munitax	-27	-40	-49	-71
Actualisatie opbrengst ozb	212	212	212	212
Algemene uitkering	7.599	8.279	8.010	1.808
Stelpost inflatie en energiekosten	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Mutaties reserves	153	79	32	33
Bijdrage VRGZ	-22	-62	-62	-62
Bijdrage Groene Metropool Regio	-51	-51	-51	-51
Inspecties wegen	-	-	-	-50
Verkeersmaterialen	-20	-20	-20	-20
Onderwijshuisvesting gemeentelijke heffingen	-13	-13	-13	-13
Leerlingenvervoer	35	-3	-52	-102

Subsidie Forte Welzijn	-40	-40	-40	-40
Vervanging toestellen en inventaris sporthallen	-20	-44	-89	-17
Vervangen ballenvangers Germania	-17	-	-	-
Achterstallig onderhoud kunstwerken	-25	-	-	-
Indexering subsidie bibliotheek	-19	-19	-19	-19
Actualisatie bomenlijst	-20	-	-	-
Inspecties GGD Kinderopvang	10	10	10	10
Subsidie dorps- en buurthuizen	-30	-30	-30	-30
Inburgering	-12	-12	-12	-12
Participatiewet/BBZ	-13	-13	-13	-13
Minimabeleid	-97	-97	-97	-97
Bijdrage MGR	62	83	84	32
Sociale werkvoorziening	-114	-132	-134	146
Rolstoel, woon en vervoersvoorzieningen	-166	-168	-168	-168
Bijdrage DRAN	86	78	87	20
Huishoudelijke hulp	-201	-201	-201	-201
Wmo klassiek	-25	-25	-25	-25
Sociaal Domein	-451	-433	354	354
Bijdrage GGD	-39	-39	-39	-39
Riolering/ Rioolheffing	251	256	274	286
Afval/ Afvalstoffenheffing	220	195	196	178
Bijdrage ODRN	-208	-273	-273	-273
Uitvoering Klimaatakkoord	-125	-125	-125	-125
Diverse kleine mutaties en afronding	-54	-64	-59	-63

College 19-07-2022

Terugdraaien 1%, 2% en 3% generieke korting GR-en	-156	-156	-156	-156
BasisRegistratie Ondergrond (BRO)	-50	-50	-50	-50
Terugdraaien bezuiniging groot onderhoud wegen	-255	-255	-255	-255
Terugdraaien bezuiniging dagelijks onderhoud wegen	-50	-50	-50	-50
Terugdraaien bezuiniging huur consultatiebureaus	-23	-23	-23	-23
Terugdraaien bezuiniging maatwerk GGD	-30	-30	-30	-30
Terugdraaien bezuiniging bibliotheek	-75	-75	-75	-75
Mantelzorgondersteuning	-20	-20	-20	-20
Subsidie instandhouding gemeentelijke monumenten	-31	-31	-31	-31
Leges Monumentenactiviteiten	-1	-1	-1	-1
Inkomsten zwembad de Lubert	-15	-15	-15	-15
Aanpak graffiti en vuil	-10	-10	-10	-10
Subsidie Vrijheidsmuseum	-20	-20	-20	-20
Maatjesproject Forte Welzijn	-25	-25	-25	-25
Schuldhulpbuddy's	-10	-10	-10	-10
Ondersteunen inwonersinitiatieven	-85	-85	-85	-85

Basisbanen (participatiebanen)	-	-80	-200	-200
Aanpak jeugdoverlast	-70	-70	-70	-70
Uitzetting regiocapaciteit jeugd	-86	-102	-129	-140
Herdenkingsprogramma Vrijheid (organisatie en uitvoering)	-25	-25	-25	-25
Exploitatiebijdrage fiets-voetveer Bommel- Ooij	-20	-20	-20	-20
Archeologie	-8	-8	-8	-8
Controles brandveiligheid en thema's horecabedrijven	-20	-20	-20	-20
Dagbesteding volwassenen	-50	-50	-50	-50

FMP in begroting 2023	348	272	535	-5.622
------------------------------	------------	------------	------------	---------------

<i>waarvan incidenteel</i>	238	-	-	-
<i>waarvan structureel</i>	110	272	535	-5.622

Verwachte balans

Hier vindt u de volgende onderdelen:

- de verwachte balans
- de reserves met toelichting
- de voorzieningen met toelichting

Verwachte balans

Bedragen x € 1.000

A C T I V A	1-1- 2023	31-12- 2023	31-12- 2024	31-12- 2025	31-12- 2026
<u>Vaste activa</u>					
Materiële vaste activa	105.293	112.175	123.463	121.347	121.426
Financiële vaste activa	11.486	11.447	11.426	11.408	11.393
Totaal vaste activa	116.779	123.623	134.889	132.755	132.819
<u>Vlottende activa</u>					
Vorraden	135-	945-	113-	-	-
Vorderingen	6.500	6.500	6.500	6.500	6.500
Liquide middelen	250	250	250	250	250
Overlopende activa	250	250	250	250	250
Totaal vlottende activa	6.865	6.055	6.887	7.000	7.000
Totaal activa	123.643	129.677	141.777	139.755	139.819

Bedragen x € 1.000

P A S S I V A	1-1- 2023	31-12- 2023	31-12- 2024	31-12- 2025	31-12- 2026
<u>Vaste passiva</u>					
Eigen vermogen	43.810	42.803	41.834	40.911	39.987
Voorzieningen	9.214	8.276	8.017	7.928	7.678
Langlopende schulden	47.562	50.609	52.617	54.424	56.440
Totaal vaste passiva	100.586	101.688	102.468	103.264	104.105
<u>Vlottende passiva</u>					
Kortlopende schulden	17.057	21.989	33.309	30.491	29.714
Overlopende passiva	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Totaal vlottende passiva	23.057	27.989	39.309	36.491	35.714
Totaal passiva	123.643	129.677	141.777	139.755	139.819

Reserves

Hieronder vindt een overzicht van de reserves met een toelichting.

Bedragen x € 1.000

Nummer	Reserve	Stand	Mutaties 2023		Stand
		1-1-2023	Onttrekking	Toevoeging	31-12-2023
1.1. Algemene reserves					
891400000	Algemene Reserve vrij aanwendbaar	7.665	-	27	7.691
891400010	Vaste Algemene reserve	17.220	-	-	17.220
899000000	Reserve Rekeningresultaat	1.420	-355	-	1.065
899000000	Saldo vorig dienstjaar	-	-	-	-
899000000	Saldo huidig dienstjaar	-	-	-	-
Totaal 1.1. Algemene reserves		26.305	-355	27	25.976
1.2. Bestemmingsreserves					
853000000	Bestemmingsreserve Onderhoud Gymzalen	109	-	38	146
855000010	Bestemmingsreserve Natuur en Landschap	122	-	-	122
855000020	Bestemmingsreserve Groenblauwe diensten	1.478	-73	22	1.428
857000000	Reserve Speeltuinen	91	-	-	91
872000000	Bestemmingsreserve aanpak extreme wateroverlast	900	-14	14	900
892200000	Bestemmingsreserve Lopende projecten (gelabeld)	762	-174	20	609
896000000	Bestemmingsreserve Kapitaallasten	14.042	-722	211	13.531
Totaal 1.2. Bestemmingsreserves		17.505	-982	304	16.827
Totaal 1. Reserves		43.810	-1.337	330	42.803

Algemene reserves

Algemene reserve

De Algemene reserve zetten we af tegen de risico's bij het bepalen van het weerstandsvermogen. De benodigde omvang is afhankelijk van de weerstandsratio en de vaste algemene reserve. Dit bepalen we jaarlijks bij de vaststelling van de begroting. Bij de vaststelling van de begroting 2020 is bepaald dat we de verhoging van de toeristenbelasting in 2 jaar zouden realiseren. De lagere opbrengst in 2020 is ten laste van de algemene reserve gebracht. In de jaren 2022-2026 voegen we daarom jaarlijks € 26.500 toe aan de algemene reserve.

Vaste algemene reserve

De reserve is gevormd om de risico's die wij als gemeente lopen af te dekken.

Reserve rekeningresultaat

De bestemmingsreserve rekeningresultaat is ontstaan bij het vaststellen van de jaarrekeningen 2014 van de voormalige gemeenten Millingen aan de Rijn, Ubbergen en Groesbeek. Door de gemeenteraad is besloten deze reserve in te zetten voor de tekorten in de (meerjaren)begroting. We halen bij een tekort een bedrag uit deze reserve, waardoor in een volgend (begrotings)jaar het bedrag meerjarig kleiner is. Van 2023 tot 2026 halen we jaarlijks € 355.065 uit deze reserve.

Bestemmingsreserves

Reserve onderhoud gymzalen

Deze reserve heeft als doel het dekken van de kosten voor groot onderhoud van de gymzalen en de egalisatie van de exploitatiekosten over een langere periode. We voegen ieder jaar € 36.000 toe aan deze reserve.

Reserve Natuur en Landschap

De reserve heeft tot doel, het beschikbaar houden van middelen voor natuur en landschap. De werkelijke uitgaven en de begrote uitgaven worden niet altijd binnen een boekjaar afgewikkeld. Om middelen beschikbaar te houden is deze reserve gevormd. We verrekenen tekorten en overschotten via deze reserve. Bij de jaarrekening 2023 bepalen we welk bedrag we moeten verrekenen met deze reserve.

Reserve Groenblauwe diensten

De reserve heeft als doel het dekken van de kosten voor de uitvoering van het project Groen-Blauwe diensten. Jaarlijks halen we € 72.500 uit de reserve voor de beheersvergoedingen. In 2023 voegen we de rente (€ 22.176) toe aan de reserve.

Reserve speeltuinen

De reserve heeft tot doel, het beschikbaar houden van middelen voor speeltuinen. We verrekenen tekorten en overschotten via deze reserve. Bij de jaarrekening 2023 bepalen we welk bedrag we moeten verrekenen met deze reserve.

Reserve aanpak extreme wateroverlast

Deze reserve is gevormd bij het vaststellen van de begroting 2018 (aangenomen motie). In 2021 tot 2023 gaan we diverse projecten uitvoeren om extreme wateroverlast te verminderen/te voorkomen. Die investeringen moeten we activeren en leiden tot jaarlijkse kapitaallasten. We zetten deze reserve in om de kapitaallasten af te dekken. Er zijn grotere investeringen nodig om het wateroverlast in de toekomst tegen te gaan.

Reserve Lopende projecten (gelabeld)

De reserve heeft als doel het dekken van de uitgaven aan lopende projecten, waarvoor de raad een krediet beschikbaar heeft gesteld. Daarnaast voegen we vanaf 2017 jaarlijks € 20.000 aan de reserve toe voor de uitvoering van het lustrum Vrijheid en herinnering dat elke vijf jaar plaatsvindt. In 2023 halen we € 173.524 uit de reserve voor het project Implementatie Omgevingswet en Stimuleringslening duurzaamheidsmaatregelen non-profitorganisaties.

Reserve Kapitaallasten

De reserve heeft als doel het dekken van de geactiveerde activa (investeringen). In 2023 voegen we € 210.636 rente toe aan de reserve. Daarnaast halen we € 722.426 uit de reserve om de diverse kapitaallasten van de diverse investeringen te dekken.

Voorzeningen

Hieronder vindt u een overzicht van de voorzieningen met een toelichting.

Bedragen x € 1.000

Nummer	Voorzeningen	Stand 1-1-2023	Mutaties 2023		Stand 31-12-2023
			Onttrekking	Toevoeging	
2.1. Voorzeningen t.b.v. verplichtingen e/o risico's					
800100000	Voorziening Pens.verpl.vm wethouders	4.082	-191	120	4.010
800100010	Voorziening Wachtgeldverpl.vm wethouders	380	-172	-	208
896000010	Voorziening (Voormalig) personeel	27	-27	-	-
Totaal 2.1. Voorzeningen t.b.v. verplichtingen e/o risico's		4.489	-391	120	4.218
2.2. Voorzeningen t.b.v. door derden beklemde middelen					
872200000	Voorziening Riolering	2.865	-199	-	2.666
Totaal 2.2. Voorzeningen t.b.v. door derden beklemde middelen		2.865	-199	-	2.666
2.3. Voorzeningen t.b.v. lastenegalisatie					
821000020	Voorziening Onderhoud wegen	1.004	-1.689	1.278	593
852000000	Voorziening gebouwen sport	119	-190	154	82
861000010	Voorziening gebouwen welzijn	247	-60	90	277
804000000	Voorziening gebouwen overig	491	-216	164	440
883000000	Voorziening verwacht verlies grondexploitatie	-	-	-	-
Totaal 2.3. Voorzeningen t.b.v. lastenegalisatie		1.860	-2.155	1.686	1.391
Totaal 2. Voorzeningen		9.214	-2.745	1.806	8.276

Voorzeningen ten behoeve van verplichtingen en/of risico's

Voorziening Pensioenverplichtingen voormalige wethouders

Deze voorziening heeft als doel het afdekken van de pensioenverplichtingen van (voormalige) wethouders. Jaarlijks bepalen we op basis van actuariële berekeningen de stand van de toekomstige pensioenen. Uit de voorziening betalen we jaarlijks de reeds ingegane pensioenen en wachtgelden. We verwachten jaarlijks € 120.000 aan de voorziening toe te moeten voegen om de voorziening op het noodzakelijke peil te houden. De werkelijke toevoeging gebeurt op basis van actuariële berekeningen.

Voorziening Wachtgeldverplichtingen voormalige wethouders

Deze voorziening heeft als doel het afdekken van de wachtgeldverplichtingen van voormalige wethouders. In 2023 halen we € 172.000 uit de voorziening.

Voorziening Voormalig personeel

Het doel van de voorziening is het egaliseren van de verplichtingen voor voormalig personeel. In 2023 halen we € 27.000 uit de voorziening.

Voorzieningen ten behoeve van door derden beklemde middelen

Voorziening Riolering

In de notitie riolering van de commissie Bbv is bepaald dat we de overschotten bij de rioolheffing in een voorziening moeten opnemen. De reden hiervan is dat een voorziening niet vrij inzetbaar is en dat de middelen beschikbaar blijven voor de riolering.

Het doel van de voorziening is het opvangen van schommelingen in de exploitatie voor wat betreft de kosten en opbrengsten van het rioolstelsel. We verwachten in 2023 € 198.641 uit de voorziening te halen.

Voorzieningen ten behoeve van lastenegalisatie

Voorziening Onderhoud wegen

Het doel van deze voorziening is het dekken van de onderhoudskosten voor het in stand houden van een kwalitatief goed wegennet in het kader van de verkeersveiligheid en egalisatie van de lasten. We voegen jaarlijks € 1.023.000 aan de voorziening tot volgens het Beheerplan wegen 2021-2025.

Voorziening gebouwen sport

Het doel van deze voorziening is het dekken van de uitgaven volgens de onderhoudsplanning voor het onderhoud aan gebouw en installaties van de sportaccommodaties. Op 24 september 2020 heeft de raad het nieuwe onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen vastgesteld. We voegen jaarlijks € 177.767 toe aan de voorziening.

Voorziening gebouwen welzijn

Het doel van deze voorziening is het dekken van de uitgaven volgens de onderhoudsplanning voor het onderhoud aan gebouw en installaties van de welzijnsaccommodaties. Op 24 september 2020 heeft de raad het nieuwe onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen vastgesteld. We voegen jaarlijks € 128.373 toe aan de voorziening.

Voorziening gebouwen overig

Het doel van deze voorziening is het dekken van de uitgaven volgens de onderhoudsplanning voor het onderhoud aan gebouw en installaties van de gemeentelijke gebouwen (behalve sport- en welzijnsaccommodaties). Op 24 september 2020 heeft de raad het nieuwe onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen vastgesteld. We voegen jaarlijks € 161.288 toe aan de voorziening.

Voorziening verwacht verlies grondexploitatie

De voorziening exploitatietekort grondexploitaties is getroffen voor dekking van de nadelige resultaten van de grondexploitaties. De voorziening is op het niveau van het exploitatietekort gebracht dat u heeft vastgesteld op 14 juli 2022 (raadsvoorstel Actualisatie grondexploitaties 2022).

Bijlagen

Raadsvoorstel

Raadsvoorstel

Griffiersnummer:	
Onderwerp:	Programmabegroting 2023
Datum B&W-vergadering	4 oktober 2022
Datum raadsvergadering	10 november 2022
Datum carrousel:	3 november 2022
Portefeuillehouder:	M.A. Barber
Ambtenaar:	Rob Jilisen
E-mailadres:	R.Jilisen@bergendal.nl
Zaaknummer:	Z-22-099021
Documentnummer:	VB/Raad/22/01435

Aan de gemeenteraad,

Voorstel

1. De programmabegroting 2023 met een saldo van € 348.000 positief vast te stellen, inclusief:
 - 1.1. de meerjarenraming 2024-2026;
 - 1.2. het meerjareninvesteringsplan 2023-2026;
 - 1.3. het kader voor de subsidies.
 - 1.4. de claims uit de Bijlage claims algemene reserve
2. De begroting 2023 te wijzigen met:
 - 2.1. de doorrekening van de septembercirculaire 2022 in de algemene uitkering (€ 1.123.000);
 - 2.2. het bedrag van de algemene uitkering toe te voegen aan de stelpost voor inflatie en Energieprijzen (€ 1.123.000)
 - 2.3. de fout in de septembercirculaire 2022 en deze te corrigeren op de stelpost voor inflatie en energieprijzen.

Inleiding

Wij bieden u de Programmabegroting 2023 in digitale vorm aan. Deze begroting is beschikbaar via <http://programmavan.bergendal.nl/>.

De begroting 2023 is gebaseerd op de uitgangspunten die zijn opgenomen in de uitgangspuntennotitie begroting 2023. Deze zijn vastgesteld op 14 juli 2022. Hierbij is ook rekening gehouden met de extra rijks gelden voor de jaren 2023 tot en met 2025. Met deze gelden presenteren wij u een sluitende begroting 2023. De jaren 2024 en 2025 ook sluitend, maar het jaar 2026 laat een groot tekort zien.

Zoals vermeld in de Uitgangspuntennotitie begroting 2023 en de informatienota over de meircirculaire 2022 algemene uitkering pakt het Regeerakkoord voor alle gemeenten voor de jaren 2023 tot en met 2025 positief uit. Dit heeft er onder meer mee te maken dat het rijk op

diverse beleidsterreinen (bijvoorbeeld klimaat, defensie en wonen) tijdelijk meer uitgeeft. De gemeentes profiteren hiervan. Dit komt omdat de algemene uitkering aan gemeenten gekoppeld is aan de hoogte van de rijksuitgaven.

Omdat het kabinet in het Regeerakkoord aangaf niet over het eigen graf heen te willen regeren, daalt de raming voor de rijksuitgaven na 2025 en daarmee ook die van de algemene uitkering. De forse terugval van de algemene uitkering in het jaar 2026 wordt door velen in gemeenteland als een financieel ravijnjaar genoemd. Hierover is de VNG met het Rijk in gesprek. In de septembercirculaire 2022 algemene uitkering staat vermeld dat we voor 2026 aanvullende rijks gelden krijgen, maar deze zijn voor alle gemeenten onvoldoende om de gemeentelijke taken op een verantwoorde wijze te kunnen uitvoeren. Omdat we verwachten dat het Rijk voor 2026 alsnog over de brug komt, stellen we in deze begroting voor om de extra rijks gelden structureel in te zetten voor:

- a. het terugdraaien van een aantal bezuinigingen
- b. nieuwe uitgaven om de huidige dienstverlening in stand te houden
- c. uitvoering van het Coalitieplan

Mocht het Rijk niet met extra rijks gelden voor 2026 komen, dan bieden we u in volgende jaren een ombuigingsplan aan.

In de begroting 2023 hebben we een stelpost opgenomen voor de stijgende energieprijzen en de hogere marktprijzen. Er heerst op dit moment grote onzekerheid wat dit voor onze ramingen betekent.

De meerjarenraming 2023-2026 is als volgt:

	<i>Bedragen x € 1.000</i>			
	2023	2024	2025	2026
FMP na Voorjaarsnota 2022	-2.300	-2.551	-1.831	-1.831
Ontwikkeling saldo programmabegroting 2023	2.648	2.823	2.367	-3.791
Actueel FMP	348	272	535	-5.622
<i>waarvan incidenteel</i>	238	0	0	0
<i>structureel</i>	110	272	535	-5.622
FMP in begroting 2023	348	272	535	-5.622

Omdat we een positief saldo in de begroting 2023 hebben, hebben wij ervoor gekozen om een aantal ombuigingen terug te draaien en ook een aantal uitzettingen op te nemen.

Op 21 september 2022 (dag na Prinsjesdag) hebben wij de septembercirculaire 2022 ontvangen. In deze circulaire krijgen we een aanvullende compensatie voor loon- en prijsstijgingen. Dit hebben we niet meer kunnen verwerken in de begroting 2023, maar nemen we wel mee in dit raadsvoorstel. We stellen voor om de begroting 2023 hiermee te wijzigen (1e begrotingswijziging 2023). Dit leidt tot het volgende Financieel Meerjarenperspectief.

	<i>Bedragen x € 1.000</i>			
	2023	2024	2025	2026
FMP na Voorjaarsnota 2022	-2.300	-2.551	-1.831	-1.831
Ontwikkeling saldo programmabegroting 2023	2.648	2.823	2.367	-3.791
FMP primaire begroting 2023	348	272	535	-5.622
1e begrotingswijziging 2023	0	24	23	1.635
Actueel FMP	348	296	558	-3.987
<i>waarvan incidenteel</i>	238	0	0	0
<i>structureel</i>	110	296	558	-3.987
FMP in begroting 2023	348	296	558	-3.987

Uitdagingen voor de komende jaren zijn nog steeds:

- het bouwen van nieuwe woningen
- de toenemende behoefte aan zorg en het uitvoeren van het herstelplan Sociaal domein;
- het behouden van voorzieningen voor beweging en ontmoeting;
- het duurzamer en klimaatbestendiger maken van onze gemeente.

Beoogd effect

Op grond van de Gemeentewet moeten wij de programmabegroting 2023 vóór 15 november 2022 aan Gedeputeerde Staten aanbieden. We hebben de doelen en resultaten opnieuw geformuleerd en hierbij aansluiting gezocht bij het Coalitieplan 2022-2026 (DE WENSEN VAN NU versus DE OPGAVEN VAN DE TOEKOMST).

Argumenten

1.1.a De meerjarenbegroting is structureel sluitend.

Het is de bevoegdheid van de gemeenteraad om de begroting vast te stellen. In de Gemeentewet (artikel 189) is vastgelegd dat de gemeenteraad een structureel sluitende begroting moet vaststellen.

Om voor repressief toezicht van de provincie voor de begroting 2023 in aanmerking te komen moet minimaal het eerste jaar van de meerjarenbegroting, dan wel het laatste begrotingsjaar structureel sluitend zijn.

Het actuele meerjarenperspectief laat een structureel sluitende begroting voor 2023 zien, zodat de verwachting is dat we voor de begroting 2023 onder repressief blijven vallen. Repressief toezicht is de lichtst mogelijke vorm van provinciaal toezicht. Dit betekent dat de gemeente haar vastgestelde begroting en begrotingswijzigingen kan uitvoeren, zonder dat de Provincie deze vooraf moet goedkeuren.

1.1.b Invulling van de financiële ruimte

Bij de begroting 2021 hebben we een TOP 19 aan bezuinigingen en een dekkingsplan 2021-2024 in de begroting verwerkt. Een groot aantal bezuinigingen hebben we al gerealiseerd. In de begroting 2022 hebben we een aantal bezuinigingen uitgesteld en teruggedraaid. In de begroting 2023 is weer ruimte om een aantal bezuinigingen terug te draaien. Daarnaast zijn er een aantal uitzettingen verwerkt in de begroting 2023.

We hebben de volgende verdeling gemaakt voor de uitzettingen van de begroting 2023.

1. Structurele claims: dekking begrotingssaldo	Bedrag	Aantal posten
a. Benodigd voor de organisatie, om de bestaande dienstverlening in stand te houden	€ 1.124.906	13
b. Wettelijk verplicht	€ 156.301	1
c. Terugdraaien bezuinigingen (=conform coalitieplan, want dat neemt het bestaande beleid als uitgangspunt)	€ 533.000	10
d. Voorstellen die bijdragen aan het coalitieplan, en/of de bestaande beleidsdoelen en actuele opgaven.	€ 779.000	23
Totaal	€ 2.593.207	47

a. Benodigd voor de organisatie, om de bestaande dienstverlening in stand te houden

Goed werkgeverschap

We moeten tijd en geld vrijmaken om de komende jaren goed personeel binnen te halen en personeel te behouden en in te spelen op de krappe arbeidsmarkt (€ 200.000).

Stelpost inhuur

De totale concept-personeelsbegroting 2023 (inclusief alle eisen/wensen voor formatie-uitbreiding) is ruim € 19,2 miljoen. We stellen voor de stelpost inhuur 3% van onze personeelsbegroting te laten bedragen. Dat komt voor 2023 op ongeveer € 575.000 (toename € 145.000).

Binden en boeien medewerkers

Om ons loongebouw (wijze van salariëring) voor het personeel beter te laten aansluiten bij de huidige arbeidsmarkt, willen we naar de inschaling van de medewerkers in onze organisatie kijken (p.m.).

Kabels en leidingen

We stellen voor om structurele formatie toe te voegen aan team BOR. Deze uitbreiding is gebaseerd op het toevoegen van extra capaciteit op het gebied van nutsvoorzieningen zoals kabels & leidingen en middenspanningsruimtes en wegbeheer (€ 63.700).

Bouwkundig medewerker

Betreft uitbreiding van de uren voor de bouwkundig medewerker voor een goede invulling van vastgoedbeheer van onze gemeentelijke gebouwen (€ 7.300).

Formatie Inkomen en participatie

Om te kunnen anticiperen op de komende ontwikkelingen is extra formatie nodig. Deze ontwikkelingen zijn onder andere de nieuwe Wet Inburgering en toename van opvang van vluchtelingen en statushouders en de tijdelijke regelingen in verband met koopkrachtverlies. (€ 102.000).

Datagedreven werken

De vraag van het bestuur en de organisatie naar datagedreven werken neemt toe. Vandaar dat er structureel extra formatie nodig is (€ 90.000).

Diverse formatie Team Buitendienst

Om het beheer van onze openbare ruimte op een goed niveau te kunnen uitvoeren, is extra formatie nodig binnen onze buitendienst. Daarnaast is extra formatie nodig omdat de buitendienst meer gaat doen voor het Sociaal team, bijvoorbeeld kleine woningaanpassingen en aanpassingen stoepen.

Schuldhelpverlening

We zetten de tijdelijke formatie schuldhelpverlening om naar structurele formatie conform het coalitieplan (€ 135.000).

Personele kosten Sociaal Team

Dit betreft het terugdraaien van de laatste taakstellende bezuiniging op personele kosten Sociaal Team conform coalitieplan (€ 100.000). Daarnaast een uitbreiding van het regieteam in verband met toenemende aanvragen en complexere casuïstiek jeugd en Wmo begeleiding (€ 80.000). Overigens hebben we hiervoor eerder extra gelden van het Rijk gekregen, de zogenaamde Blokhuis-middelen.

b. Wettelijk verplicht

Basisregistratie Ondergrond

Het vullen van de basisregistratie Ondergrond is een wettelijke verplichting. We moeten nog onderzoeken op welke wijze wij aan deze verplichting kunnen voldoen (€ 50.000).

Generieke korting GR-en

Terugdraaien 1%, 2%, en 3% generieke korting GR-en. De GR-en hebben de korting van 2023 (1% van de 3%) niet doorgevoerd, omdat deze niet meer was opgenomen in de BRN 2023 (€ 156.000).

c. Terugdraaien bezuinigingen

Terugdraaien bezuiniging op groot onderhoud wegen

In 2021 is een structurele bezuiniging doorgevoerd. Daardoor onderhouden we onze wegen op een laag niveau. Concreet houdt dit in dat we de onderhoudsachterstand op laten lopen. Kleine oneffenheden zoals gaten en scheuren herstellen we niet. We kunnen nu met beter onderhoud het niveau van de wegen weer op een hoger niveau behouden (€ 255.000).

Terugdraaien bezuiniging op dagelijks onderhoud wegen

Dit betekent dat we weer van onderhoud op B-niveau naar A-niveau kunnen (€ 50.000).

Terugdraaien bezuiniging op huur consultatiebureaus

Hierdoor kunnen alle drie de consultatiebureaus open blijven: Beek, Groesbeek en Millingen aan de Rijn (€ 23.000).

Terugdraaien bezuiniging op maatwerk GGD

Hierdoor kunnen alle preventieve gezondheidsactiviteiten doorgang vinden. Het gaat onder andere om kansrijke start, gezonde school en video home training. Hierdoor worden met name kwetsbare ouders ondersteund bij de opvoeding van hun kinderen (€ 30.000).

Terugdraaien bezuiniging op bibliotheek

We schrappen de bezuiniging op de bibliotheek (€ 75.000).

Terugdraaien bezuiniging op Mantelzorgondersteuning

Dit is conform het raadsbesluit van 29 september 2022 (€ 20.000).

Terugdraaien bezuiniging op instandhouding gemeentelijke monumenten

Het betreft het subsidiebudget instandhouding gemeentelijke monumenten. In het verleden is bezuinigd op deze post. Er wordt zodanig van de regeling gebruik gemaakt dat het subsidiebudget binnen enkele maanden vergeven is (€ 31.000).

Terugdraaien bezuiniging op inkomsten voor het zwembad

In de Begroting 2021 is besloten om de Inkomsten voor het zwembad met ingang van 2022 met € 20.000 extra te verhogen. Hiervan is een deel nog niet gerealiseerd. We stellen voor om deze verhoging te schrappen (€ 15.000).

Terugdraaien bezuiniging op openingstijden gemeentehuis

In de Begroting 2021 is een structurele bezuiniging op de openingstijden/dienstverlening van € 55.000 ingeboekt. Hiervan is inmiddels € 22.000 gerealiseerd. Een verdere bezuiniging is niet reëel gebleken gezien onze dienstverlening. We stellen voor het overige bedrag te schrappen (€ 33.000).

d. Voorstellen die bijdragen aan het coalitieplan, en/of de bestaande beleidsdoelen en actuele opgaven.

Informatiemanagement

De informatievoorziening van de gemeente wordt door de toenemende digitalisering steeds belangrijker en complexer. Daarbij moeten we ook voldoen aan nieuwe (wettelijke) eisen zoals bijvoorbeeld de Wet Open Overheid (WOO) en Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (WMEVB). Om de organisatie te ondersteunen bij de informatie- en digitaliseringsvraagstukken is een informatieadviseur nodig (€ 80.000).

Toezichthouder afval meldingen

De BOA's zijn op dit moment veel tijd kwijt met het afhandelen van afvalmeldingen, terwijl dit ook uitgevoerd kan worden door een toezichthouder. We willen hiervoor een pilot starten met een toezichthouder voor 1 jaar. De extra BOA gelden vanuit de Rijksoverheid (€ 35.000) willen we hiervoor inzetten, maar we hebben nog een aanvulling nodig (€ 20.000).

Extra capaciteit APV Vergunningen

We willen inwoners ondersteunen bij het indienen van een aanvraag. We gaan in 2023 onderzoeken op welke manier wij deze ondersteuning invullen (€ 15.000).

Aanpak graffiti en vuil

Vooraf in en rondom centrumgebieden zien we een toename van vuil en graffiti. Om proactiever op deze ontwikkelingen te kunnen reageren, hebben we meer budget nodig (€ 10.000).

Subsidie Vrijheidsmuseum

In het coalitieplan staat dat de subsidie voor het Vrijheidsmuseum wordt verhoogd, maar niet met hoeveel. Wij zetten vol in op behoud en versterking van ons Vrijheidsmuseum. Vanwege de historische en toeristische betekenis en omdat het een prachtig museum is. Daarom willen we de jaarlijkse subsidie verhogen (€ 20.000).

Dagbesteding volwassenen

We willen de pilot indicatievrije dagbesteding voor volwassenen continueren en uitbreiden naar de andere aanbieders. Met de pilot willen we administratieve lasten en bureaucratie verminderen en de dagbesteding toegankelijker maken. De resultaten uit de tussenevaluatie zijn positief. De ervaring met de pilot gaan we betrekken bij het afsluiten van nieuwe contracten per 2025. Daarom stellen we voor om de pilot min of meer in de huidige vorm te continueren in 2023 en 2024, en hierbij ook de tijd te creëren voor een definitieve invulling. Dagbesteding vinden we ook erg belangrijk voor de ondersteuning van mantelzorgers (€ 50.000).

Maatjesproject

Forte krijgt nu tijdelijk extra budget voor een eenmalige impuls voor het goed neerzetten van gemeentebrede maatjes. Structurele uitbreiding is zeer gewenst. Dat stellen we nu voor. Het aantal aanvragen en te maken matches loopt op (dat is een goed teken) (€ 25.000).

Schuldhulpbuddy's

De kosten voor schuldhulpbuddy's zijn structureel gestegen. In de nieuwe contracten is er voor de aankomende 2 jaar akkoord gegaan met een verhoging. Dit betekent zo'n € 10.000 per jaar meer dan voorheen. Dit bedrag structureel opnemen zorgt voor meer continuïteit (€ 10.000). Dat is ook nodig, gelet op de verwachte toenemende vraag.

Ondersteunen inwonerinitiatieven

Participatie is één van de pijlers van het coalitieplan. Om goed samen te werken met onze inwoners hebben we naast tijd en ruimte in beleid ook financiële (speel)ruimte nodig.

Dit budget is bestemd voor:

- Ondersteunen inwonerinitiatieven met eenmalige subsidies.
- Budget voor Dorpsagenda's
- Budget om vanuit het gemeentehuis te experimenteren met inwonerparticipatie (€ 85.000)

Basisbanen

Betreft uitvoering van het coalitieplan. Concrete invulling van de uitvoering vindt plaats in 2023.

2024: € 80.000 opnemen voor 2 basisbanen.

2025 en verder: € 200.000 opnemen voor 5 basisbanen.

De bedragen zijn gebaseerd op banen van 36 uur inclusief de begeleiding vanuit onze organisatie. Bij de invulling gaan we goed kijken naar de gewenste begeleiding en hoe we de kosten kunnen verminderen.

Aanpak jeugdoverlast

Bijvoorbeeld door inzet straatcoach en/of extra BOA capaciteit (€ 70.000).

Uitzetting regiocapaciteit

Op het gebied van jeugd en Wmo werken we nauw samen met de andere gemeenten in het Rijk van Nijmegen. Voor onder andere de gezamenlijke inkoop, het contractbeheer en fraudebestrijding hebben we het Regionaal Ondersteuningsbureau opgezet.

Er wordt veel van gemeenten gevraagd. Het aantal jongeren dat gebruik maakt van jeugdhulp is te hoog, de problemen bij de jeugdbescherming moeten worden opgelost en er moet meer worden samengewerkt om de administratieve rompslomp voor zorgaanbieders te verminderen. Om dit goed te kunnen doen en te voorkomen dat iedere gemeente zelf het wiel moet uitvinden, is uitbreiding van de capaciteit bij het ROB nodig. Voor onze gemeente gaat het om € 86.000. Hier worden deels Blokhuismiddelen voor ingezet.

Herdenkingsprogramma Vrijheid (organisatie en uitvoering)

In samenwerking met de gemeente Nijmegen en lokale organisaties wordt invulling gegeven aan dit programma dat met name gericht is op educatie en representatie. De provincie Gelderland bekostigt een deel van dit programma. Tot dusver was er geen structurele capaciteit in de organisatie om invulling te geven aan deze werkzaamheden. Hiervoor willen we nu een budget ramen (€ 25.000).

Exploitatiebijdrage fiets-voetveer Bemmeloord

Binnenkort vindt op verzoek van de raad een marktconsultatie plaats. Vooruitlopend op de exploitant van het fiets-voetveer vragen wij een exploitatiebijdrage. Recreatieve veren zijn altijd afhankelijk van zo'n bijdrage. Deze was nog niet opgenomen in de begroting. De uiteindelijke exploitatiebijdrage hangt natuurlijk af van de opbrengsten en kosten per jaar (€ 20.000).

Archeologie

Er vinden meer bouwprojecten binnen de gemeente plaats, waarover door de regioarcheoloog wordt geadviseerd. Bovendien staan er nog verschillende grote projecten gepland. Ook krijgt de gemeente met de inwerkingtreding van de Omgevingswet extra taken als bevoegd gezag archeologie. Hiervoor hebben we nu budget geraamd (€ 8.000).

Controles brandveiligheid en thema's horecabedrijven

De afgelopen 7 jaar zijn de zorginstellingen gecontroleerd op hun brandveiligheid. Nu is de beurt aan de horeca bedrijven. Ook op deze locaties zijn veel mensen bijeen en kan een brand dus grote gevolgen hebben. Het is de verantwoordelijkheid van de horeca bedrijven om een brandveilig gebouw te hebben en de wettelijke taak van de gemeente om hier op toe te zien. Er zijn 200 horecabedrijven in onze gemeente. We willen steekproefsgewijze controles uitvoeren (€ 20.000).

Duurzaamheidsambities

We moeten onze duurzaamheidsambities realiseren. Hiervoor is extra capaciteit nodig. Dit hebben we in de begroting 2023 verwerkt. Hier hebben we een verwachte baat van het Rijk voor de uitvoering van het klimaatakkoord tegenover geraamd (€ 125.000, budgettair neutraal).

1.2 Apart voorstel voor investeringen is mogelijk

In deze begroting zijn investeringen voor het jaar 2023 en verder opgenomen in het MIP (Meerjaren InvesteringsPlan). Als uw raad van bepaalde investeringen een apart voorstel voor goedkeuring van het investeringskrediet wil ontvangen, dan moet u dat bij de begrotingsbehandeling aangeven. Wij verwijzen hierbij naar de door uw raad vastgestelde Financiële verordening Berg en Dal. Daar staan de afspraken met betrekking tot de investeringen in het meerjareninvesteringsplan bij de begroting.

1.3 Kader subsidies (plafonds)

Met het vaststellen van het kader voor de gemeentelijke subsidies voorkomen wij open-einde regelingen. De ramingen hebben we gebaseerd op onze deelverordeningen en op de desbetreffende begrotingsposten.

1.4 Vastgestelde begroting 2023 Groene Metropoolregio

In onze begroting 2023 is de op 6 juli 2022 vastgestelde Regionale agenda & Begroting 2023-2026 van de Groene metropoolregio verwerkt. We hebben een zienswijze ingediend om het deel van de gevraagde stijging van kosten dat te maken had met stijging van ambitie te verminderen. Dit betreft een bedrag van € 0,38 per inwoner. Uiteindelijk is door het AB besloten om de bijdrage € 0,20 minder te verhogen door het beperken van de ambitie. In het voorstel in juni moesten we nog rekening houden met een bedrag van € 5,10 voor alle opgaven, dit is nu € 4,90.

De bijdrage voor het Regiobureau komt hier nog bovenop en wordt op basis van indexatie verhoogd van € 2,50 (2022) naar € 2,57 (2023) per inwoner. Dit betreft dus een bedrag van € 89.950.

De bijdrage voor het regiobureau en de bijdragen voor de 5 opgaves zijn vertaald in onze programma's. In totaal is dit voor ons een bijdrage van € 261.775. Wij ramen geen bijdrage voor The Economic Board.

1.5 Sociaal domein, jeugd en Wmo begeleiding

In het Herstelplan sociaal domein hebben we een taakstellende bezuiniging opgenomen voor de jaren 2021 tot en met 2025. Op basis van de realisatiecijfers 2021 en het eerste halfjaar 2022 zien we een daling van de kosten. De ingezette acties lijken hiermee effect te hebben. We tekenen daarbij aan dat de kostendaling deels ook wordt veroorzaakt door personeelsgebrek bij zorgaanbieders.

De aanpassing van het woonplaatsbeginsel per 2022 laat een positief effect zien.

In de begroting 2023 hebben we rekening gehouden met een te verwachten stijging van de tarieven met 4,5%. De realisatiecijfers en de trends geven ons aanleiding om de ramingen voor jeugd en Wmo begeleiding in positieve zin bij te stellen. Hiermee verwachten we een deel van de in 2024 te realiseren bezuinigingen al in 2023 te halen. De taakstellende bezuiniging bedraagt voor 2023 € 169.000 en we boeken in deze begroting € 333.000 voor 2023 in. Dus € 164.000 meer dan gepland. Voor 2024 en 2025 resteert hierna nog een te realiseren bezuiniging van € 533.000.

Voor 2023 krijgen we aanvullende middelen voor compensatie van het gemeentelijke tekort op jeugdhulp. Het Rijk en de VNG werken aan de Hervormingagenda jeugd. Deze agenda moet leiden tot een set van maatregelen en een financieel kader waarmee we gezamenlijk een structureel houdbaar jeugdstelsel realiseren. De set van maatregelen moet in de komende jaren leiden tot een afname van de uitgaven voor jeugd en daarmee ook van de compensatie van het Rijk. Het kabinet zal bij het afsluiten van de Hervormingsagenda ook besluiten over de extra middelen voor 2024 en volgende jaren. Hierbij vormt het advies van de arbitragecommissie uitgangspunt. Veel van de maatregelen waarover in het kader van de Hervormingsagenda wordt gesproken, hebben wij al ingezet. Bovendien is voor het terugdringen van jeugdhulp een maatschappelijk debat nodig: hoe verminderen we de prestatiedruk voor onze jeugd, welk gedrag is normaal en hoe voorkomen we problemen bij kinderen door (v)rechtscheidingen? Dit is heel ingewikkeld.

Uiteraard gaan wij door met de koers die wij hebben uitgezet in ons Koersdocument sociaal domein (preventie, normaliseren, gebiedsgericht werken, 1 gezin 1 plan 1 regisseur). Maar dit is wel een zaak van lange adem.

Naast deze besparing wil het Rijk een aanvullende besparing van € 511 miljoen realiseren. De invulling hiervan ligt bij het Rijk dat komt met (wettelijke) maatregelen. Het budgettair risico hiervan draagt het Rijk als deze maatregelen niet realiseerbaar zijn.

Volgens de richtlijn van onze provinciale toezichthouder mogen we in de begroting 2023 de aanvullende middelen voor jeugdhulp voor de jaren 2022 tot en met 2026 ramen.

Voorwaarde is wel, dat we een stelpost van de nog te realiseren besparing in de begroting 2023 opnemen voor de aanvullende bezuiniging uit het Regeerakkoord. Deze stelpost bedraagt € 197.000 in 2024 en € 981.000 in zowel 2025 als 2026. Zowel de aanvullende middelen als de aanvullende bezuiniging hebben we in de begroting 2023 verwerkt. Wij hebben grote twijfels of deze bezuiniging wel realistisch en haalbaar is.

1.6 Bijlage claims algemene reserve

In de bijlage zijn een aantal claims opgenomen die wij ten laste van de algemene reserve willen brengen. Deze zijn nog niet in de primaire begroting verwerkt. Deze hebben geen effect op het resultaat, maar wel op de hoogte van de algemene reserve. We stellen voor om deze ook goed te keuren met het vaststellen van de begroting 2023.

2.1. Algemene uitkering (Mei- en Septembercirculaire 2022)

In de begroting 2023 is de meicirculaire 2022 verwerkt. In dit raadsvoorstel (wijziging van de begroting) zijn ook de gevolgen van de septembercirculaire 2022 opgenomen. De raming van de algemene uitkering is daarmee gebaseerd op de laatst bekende informatie van het Rijk.

Het rijk heeft met de VNG afgesproken om het volumedeel van het accres van de algemene uitkering voor de jaren 2022 tot en met 2025 vast te zetten. Hierdoor hebben de schommelingen in de rijksuitgaven veel minder invloed op de hoogte van de algemene uitkering. Wel zal het Rijk de mutatie in het loon- en prijsdeel voor die jaren doorrekenen in de algemene uitkering. Hierover hebben wij een informatienota opgesteld.

De herijking van het gemeentefonds vindt grotendeels per 2023 plaats. Een aantal onderzoeken moeten nog plaatsvinden die mogelijk tot aanpassing van de verdeling van het gemeentefonds na 2023 kunnen leiden.

Tijdens de technische toelichting is medegedeeld dat er een fout in de septembercirculaire 2022 zit. Dit is het bericht dat wij ontvangen hebben van het Ministerie van Binnenlandse zaken:

“Via deze weg wil ik u informeren dat in het rekenmodel bij de septembercirculaire is gerekend met een stijging van de OZB waarde woningen (eigenaren) van ca 30% in 2023 ten opzichte van 2022. Door een fout in een formule is deze stijging een factor twee te hoog geraamd. Dit werkt door in de uitkeringsfactor. In de decembercirculaire zullen we dit corrigeren zodat dan de juiste raming (ca 15%) van de ontwikkeling van de OZB waarde meeloopt in de berekening van de bevoorschotting in 2023.”

Voor de gemeente Berg en Dal is het effect van deze fout als volgt

	<i>Bedragen x € 1.000</i>			
	2023	2024	2025	2026
Correctie fout septembercirculaire	-434	-398	-398	-400

We stellen voor om deze fout in de 1^e begrotingswijziging mee te nemen, ten koste van de stelpost inflatie en energieprijzen.

Kanttekening

a. Stelpost onderuitputting

We hebben ook dit jaar een stelpost van € 200.000 voor onderuitputting kapitaallasten opgenomen. Deze stelpost is gebaseerd op ervaringen van de afgelopen jaren.

b. Bijdrage reserve rekeningresultaten

Onze begroting 2023 is structureel sluitend. Dit betekent dat we de structurele lasten kunnen opvangen met de structurele baten. Onder deze structurele baten hebben we ook de jaarlijkse bijdrage uit de reserve rekeningresultaten van € 355.000 opgenomen. Dit is een van de uitgangspunten in de uitgangspuntennotitie Begroting 2023.

c. Nieuwe wensen

Tijdens de begrotingsbehandeling kan met voorstellen, moties of amendementen, de begroting wijzigen. Voor de amendementen geldt dat als daarmee extra kosten zijn gemoeid u ook dekking aan moet geven. Het uitgangspunt is namelijk een sluitende begroting. Dit is een van de uitgangspunten in de uitgangspuntennotitie Begroting 2023.

d. Tarieven Ozb stijgen alleen met inflatiecorrectie

De tarieven van de Ozb zijn alleen met de inflatiecorrectie van 3,4% verhoogd.

e. Tarieven rioolheffing en afvalstoffenheffing stijgen

Bij deze heffingen is het uitgangspunt een kostendekkend tarief. De tarieven van de rioolheffing stijgen met het inflatiepercentage van 3,4%. De tarieven van de afvalstoffenheffing stijgen met ongeveer 5,5%. De verklaring van deze stijging is enerzijds het inflatiepercentage van 3,4%. De Dar heeft een indexpercentage berekend van 3,86%. Daarnaast zijn de kosten van de buitendienst beter verdeeld naar de taken die zij daadwerkelijk uitvoert. Voor afval betekent dit een toename van de kosten.

f. Corona in de begroting 2023

In de begroting 2023 is geen rekening gehouden met doorlopende effecten van de coronapandemie. Mochten er in 2023 nog effecten zijn van deze crisis, dan houden wij het uitgangspunt aan dat wij hiervoor gecompenseerd worden door het Rijk.

g. Weerstandsratio

Bij de beoordeling van de risico's weten we in sommige gevallen niet hoe hoog het financiële risico en de kans daarop is. Maar we weten wel dat we een risico lopen. Dit hebben we aangegeven met "p.m.". Deze risico's tellen niet mee in de risicoscores. De werkelijke ratio kan daardoor lager zijn. Onze weerstandsratio is 6,48. Een ratio van 2 of meer is "uitstekend".

Meer informatie hierover vindt u in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

h. Verloop algemene reserve

Hieronder staat het overzicht van het verloop van de algemene reserves.

	Saldo eind 2021	Saldo eind 2022	mutaties 2023	Saldo eind 2023	Saldo eind 2024	Saldo eind 2025	Saldo eind 2026
Algemene reserve vast	17.220	17.220	-	17.220	17.220	17.220	17.220
Algemene reserve vrij besteedbaar*	6.081	7.665	27	7.691	7.718	7.744	7.771
Reserve rekeningresultaten	1.777	1.420	-355	1.065	710	355	-
Totaal	25.078	26.305	-329	25.977	25.648	25.319	24.991

Bedragen x € 1.000

De te verwachten begrotingssaldi 2023-2026 zijn niet verwerkt in deze tabel.

i. Stelpost inflatie en stijging energiekosten

We hebben in de begroting een stelpost verwerkt van € 1.000.000 voor inflatie en stijging van energiekosten. Uit de doorrekening van de septembercirculaire blijkt dat we aanvullend € 1.123.000 ontvangen. Dit bedrag willen we toevoegen aan deze stelpost. De ontwikkelingen van de prijzen voor energie, maar daarnaast de doorrekening van deze kosten in de prijzen van onze leveranciers, zijn nog onduidelijk. Daarom willen we ruimte hebben in de begroting om deze stijgingen op te kunnen vangen.

Financiële onderbouwing

Zoals hiervoor al is aangegeven is de begroting meerjarig structureel sluitend door een structureel sluitende begroting 2023: structurele lasten vangen we op met structurele baten. Voor een vergelijking met de begroting 2022 verwijzen we u naar de financiële toelichting per programma in de begroting.

Communicatie

Na vaststelling van de Programmabegroting 2023 bieden wij deze aan de Provincie aan (dit moet voor 15 november). De kaders voor de subsidies maken we na vaststelling bekend in de Rozet en op onze website.

De Programmabegroting 2023 is digitaal (=standaard) beschikbaar via

<http://programmavan.bergendal.nl/> .

Aanpak/uitvoering

Over de voortgang van de Programmabegroting 2023 rapporteren wij u via de voorjaars- en najaarsnota. In de jaarstukken 2023 leggen wij vervolgens verantwoording af. Dit doen wij zowel inhoudelijk als financieel.

De Begrotingsraad over de begroting 2023 is op 10 november 2022. Afwijkend is dit jaar dat er op 3 november 2022 een carrouselvergadering is over de algemene reserve.

Als bijlage bij dit voorstel vindt u door ons voorgestelde claims uit de algemene reserve.

Bijlage

Bijlage claims algemene reserve

Burgemeester en wethouders

De secretaris,
E.W.J. van der Velde

De burgemeester,
mr. M. Slinkman

Bijlagen digitaal ter inzage

Programmabegroting 2023
Informatienota septembercirculaire
Voorgestelde bedragen algemene reserve

Bijlage ter inzage griffier

De raad van de gemeente Berg en Dal;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 4 oktober 2022;

besluit :

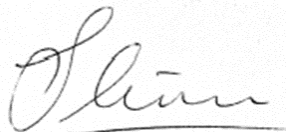
1. De programmabegroting 2023 met een saldo van € 348.000 positief vast te stellen, inclusief:
 - 1.1. de meerjarenraming 2024-2026;
 - 1.2. het meerjareninvesteringsplan 2023-2026;
 - 1.3. het kader voor de subsidies.
 - 1.4. de claims uit de Bijlage claims algemene reserve
2. De begroting 2023 te wijzigen met:
 - 2.1. de doorrekening van de septembercirculaire 2022 in de algemene uitkering (€ 1.123.000);
 - 2.2. het bedrag van de algemene uitkering toe te voegen aan de stelpost voor inflatie en Energieprijzen (€ 1.123.000)
 - 2.3. de fout in de septembercirculaire 2022 en deze te corrigeren op de stelpost voor inflatie en energieprijzen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Berg en Dal op 10 november 2022,

De raadsgriffier, De voorzitter,
Met inachtneming van het aangenomen amendement 2022-A013.

mr. G.A.J. Winters

mr. M. Slinkman

Bijlage claims algemene reserve

Claim	Bedrag
<p><u>Het vergroenen van grijze woonstraten- wijken en dorpscentra.</u> Groen heeft ook een aantal belangrijke functies, zoals wateropvang, waterafvoer, biodiversiteit, verkoeling en belevingswaarde. Dat laatste bleek bijvoorbeeld tijdens de omgevingstour (participatietraject over de omgevingswet). Inwoners gaven aan het groen in en rondom onze gemeente erg te waarderen. Het zorgt voor leefplezier en woongenot.</p> <p>Sommige plekken in onze gemeente zijn relatief grijs. Daarmee bedoelen we dat er vooral stenen of asfalt ligt. Functioneel, maar in strijd met voornoemde. Daarom stellen we voor om de meest grijze gebieden in onze gemeente te vergroenen. Daaronder vallen ook de dorpscentra.</p>	€ 250.000
<p><u>Extra speelplek in Leuth</u> Speelplekken verdelen we zo goed als mogelijk over de gemeente. In Leuth is ons dat tot op heden nog niet helemaal gelukt. Voor kleine kinderen is de Steenheuvelsestraat in Leuth een barrière om zichzelf veilig van noord naar zuid te verplaatsen. Aan de noordkant zijn drie speelplekken en aan de zuidzijde geen. Regelmatig krijgen wij de vraag om aan zuidzijde een nieuwe speelplek aan te leggen. We begrijpen de wens en qua verdeling van speelplekken is het logisch om aan dit verzoek gehoor te geven.</p>	€ 30.000
<p><u>Schaatsbaan in Berg en Dal</u> Tijdens de reconstructie van Hamersveld en omgeving in Berg en Dal, is met de Dorpsraad over ruimte voor een schaatsbaan gesproken. We zouden een parkeerplek zo inrichten, dat zij er een schaatsbaan konden maken. In theorie klopt het allemaal, maar is de praktijk lukt het niet om er in de wintermaanden een schaatsbaan te maken.</p> <p>Het plein aanpassen kost veel geld. Een goed alternatief is het vlak leggen van een nabijgelegen voetbalveld, zodat de dorpsraad hier een schaatsbaan kan maken</p>	€ 10.000
<p><u>Reservering aanpak De Groesbeek</u> Momenteel werken we twee scenario's uit voor het herstel van het water in De Groesbeek of een alternatief. Beide scenario's gaan geld kosten. Daarom stellen we voor om alvast € 50.000 hiervoor te reserveren. Hoeveel we exact nodig hebben, zal bij de uitwerking blijken.</p>	€ 50.000
<p><u>Snoeien van bomen</u> Wij lopen alle bomen één keer per drie jaar langs. Dit om de veiligheid te garanderen. Vanwege een tekort aan personeel bij de gemeentewerf is er een achterstand van een jaar opgelopen. Wij willen in 2023 een inhaalslag maken door een externe partij in te schakelen.</p>	€ 100.000
<p><u>We vergroenen het Dorpsplein en daarmee investeren we in een leefbaarder centrum</u> Het dorpsplein voor het gemeentehuis is relatief grijs. Dat komt door de vele vierkante meters verharding en door de centraal gelegen halfverharding. De halfverharding wordt bij nat weer kleverig en dat zorgt voor praktisch ongemak. Ook ziet er het niet altijd even fraai uit. Groen is er vooral in de vorm van bomen en klimplanten, in speciale klimplantensteunen. Groen op ooghoogte is er alleen aan de randen, strak</p>	€ 50.000

<p>langs het gemeentehuis. Die plantsoenen hebben we in de afgelopen jaren al omgevormd. Er stond een blokhaag (1 soort) en nu groeien er tientallen bloemrijke planten en bloemen; een waar paradijs voor insecten.</p> <p>Wij zien mogelijkheden om de zandvlakte te vervangen door hoogwaardig groen, waarin ruimte voor water, biodiversiteit en belevingswaarde centraal staan. Ook zien we mogelijkheden om het een betere functie te geven. Uiteraard doen we dit in samenspraak met omwonenden en de ondernemers aan het plein.</p>	
<p><u>Inhuur advies voor ontwikkeling van plan Sporthal Ooij (en eventuele overige accommodatievraagstukken)</u></p> <p>Vanuit het Coalitieplan is Sporthal Ooij een groot extra vraagstuk om op te pakken. Hiervoor is extra capaciteit nodig en mogelijk extra budget voor onderzoek/specifieke expertise. Daarnaast zien we nog een aantal accommodatievraagstukken op ons afkomen die net wel, net niet binnen de huidige capaciteit kan worden opgevangen. Daar kunnen we dit budget ook op inzetten.</p>	€ 100.000
<p><u>IHP (Integraal HuisvestingsPlan)</u></p> <p>De raad heeft middels een motie gevraagd om vooruit te lopen op de huidige wetgeving en aan te vangen met een IHP. De aangekondigde wet onderwijshuisvesting waarin een IHP verplicht zou worden zou er in 2024 moeten komen. Dit vraagt om extra capaciteit en budget voor onderzoek/specifieke expertise.</p>	€ 75.000
<p><u>Budget voor het versterken van Bedrijventerrein I en II in Groesbeek</u></p> <p>Dit terrein is verouderd en ziet er op sommige plekken niet fraai uit. Over 2 á 3 jaar gaan wij daar een groot deel van de openbare ruimte vernieuwen. Dit is een goed moment om in gezamenlijkheid met de ondernemers het gehele bedrijventerrein een impuls te geven. Met het gevraagde budget bekostigen wij het traject met de ondernemers om te komen tot een plan van aanpak.</p>	€ 100.000
<p><u>Budget ontmoetingsplek Millingen aan de Rijn</u></p> <p>Budget voor het verkennen van de mogelijkheid om een centrale plek te creëren in het centrum van Millingen aan de Rijn en om een eerste schets / vlekkenplan te maken. Een dergelijke plek ontbreekt nu en de vereniging BIZ Millingen Centrum wil heel graag dat deze er komt. Landelijk is er steeds meer aandacht voor de kwaliteit van verblijfsruimte in centrumgebieden. Een goede ontmoetingsplek is een extra trekpleister voor inwoners / consumenten.</p>	€ 15.000
<p><u>Budget parkeerplekken De Ren</u></p> <p>Budget om een aantal parkeerplekken te realiseren langs De Ren op Bedrijventerrein De Mies. Meerdere ondernemers hebben bij ons kenbaar gemaakt dat zij last hebben van de geparkeerde auto's en vrachtwagens langs de weg. Auto's en vrachtwagens kunnen hierdoor elkaar moeilijk passeren. Ook worden inritten geblokkeerd of zijn ze moeilijk te nemen.</p>	€ 15.000
<p><u>Uitbreiden operatie Steenbreek</u></p> <p>De gemeente doet mee aan het speerpunt 'stenen eruit, groen erin!' uit de Regionale Adaptatie Strategie Rijk van Maas en Waal. Om daadwerkelijk handen en voeten te kunnen geven aan dit speerpunt is het nodig dat de operatie Steenbreek, die nu nog beperkt is tot Breedeweg, wordt uitgerold over de gehele gemeente. Hierbij verspreidt Steenbreek de boodschap, doet</p>	€ 100.000

de communicatie, organiseert evenementen en ontzorgt burgers bij het ontsteden.	
<u>Vervangen Beheersysteem Wegen, Riool en Groen</u> Het contract met de huidige leverancier loopt af. We willen zowel binnen als buiten goed en digitaal kunnen werken. Schaffen we een Daarom schaffen we een beheersysteem aan voor Weg-, Riool- en Groenbeheer inclusief modules om buiten mee te werken.	€ 90.000
<u>Aansluiten op uniform wandelnetwerk Gelderland</u> De provincie Gelderland wil een uniform wandelnetwerk stimuleren en heeft hiervoor een subsidieregeling opengesteld. Gemeenten moeten 50% cofinancieren. Gemeenten rondom Berg en Dal en zelfs onze Duitse buurgemeenten willen zo'n uniform wandelnetwerk. Gemeenten als Druuten, Lingewaard en Zevenaar hebben vorig jaar al (een deel) van dit netwerk gerealiseerd. Met zo'n uniform wandelnetwerk kunnen inwoners en bezoekers nog gemakkelijker gemeentegrensoverschrijdend wandelen. Als wandelgemeente van het jaar 2020 willen we graag aangesloten zijn op onze buurgemeenten met onze wandelmogelijkheden. De incidentele kosten zijn afhankelijk van het aantal kilometers aan wandelnetwerk.	€ 100.000
<u>Project streekproducten</u> In het coalitieplan staat het plan om het project streekproducten weer op te pakken. Met dit budget willen we hier verder invulling aan geven. Hoe we dat exact gaan doen, is nu nog niet bekend. Met dit project borduren we voort op het eerdere project korte voedselketens met Heumen, ZLTO en de net ontwikkelde streekproductenroutes op de fiets door onze gemeente. Een jaarmarkt met streekproducten en een website met info voor inwoners en bezoekers (kweek uit de streek) behoort tot de mogelijkheden.	€ 50.000
<u>Herinrichting buitenruimte Vriendenkring</u> Er ligt een plan voor herinrichting van het huidige terrein bij de Vriendenkring. Dit sluit aan bij de behoefte aan een centrale ontmoetingsplek in Leuth (dorsagenda). Het huidige terrein bij de Vriendenkring kenmerkt zich door veel stenen, weinig groen en slechts een bankje om op te zitten. Het nodigt dus niet uit tot gemeenschappelijke activiteiten of om daar te verblijven en dit vraagt om een herinrichting. De totale financiering van € 171.000 voor dit project is al grotendeels geregeld. Maar vanwege kostenstijgingen van onder andere materialen worden we nu geconfronteerd met een kostenstijging van €10.000 waarmee geen rekening is gehouden.	€ 10.000
<u>Archief</u> In de huidige situatie bestaat ons archief uit zowel analoge (fysieke) stukken als digitale opslag (hybride situatie). Zolang we in deze hybride situatie zitten groeit zowel ons analoge als digitale archief. We hebben het over "dubbele opslag". Voor de overgang naar een situatie waarbij we enkel nog maar digitaal archiveren is het noodzakelijk dat we een substitutiebesluit laten vaststellen (aan een digitaal archief worden wettelijke eisen gesteld waaraan we moeten voldoen) en dat we onze analoge achterstanden wegwerken door deze te digitaliseren. Hiervoor zijn extra middelen noodzakelijk.	€ 140.000
<u>Vervangende applicatie Sociaal Domein</u> De applicaties die we binnen het sociaal domein gebruiken, moeten we vervangen. Hiervoor moeten we een aanbesteding houden. Een externe partij ondersteunt onze organisatie hierbij. Daarnaast hebben we eenmalige	€ 230.000

implementatiekosten en kosten voor het overzetten van data naar de nieuwe applicaties.	
<u>Vrijwillige vervoersdienst</u> Forte Welzijn is bezig met de realisatie van een gemeentebrede vrijwillige vervoersdienst voor met name oudere inwoners. Het gaat hierbij om vervoer van deur-tot-deur. De nieuwe vervoersdienst is bedoeld als aanvulling op de bestaande vrijwillige vervoersdiensten die in enkele kernen (Millingen, Kekerdom, Leuth, Ooij, Erlecom, Persingen, Berg en Dal) al goed functioneren. Om een vrijwillige vervoersdienst te realiseren, is het noodzakelijk om vraag en aanbod bij elkaar te brengen. Een verdeelstation (hub) dat goed bereikbaar is voor inwoners met een vervoersvraag en de vrijwillige chauffeurs, vormt het kloppend hart van deze voorziening. Door bij de start een beroepskracht in te zetten, is de bezetting van dit verdeelstation gegarandeerd. Voor de beroepskracht is nog geen financiële dekking beschikbaar. Het voorgestelde bedrag zetten we de komende 2 jaar in.	€ 30.000
<u>Deelname aan LEADER-programma</u> Op dit moment wordt door de ommelandgemeenten in het Rijk van Nijmegen onderzoek gedaan naar de mogelijkheid en wenselijkheid van deelname aan het Leader-subsidieprogramma. Dat heeft tot doel de leefbaarheid in en om de plattelandskernen te verbeteren en heeft een looptijd van 5 jaar. Als de aanvraag wordt geaccepteerd dan betekent dit dat er een behoorlijke personele inzet vanuit de deelnemende gemeenten nodig is. Ook zijn er financiële middelen nodig voor cofinanciering van de uitvoeringsprojecten waar we aan mee doen (gemeente(n) 25%, Provincie 25% en Europa 50%). Omdat er op dit moment nog niets duidelijk is, maar we al wel graag rekening houden met deelname stellen we voor om het LEADER-programma als p.m.-post in de begroting 2023-2029 op te nemen.	p.m.
<u>Oplossen ernstige woonoverlastsituaties</u> Om ernstige woonoverlastsituaties op te lossen, willen we kijken of het mogelijk is om een bijzondere woonvorm zoals Skaeve Huse te realiseren en wat hiervoor nodig is. Skaeve Huse is een bijzondere woonvorm die bedoeld is voor bewoners die zich niet aan een gewone woonomgeving aanpassen, omdat ze dit niet kunnen of niet willen. Wonen onder begeleiding, in een rustige omgeving, met weinig prikkels van buitenaf zorgt ervoor dat woonoverlast tegengegaan wordt en dat de rust terugkeert. De Skaeve Huse-bewoners kunnen op termijn terugkeren naar de wijken, zodra zij geen woonoverlast meer veroorzaken.	p.m.

ADDENDUM

(op raadsvoorstel 2022-B061, Begroting

2023)

Beste leden van de raad,

Door een technische vraag van de VVD-fractie zijn we achter een fout in de berekening van de ratio weerstandsvermogen gekomen. Het effect van deze fout is dat de risico-score met € 1.554.000 stijgt (van € 3.154.000 naar € 4.708.000).

De ratio weerstandsvermogen is de deelfactor van de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit (totaal risicoscore). Deze was in de huidige begroting 2023: $30.526/3.154 = 9,68$ (zie paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing). Maar deze moet zijn: $30.526/4.708 = 6,48$. Daarmee sluit deze ook beter aan bij de begroting 2022 (6,94).

In de huidige versie van de begroting 2023 en bij de presentatie hebben we voor 2023 een weerstandsratio van 9,68 gemeld. Deze wordt na bovenstaande correctie 6,48. Nog steeds ruim boven de 2,0, maar dus wel een aantal punten lager.

College van burgemeester en wethouders.

MeerjarenInvesteringsPlan

De gemeente investeert jaarlijks vele miljoenen euro's in wegen, plantsoenen, riool, (onderwijs)huisvesting, ICT, bedrijfsmiddelen etc. De investeringen nemen we jaarlijks in een Meerjaren investeringsplan (MIP) op. Dit plan gaat over een periode van vier jaar. Het MIP is een totaaloverzicht van alle voorgenomen investeringen. Hieronder leest u het MIP 2023-2026.

Onder de tabel met cijfers hebben we de investeringen kort toegelicht. De nummers in de tabel komen overeen met de nummers in de toelichtingen.

Project	Looptijd	Jaar inv.	Bruto inv.	Bijdrage	Netto inv.	KL2023	KL2024	KL2025	KL2026	KL2027
Nieuwe investeringen										
Programma 1: Inwoner										
1.1 Nieuwe sporthal Ooij	40	2026	pm	-	pm	-	-	-	-	-
1.2 Revitalisering Mallemolen (uitvoering)	25	2024	5.125.000	-	5.125.000	-	-	281.875	278.800	275.725
Totaal programma 1: Inwoner			5.125.000	-	5.125.000	-	-	281.875	278.800	275.725
Eerder in begroting opgenomen investeringen										
Programma 1: Inwoner										
1.3 Verduurzaming Kulturhus Millingen aan de Rijn	15	pm	pm	-	pm	-	-	-	-	-
1.4 Basisschool en gymzaal Op de Horst	40	2025	5.500.000	-	5.500.000	-	-	-	-	220.000
Totaal eerder in begroting opgenomen investeringen programma 1: Inwoner			5.500.000	-	5.500.000	-	-	-	-	220.000
Nieuwe Investeringen										
Programma 2: Onze buurt										
2.1 <u>Rijlaan Groesbeek (vervangen bomen)</u>										
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2023	265.000	-	265.000	-	14.575	14.416	14.257	14.098
2.2 <u>Vossengraaf Millingen aan de Rijn</u>										

<u>(opknappen begraafplaats)</u>											
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2023	84.000	-	84.000	-	4.620	4.570	4.519	4.469
2.3	<u>Cranenburgsestraat Groesbeek (vergroenen straat)</u>										
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2023	25.000	-	25.000	-	1.375	1.360	1.345	1.330
2.4	<u>Gelderhorstlaan Beek (vervangen groen)</u>										
	Projectvoorbereiding OPR	25	2024	6.000	-	6.000	-	-	330	326	323
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2025	30.000	-	30.000	-	-	-	1.650	1.632
2.5	<u>Centrum Groesbeek (herinrichten spoorbermen)</u>										
	Projectvoorbereiding OPR	25	2025	5.500	-	5.500	-	-	-	303	299
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	99.500	-	99.500	-	-	-	-	5.473
2.6	<u>Ericastraat e.o. Groesbeek (reconstructie)</u>										
	Projectvoorbereiding riolering	50	2025	48.000	-	48.000	-	-	-	1.680	1.666
	Projectvoorbereiding OPR	25	2025	95.000	-	95.000	-	-	-	5.225	5.168
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	464.000	-	464.000	-	-	-	-	16.240
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	885.000	-	885.000	-	-	-	-	48.675
2.7	<u>Acaciastraat Groesbeek (reconstructie)</u>										
	Projectvoorbereiding riolering	50	2023	2.500	-	2.500	-	88	87	86	85
	Projectvoorbereiding OPR	25	2023	11.000	-	11.000	-	605	598	592	585
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2024	29.500	-	29.500	-	-	1.033	1.024	1.015
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2024	110.000	-	110.000	-	-	6.050	5.984	5.918
2.8	<u>Klaverberg Groesbeek (vernieuwen verharding begraafplaats Heselenberg)</u>										
	Projectvoorbereiding OPR	25	2023	4.250	-	4.250	-	234	231	229	226
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2024	42.500	-	42.500	-	-	2.338	2.312	2.287
2.9	<u>Vissersstraat Kekerdom (reconstructie)</u>										
	Projectvoorbereiding riolering	50	2023	21.000	-	21.000	-	735	729	722	716
	Projectvoorbereiding OPR	25	2023	32.000	-	32.000	-	1.760	1.741	1.722	1.702

	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2024	200.000	-	200.000	-	-	7.000	6.940	6.880
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2024	305.000	-	305.000	-	-	16.775	16.592	16.409
2.10	<u>Cranenburgsestraat Groesbeek (Hulsbroek-Reestraat, verkeerskundige herinrichting)</u>										
	Projectvoorbereiding riolering	50	2023	3.000	-	3.000	-	105	104	103	102
	Projectvoorbereiding OPR	25	2023	41.000	-	41.000	-	2.255	2.230	2.206	2.181
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2024	40.000	-	40.000	-	-	1.400	1.388	1.376
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2024	391.000	100.000	291.000	-	-	16.005	15.830	15.656
2.11	<u>Hogekamp Leuth (reconstructie)</u>										
	Projectvoorbereiding riolering	50	2025	17.500	-	17.500	-	-	-	613	607
	Projectvoorbereiding OPR	25	2025	36.500	-	36.500	-	-	-	2.008	1.986
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	166.000	-	166.000	-	-	-	-	5.810
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	340.000	-	340.000	-	-	-	-	18.700
2.12	Nieuw dakpakket sporthal Heuvelland Groesbeek	15	2023	237.000	-	237.000	-	19.355	19.118	18.881	18.644
2.13	Nieuwe software zwembad en sporthallen	5	2023	100.000	-	100.000	-	21.500	21.200	20.900	20.600
2.14	Vervangen speelplek Profetenlaan Heilig Landstichting	10	2026	40.000	-	40.000	-	-	-	-	4.600
2.15	Vervangen speelplek Hermelijnstraat Groesbeek	10	2026	32.500	-	32.500	-	-	-	-	3.738
2.16	Vervangen speelplek Hoflaan/Mariëndaalseweg	10	2026	40.000	-	40.000	-	-	-	-	4.600
	Totaal nieuwe investeringen programma 2: Onze buurt			4.249.250	100.000	4.149.250	-	67.206	117.314	127.436	233.795
	<i>waarvan riolering</i>			<i>991.500</i>	<i>-</i>	<i>991.500</i>	<i>-</i>	<i>928</i>	<i>10.352</i>	<i>12.556</i>	<i>34.497</i>
	<i>waarvan overige</i>			<i>3.257.750</i>	<i>100.000</i>	<i>3.157.750</i>	<i>-</i>	<i>66.279</i>	<i>106.962</i>	<i>114.880</i>	<i>199.298</i>
Eerder in begroting opgenomen investeringen											
Programma 2: Onze buurt											
2.17	<u>Mesdagweg eo Groesbeek (reconstructie)</u>										
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2023	236.000	200.000	36.000	-	1.260	1.249	1.238	1.228

	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2023	545.000	400.000	145.000	-	7.975	7.888	7.801	7.714
2.18	<u>Chopinstraat Millingen aan de Rijn (aanleg voet- fietspad)</u>										
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2023	50.000	-	50.000	-	2.750	2.720	2.690	2.660
2.19	<u>Nieuweweg Stekkenberg Groesbeek (oversteek)</u>										
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2023	300.000	300.000	-	-	-	-	-	-
2.20	<u>Spoorlaan Groesbeek (herinrichting)</u>										
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2023	37.500	-	37.500	-	1.313	1.301	1.290	1.279
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2023	850.000	-	850.000	-	46.750	46.240	45.730	45.220
2.21	<u>Schoolstraat (kiss & ride) Millingen aan de Rijn</u>										
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2023	19.500	-	19.500	-	683	677	671	665
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2023	92.500	-	92.500	-	5.088	5.032	4.977	4.921
2.22	<u>Erlecomseweg Erlecom (reconstructie)</u>										
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2023	146.000	-	146.000	-	5.110	5.066	5.022	4.979
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2023	1.060.000	-	1.060.000	-	58.300	57.664	57.028	56.392
2.23	<u>Reestraat Groesbeek (aanpassen weginrichting ivm nieuwbouw)</u>										
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2023	10.500	-	10.500	-	368	364	361	358
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2023	51.500	-	51.500	-	2.833	2.802	2.771	2.740
2.24	<u>Händelsraat Groesbeek (asfalt vervangen door klinkers & afkoppelen)</u>										
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2023	81.000	30.000	51.000	-	1.785	1.770	1.754	1.739
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2023	97.000	94.000	3.000	-	165	163	161	160
2.25	Vervangen armaturen sporthal Heuvelland	15	2023	88.006	-	88.006	-	7.187	7.099	7.011	6.923
2.26	<u>Zevenheuvelenweg (Ottenhoffstraat tot Nieuweweg) Groesbeek</u>										
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2023	500.000	-	500.000	-	17.500	17.350	17.200	17.050
	Uitvoering, Vervangen wegen	25	2023	570.000	-	570.000	-	31.350	31.008	30.666	30.324

2.27 <u>Heer Zegerstraat & Kardinaal Gerardstraat Groesbeek (verharding vervangen én vergroten & vervangen riolering)</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2023	19.000	-	19.000	-	665	659	654	648
Projectvoorbereiding OPR	25	2023	48.000	-	48.000	-	2.640	2.611	2.582	2.554
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2023	307.000	-	307.000	-	10.745	10.653	10.561	10.469
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2023	727.000	-	727.000	-	39.985	39.549	39.113	38.676
2.28 <u>Diverse rioolrenovaties middels kousmethode, inclusief putrenovatie</u>										
Uitvoering, renoveren diverse rioleringen	50	2023	650.000	-	650.000	-	22.750	22.555	22.360	22.165
2.29 <u>Merelweg Berg en Dal, vervangen riolering</u>										
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2023	36.000	-	36.000	-	1.260	1.249	1.238	1.228
Uitvoering, wegen	25	2023	47.000	-	47.000	-	2.585	2.557	2.529	2.500
2.30 <u>Populierenstraat Breedeweg, deels vervangen riool en asfaltweg</u>										
Projectvoorbereiding riool	50	2023	4.000	-	4.000	-	140	139	138	136
Projectvoorbereiding wegen	25	2023	8.000	-	8.000	-	440	435	430	426
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2024	37.000	-	37.000	-	-	1.295	1.284	1.273
Uitvoering, wegen	25	2024	76.000	76.000	-	-	-	-	-	-
2.31 <u>Reconstructie Gooiseweg Zuid Groesbeek</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2023	72.500	-	72.500	-	2.538	2.516	2.494	2.472
Projectvoorbereiding wegen	25	2023	123.500	-	123.500	-	6.793	6.718	6.644	6.570
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2024	654.000	-	654.000	-	-	22.890	22.694	22.498
Uitvoering, Vervangen wegen	25	2024	1.100.000	-	1.100.000	-	-	60.500	59.840	59.180
2.32 <u>Reconstructie bedrijventerrein Mies Groesbeek</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2023	15.000	-	15.000	-	525	521	516	512
Projectvoorbereiding wegen	25	2023	70.000	-	70.000	-	3.850	3.808	3.766	3.724
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2024	345.000	-	345.000	-	-	12.075	11.972	11.868

	Uitvoering, Vervangen wegen	25	2024	1.590.000	-	1.590.000	-	-	87.450	86.496	85.542
2.33	<u>Sint Hubertusweg Ooij (verminderen geluids- en trillingsoverlast)</u>										
	Projectvoorbereiding riolering	50	2023	3.000	-	3.000	-	105	104	103	102
	Projectvoorbereiding OPR	25	2023	33.000	-	33.000	-	1.815	1.795	1.775	1.756
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2024	27.000	-	27.000	-	-	945	937	929
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2024	285.000	-	285.000	-	-	15.675	15.504	15.333
2.34	<u>Margrietstraat en omgeving Groesbeek (reconstructie)</u>										
	Projectvoorbereiding riolering	50	2023	30.000	10.000	20.000	-	700	694	688	682
	Projectvoorbereiding OPR	25	2023	90.000	-	90.000	-	4.950	4.896	4.842	4.788
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2024	281.000	97.000	184.000	-	-	6.440	6.385	6.330
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2024	830.000	280.000	550.000	-	-	30.250	29.920	29.590
2.35	<u>Van Nispenstraat & Secr. Luijbenstraat Groesbeek (asfalt vervangen door klinkers & afkoppelen)</u>										
	Projectvoorbereiding riolering	50	2023	14.000	14.000	-	-	-	-	-	-
	Projectvoorbereiding OPR	25	2023	57.500	-	57.500	-	3.163	3.128	3.094	3.059
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2024	132.000	130.500	1.500	-	-	53	52	52
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2024	520.000	300.000	220.000	-	-	12.100	11.968	11.836
2.36	Vervangen grootkeukeninstallatie De Duffelt	15	2024	30.250	-	30.250	-	-	2.470	2.440	2.410
2.37	Vervangen parkeerbeheersysteem Parkeergarage Bellevue	15	2024	100.000	-	100.000	-	-	8.167	8.067	7.967
2.38	<u>Koningin Wilhelminaweg - Bruuk Groesbeek (vervangen asfalt)</u>										
	Projectvoorbereiding riolering	50	2024	4.500	-	4.500	-	-	158	156	155
	Projectvoorbereiding OPR	25	2024	31.000	-	31.000	-	-	1.705	1.686	1.668
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2025	41.500	-	41.500	-	-	-	1.453	1.440
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2025	269.500	-	269.500	-	-	-	14.823	14.661
2.39	<u>Heidebloemstraat Groesbeek (asfalt)</u>										

<u>vervangen door klinkers & afkoppelen)</u>											
	Projectvoorbereiding riolering	50	2024	40.000	12.000	28.000	-	-	980	972	963
	Projectvoorbereiding OPR	25	2024	70.000	-	70.000	-	-	3.850	3.808	3.766
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2025	370.000	118.500	251.500	-	-	-	8.803	8.727
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2025	660.000	550.000	110.000	-	-	-	6.050	5.984
2.40	<u>Prins Hendriklaan Berg en Dal (asfalt vervangen door klinkers)</u>										
	Projectvoorbereiding riolering	50	2024	1.500	-	1.500	-	-	53	52	52
	Projectvoorbereiding OPR	25	2024	10.500	-	10.500	-	-	578	571	565
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2025	30.500	-	30.500	-	-	-	1.068	1.058
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2025	107.500	50.000	57.500	-	-	-	3.163	3.128
2.41	Vervangen verplaatsbare zakwand Heuvelland	15	2025	42.350	-	42.350	-	-	-	3.459	3.416
2.42	Vervangen verplaatsbare zakwand De Duffelt	15	2025	42.350	-	42.350	-	-	-	3.459	3.416
2.43	<u>Sprongstraat & Col. Ekmanstraat Beek (vervangen riolering)</u>										
	Projectvoorbereiding riolering	50	2025	17.000	-	17.000	-	-	-	595	590
	Projectvoorbereiding OPR	25	2025	20.500	-	20.500	-	-	-	1.128	1.115
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	154.500	-	154.500	-	-	-	-	5.408
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	181.500	-	181.500	-	-	-	-	9.983
2.44	<u>Margrietstraat Leuth (vervangen riolering)</u>										
	Projectvoorbereiding riolering	50	2025	11.000	-	11.000	-	-	-	385	382
	Projectvoorbereiding OPR	25	2025	15.500	-	15.500	-	-	-	853	843
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	100.000	-	100.000	-	-	-	-	3.500
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	138.500	-	138.500	-	-	-	-	7.618
2.45	<u>Prinsessenbuurt Ooij (vervangen riolering)</u>										
	Projectvoorbereiding riolering	50	2025	43.000	-	43.000	-	-	-	1.505	1.492
	Projectvoorbereiding OPR	25	2025	59.000	-	59.000	-	-	-	3.245	3.210

	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	381.500	-	381.500	-	-	-	-	13.353
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	521.500	-	521.500	-	-	-	-	28.683
2.46	<u>Beatrixstraat Ooij (vervangen riolering)</u>										
	Projectvoorbereiding riolering	50	2025	10.500	-	10.500	-	-	-	368	364
	Projectvoorbereiding OPR	25	2025	15.500	-	15.500	-	-	-	853	843
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	92.500	-	92.500	-	-	-	-	3.238
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	137.500	-	137.500	-	-	-	-	7.563
2.47	<u>Ketelstraat De Horst (reconstructie)</u>										
	Projectvoorbereiding riolering	50	2025	28.500	-	28.500	-	-	-	998	989
	Projectvoorbereiding OPR	25	2025	43.000	-	43.000	-	-	-	2.365	2.339
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	252.000	-	252.000	-	-	-	-	8.820
	Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	380.000	-	380.000	-	-	-	-	20.900
2.48	<u>Oude Kleefsebaan Berg en Dal (rioolrenovatie)</u>										
	Projectvoorbereiding riolering	50	2025	39.000	-	39.000	-	-	-	1.365	1.353
	Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	780.000	-	780.000	-	-	-	-	27.300
2.49	Renovatie pompgemalen	10	2023-2024	350.000	-	350.000	-	20.125	39.988	39.463	38.938
2.50	Aanpak wateroverlast/klimaatadaptatie overige kernen	50	2023-2024	1.500.000	-	1.500.000	-	26.250	52.275	51.825	51.375
2.51	Afkoppelkrediet diverse rioleringen (€ 200.000 per jaar)	50	2023-2027	1.000.000	-	1.000.000	-	7.000	13.940	20.820	27.640
2.52	Vervanging asfaltrijbanen binnen de bebouwde kom 2019-2028	25	2023-2028	3.600.000	-	3.600.000	-	33.000	65.640	97.920	129.840
Sportaccomodaties											
2.53	Sportaccomodaties Vervanging kleedkamers	40	2024-2026	2.451.064	-	2.451.064	-	-	49.466	97.578	96.658
2.54	Sportaccomodaties Vervanging velden	15-20	2024-2026	842.400	-	842.400	-	-	57.446	63.240	63.082
2.55	Tennisaccomodaties	15-40	2024-	1.099.821	-	1.099.821	-	-	42.981	56.581	55.974

Aanpassing/vervanging

2026

Totaal eerder in begroting opgenomen investeringen programma 2: Onze buurt				29.082.741	2.662.000	26.420.741	- 382.437	882.349	1.038.061	1.204.012
<i>waarvan riolering</i>				8.754.500	612.000	8.142.500	- 118.195	212.730	234.255	300.657
<i>waarvan overige</i>				20.328.241	2.050.000	18.278.241	- 264.242	669.619	803.807	903.355

Nieuwe investeringen**Programma 5: Overhead**

5.1 Aanschaf materieel 2026	8	2026	179.000		179.000	-	-	-	-	25.060
Totaal nieuwe investeringen programma 5: Overhead			179.000	-	179.000	-	-	-	-	25.060

Eerder in begroting opgenomen investeringen**Programma 5: Overhead**

5.2 Vervangen screens gemeentehuis	15	2025	72.880		72.880	-	-	-	5.952	5.879
5.3 Aanschaf materieel 2023	8	2023	240.000	-	240.000	- 33.600	33.150	32.700		32.250
5.4 Aanschaf materieel 2024	8	2024	164.500	-	164.500	-	-	23.030	22.722	22.413
5.5 Aanschaf materieel 2025	8	2025	171.500	-	171.500	-	-	-	24.010	23.688
Totaal eerder in begroting opgenomen investeringen programma 5: Overhead			576.000	-	576.000	- 33.600	56.180	79.432		78.352

Totaal nieuwe investeringen alle programma's			9.553.250	100.000	9.453.250	- 67.206	399.189	406.236		534.580
---	--	--	------------------	----------------	------------------	-----------------	----------------	----------------	--	----------------

Totaal eerder in begroting opgenomen investeringen alle programma's			35.158.741	2.662.000	32.496.741	- 416.037	938.529	1.117.493		1.502.364
--	--	--	-------------------	------------------	-------------------	------------------	----------------	------------------	--	------------------

Totaal investeringen alle programma's			44.711.991	2.762.000	41.949.991	- 483.243	1.337.717	1.523.728		2.036.944
<i>waarvan riolering</i>			9.746.000	612.000	9.134.000	- 119.123	223.082	246.810		335.155

Nieuwe investeringen programma 1

1.1 Nieuwe sporthal Ooij

De druk op onze binnensportaccommodaties om in de piektijden te kunnen sporten is hoog. Elk jaar vraagt dat extra afstemming en concessies van verenigingen op de gewenste tijden en uren. Sport is een belangrijk speerpunt van beleid in het sociaal domein. Om de binnensport voldoende mogelijkheden te bieden voor de toekomst onderzoeken we de wenselijkheid voor de bouw van een nieuwe sporthal in Ooij.

1.2 Revitalisering Mallemolen (uitvoering)

Het gebouw is in een constructieve goede staat maar wel zijn er verschillende elementen, zoals dak en installaties, aan vervanging toe.

Het gebouw moet eveneens worden verduurzaamd. Het energieverbruik is hoog.

Doordat onderhoud langere tijd is uitgesteld wordt het steeds moeilijker de veiligheid te garanderen (de luchtbehandelingsinstallatie is dringend aan vervanging toe).

Het gebouw voldoet ook niet meer aan veel nieuwe huidige normen en regels. De uitstraling van het gebouw is belangrijk. Omdat nieuwbouw veel meer geld kost en een langere realisatietijd heeft is gekozen voor revitalisering.

De raad heeft op 15 juli 2021 de wens uitgesproken om de functie van de Mallemolen in de kern van Groesbeek te handhaven.

De Mallemolen moet het bruisend hart van Groesbeek worden: een sfeervol multifunctioneel centrum met functies voor cultuur, kunst, educatie, informatie en advies en ontmoeten. Met een huiskamer-gevoel voor de inwoners van vooral Groesbeek. En een plek voor zoveel mogelijk organisaties en verenigingen.

Eerder opgenomen investeringen programma 1

1.3 Verduurzaming Kulturhus Millingen aan de Rijn

De verkoop van Den Ienloop voeren we uit, zodra er ambtelijke capaciteit beschikbaar is. Bij te lang uitstel is het risico aanwezig dat we worden verplicht om duurzaamheidsmaatregelen uit te voeren.

1.4 Nieuwbouw basisschool en gymzaal Op de Horst

Een besluit over de nieuwbouw is uitgesteld om financiële redenen. We gaan opnieuw met het schoolbestuur in gesprek over de plannen en of we deze uit kunnen voeren.

Nieuwe investeringen programma 2

2.1 Rijlaan Groesbeek (vervangen bomen)

Een aantal bomen is al verwijderd en een groot aantal bomen zijn in een matige tot slechte conditie. Dat geldt voor de bomen aan de kant van het nieuwe fietspad en de andere kant van de weg.

De bomen zijn geplant in 1863. Om de veiligheid op deze weg met ongeveer 7.000 verkeersbewegingen per etmaal te kunnen garanderen, gaan we de bomen vervangen. Dat doen we in samenwerking met Staatsbosbeheer.

2.2 Vossengraaf Millingen aan de Rijn (opknappen begraafplaats)

De paden op deze begraafplaats zijn van rood mijnsplit. Dit materiaal is niet meer te verkrijgen (wordt niet op duurzame wijze gewonnen).

Doordat er split ligt en we dit niet aan kunnen vullen, zijn de paden slecht begaanbaar. Bij nat weer is dit nog erger en tijdens uitvaarten (graafwerkzaamheden) is het onacceptabel.

Daarom gaan we de paden vervangen door verharding, zodat de begraafplaats weer netjes en goed begaanbaar is.

2.3 Cranenburgsestraat Groesbeek (vergroenen straat)

In het verleden is in deze straat al een gedeeltelijke vergroening uitgevoerd. We hebben toen grijs door groen vervangen en meer bomen geplant. We willen de laanstructuur (opgenomen

in het bomenstructuurplan) versterken en op enkele plekken grijs door groen vervangen. Om het groen minder kwetsbaar te maken en de biodiversiteit te vergroten, planten we verschillende soorten heesters en bomen.

2.4 Gelderhorstlaan Beek (vervangen groen)

In de Gelderhorstlaan staan 19 esdoorns. Daarvan is meer dan de helft in een slechte of matige conditie. In het verleden zijn er al diverse bomen vervangen. We gaan nu de resterende bomen vervangen, zodat de laanstructuur in de toekomst blijft bestaan. We kiezen ervoor om verschillende soorten toe te passen en vergroten daarmee de biodiversiteit. Daardoor is de nieuwe laan minder kwetsbaar voor ziektes en plagen. De staat van de bomen en het groen in de Tesselschadestraat is eveneens matig tot slecht. Vervanging hiervan nemen we in dit project mee. Ook hier gaan we de biodiversiteit vergroten door meerdere (inheemse) soorten toe te passen.

2.5 Centrum Groesbeek (herinrichten spoorbermen)

In 2019 heeft de gemeente de spoorlijn van Prorail overgenomen. Met name het gedeelte vanaf het centrum (Wisselpad) tot aan de Hulsbroek ziet er onverzorgd uit. Dit terwijl de Draisine er rijdt en het fietspad veel gebruikt wordt. Daarom gaan we de spoorbermen anders inrichten, zodat we het goed kunnen onderhouden en het weer netjes is. Het grootste gedeelte zal een natuurlijke inrichting krijgen. Door bijvoorbeeld pleksgewijs te verschromen, geven we bepaalde soorten en kruiden meer kans en dat heeft een positief op de biodiversiteit langs het spoor.

2.6 Ericastraat e.o. Groesbeek (reconstructie)

Uit de laatste wegininspectie blijkt dat de kwaliteit van de weg slecht is. Daarom gaan we deze vervangen. We vervangen het asfalt door klinkers, omdat dit beter bij de functie van de weg past. Voetpaden en parkeerhavens, vervangen we ook. Omdat hier met de weg aan de slag gaan, hebben we ook naar de status van het riool gekeken. Uit de laatste inspectie blijkt dat veel strengen in dit gebied de kwaliteit matig hebben gekregen. Vanwege die beoordeling en omdat er nog een gemengd stelsel ligt, vervangen we ook het riool door een gescheiden stelsel. Daarbij koppelen we hemelwater af zodat het ter plekke kan infiltreren.

In het werk nemen we het groen mee en hebben we uiteraard ook aandacht voor verkeersremmende maatregelen. Vooral het gebied rondom de school heeft onze aandacht.

2.7 Acaciastraat Groesbeek (reconstructie)

De verharding van het plein aan de Acaciastraat is in slechte staat. Daarom gaan we deze vervangen. Omdat het straatwerk er toch uit moet, vervangen we meteen de infiltratievoorzieningen, zodat regenwater weer in de bodem kan infiltreren. Als het mogelijk is kiezen we voor een andere en praktische indeling, met meer groen.

2.8 Klaverberg Groesbeek (vernieuwen verharding begraafplaats Heselenberg)

Het plein en de paden op deze begraafplaats zijn gemaakt van betonstenen. Deze zijn in slechte staat en aan vervanging toe. We willen deze betonstenen door gebakken stenen vervangen. Op het marktplein in Groesbeek liggen gebakken stenen en die komen op termijn vrij. Deze willen we op de begraafplaats hergebruiken. De gebakken stenen zijn nog van goede kwaliteit en kunnen nog tientallen jaren mee. Het plein is vrij groot en dat is niet nodig. Daarom gaan we een deel van het plein vervangen door groen.

2.9 Vissersstraat Kekerdorp (reconstructie)

Uit de laatste rioolinspectie en uit diverse meldingen over verstoppingen blijkt dat het rioolstelsel in deze straat niet goed functioneert. De kwaliteit van de putten is slecht, er

groeien wortels in het riool en de buizen hebben een te kleine diameter. Daarom gaan we het riool vervangen.

Omdat de straat er toch uit moet, vervangen we meteen de verharding en de plantsoenen. Daarbij hebben we aandacht voor de herinrichting van de kruising met de Weverstraat.

2.10 Cranenburgsestraat Groesbeek (Hulsbroek-Reestraat, verkeerskundige herinrichting)

De (verkeerskundige) inrichting van dit deel van de Cranenburgsestraat voldoet niet meer aan de huidige eisen. We gaan de straat als een 60km-zone (buiten bebouwde kom) en 50km-weg (gedeelte binnen de bebouwde kom) inrichten. We voeren dit project nu op, omdat de weg op de planning staat voor groot onderhoud.

We maken bredere fietssuggestiestroken, gaan de kruisingen beter benadrukken en zo nodig maken we enkele verkeersremmers, passend bij de snelheidslimiet.

De kruising met de Reestraat/Boersteeg is redelijk druk. Hier kruisen twee 60km-wegen, die bewoners/gebruikers als onveilig ervaren. Dat komt vooral doordat men er hard kan rijden.

Voor dit project rekenen we met een bijdrage:

- € 100.000 uit de onderhoudsvoorziening wegen.

2.11 Hoge Kamp Leuth (reconstructie)

De huidige asfaltverharding in de woonwijk Hoge Kamp is in slechte en staat. Daarom gaan we die vervangen door een klinkerweg. Klinkers passen beter bij het karakter van de buurt en de functie van de weg. Omdat we het straatwerk vervangen, maken we van de gelegenheid gebruik om het gemengd rioolstelsel door een gescheiden rioolstelsel te vervangen. Regenwater voeren we af richting de naastgelegen watergangen.

Naast de klinkerverharding die er komt, besteden we ook aandacht aan breedtes en bochtstralen van de wegen.

De parkeerdruk in deze wijk is hoog. Mogelijk kunnen we de straat anders inrichten waardoor er meer parkeerplekken zijn, zonder dat dit ten koste van groen gaat.

2.12 Nieuw dakpakket sporthal Heuvelland Groesbeek

De technische levensduur van het dakpakket is versleten. Dat blijkt uit de laatste inspectie en het grote aantal lekkages. Daarom gaan we het dakpakket vervangen en beter isoleren in het kader van duurzaamheid.

2.13 Nieuwe software zwembad en sporthallen

Voor beheer op afstand en het maken van reserveringen is nieuwe software nodig. Via die software kunnen gebruikers en beheerders bijvoorbeeld zelf deuren openen en tijden reserveren. Het huidige systeem voorziet daar niet in.

2.14 Vervangen speelplek Profetenlaan, Heilig landstichting

Vanwege opmerkingen uit de inspectie, moeten de speeltoestellen op deze plek steeds vaker repareren. Dat kunnen we niet oneindig blijven doen. Daarom gaan we deze speelplek in 2026 vervangen.

2.15 Vervangen speelplek Hermelijnstraat Groesbeek

Vanwege opmerkingen uit de inspectie, moeten de speeltoestellen op deze plek steeds vaker repareren. Dat kunnen we niet oneindig blijven doen. Daarom gaan we deze speelplek in 2026 vervangen.

2.16 Vervangen speelplek Hoflaan/Mariëndaalseweg Groesbeek

Vanwege opmerkingen uit de inspectie, moeten de speeltoestellen op deze plek steeds vaker repareren. Dat kunnen we niet oneindig blijven doen. Daarom gaan we deze speelplek in 2026 vervangen.

Eerder opgenomen investeringen programma 2

2.17 Mesdagweg en omgeving Groesbeek, reconstructie

Uit de wegininspectie blijkt dat de kwaliteit van het asfalt in deze woonwijk (Mesdagweg, Jacob Marisweg & Van Ostadeweg) slecht is. Omdat we de weg volledig moeten vernieuwen, gaan we dit integraal aanpakken. Dat betekent dat we niet alleen de weg vervangen, maar ook het riool en de plantsoenen aanpakken.

Uit onderzoek blijkt dat infiltratie van regenwater in deze wijk mogelijk is. Daarom is het aanleggen van een infiltratieriool en/of het plaatsen verticale infiltratie-units onderdeel van het project.

De straten zijn onderdeel van een 30km-zone. We willen de inrichting van de weg behouden en verbeteren als dat kan. Als het mogelijk is planten we meer bomen.

Voor dit project rekenen we met twee bijdrages:

- € 400.000 uit project 2.52 'Vervanging asfaltrijbanen binnen de bebouwde kom'.
- € 200.000 uit project 2.51 'Afkoppelkrediet diverse rioleringen'.

2.18 Chopinstraat Millingen aan de Rijn, aanleg voet- fietspad

Aan de Chopinstraat in Millingen aan de Rijn komen nieuwe woningen op de plek van de voormalige bibliotheek. Daarna willen we de Chopinstraat anders inrichten met een goed fiets- en voetpad. In het stedenbouwkundig plan staat het volgende hierover: 'Met de afronding van fase 3 is het zinvol om de Chopinstraat tussen fase 3 en het schoolgebouw opnieuw in te richten als groene, langzaamverkeersroute richting het centrum. De verkeersruimte sluit zo beter aan bij het gebruik en geeft met de bestaande, zuidelijke langzaamverkeersverbinding samenhang aan het gebied.'

De Chopinstraat krijgt een inrichting die past bij de huidige functie. Dat betekent dat we een comfortabele en herkenbare inrichting die bij een fietspad/voetpad hoort maken. Bovendien maken we de totale hoeveelheid bestrating kleiner en dat is gunstig is voor bijvoorbeeld waterafvoer.

2.19 Nieuweweg - Stekkenberg Groesbeek, aanleg oversteek

De Nijmeegsebaan is de doorgaande weg (gebiedsontsluitingsweg) van en naar Nijmegen. Het is een van de drukste routes qua autoverkeer in Groesbeek. Ook rijden er veel fietsers op deze route. Een groot deel daarvan wil ter hoogte van de Stekkenberg Groesbeek in en uit fietsen. We willen hier een oversteek in twee keer voor fietsers maken. Nu moeten fietsers in één keer oversteken over twee rijbanen. Dat zorgt voor lang wachten en soms een onprettig/onveilig gevoel bij fietsers.

Omdat we op deze locatie toch bezig gaan, vervangen we ook een stukje asfalt in de Maldensebaan door klinkers.

Voor dit project hebben we met twee bijdrages gerekend:

- € 50.000 uit project 2.52 'Vervanging asfaltrijbanen binnen de bebouwde kom'.
- € 250.000 via het uitvoeringsbudget mobiliteitsvisie

2.20 Spoorlaan Groesbeek, herinrichting

De Spoorlaan heeft de functie "erftoegangsweg-plus" met een maximumsnelheid van 30km/u. Dit is dezelfde functie als bijvoorbeeld het Wisselpad, de Gooiseweg en de Hoflaan in Groesbeek. Hiermee volgt de Spoorlaan een alternatieve ring rond het centrum van Groesbeek. We willen dat de Spoorlaan beter aansluit bij de alternatieve ring en bij de 30km/u. Daarom gaan de deze weg opnieuw inrichten. Daarbij houden we rekening met de ontsluiting van het bedrijventerrein.

We willen bij dit project dezelfde vormgeving als de eerdergenoemde voorbeelden. Daarmee bedoelen we rode fiets(suggestie)stroken, het benadrukken van de kruisingen en waar nodig enkele verkeersremmers. Die passen we aan, aan het type verkeer dat er rijdt. We gaan ook de breedte van de rijbaan, het profiel van de weg en de parkeermogelijkheden voor bewoners bekijken. Als het nodig is passen we het aan.

Als we de rijbaan aanpassen, dan koppelen we direct de weg af. Daardoor verdwijnt het water in de bodem en voeren we het niet via het riool af.

2.21 Schoolstraat Millingen aan de Rijn, aanleg kiss & ride

We gaan hier opnieuw bestraten omdat de huidige bestrating sterk verouderd en van slechte kwaliteit is. We vernieuwen de rijbaan, trottoirs en de parkeervakken. Ook maken we ruimte voor het ophalen en wegbrengen van kinderen die naar school gaan.

2.22 Erlecomseweg Erlecom, reconstructie

We willen de inrichting beter aan laten sluiten bij een Erftoegangsweg (30km/h). Dit doen we onder andere door de uitstraling een dorps karakter te geven. Daarom gaan we het asfalt vervangen door klinkers. De wegfundering laten we onderzoeken in verband met overlast door trillingen. Wanneer onderzoeksresultaten bekend zijn, bepalen we of we de wegfundering ook vervangen.

De Erlecomseweg bevindt zich in de bebouwde kom van Erlecom en is aangeduid als 30km/h-zone. Het is nu een asfaltweg en de situatie is erg overzichtelijk. Daardoor hoeft het verkeer niet af te remmen. We hebben een schetsontwerp laten maken waarmee de inrichting beter bij de status en functie van de weg past. Aanplant van nieuw groen is onderdeel van dit plan. We bekijken bijvoorbeeld of we de bestaande bomenrij door kunnen trekken.

2.23 Reestraat Groesbeek, aanpassen weginrichting i.v.m. nieuwbouw

We willen de grens van de bebouwde kom verplaatsen vanwege het nieuwbouwproject 'De Heikant'. Ook willen we een veilige weginrichting maken, die bij een 30km/h-zone past. Bijvoorbeeld met beplanting kunnen we dit gedeelte van de weg er smaller uit laten zien en een dorps karakter geven. Dit ondersteunt de 30km/h-zone. Het asfalt gaan we tot aan de komgrens vervangen, het liefst met klinkers.

De bestaande groene inrichting van de Reestraat binnen de kom, willen we doortrekken naar de Marterstraat (tot aan het kombord).

Ondergronds hoeft er niet veel te gebeuren. We plaatsen alleen een extra put in het riool, omdat de verbinding van put tot put nu te lang is.

2.24 Händelstraat Groesbeek, asfalt vervangen door klinkers en afkoppelen

Uit de wegininspectie blijkt dat de kwaliteit van het asfalt in de Händelstraat verslechterd. Daarom gaan we het asfalt vervangen door klinkers. Omdat het asfalt eruit moet, willen we ook meteen het riool afkoppelen en regenwater in de bodem laten verdwijnen.

De straat is onderdeel van een 30km/h-zone. Wel willen de weginrichting behouden en verbeteren als dat kan. Bij deze straat is er speciale aandacht voor de kruising met de Zevenheuvelenweg (in de toekomst in te richten als erftoegangsweg+) en het zebrapad nabij deze kruising. De situatie daar is nu niet fraai ingericht en deels onduidelijk.

Voor dit project hebben we met twee bijdrages gerekend:

- € 94.500 uit project 2.52 'Vervanging asfalttribanen binnen de bebouwde kom'.
- € 30.000 uit project 2.51 'Afkoppelkrediet diverse rioleringen'

2.25 Vervangen armaturen sporthal Heuveland

De armatuurbakken zijn aan vervanging toe en voldoen niet meer aan de veiligheidsnorm. Daarom gaan we ze vervangen.

2.26 Zevenheuvelenweg (Ottenhoffstraat tot Nieuweweg) Groesbeek

De Zevenheuvelenweg is aan vervanging toe. In deze weg ligt nog een gemengd rioolstelsel (vuil- en hemelwater voeren we via hetzelfde riool af). Als het kan koppelen wij hemelwater af. Dit doen we door een gescheiden rioolstelsel te leggen. Het gaat om het weggedeelte vanaf de Burgemeester Ottenhoffstraat tot aan de Nieuweweg. We richten de weg ook meteen in als erftoegangsweg-plus met rode fietssuggestiestroken. Dit hebben we besloten in de mobiliteitsvisie.

2.27 Heer Zegerstraat & kardinaal Gerardstraat, reconstructie

Uit de weginspectie blijkt dat de kwaliteit van het asfalt in deze buurt slecht is. Daarom willen we de bovengrondse verharding vernieuwen. Om het project Heer Zegerstraat en Kardinaal Gerardstraat in Groesbeek volledig aan te pakken, is er met alle disciplines (groen, verkeer en riolering) overleg geweest. Het resultaat daarvan is dat we dit project integraal hebben gemaakt. Dat betekent dat we niet alleen de weg vervangen, maar ook het riool vergroten, de straat iets ander in willen richten en meer groen planten.

In een gedeelte van de Heer Zegerstraat willen we het riool vergroten. Op deze manier verbeteren we de werking van het rioolstelsel. Het overige gedeelte van het riool willen we vervangen, zonder het te vergroten. Een uitzondering is het riool in de Kardinaal Gerardstraat. Deze is nog goed en hoeven we daarom niet te vervangen.

De straten zijn onderdeel van een 30km/h-zone. We willen de inrichting van de weg behouden en verbeteren als dat kan. Aandachtspunten zijn het (nog beter) aangeven van gelijkwaardige kruisingen en remmen van verkeer op die plekken. We willen de kruisingen met de Mariëndaalseweg in dit project meenemen, zodat we ook daar het verkeer beter kunnen afremmen.

We willen deze buurt ook groener maken, omdat we steeds vaker te maken hebben met zware regenbuien of extreme warmte.

2.28 Diverse rioolrenovaties middels kousmethode, inclusief putrenovatie

In de afgelopen jaren is de riolering in Berg en Dal op verschillende locaties gereinigd en geïnspecteerd. Uit deze inspecties zien we dat de kwaliteit van meerdere rioleringen zodanig slecht is dat we moeten ingrijpen. Omdat de weg nog goed is, kiezen we voor renovatie van binnenuit. We herstellen het riool door het inbrengen van een zogenaamde binnenvoering die we laten uitharden (kousmethode). Ook herstellen wij de putten. Na renovatie kan de riolering weer 50 jaar mee.

2.29 Merelweg Berg en Dal, vervangen riolering

In 2018 is het riool in de gehele kern Berg en Dal gecontroleerd. Daaruit bleek dat er in de Merelweg enkele riolen zijn die we moeten vervangen. Renovatie met de kousmethode is vanwege de kleine diameters niet mogelijk. Daarom moeten we de buizen vervangen.

2.30 Populierenstraat Breedeweg, deels vervangen riool en asfaltweg

In 2018 hebben we de riolering in de gehele kern Breedeweg gereinigd en gecontroleerd. Uit deze inspectie is naar voren gekomen dat de gemengde riolering in de Populierenstraat slecht is. Daarom moeten we het riool vervangen. Om het riool te kunnen vervangen, gaan we de weg openbreken. Dat biedt kansen en daarom vervangen we meteen het asfalt door klinkers.

Als er plek/ruimte is, vervangen we verharding voor groen en bomen.

Voor dit project rekenen we met een bijdrage:

- € 76.000 uit project 2.52 'Vervanging asfalttribanen binnen de bebouwde kom'.

2.31 Reconstructie Gooiseweg Zuid Groesbeek

Een aantal riolen in de Rembrandtweg, Jozef Israëlweg, Jan Steenweg, Breitnerweg, Pieter de Hooghweg en Vincent van Goghweg zijn zo erg beschadigd dat we ze moeten vervangen. Het grootste gedeelte van de riolering ligt onder de kabels en leidingen. Dat is niet zoals we willen omdat er dan onvoldoende ruimte beschikbaar is voor kabels en leidingen. Ook kunnen we door vervanging een gescheiden rioolstelsel aanleggen. Daardoor kunnen wij de weg van het vuilwaterriool afkoppelen zodat regenwater in de bodem kan verdwijnen.

Niet alleen de vervanging van de riolering is nodig. Ook het asfalt op de wegen ten zuiden van de Gooiseweg is aan vervanging toe. We vernieuwen de wegen gelijk als we het riool vervangen. De Rembrandtweg maken we geschikt als onderdeel van de fietsroute tussen de Drul en het centrum. Dat doen we onder andere via het nieuwe fietspad langs de Mallemolen.

2.32 Reconstructie bedrijventerrein Mies Groesbeek

De wegen op Bedrijventerrein de Mies zijn slecht en voldoen niet meer aan de vastgestelde kwaliteitseisen. Daarom gaan we de wegen vervangen. Het is een bedrijventerrein, dus we asfalteren deze wegen. We gaan dan ook gelijk een deel van het riool vervangen. Het riool is niet overal slecht. Daarom vervangen we alleen het riool op plekken waar dat nodig is. Daarnaast willen we meer bomen planten om het bedrijventerrein wat minder “grijs” te maken.

2.33 Sint Hubertusweg Ooij, verminderen geluids- en trillingsoverlast

We maken een Sint Hubertusweg die verkeersveilig is, comfortabele gebieden verbindt en minder overlast geeft voor de omwonenden. Daarvoor willen we:

- de verhoogde plateaus verwijderen en kruispunten asfalteren.
- de wegmarkering anders maken.
- het verkeer remmen door aan de noord- en zuidzijde van de bebouwing de rijbaan anders in te richten.
- blokhagen aanplanten voor het versterken van de “bebouwde kom” uitstraling.

2.34 Margrietstraat en omgeving Groesbeek, reconstructie

Uit de weginspectie blijkt dat de kwaliteit van het asfalt in de Margrietstraat, Papaverstraat, Stekkenbergdwarsweg en de Leppert slechts is. Daarom willen we de bestaande bovengrondse bestrating vervangen door nieuwe materialen. De weg moet er helemaal uit. Dit biedt kansen voor groen, verkeer en riolering. We gaan bijvoorbeeld ook de oude huisaansluitingen vervangen en koppelen we waar mogelijk het hemelwater af. Hierdoor kan het in de bodem verdwijnen.

De Leppert en de Papaverstraat zijn grijze straten en er is ruimte voor meer bomen. Het groen aan de Margrietstaat ziet er niet overal goed uit en dat herstellen we.

De straten zijn onderdeel van een 30km/h-zone. We willen de weginrichting behouden en verbeteren. Daarnaast zijn er klachten over parkeerdruktes in deze buurt bekend. Daar hebben we aandacht voor.

Voor dit project hebben we met twee bijdrages gerekend:

- € 280.000 uit project 2.52 ‘Vervanging asfaltrijbanen binnen de bebouwde kom’.
- € 107.000 uit project 2.51 ‘Afkoppelkrediet diverse rioleringen’

2.35 Van Nispenstraat & Secr. Luijbenstraat Groesbeek, asfalt vervangen door klinkers en afkoppelen

Uit de weginspectie blijkt dat de kwaliteit van het asfalt in deze straten slecht is. Daarom gaan we het asfalt vervangen door klinkers. Omdat de weg er helemaal uit gaat, biedt dit kansen voor groen, verkeer en riolering.

De straten zijn onderdeel van een 30km/h-zone. We willen de weginrichting behouden en waar mogelijk nog verder verbeteren.

Het klimaat verandert. Hier passen we onze omgeving op aan. Daarom planten we meer bomen. Omdat de weg eruit gaat kunnen we ook ondergronds ruimte voor bomen maken. Het hemelwater willen we afkoppelen. Daardoor verdwijnt het regenwater niet in het riool maar in de bodem.

Voor dit project hebben we met twee bijdrages gerekend:

- € 300.000 uit project 2.52 'Vervanging asfaltrijbanen binnen de bebouwde kom'
- € 144.500 uit project 2.51 'Afkoppelkrediet diverse rioleringen'

2.36 Vervangen grootkeukeninstallatie De Duffelt

Door ouderdom en slijtage voldoet de huidige keuken niet meer aan de eisen. Met name vanwege de hygiëne is vervanging noodzakelijk.

2.37 Vervangen parkeerbeheersysteem Parkeergarage Bellevue

Het huidige parkeerbeheersysteem voldoet niet aan onze eisen. Er treden te veel storingen op, wat nadelige gevolgen heeft voor de toegankelijkheid en bruikbaarheid van de parkeergarage. Daarom willen wij dit systeem vervangen.

2.38 Koningin Wilhelminaweg - Bruuk Groesbeek, vervangen asfalt

Het bestaande asfalt binnen de bebouwde kom is aan vervanging toe. Daarbij is Janssen Bouw Groesbeek op een aantal percelen met de ontwikkeling van woningen bezig. Doordat we tijdens de bouw meerdere aansluitingen op het riool moeten maken, gaan we in het asfalt zagen. Daardoor zal de kwaliteit nog verder afnemen. Na afronding van de werkzaamheden en oplevering van de nieuwbouw gaan we het asfalt herstellen/vervangen door een nieuwe deklaag/constructie. Of we voor herstel of vervanging kiezen, is afhankelijk van de staat op dat moment.

2.39 Heidebloemstraat Groesbeek, asfalt vervangen door klinkers en afkoppelen

Uit de wegininspectie blijkt dat de kwaliteit van het asfalt in de Heidebloemstraat slecht wordt. Omdat we dit moeten vervangen, is met de andere disciplines (groen, verkeer en riolering) overlegd of zij hier ook iets moeten doen. Dat is het geval.

Als blijkt dat de huisaansluitingen nog van gres (een materiaal dat gemaakt is van een kleisoort) zijn, dan vervangen we deze door PVC. Ook proberen we om het hemelwater van het riool af te koppelen en in de bodem te laten verdwijnen.

De straten zijn onderdeel van een 30km-zone. We willen de weginrichting behouden en verbeteren. Daarnaast zijn er klachten over parkeerdrukke bekend in deze buurt. Mogelijk kunnen we daar binnen het project een oplossing voor vinden.

Voor dit project rekenen we met twee bijdrages:

- € 550.000 uit project 2.52 'Vervanging asfaltrijbanen binnen de bebouwde kom'
- € 130.500 uit project 2.51 'Afkoppelkrediet diverse rioleringen'

2.40 Prins Hendriklaan Berg en Dal, asfalt vervangen door klinkers

Tijdens het controleren van de weg zagen we dat de kwaliteit van het asfalt in de Prins Hendriklaan slecht is. Daarom gaan we het asfalt vervangen door klinkers en de voetpaden vernieuwen. Om het project integraal aan te pakken, is ervoor gekozen om alle disciplines (groen, verkeer en riolering) te betrekken.

De straten zijn onderdeel van een 30km/h-zone. We willen de inrichting van de weg behouden en verbeteren als dat kan. We weten dat er klachten zijn over het parkeren in de buurt. Hier houden we rekening mee.

We willen deze buurt ook groener maken. Dit omdat we steeds vaker te maken hebben met zware regenbuien of extreme warmte.

Voor dit project rekenen we met een bijdrage:

- € 50.000 uit project 2.52 'Vervanging asfaltrijbanen binnen de bebouwde kom'.

2.41 Vervangen verplaatsbare zakwand Heuvelland

Uit inspectie is gebleken dat de separatiwand op veel punten is versleten en daarom vervangen moet worden.

2.42 Vervangen verplaatsbare zakwand De Duffelt

Uit inspectie is gebleken dat de separatiwand op veel punten is versleten en daarom vervangen moet worden.

2.43 Sprongstraat en Col. Ekmanstraat Beek, vervangen riolering

In 2020 hebben we de riolering in de gehele kern Beek gereinigd en gecontroleerd. Uit de controle blijkt dat de kwaliteit van het grootste gedeelte riolering in de Sprongstraat en Colonel Ekmanstraat slecht is. Het vervangen van de riolering is nodig.

Het afkoppelen van het regenwater nemen we mee. Dit doen we door een extra leiding aan te leggen. Bij het opnieuw inrichten van de Baron van Voorst tot Voorststraat legden we een aansluiting voor hemelwater richting de percelen. Hier kunnen we op aansluiten, net als op de hemelwaterafvoer in de Oude Gracht.

Omdat we het riool moeten vervangen, moet ook de weg eruit. Het straatmateriaal in de Sprongstraat is nog goed en willen we opnieuw gebruiken. Hetzelfde geldt voor de stoeptegels in de Colonel Ekmanstraat.

Wel willen we de rijbaan en het laatste stukje asfalt van de Colonel Ekmanstraat richting de Bongerdstraat in gebakken stenen leggen. De straatverlichting langs de rijbaan vernieuwen we ook meteen.

De weg is als erftoegangsweg onderdeel van de 30km/h-zone. We willen de inrichting van de weg behouden en verbeteren als dat kan. In de Sprongstraat houden we rekening met vrachtwagens vanaf de supermarkt.

2.44 Margrietstraat Leuth, vervangen riolering

De riolering in de Margrietstraat is slecht. Deze moeten we vervangen. Op het gedeelte ter hoogte van huisnummers 30 t/m 38 hoeven we alleen de huisaansluitingen te vervangen. De riolering in dit gedeelte is in 2016 vernieuwd (middels de zogenaamde kousmethode). Omdat de weg toch open moet, vernieuwen we meteen de bestrating.

Op dit moment is de weg een 30km/h-zone. Dit past bij een erftoegangsweg. We willen de inrichting van de weg behouden en verbeteren als dat kan.

In 2021 zijn er nieuwe bomen geplant. Omdat de verharding eruit moet, ontstaat de kans om meer groeirimte voor deze bomen te maken. Ook willen we de straat groener inrichten. Daardoor krijgt de straat de uitstraling van een erftoegangsweg.

2.45 Prinsessenbuurt Ooij, vervangen riolering

In 2021 hebben we de riolering in de Nassaustraat geheel vervangen door een vuil- en een hemelwaterriool. In de Nassaustraat zijn toen voorbereidingen gemaakt om ook in de aansluitende straten de riolering te vervangen door een vuilwaterriool en een hemelwaterafvoer. In de Bernhardstraat, Irenestraat, Christinastraat en het Schoolpad willen we het bestaande gemengde riool vervangen door een hemelwaterriool en vuilwaterriool. In de Wethouder Verrietstraat gaan we een hemelwaterriool aanleggen. Het bestaande gemengde riool gaan we ook aanpassen. Dat is nodig om de werking van dit riool te verbeteren.

De weg moet open. Daarom leggen we meteen nieuwe bestrating. Het vervangen van de bestaande straatverlichting door LED is ook onderdeel van het plan.

Op dit moment is de weg een 30km/h-zone. Dit past bij een erftoegangsweg. We willen de inrichting van de weg behouden en verbeteren als dat kan. Ook willen we kijken naar het verbeteren van het kruispunt Bernhardstraat/Julianastraat.

Verder zijn er wensen om de kruising Bernhardstraat/Beatrixstraat te verbeteren. Dit vanwege het project 'schoolzones en schoolthusroutes'. Mogelijk kunnen we dat met dit project combineren.

We willen deze buurt ook groener maken, omdat we steeds vaker te maken hebben met zware regenbuien of extreme warmte.

Ook willen we plantsoenen en grasvelden verlagen en daar regenwater in de bodem laten verdwijnen.

2.46 Beatrixstraat Ooij, vervangen riolering

Bij dit project gaat het om de Beatrixstraat in Ooij. Ook de kruising Koningin Julianalaan tot de kruising Prins Bernhardstraat nemen we mee. Op deze locatie gaan we de straat mooier maken door bijvoorbeeld nieuwe stenen te leggen. Dat doen we omdat de bestaande bestrating slecht en verouderd is. Omdat de weg eruit moet, vervangen we ook meteen twee rioolstrengen in de Beatrixstraat. Deze zijn in slechte staat.

We kijken hoe we de weg kunnen inrichten, zodat dit past bij een 30km/h-zone. Het vervangen van de oude lantarenpalen door nieuwe masten en met LED verlichting hoort daar ook bij.

2.47 Ketelstraat de Horst, reconstructie

In 2020 is de riolering in de kern De Horst gecontroleerd. We zagen dat de kwaliteit van de riolering in de Ketelstraat slecht is. De afwatering is ook slecht. Dat blijkt uit de jaarlijkse reiniging die nodig is. Vervanging van het riool is dus nodig. Het huidige riool ligt onder de kabels en leidingen. We moeten het nieuwe riool onder de weg leggen en dat betekent dat de weg open moet.

Het asfalt is slecht en moeten we vervangen. Dit gaat om het gedeelte van de komgrens Hoge Horst tot aan de komgrens Ketelstraat.

De weg is onderdeel van de 30km/h-zone in de bebouwde kom van De Horst. Daarom willen we de weg iets anders inrichten. Bijvoorbeeld door er een erftoegangsweg van te maken.

2.48 Oude Kleefsebaan Berg en Dal, rioolrenovatie.

In 2018 hebben we de riolering in de gehele kern Berg en Dal gereinigd en gecontroleerd. Uit deze inspectie blijkt dat de kwaliteit van een groot gedeelte van de riolering in de Oude Kleefsebaan slecht is.

In 2009 is de hele Oude Kleefsebaan opnieuw ingericht. Daarnaast is dit een zeer drukke weg voor lokaal verkeer. Daarom kiezen wij ervoor om het bestaande riool te renoveren door de zogenaamde kous-methode toe te passen. Dat betekent simpel gezegd dat we het bestaande riool van binnenuit herstellen. Daardoor hoeft de weg niet open en is er bijna geen overlast voor verkeer.

2.49 Renovatie pompgemalen

Op diverse plekken renoveren en vervangen wij pompgemalen. Dit doen we om de werking en afvoer van rioolwater goed te houden.

2.50 Aanpak wateroverlast/klimaatadaptatie overige kernen

In het huidige Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) hebben we twee keer € 750.000 opgenomen voor de aanpak van wateroverlast. In 2023 is er €750.000 beschikbaar en in 2024 nog eens €750.000. 90% van deze kosten rekenen we aan de rioolheffing toe. Dit geld is bestemd voor de aanpak wateroverlast in de overige kernen. Hiermee bedoelen we de andere kernen dan Breedeweg. Voor Breedeweg is al veel geld beschikbaar om de wateroverlast aan te pakken.

2.51 Afkoppelkrediet diverse rioleringen (€ 200.000 per jaar)

In het krediet voor het 'vervangen van asfaltrijbanen' (2.52) is geen geld opgenomen voor bijvoorbeeld het afkoppelen van regenwater. Dat is een gemiste kans, want het openmaken van de weg is hier een ideaal moment voor.

Door dit krediet op te nemen, is het mogelijk om binnen de geplande projecten regenwater af te koppelen. Daardoor kunnen we het vervangen van de verharding met het afkoppelen combineren (werk met werk maken).

Dit krediet zetten we als bijdrage bij andere projecten in. Is dit het geval? Dan vermelden we dit bij de projectomschrijving.

De aankomende periode maken we zogenaamde basisrioleringsplannen (BRP's). Bij het opstellen van deze plannen, bekijken we welke locaties binnen een bepaalde kern gevoelig zijn voor wateroverlast. Op basis van deze resultaten uit de plannen en ook onderzoeken, nemen we maatregelen om wateroverlast zo veel mogelijk te voorkomen. Daarvoor zetten we dit budget in.

2.52 Vervanging asfaltrijbanen binnen de bebouwde kom 2022-2028

In 2016 stelde de gemeenteraad 6 miljoen euro beschikbaar voor een periode van 10 jaar. Per jaar komt hiervan 1/10e deel beschikbaar. Dit bedrag is bedoeld om asfalt door klinkers te vervangen. De gemiddelde kwaliteit van de asfaltwegen binnen in woonwijken (30 km/h-zones) is slecht. Dat zagen we tijdens de laatste inspectie. We gaan op deze plekken het asfalt vervangen door stenen.

Dit krediet zetten we als bijdrage bij andere projecten in. Is dit het geval? Dan vermelden we dit bij de projectomschrijving

2.53 t/m 2.55 Sport- en Tennisaccommodaties

Er is een meerjarig vervangingsschema gemaakt voor alle sportvelden en kleedkamers. We hebben een verwachting gemaakt voor de komende jaren. Sportverenigingen moeten een aanvraag indienen voor een investeringsbijdrage.

Nieuwe investeringen programma 5

5.1 Aanschaf materieel 2026

Dit gaat om de vervanging en/of aanschaf van materieel bij de buitendienst. We noemen het jaar 2026 apart, omdat dit een nieuwe investering op het meerjaren investeringsplan betreft. Deze investering gaat over de aanschaf van auto's en materieel om bijvoorbeeld te vegen of zout te strooien. Als het kan vervangen wij gereedschap en materieel die op fossiele brandstof werken naar elektrisch.

Eerder opgenomen investeringen programma 5

5.2 Vervangen screens gemeentehuis

Door slijtage moeten we de screens (zonnewering) vervangen. Vooral het motorische gedeelte en de bediening functioneert steeds slechter.

5.3 t/m 5.5 Aanschaf materieel 2023-2025

Dit gaat om de vervanging en/of aanschaf van materieel voor de buitendienst. Het gaat om de aanschaf van auto's en materieel om bijvoorbeeld te vegen of zout te strooien. Als het kan vervangen wij gereedschap en materieel die op fossiele brandstof werken naar elektrisch.

Reserves en voorzieningen

Bedragen x € 1.

Nummer	Naam reserve	Stand	Mutaties 2023		Stand	Mutaties 2024		Stand	Mutaties 2025		Stand	Mutaties 2026		Stand
		1-1-2023	Onttrekking	Toevoeging	31-12-2023	Onttrekking	Toevoeging	31-12-2024	Onttrekking	Toevoeging	31-12-2025	Onttrekking	Toevoeging	31-12-2026
1. Reserves														
1.1. Algemene reserves														
891400000	Algemene Reserve vrij aanwendbaar	7.665	-	27	7.691	-	27	7.718	-	27	7.744	-	27	7.771
891400010	Vaste Algemene reserve	17.220	-	-	17.220	-	-	17.220	-	-	17.220	-	-	17.220
899000000	Reserve rekeningresultaat	1.420	-355	-	1.065	-355	-	710	-355	-	355	-355	-	-
899000000	Saldo vorig dienstjaar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
899000000	Saldo huidig dienstjaar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Totaal 1.1. Algemene reserves	26.305	-355	27	25.976	-355	27	25.648	-355	27	25.319	-355	27	24.991
1.2. Bestemmingsreserves														
853000000	Bestemmingsreserve Onderhoud Gymzalen	109	-	38	146	-	38	184	-	38	222	-	38	260
855000010	Bestemmingsreserve Natuur en Landschap	122	-	-	122	-	-	122	-	-	122	-	-	122
855000020	Bestemmingsreserve Groenblauwe diensten	1.478	-73	22	1.428	-73	21	1.377	-73	21	1.325	-73	20	1.272
857000000	Reserve Speeltuinen	91	-	-	91	-	-	91	-	-	91	-	-	91
872000000	Bestemmingsreserve aanpak extreme wateroverlast	900	-14	14	900	-50	14	864	-49	13	828	-48	12	790

892200000	Bestemmingsreserve Lopende projecten (gelabeld)	762	-174	20	609	-64	20	564	-18	20	567	-18	20
896000000	Bestemmingsreserve Kapitaallasten	14.042	-722	211	13.531	-750	203	12.984	-742	195	12.437	-733	187
	Totaal 1.2. Bestemmingsreserves	17.505	-982	304	16.827	-936	296	16.187	-881	286	15.592	-872	277
	Totaal 1. Reserves	43.810	-1.337	330	42.803	-1.291	322	41.834	-1.236	313	40.911	-1.227	303

Nummer	Naam voorziening	Stand		Mutaties 2023		Stand		Mutaties 2024		Stand		Mutaties 2025	
		1-1-2023	31-12-2023	Onttrekking	Toevoeging	1-1-2023	31-12-2023	Onttrekking	Toevoeging	1-1-2024	31-12-2024	Onttrekking	Toevoeging
	2. Voorzieningen												
	2.1. Voorzieningen t.b.v. verplichtingen e/o risico's												
800100000	Voorziening Pens.verpl.vm wethouders	4.082		-191	120	4.010		-191	120	3.939		-191	120
800100010	Voorziening Wachtgeldverpl.vm wethouders	380		-172	-	208		-152	-	56		-56	-
896000010	Voorziening (voormalig) personeel	27		-27	-	-		-	-	-		-	-
	Totaal 2.1. Voorzieningen t.b.v. verplichtingen e/o risico's	4.489		-391	120	4.218		-344	120	3.995		-247	120
	2.2. Voorzieningen t.b.v. door derden bekleemde middelen												
872200000	Voorziening Riolering	2.865		-199	-	2.666		-266	-	2.400		-379	-
	Totaal 2.2. Voorzieningen t.b.v. door derden bekleemde middelen	2.865		-199	-	2.666		-266	-	2.400		-379	-

2.3. Voorzieningen t.b.v. lastenegalisatie

821000020	Voorziening onderhoud wegen	1.004	-1.689	1.278	593	-902	1.278	969	-744	1.278
852000000	Voorziening gebouwen sport	119	-190	154	82	-143	154	92	-173	154
861000010	Voorziening gebouwen welzijn	247	-60	90	277	-103	90	264	-77	90
804000000	Voorziening gebouwen overig	491	-216	164	440	-308	164	296	-274	164
883000000	Voorziening verwacht verlies grondexploitatie	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2.3. Voorzieningen t.b.v. lastenegalisatie		1.860	-2.155	1.686	1.391	-1.456	1.686	1.622	-1.268	1.686
Totaal 2. Voorzieningen		9.214	-2.745	1.806	8.276	-2.065	1.806	8.017	-1.894	1.806

Langlopende leningen

Bank	Oorspronkelijk bedrag	Jaar laatste aflossing	Looptijd (in jaar)	Rente-perc.	Jaar rente herziening	Restant-bedrag 31-12-2022	Opgenomen in loop van 2023	Rente	Aflossing	Restant-bedrag 31-12-2023	Opgenomen in loop van 2024	Rente
NWB	€ 1.500.000	2028	25	4,945%	vast	360.000	-	17.436	60.000	300.000	-	14.469
BNG 40.101876.00	€ 5.000.000	2031	25	4,275%	vast	1.800.000	-	71.867	200.000	1.600.000	-	63.317
NWB	€ 6.000.000	2048	40	4,970%	vast	3.900.000	-	189.970	150.000	3.750.000	-	182.515
BNG 40.99948.00	€ 2.700.000	2030	25	4,070%	vast	864.000	-	30.902	108.000	756.000	-	26.506
BNG 40.102901.00	€ 2.000.000	2032	25	4,845%	vast	780.000	-	35.391	80.000	700.000	-	31.515
NWB	€ 1.361.341	2026	25	4,790%	vast	217.814	-	9.999	54.454	163.360	-	7.390
BNG 40.98091.00	€ 1.000.000	2028	25	4,610%	vast	240.000	-	10.373	40.000	200.000	-	8.529
BNG 40.108124.00	€ 2.000.000	2023	10	2,110%	vast	200.000	-	352	200.000	-	-	-
BNG 40.109992	€ 4.000.000	2025	10	0,878%	vast	1.200.000	-	8.936	400.000	800.000	-	5.424
BNG 40.109993	€ 4.000.000	2035	20	1,537%	vast	2.600.000	-	38.562	200.000	2.400.000	-	35.488
BNG 40.109994	€ 4.000.000	2055	40	1,940%	vast	3.300.000	-	63.136	100.000	3.200.000	-	61.196
BNG 40.111613	€ 500.000	2032	15	0,920%	vast	333.334	-	3.067	33.333	300.001	-	2.760
BNG 40.111909	€ 1.000.000	2033	15	1,040%	vast	733.333	-	7.193	66.667	666.666	-	6.500
BNG 40.112354	€ 2.000.000	2033	15	1,040%	vast	1.466.668	-	15.080	133.333	1.333.335	-	13.693
BNG 40.113967	€ 14.000.000	2050	30	0,400%	vast	13.066.666	-	51.427	466.667	12.599.999	-	49.560
BNG	€ 16.500.000	2047	25	2,000%	vast	16.500.000	-	330.000	660.000	15.840.000	-	316.800
BNG	€ 11.000.000	2048	25	2,000%	vast	-	6.000.000	60.000	-	6.000.000	-	120.000
BNG	€ 11.500.000	2049	25	2,000%	vast	-	-	-	-	-	5.000.000	50.000
BNG	€ 3.000.000	2050	25	2,000%	vast	-	-	-	-	-	-	-
BNG	€ 5.000.000	2051	25	2,000%	vast	-	-	-	-	-	-	-
BNG	€ 5.000.000	2052	25	2,000%	vast	-	-	-	-	-	-	-

Totaal

47.561.815

6.000.000

943.689

2.952.453

50.609.361

5.000.000

995.662

EMU-saldo

Het EMU-saldo is, macro-gezien, het verschil tussen de inkomsten en uitgaven van de collectieve sector (Rijk, mede-overheden en sociale fondsen). Een extra of hogere uitgave of investering betekent een verslechtering van het EMU-saldo. Omdat de overheid in het verleden gedurende vele jaren meer geld heeft uitgegeven dan er binnenkwam, is er een schuld ontstaan. De schuld wordt uitgedrukt in een percentage van het BBP (Bruto Binnenlands Product) ofwel de schuldquote. Het BBP is een optelling van alles wat we met zijn allen in het Nederlands productieproces verdienen + geld uit indirecte belastingen (bijvoorbeeld BTW) -/- subsidies die de kostprijs van producten verlagen.

Centraal Bureau voor de Statistiek

Sector Overheidsfinanciën en
consumentenprijzen

Antwoordnummer 25000, 2490 XA Den Haag

Vragenlijst

Berekening EMU-saldo

Gemeente Berg en Dal (1945)

Algemene gegevens:

Gemeentenaam: **Berg en Dal**

Gemeentenummer: **1945**

Jaar: **2023**

Naam contactpersoon:

Telefoon:

E-mail:

Bestandsnaam: **EMU230061945.XLS**

Omschrijving	2023	2024	2025
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
	raming	raming	raming
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-659	-697	-388
2 Mutatie (im)materiële vaste activa	10.763	11.483	3.887
3 Mutatie voorzieningen	-938	-259	-88
4 Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)			
5 Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa			
Berekend EMU-saldo	-12.360	-12.439	-4.363

Kader subsidies

De gemeenteraad stelt het kader voor de subsidies vast in de begroting. Het college stelt het subsidieplafond vast. Hieronder is het kader van de subsidies aangegeven.

Omschrijving	Bedrag kader subsidie
1. Subsidies op grond van deelverordening	
a. Sport	277.149
b. Amateurkunst	105.337
c. Ouderbonden	63.770
d. Vrouwenverenigingen	1.521
e. Volksfeesten	10.039
f. EHBO en AED	18.177
g. Jeugd- en jongerenwerk	16.832
h. Wijkraden	4.563
i. Buurtverenigingen	406
j. Musea	69.686
k. Groene leefruimte	9.148
l. Muziekonderwijs	90.454
m. Overige organisaties	6.561
n. Peuteropvang	184.872
Totaal subsidies deelverordening	858.515
2. Subsidie uit begrotingsposten	
Scholen voor basisonderwijs	7.200
Zwem- en waterpolovereniging Groesbeek	21.801
St. MTB Gelderland Zuid	507
St. Zevenheuvelenloop	3.042
Centrum Run Groesbeek	2.535
Stichting Muzida	1.673
Stichting concertserie Beek	1.146
Stichting Kakatoe Leuth (Polderpop)	1.161
Euregio studentenmuziekfestival	500
NJO Muziekzomer Gelderland	1.000
St. Kunstcommissie Millingen aan de Rijn	2.537
St. Millings Jaarboek	508
St. filmarchief Groesbeek	1.877
Gemeentelijke monumenten	89.500
Provinciale gemeentelijke monumenten	45.500
Molens	14.000
Vereniging voor Behoud Dorpsgezichten	507

Heemkundekring De Duffelt Millingen	335
Stichting Heemkunde Berg en Dal	335
Stichting Van Ploeg tot Heiliglandstichting (heemkunde)	335
Heemkunde Groesbeek	335
Openbare bibliotheek	767.850
Lokale omroep	42.500
Onderhoud speeltuin Kros	2.535
St. Berg en Dals bloei burgerparticipatie	220
Platform Leuth Actief	1.622
Stichting Behoud Dierenweide	1.268
Dorpshuis De Bosduivel / 't Zaalte HLS	2.535
SWOM (St. Welzijn Ouderen Millingen aan de Rijn)	50.000
St. Mentorschap Oost Nederland Gelderland (Groesbeek)	296
Seniorenraad Groesbeek	3.549
Seniorenraad Burgerparticipatie	3.500
Wmo adviesgroep	3.760
Dorpshuis de Slenk/ sep de Horst	3.451
St. Vluchtelingenwerk Oost Nederland (Groesbeek)	96.400
Cooperatie verloskundigen Nijmegen eo (Millingen)	12.786
Forte Welzijn	964.684
Totaal subsidies uit begrotingsposten	2.153.290
3. Totaal	3.011.805

Formatie

Organisatie-eenheid	Aantal personen					
	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2022	Begroting 2023
Bestuur						
Raad			25	25	-€ 353.001	-€ 389.685
B&W			5	5	-€ 551.108	-€ 581.736
Griffie	2,68	2,56	3	3	-€ 237.146	-€ 235.370
Uitkering gepens. weth.			31	28	-€ 183.495	-€ 183.495
Wachtgeld ex wethouders					€ 0	-€ 238.962
subtotaal bestuur	2,68	2,56	64	61	€ -1.324.749	€ -1.629.247
Personeel						
Directie	4,00	6,00	4	6	-€ 497.586	-€ 744.410
Team Sociaal Team	39,41	39,96	47	53	-€ 2.991.986	-€ 3.327.980
Team Ruimtelijke ontwikkeling	18,27	21,33	17	25	-€ 1.608.462	-€ 2.013.857
Team Maatschappelijke ontwikkeling	18,44	18,15	19	21	-€ 1.503.285	-€ 1.576.995
Team CCB	12,83	12,76	16	18	-€ 777.913	-€ 849.580
Team Informatie	17,14	19,85	21	24	-€ 1.267.364	-€ 1.603.159
Team P&O/Communicatie/Secr.	15,01	15,40	19	21	-€ 1.155.469	-€ 1.231.863
Team Beheer openbare ruimte/fac.bedrijf	20,26	22,59	18	26	-€ 1.485.800	-€ 1.780.703
Team Buitendienst	16,59	19,74	17	21	-€ 913.036	-€ 1.170.087
Team Sport	7,54	7,54	11	11	-€ 423.378	-€ 410.594
Team Inkomen en Participatie	21,79	24,43	22	29	-€ 1.593.695	-€ 1.987.705
Team Financiën/Jur.zaken/APV Handh.	25,29	27,34	32	34	-€ 2.050.428	-€ 2.260.406
subtotaal personeel	216,57	235,08	243	289	-€ 16.268.404	-€ 18.957.337
Generatiepact	1,40	0,77	0		-€ 109.284	-€ 21.860
Flexibele schil	4,20	2,41	0		-€ 327.418	-€ 194.599
	5,60	3,18	0	0	-€ 436.702	-€ 216.459
Overigen						
Ambtenaren burgerlijke stand					-€ 17.000	-€ 17.000
Flexibel belonen					-€ 20.000	-€ 21.000
Stagiaires/cafetariamodel/BHV					-€ 35.000	-€ 35.000
Inhuur					-€ 437.000	-€ 575.000
subtotaal overigen		0	0	0	€ -509.000	€ -648.000
Totale loonsom	224,85	240,82	307	350	€ -18.538.855	€ -21.451.044

Opmerkingen:

Loonsverhoging en premies ABP + 3,6%.

Toelichting financiële begrippen

Begrip	Omschrijving
Activeren	Als iets langere tijd mee gaat en een bepaalde waarde heeft wordt het gezien als een langlopende bezitting op de balans (langer dan 1 jaar). We moeten het dan activeren. We activeren volgens de verwachte levensduur (afschrijvingstermijn.)
Afschrijvingen	Omdat bedrijfsmiddelen meerdere jaren mee gaan moeten de aanschafkosten over meerdere jaren verspreid worden. Dit noemen we afschrijven. Van te voren zijn voor deze middelen afschrijvingstermijnen vastgelegd. Dit geeft aan in hoeveel jaar we een bedrijfsmiddel afschrijven.
Algemene uitkering	Iedere gemeente krijgt een geldbedrag van het Rijk uit het Gemeentefonds. Dit is de algemene uitkering. De gemeente mag zelf bepalen waar ze het geld aan uitgeeft.
Algemene reserve	Het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente. Dit vormt een buffer voor financiële tegenvallers.
Baten en lasten	Baten zijn inkomsten. Lasten zijn uitgaven. Het gaat hier om de inkomsten en uitgaven van het jaar waarin het product gebruikt wordt. Als het geld in een ander jaar ontvangen of betaald wordt, dan wordt het bedrag bij het jaar van gebruik gerekend.
BCF	Afkorting voor BTW-Compensatiefonds. Gemeenten kunnen een deel van de BTW die zij betaald hebben terugvragen. Het Rijk betaalt dit geld aan de gemeente uit het BTW-Compensatiefonds.
Bedrijfsvoering	De wijze waarop de gemeente is georganiseerd en wordt aangestuurd.
Begroting	Een overzicht van alle verwachte inkomsten en uitgaven van een (toekomstig) jaar.
Begrotingswijziging	Een besluit van de Raad om de vastgestelde begroting te veranderen.
Beleidsindicatoren	Niet-financiële informatie om makkelijk een inschatting te maken van de resultaten van de beleidskeuzes.
Bestemmingsreserve	Wanneer al bekend is waarvoor een reserve wordt gebruikt, spreken we van een bestemmingsreserve.
Boekwaarde	De daadwerkelijke waarde van de bedragen die op de balans zijn opgenomen.
Dividend	Winstuitkering van een onderneming aan haar aandeelhouders.
Doeluitkering	De gemeente krijgt een geldbedrag van het Rijk. De gemeente moet dit geld gebruiken voor taken die bepaald zijn door het Rijk.
Dotatie	Ander woord voor toevoeging. Gebruiken we meestal als we het hebben over de toevoeging aan een voorziening.

Eigen vermogen	Alle bezittingen zonder de schulden.
EMU-saldo	Het verschil tussen inkomsten en uitgaven.
Exploitatie	Overzicht van lasten en baten van een project of een gemeentelijke dienst.
Financiering	Het beleid van de gemeente over geld en de risico's die hierbij horen.
Gemeentebrede aspecten	Sommige onderwerpen staan in een aparte paragraaf. Deze onderwerpen horen niet specifiek bij één programma. De onderwerpen zijn: Risico's en weerstandsvermogen, financiering, lokale heffingen, verbonden partijen, onderhoud van kapitaalgoederen, grondbeleid.
Gemeentefonds	Iedere gemeente krijgt geld van het Rijk. Dit geld wordt betaald uit een spaarpot die het gemeentefonds genoemd wordt.
Grondbeleid	Een middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van volkshuisvesting, lokale economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen uit te voeren.
Incidenteel geld	Geld dat bestemd is voor één jaar.
Index	Het aanpassen van de geldbedrag aan de inflatie zodat het reële bedrag gelijk blijft.
Inflatie	Stijging van het algemene prijspeil in de economie
Investeringsplan	Een overzicht van de geplande investeringen. Investeringen zijn uitgaven om kapitaalgoederen aan te schaffen.
ISV	Afkorting voor Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing. Gemeenten kunnen één keer in de vijf jaar geld vragen om de plaatselijke omgeving te verbeteren. Zoals verbeteringen voor wonen, ruimte en milieu.
Kapitaalgoederen	Wegen, bruggen, kades/steigers, riolering, water, groen, gebouwen, materieel, verkeersregelinstanties, openbare verlichting, machines en apparaten in eigendom van de gemeente.
Kortlopende schulden	Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar.
Langlopende schulden	Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.
Leges	Een betaling aan de gemeente voor het afnemen van een gemeentelijke dienst of product
Liquiditeit	Geeft aan of een bedrijf aan zijn lopende betalingsverplichting kan voldoen.
Lokale heffingen	Belastingen die aan de gemeente betaald moeten worden. Bijvoorbeeld: afvalstoffenheffing, rioolheffing, toeristenbelasting.
Prognose	Voorspelling van een te verwachten resultaat of vermoedelijke uitkomst.

Programma	Verzameling van beleidsterreinen waarbinnen te bereiken doelen, resultaten en te verrichten activiteiten in samenhang met de kosten en opbrengsten zijn geformuleerd.
Reserve	Reserves zijn een onderdeel van het eigen vermogen. Reserves zijn vrij te besteden. Dit wil zeggen dat tot het moment van besteding er voor gekozen kan worden om de reserve op te heffen en in te zetten voor een ander doel.
Resultaat	Het verschil tussen baten en lasten
Retributie	Een belasting betalen aan de gemeente voor een dienst die zij voor inwoners uitvoeren. Bijvoorbeeld het aanvragen van een paspoort.
Risico register	Lijst met alle bekende risico's. Ook staat daar in wat de kans is dat deze risico's optreden, de oorzaak, de gevolgen en de beheersmaatregel.
Risico's en weerstandsvermogen	Risico: de kans op een financiële tegenslag. Weerstandsvermogen: de mate waarin de gemeente onverwachte kosten op kan vangen, zonder dat dit gevolgen heeft voor de taken van de gemeente.
Schuldquote	Dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen.
Structureel geld	Geld dat bestemd is voor meerdere jaren.
Subsidieplafond	Overzicht van het maximale aan subsidies die het College wil verstrekken na akkoord van de Gemeenteraad.
Overhead	Indirecte kosten gericht op sturing en ondersteuning van de gemeentelijke organisatie.
Treasury	Beheren van het geld van de gemeente.
Vaste activa	Bezittingen waarvan het benodigde vermogen voor langer dan een jaar is vastgelegd (bijv. gebouwen).
Verordening	Een document met vastgelegde regels.
Vlottende activa	Bezittingen waarvan het benodigde vermogen voor korter dan een jaar is vastgelegd.
Vorzieningen	Een boekhoudkundige rekening waar periodiek geld op wordt gezet om dit in de toekomst te gebruiken voor het doel waarvoor de voorziening is opgezet. Bijvoorbeeld voor groot onderhoud aan gebouwen.
Vordering	Iets opeisen van iets of iemand. Uitzetting met een rentetypische looptijd korter dan één jaar.
Vreemd Vermogen	Alle verplichtingen en schulden.
Weerstandscapaciteit	De middelen en mogelijkheden waarover we beschikken om niet begrote kosten op te vangen.
Weerstandsvermogen	Een cijfer wat aangeeft in hoeverre een organisatie eventuele risico's financieel op kan vangen.

Toelichting afkortingen

Afkorting	Omschrijving
3 O's	Onvoorzien, Onvermijdelijk (of Onontkoombaar), Onuitstelbaar
AED	Automatische Externe Defibrillator
AMK	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
AOW	Algemene OuderdomsWet
APPA	Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
ARN	Afvalverwerking Regio Nijmegen
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
Awb	Algemene wet bestuursrecht
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
B&W	Burgemeester en Wethouders
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
BBZ	Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen
BCF	BTW CompensatieFonds
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
BHBD	Samenwerkingsverband Beuningen, Heumen, Berg en Dal
BIBOB	Wet Bevordering Integriteits Beoordelingen door Openbaar Bestuur
BIZ	Bedrijven Investerings Zone
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon OpsporingsAmbtenaar
BOV	Bestuurlijke Overeenkomsten Verstedelijking
BRN	Begrotingsrichtlijnen Regio Nijmegen
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
BVO DRAN	Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen
CAO	Collectieve ArbeidsOvereenkomst
CCB	Contact Centrum Berg en Dal
CISO	Chief Information Security Officer
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheid
CPB	Centraal PlanBureau
DAR	Dienst Afvalstoffen en Reiniging
DIV	Documentaire Informatie Voorziening
DNB	De Nederlandse Bank
DVO	DienstVerleningsOvereenkomst
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
EMU	Economische en Monetaire Unie
FG	Functionaris Gegevensbeheer
FMP	Financieel MeerjarenPerspectief

Fte	Fulltime equivalent
GBA	Gemeentelijke Basis Administratie
GBS	Gebouw Beheers Systeem
GGD	Gemeentelijke GezondheidsDienst
GR	Gemeenschappelijk Regeling
GREX	Grondexploitatie
GRP	Gemeentelijk RioleringsPlan
GS	Gedeputeerde Staten
GW	Gemeentewet
HALT	Het ALternatief : Preventie en bestrijding van jeugdcriminaliteit
HRM	Human Resource Management
HR21	functiewaarderingssysteem voor gemeenten
I&A	Informatisering & Automatisering
IBA	Individuele Behandeling van Afvalwater
IBO	Instituut Bijzonder Onderzoek
IBOR	Integraal Beheer Openbare Ruimte
ICT	Informatie- en Communicatie technologie
IEGG	In Exploitatie Genomen Gronden
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst
IOAW	Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte gewezen Zelfstandigen
IRvN	ICT Rijk van Nijmegen
I&P	Inkomen & Participatie
ISO	Information Security Officer
IV3	Informatie Voor Derden
KCA	Klein Chemisch Afval
KRW	Kader Richtlijn Water
KTO	Klant Tevredenheid Onderzoek
KvK	Kamer van Koophandel
LOP	Landschaps Ontwikkelings Plan
MARN	Milieusamenwerking Afvalverwerking Regio Nijmegen
MIP	Meerjaren InvesteringsPlan
MGR	Modulaire Gemeenschappelijke Regeling
MKB	Midden- en kleinbedrijf
OBGZ	Openbare Bibliotheek Gelderland Zuid
ODRN	OmgevingsDienst Regio Nijmegen
OGGZ	Openbare Geestelijke GezondheidsZorg
OM	Openbaar Ministerie
OR	Ondernemingsraad
OZB	Onroerend Zaak Belasting

P&C	Planning & Control
P&O	Personeel & Organisatie
Pfo	Portefeuillehouderoverleg
PGB	Persoonsgebonden Budget
PM	Pro Memorie
PW	Participatiewet
RBT-KAN	Regionaal Bureau voor Toerisme – Knooppunt Arnhem Nijmegen
RDW	RijksDienst voor Wegverkeer
RIE	Risico Inventarisatie en Evaluatie
RO	(wet) Ruimtelijke Ordening
ROB	Regionaal OndersteuningsBureau
RPB	Regionaal Programma Bedrijventerrein
RUD	Regionale uitvoeringsdiensten
RvN@	Beweging die ondernemers, overheden en onderwijsinstelling bij elkaar brengt
Sisa	Single information single audit
SMV	Sociaal Maatschappelijke Visie
STER	Stichting Toerisme En Recreatie
SVB	Sociale Verzekerings Bank
TOP	Toeristisch Opstap Punt
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen
VCP	VerkeersCirculatiePlan
VJN	VoorJaarsNota
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VPB	Vennootschapsbelasting
VRGZ	VeiligheidsRegio Gelderland-Zuid
VTH	Vergunningen, Toezicht en Handhaving
VTU	Vorbereiding Toezicht en Uitvoering
VVE	Voor- en Vroegschoolse Educatie
WABO	Wet Algemene Bepaling omgevingsrecht
WEB	Wet Educatie en Beroepsonderwijs
Wet BUIG	Wet Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorziening aan Gemeenten
Wet FIDO	Wet Financiering Decentrale Overheden
WI	Wet Inburgering
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WOR	Wet op de Ondernemingsraden
WOZ	Waardering Onroerende Zaken